

AAN-
GEBODEN
DOOR UW FILM-
THEATER
NVBF

ZOMERSPECIAL FILMREIZEN SIDNEY POITIER
EN DENZEL WASHINGTON HELE ZOMER IN EYE
HALINA REIJS / BODIES BODIES BODIES

de FILM KRANT

ONAFHANKELIJKE FILMJOURNALISTIEK SINDS 1981
#448
2022 JULI/AUGUSTUS

KNOR
UIT NEDERLANDSE KLEI

BLAAS JEZELF WEG

"Anders dan bij beeldende kunst gelden in cinema hele rigide, nauwe, oninteressante wetten. *La jeteé* van Chris Marker is een van de beste films ooit gemaakt en is maar 23 minuten lang. Een speelfilm moet minimaal zestig minuten zijn. Waarom? John Coltrane maakte nummers die zestig minuten lang waren." Dat zei Kahlil Joseph vijf jaar geleden in een interview met *de Filmkrant*, toen Sacha Gertsik hem sprak vanwege een tentoonstelling in het Bonnefantenmuseum. Deze zomer is zijn werk samen met dat van twee andere winnaars van de Eye Art & Film Prize te zien in Eye Filmmuseum (zie pagina 42).

Helaas gelden die nauwe, oninteressante wetten nog steeds. Creativiteit wordt bijna altijd afgeremd door verdienmodellen. Het publiek is gewend dat een film zo en zo lang is, de acteurs overwegend van die en die kleur zijn, dat het verhaal zo en zo verteld wordt en daar hangt dit prijskaartje aan. Daar kun je je bij neerleggen, maar we kiezen er bij *de Filmkrant* liever voor om te blijven wijzen op dat andere, nieuwe, confronterende. Daar hoort bij, misschien ook goed om een keer hardop te zeggen, dat onze deuren openstaan voor jonge schrijvers met allerlei achtergronden. Een scherpe pen en een analytische blik, dat zijn de enige vereisten.

Joseph zei in datzelfde interview dat dit "dé tijd is voor zwarte filmmakers". Ook dat gaat wat langzamer dan veel mensen willen, maar dingen zijn aan het veranderen. Helaas konden we Jordan Peele's *Nope* niet meenemen in dit nummer; die recensie staat vanaf begin augustus op filmkrant.nl. Wel schreef de Amerikaanse auteur Cydnie Wilde Harris voor ons over de films van Denzel Washington en Sidney Poitier, waarover deze zomer een speciaal programma in Eye te zien is.

Waar ik heen wil, is laten zien hoe fantastisch het is om jezelf te confronteren met nieuwe dingen. Hoe rigide en oninteressant sommige wetten van film en tv ook zijn. Olivier Assayas kreeg z'n meta-serie *Irma Vep* toch maar mooi gemaakt. Het drie uur durende *Malmkrog*, waarin een handjevol personages onafgebroken over politiek en religie discussieert, was toch maar mooi een aantal keren in de bioscoop te zien. Natuurlijk is het een constant gevecht. Dat zal het altijd zijn. Dat in Nederland zo'n schitterend netwerk van filmtheaters bestaat, is ook het resultaat van een strijd die een halve eeuw geleden geleverd is. Voor alles van waarde moet gevochten worden.

Wat elke lezer en kijker voor zichzelf kan doen, is zich die mindset van nieuwsgierigheid en confrontatie eigen maken. Sla lukraak een pagina in dit nummer open en lees iets wat niet vanzelfsprekend je interesse heeft. Doe jezelf één film per maand cadeau die totaal niet in je straatje past. Kahlil Joseph nog een keer: "Tijdens mijn studie had ik een vak over pan-Aziatische cinema. *It blew me the fuck away*. Aziatische filmmakers bleken niet geïnteresseerd in het westerse narratieve model."

Dat dus. Laat het vertrouwde model los. Ga op reis. Net als onze schrijvers deden voor de filmreizenspecial.

RONALD ROVERS

'De weidsheid waarmee deze familiechroniek bescheiden levens schetst, tilt die levens uit boven het alledaagse.'

Dwelling in the Fuchun Mountains ➔ 18

STEUN DE FILMKRANT: WORD ABONNEE

Word nu abonnee van de *Filmkrant*
en ontvang de film *The Worst
Person in the World*

Als u nu een jaarabonnement neemt, ontvangt u niet alleen een jaar lang de *Filmkrant* in de bus, maar als welkomsgeschenk *The Worst Person in the World*. Bent u al abonnee maar brengt u een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangt u allebei het welkomsgeschenk. Het abonnement loopt na het eerste jaar tot wederopzegging door.

'Met de van hem vertrouwde subtiliteit en emotionele nuance vat Joachim Trier het dertigersdilemma van een jonge vrouw in zijn vijfde speelfilm, die de energie heeft van een debuut.' schreef Joost Broeren-Huitenga in de *Filmkrant* #443 over *The Worst Person in the World*, een frisse en urgente film die ook weet te ontroeren. Het is een film met de tomeloze energie van een debuut die meesterlijk wordt gekanaliseerd door emotionele volwassenheid.

Stort €46,- (meer mag ook, dan steunt u de *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee' en vermeld daarbij uw adresgegevens + e-mailadres. Deze aanbieding is geldig tot 31 augustus 2022, met dank aan Cinéart.

#448

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 1 SEPTEMBER

ZOMERSPECIAL

Filmreizen ➔ 28

DEZE MAAND OP FILMKRANT.NL

📌 **THE THINKING MACHINE #60: ZOHRA, DE TWEDE VROUW** | De overeenkomst tussen *Opening Night* (John Cassavetes, 1977) en *All About Eve* (Joseph Mankiewicz, 1950) is al vaker opgemerkt: een 'diva' (Gena Rowlands of Bette Davis) krijgt het te stellen met een jongere rivaal, echt of ingebeeld. Maar er is nog een 'tweede vrouw' in *Opening Night*, genegeerd door haar echtgenoot (Ben Gazzara). Ze wordt gespeeld door Zohra Lampert, die Warren Beatty's vrouw speelde in *Splendor in the Grass* (Elia Kazan, 1961). In beide films toont Lampert met onvergetelijke lichaamstaal de pijn van het terzijde geschoven worden, altijd buiten de intriges van de centrale personages. In hun nieuwe video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine zetten Cristina Álvarez López en Adrian Martin haar eindelijk centraal.

OPENING NIGHT

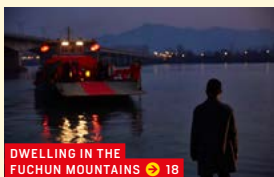

NIET TE MISSEN:

GA DEZE MAAND IN IEDER GEVAL NAAR

BODIES BODIES BODIES 17

DWELLING IN THE
FUCHUN MOUNTAINS 18

KNOR 7

ASAKO I & II 14

PICCOLO CORPO 13

GIUS NABER EN ILDIKO ENYEDI OP DE SET

46 ILDIKÓ ENYEDI

OVER THE STORY OF MY WIFE PLUS INTERVIEWS MET 6 Mascha Halberstad over Knor 12 Laura Samani over Piccolo corpo 49 Joachim Lafosse over Les intranquilles 50 Péter Kerekes over 107 Mothers

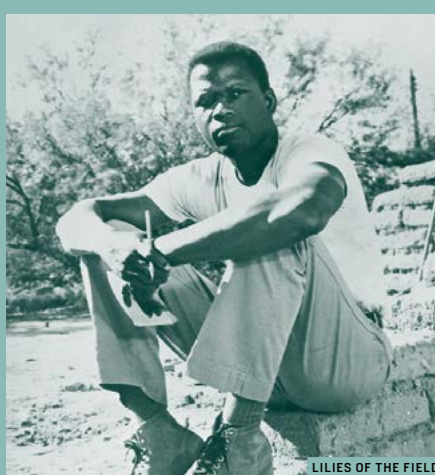
PLUS DE RUBRIEKEN

3 Redactioneel 4 The Thinking Machine: Zohra, de tweede vrouw 5 Niet te missen 15 Freeze Frame: Angst essen Seele auf 23 Het nieuwe kijken: Kunst(matig) 43 Prénom Carmen: Foppleijkerds 45 Dansplaining: Vakmanschap is meesterschap 52 Kort 62 Agenda en evenementen 66 Filmsterren 69 Boeken: Sofia Coppola: Forever Young 71 Thuis kijken 74 Actie! Op de set van Kooi

17 BODIES BODIES BODIES

PLUS RECENSIES VAN 7 Knor 9 Alcarràs 13 Piccolo corpo 14 Asako I & II 18 Dwelling in the Fuchun Mountains | Mass 19 Kill It and Leave This Town | There Is No Evil 20 Forest – I See You Everywhere | Destello bravo 21 After Love | Evolution | Dinner in America 25 Splendid Isolation 41 Elvis 44 The Innocents 47 The Story of My Wife 51 107 Mothers 52 Casablanca Beats | Coppelia 53 Coupez! | Peter von Kant 54 Clara Sola | Fire of Love 55 The Real Charlie Chaplin | Las consecuencias 56 A Parked Life | Les sommet de Dieux 57 La ruche | Supereroi 58 L'amour c'est mieux que la vie | Maternal 59 Kokon | Un autre monde 60 Mes frères et moi | Lingui, the Sacred Bonds | The Island 61 White Berry | Encore | Potato Dreams of America 71 Irma Vep 72 What Happened Was... | Don't Make Me Go 73 RRR | Emergency

LILIES OF THE FIELD

TRAINING DAY

10 POITIER & WASHINGTON

IN EYE PLUS ARTIKELEN OVER 8 Buiten beeld: Achter de schermen bij Knor 18 Previously Unreleased 22 Ontsnappen aan jezelf in het multiversum 26 Politieke filmkritiek 42 Tentoonstelling Eye Art & Film Prize 44 The Innocents en de onthechting van Eskil Vogt

MAHAMAT-SALEH HAROUN

DOSSIER: MAHAMAT-SALEH HAROUN | De in 1961 in Tsjaad geboren Mahamat-Saleh Haroun ontvluchtte in de jaren tachtig de burgeroorlog in zijn thuisland en belandde als vluchteling in Frankrijk. Hij werkte als journalist in Bordeaux en volgde de filmop-

leiding in Parijs. Maar zijn films maakte hij vanaf zijn debuut – de documentaire *Bye Bye Africa* uit 1999 – voornamelijk in Tsjaad. Zo ook zijn nieuwste, *Lingui, the Sacred Bonds* (zie pagina 60). In ons dossier op filmkrant.nl/haroun zetten we al onze stukken over zijn films op een rij.

PREVIOUSLY UNRELEASED | Volop aandacht voor het zomerprogramma van Eye Filmmuseum, met niet eerder uitgebrachte filmpareltjes, in dit nummer (zie pagina 18). Vorige maand kwamen Cristi Puiu's *Malmkrog* en *The Souvenir: Part II* van Joanna Hogg al aan bod, en in september volgt nog *Evolution* van Kornél Mundruczó. Op de Eye Film Player zijn online bovendien nog een aantal titels uit selecties van eerdere jaren

beschikbaar. Op filmkrant.nl/previously vindt u alle stukken over de films in het programma (ook van eerdere jaren). Alle premieretoningen in Eye Filmmuseum of De Filmhallen, Amsterdam, worden ingeleid door medewerkers van *de Filmkrant*.

THE SOUVENIR: PART II

TENTOONSTELLING BOB BRONSHOFF | Al sinds 1988 bezoekt fotograaf Bob Bronshoff geregeld Nederlandse filmsets. De foto's die hij er maakte, verschenen in *Skrien* (eerst incidenteel en vanaf 1995 in de maandelijks rubriek Werk in uitvoering), en sinds 2009 in *de Filmkrant* onder de noemer Actie!. Bronshoff schenkt de imponerende reeks setbeelden nu aan de collectie van Eye Filmmuseum, en dat wijdt er op haar beurt vanaf 22 augustus een tentoonstelling aan. "Juist door de hoeveelheid en diversiteit is het zo'n mooi overzicht van de recente Nederlandse filmgeschiedenis geworden", stelt Bronshoff in het interview in de katern bij dit nummer (vanaf pagina 37). Op filmkrant.nl/actie leest en kijkt u alle in *de Filmkrant* verschenen setverslagen terug.

MASCHA HALBERSTAD OVER *KNOR*

‘IK WIL HET NIET WEGPOETSEN’

nationale
estspiele
n

MASCHA HALBERSTAD

Familiefilm *Knor*, over een meisje en haar biggetje, voelt opvallend echt. Niet alleen dankzij het concrete karakter van stop-motion animatie en de herkenbaar Hollandse setting, maar ook door het psychologisch realisme. “Kinderen kunnen echt wel wat hebben.”

DOOR KEES DRIESSEN

Het is allemaal zo echt. Dat is de verrassende indruk van Mascha Halberstads lange animatiedebuut, familiefilm *Knor*, die nog wordt versterkt door een rondleiding in studio Holy Motion in Arnhem (die zij in 2020 oprichtte met producent Marleen Slot) en een gesprek met de regisseur. Dat echte zit ’m in meerdere dingen.

Om te beginnen de stop-motion (*Knor* is Nederlands eerste lange stop-motionfilm). Van alle bekende animatietechnieken is stop-motion het echtst. Omdat het concreet is. Wat je ziet, is wat er is. Die stoel bestaat echt. Dat biggetje bestaat echt. Je kunt ze aanraken, oppakken, ronddraaien en weer terugzetten. Of ze aan iemand cadeau doen, zoals Halberstad deed met de poppen uit haar videoclip voor *The Prodigy's Wild Frontier* (2015), die ze schonk aan band-

leider Liam Howlett. Dat is iets anders dan figuren die alleen bestaan als lijnen in een computer.

Dat wonderlijke werkelijkheidsverschil tussen wat je weet dat verzonnen is – dat varkentje leeft niet echt – en wat je kunt zien dat concreet bestaat, is waar stop-motion een groot deel van z'n overtuigingskracht vandaan haalt. Je hoofd wordt een beetje belazerd: het concrete van de objecten wordt het echte van de wereld wordt het geloofwaardige van het geanimeerde leven.

Zoals Halberstad zegt, als ik haar spreek in de studio: “Wat ik zo mooi vind aan stop-motion is *what you see is what you get*.” Ze wijst op een opgestelde set: “Hier ook: je zet de camera neer, je zet het licht erop en dat is het. Je kan het dus ook meer als live-action benaderen, want je staat voor een set en denkt: ik wil de camera toch iets meer zó, of het licht ietsje zó. Het is superconcreet.”

ECHT HEEL KLEIN

De langzaam gegroeide populariteit van stop-motion in tijden van computergeweld (denk aan de Aardman Studios, Studio Laika en Wes Anderson-films zoals *Isle of Dogs*, 2018) doet denken aan de triomfantelijke reëntrée van fysieke effecten in actiefilms. Natuurlijk weten we dat dat gecontroleerde explosies zijn en niet daadwerkelijk gevaarlijk – maar ze met de acteurs fysiek in dezelfde ruimte ervaren, belazert op een vergelijkbare manier onze hersenen: het verhoogt de spanning en daarmee de geloofwaardigheid. Die computereffecten waren er nooit echt. Dat zag je en dat voelde je.

Ik vraag Halberstad wat voor haar het ideale formaat is om op te werken? “Ik werk vrij klein, voor stop-motion. Dat begon omdat ik thuis werkte, met weinig ruimte. En daar ben ik aan gewend geraakt. Bij Pedri Animation, die de poppen voor ons maakt, zaten ze te mopperen: waarom moeten die zo *fucking* klein?! Want *Knor* is echt heel klein. Bij Studio Laika zouden de poppen twee of drie keer zo groot zijn. En dan worden ze dus ook verfijnder.” Maar dat is niet wat Halberstad zoekt: “Bij Laika is alles zó perfect, en poetsen ze in post-productie zó veel weg, dat het weer bijna computeranimatie lijkt. Terwijl je bij ons gewoon de naden ziet zitten. Ik wil dat ook niet wegpoetsen. Je mag zien dat het gemaakt is.”

Waarmee je een wereld krijgt die eruitziet alsof je hem kan aanraken. Zeker omdat het allemaal van die gewone spulletjes zijn. Wat natuurlijk niet hoeft: ook stop-motion kun je zo vreemd maken als je maar wil. Maar bij Halberstad zijn eigenlijk alleen de gezichten karikaturaal; de rest is realistisch. Haar wereld is die

van ons. “Ik zoek dat realisme heel erg op”, vertelt ze. “In *Knor* zit bijvoorbeeld een eetkamerscène. En ik vind het dan mooi om die scène zó vanzelfsprekend te maken – terwijl in animatie natuurlijk *niets* vanzelfsprekend is – dat je vergeet dat het animatie is. Dat het gewoon een film wordt. Dat heb ik bij *Knor* ook mensen horen zeggen: ik was helemaal vergeten dat ik naar animatie zat te kijken. Dan denk ik: het is gelukt!”

SCHOK VAN HERKENNING

Wat me verraste, bij het kijken, was een kleine schok van herkenning. Kennelijk had ik bij een lange animatie deze mate van vertrouwdheid niet verwacht. Hoofdpersoon Babs (met de stem van Hiba Ghafry), die van haar plotseling weer opgedoken opa (Kees Prins) een biggetje krijgt, leeft niet in een *land far far away*, maar in Nederland. En bovendien nu eens niet het klassieke polderlandschap (zoals Halberstad wel gebruikte voor haar ontroerende kortfilm *Dag meneer De Vries*, 2012), maar een doorsnee woonwijk. Met die typische rijtjeshuizen, die herkenbare interieurs, die onvermijdelijke Canta LX.

Opeens bestaat Nederland in stop-motion, onge-

veer zoals Engeland bestaat in Aardmans *Wallace & Gromit*. “Het is eigenlijk een ode aan mijn jeugd”, aldus Halberstad. “Niet het Nederland van de toeristen, maar het Nederland dat wij kennen. Alleen heb ik een rijtjeshuis uit de jaren vijftig, zestig gekozen, terwijl ik zelf in eentje van twintig jaar later woonde. Omdat ik die mooier vond.”

Rondwandelen door de studio bevestigt die vertrouwdeheid. Dat hekkwerk. Die uitstalling in de sla-gerij. Die straat met stoep en afvoerputjes. Animator Jasper Kuipers, die in de studio aan het werk is, wijst me op de slijtage van enkele veelgebruikte onderdelen. En zegt dat ‘ie daar juist van houdt. En het is waar: dat patina versterkt de indruk dat deze dingen een bestaan achter de rug hebben.

SCHEETJES EN POEP

Ook in de personages zoekt Halberstad naar echtheid. Want hoewel *Knor* scènes kent met kolder en slapstick (en een indrukwekkende hoeveelheid scheetjes en poep), zijn vooral de kleinere momenten, de alledaagse interacties, geworteld in psychologisch realisme. Mijn favoriete personage is daarom Tijn (Matsen Montsma), het vriendje van Babs, die vanaf de zijlijn zo subtiel reageert dat het hele verhaal er meer kleur door krijgt. Met hier een beetje teleurstelling, daar een vleugje argwaan—kleine, gelaagde emoties in plaats van grote, eenduidige.

Het is ook vanwege dat psychologisch realisme dat enkele scènes, waarin een kind verregaand wordt bedrogen door een volwassen vertrouwenspersoon, harder aankomen dan je met deze karikaturale gezichtjes misschien zou verwachten. Halberstad doet dat welbewust: “Kinderen worden steeds meer tegen van

‘Het is eigenlijk een ode aan mijn jeugd. Niet het Nederland van de toeristen, maar het Nederland dat wij kennen.’

alles in bescherming genomen. Maar ze kunnen echt wel wat hebben.” Al geeft ze toe: “Als je dit in live-action had gedaan, was je er niet mee weggekomen.”

Dat het in animatie wel kan, is volgens Halberstad ook te danken aan de stemacteurs. Met name Kees Prins, die van opa ondanks alles een “charmante klootzak” maakt. Natureel stemacteren met ruimte voor improvisatie (doordat de acteurs niet afzonderlijk worden opgenomen, maar samen in de studio staan) vormt de basis van Halberstads benadering. Het belang van geluid wordt onderschat, zegt ze: “Zeker als je veel dialogen hebt, wordt de kwaliteit voor meer dan de helft bepaald door de audio. Dát gaat je meevoeren. Je kijkt eerder naar iets met goed geluid en slechter beeld, dan andersom. Ik ben zelf überhaupt meer van het geluid. Voor mij is animatie eigenlijk toneel. Ik regisseer meer op emoties dan op heftige camerabewegingen. Er zit wel een actiescène in *Knor*, maar die is voor mij niet het belangrijkste.”

ZELF DOEN

Aan zelf animeren komt ze als regisseur, met een project van deze omvang (*Knor* duurde zeven jaar, waarvan anderhalf jaar animatie), nog maar weinig toe. Het is iets wat Halberstad, ondanks al haar enthousiasme, merkbaar mist. “Marleen en ik hadden het er toevallig laatst over om misschien weer eens iets klei-

ners te doen. Nadat we *Munya in mij* hadden teruggezien.” Dat is een kortfilm van Halberstad uit 2013, die zich ook herkenbaar afspeelt in de Nederlandse bebouwde kom. “*Munya* is de film waar ik het meest trots op ben. Die is nog niet zo perfect als *Knor*, maar hij komt recht uit het hart. Dat straalt de film uit.”

Gezien haar technisch kunnen en hang naar realisme, ook psychologisch, zou een volwassen lange animatie ook geen vergezochte volgende stap zijn. Halberstad aarzelt. “Bij kinderfilms kun je met meer weggelaten. Dingen die volwassenen misschien cliché vinden. Dan heb je een ventiel.” Maar ze beaamt dat haar grote voorbeeld, Wes Andersons *Fantastic Mr. Fox* (2009), juist dat doet: psychologisch realistische animatie, ook voor volwassenen, met toch een ventiel van slapstick op z’n tijd. “Werken voor een ouder publiek is ook wel echt een uitdaging. We zijn nu een prequel aan het maken, over hoe Babs’ ouders verliefd werden, die al meer voor adolescenten is.”

Ze sluit niets uit, wil ze maar zeggen. Ook een eventuele serie van *Knor* niet—maar die mag dan wel iemand anders gaan regisseren (na zoveel jaar productie is ze er zelf wel even klaar mee). Ook merchandising van het extreem knuffelbare biggetje ziet ze, desgevraagd, best zitten. “Daar zitten natuurlijk rechtenkwesities aan vast, omdat het is gebaseerd op het boek van Tosca Menten. Maar op zich zou het natuurlijk te gek zijn. De film is verkocht aan Japan en daar vroegen ze om merchandise, dus wie weet.” Want als er één land goed is in schattige *merch* is het wel Japan. En dan kan straks misschien iedereen zelf een kleine *Knor* vasthouden. In het echt. **FK**

KNOR Wat voert opa in zijn schild?

Deze eerste lange animatie van Mascha Halberstad mocht eerder dit jaar het jeugdprogramma van de Berlinale openen. Aanstelike komedie zonder leeftijds grenzen.

Een van de charmes van stop-motionanimatie is het gevoel dat je alles zó aan zou kunnen raken. Zoals wanneer de negenjarige Babs kennismakert met het biggetje dat ze van haar opa krijgt. Babs is humeurig, want ze had liever een hondje als verjaarscadeau gehad, maar wanneer het varkentje zich om draait is ze onmiddellijk verkocht. We snapten het helemaal. Ze noemt het beestje Knor.

Dreigt deze eerste lange Nederlandse stop-motion hiermee een brave en een béete sentimentele kinderfilm te worden? Nou, zeker niet. *Knor* is een levendige en inventieve familiekomedie waarin aandoenlijke momenten samengaan met laconieke grap-

pen en dwarse trekjes. Je kan zien dat Mascha Halberstad een fan van Roald Dahl is. En niet alleen vanwege het feit dat Knor, die het keurige huishouden al snel op stelten zet, in kritieke situaties een enorme lading poep produceert. Hier geen flauwe kinderhumor, maar een heerlijk slapstickeffect.

Wat *Knor* daarbij spannend maakt is dat die kleurrijke opa met zijn banjo en grote snor niet voor niets onverwachts is teruggekeerd uit Amerika. In de hilarische openings-scène zagen we al dat hij vroeger slager was. Dus is Knor, met een worstenwedstrijd in aantocht, wel veilig in zijn handen? Gelukkig is Babs’ vriendje Tijn heel argwanend.

Knor is gebaseerd op het kinderboek *De wraak van Knor* van Tosca Menten dat Halberstad en Fiona van Heemstra (scenario) enthousiast naar hun hand hebben gezet. Een vermakelijke knipoog is bijvoorbeeld de opgewonden televisiereporter die verslag van de worstenwedstrijd doet. Net zo raak is de pedante puppytrainer die Knor manieren moet leren.

Heel soepel weten de makers zowel kinderen als volwassenen aan te spreken. Zo is er een achtergrondverhaal dat duidelijk maakt waarom moeder en een oude tante nog steeds heel boos zijn op opa. De afwikkeling hiervan is misschien wat kort door de bocht,

maar dit lijntje versterkt wel de vermakelijke botsingen rond de komst van Knor.

Iets vergelijkbaars spreekt uit de manier waarop fantasie en realisme hand in hand gaan. Het biggetje praat niet maar is wel eigenwijs. Ook de menselijke personages zijn goed getroffen en heel herkenbaar. Babs en Tijn zijn ondernemende kids met een skateboard. Zonder veel aanpassingen had *Knor* een gewone speelfilm kunnen zijn, al had je dan natuurlijk dat vleugje animatiemagie gemist. Stop-motion gaat goed samen met stevig aangezette nukken en grillen. Typerend voor Halberstad (zie haar prijswinnende korte film *Munya in mij*) is onder meer dat de betrekkelijk gestileerde figuren toch een heel levendige expressie hebben. Dat laatste wordt nog versterkt door de zorg die aan de stemmen is besteed. Hier wordt echt geacteerd! Het maakplezier straalt er overduidelijk af.

LEO BANKERSEN

KNOR NEDERLAND/BELGIË, 2022 | REGIE MASCHA HALBERSTAD | MET STEMMEN VAN HIBA GHAFRY, KEES PRINS, MATSEN MONTSMA, JELKA VAN HOUTEN | 72 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO ENTERTAINMENT | TE ZIEN VANAF 13 JULI

BUITEN BEELD VIER SECONDEN PER DAG

Een oud mannetje—een pop—stapt onder de douche. Hij zet de kraan aan en druppels water glijden langs zijn gezicht. Waar water in een live-action scène zelden technische vragen oproept, is dat bij stop-motion heel anders. Hoe wordt zo iets gemaakt? Het blijkt een oude truc: 'opa' wordt gepositioneerd voor de camera, waarna de animator druppels glijmiddel op z'n bast penseelt. De animator neemt vervolgens een foto van het geheel en herhaalt de handeling enkele keren—de druppels steeds net even op een andere plek. Daar komt de magie van deze animatievorm om de hoek kijken: het zit 'm in die wonderlijke mix van engelengeduld, vakmanschap, ambacht, precisie en de manier waarop de hersenen van de kijker op beelden reageren.

Stop-motion animatiestudio Holy Motion huist in een voormalige garage nabij het modekwartier in Arnhem. Het geheel gerenoveerde pand van 600 vierkante meter biedt vandaag onderdak aan negen opnamestudio's en een archiefruimte waar compleet demontabele sets zijn opgeslagen. Op deze plek wordt al maanden gewerkt aan *Knor*. Hierin krijgt de negenjarige Babs van haar plots verschenen opa een biggetje cadeau. Al snel ontdekt ze dat haar grootvader er een dubbele agenda op nahoudt.

De familiefilm is gebaseerd op het gelijknamige boek van Tosca Menten (*Dummie de Mummie*). Qua stijl en sfeer liet regisseur Mascha Halberstad (*De grote Hummimummi kerstspecial*, 2017; *Vos en Haas*, 2019) zich vooral inspireren door de jeugdboeken van Roald Dahl en Wes Andersons verrukkelijke stop-motion animatie *Fantastic Mr. Fox* (2009).

In elke studio staat een eigen set en iedere camera is al scherp afgesteld door DoP Peter Mansfelt. Het is zaak voor de animator van dienst om die onder geen beding aan te raken. Animator Jasper Kuipers maakt zich daar geen zorgen meer over. Z'n ledematen en hersens zijn, vertelt hij, volledig getraind in het ontwijken van camera en statief. Dat automatisme is ontstaan door kilometers maken in stop-motion. Hij voelt inmiddels intrinsiek aan wat de juiste dynamiek van een scène is en wat de correcte bewegingen daarbinnen zijn. Hoewel hij die bewegingen naar eigen inzicht produceert, werkt hij wel degelijk volgens een leidraad: een op voorhand door Halberstad en storyboard-tekenaar Gijs van der Lelij ontwikkelde animatic. Dit is een 'bewegend storyboard' dat de animator scène voor scène, beeld voor beeld, door het script loodst. De stemmen (onder meer Kees Prins, Loes Luca en Jelka van Houten) zijn aan de hand van diezelfde animatic dan al ingesproken. Met het uploaden van het eindresultaat wordt de animatic in de montagekamer door Halberstad beeld voor beeld vervangen door de uiteindelijke animatie.

KNOR In onze online serie Buiten Beeld kijken we achter de schermen naar steeds een ander vakgebied. Wie schrijft het script, wie zorgt voor de aankleding, het geluid, de dieren, de cast en de inwendige mens? In maart 2021 bezocht Maricke Nieuwdorp de studioset van *Knor*.

DOOR MARICKE NIEUWDORP

Voor hoofdpersoon Babs werden er vijf poppen vervaardigd. Ze heeft zo'n twintig mondjes en diverse losse oogleden die ervoor zorgen dat ze half open, wijd of gesloten kunnen zijn. Hoe vaker een personage in beeld komt, hoe meer variaties er moeten zijn. Ieder personage heeft in het archief van de studio z'n eigen bewaarbak, compleet met toebehoren als een ochtendjas of regenlaarsjes.

In opnamestudio 8 werkt animator Kuipers vandaag aan een scène waarin Babs met haar vader aan het ontbijt zit. Vaders zit in zijn puzzelboekje gedoken, Babs gaapt. Op de achtergrond klinkt een televisie-item over een zekere superslager. Deze situatie

beslaat slechts enkele seconden, maar daarvoor moet veel gebeuren. Als vuistregel geldt dat er 12 bewegingen per seconde gemaakt worden. In een enkel geval wordt er met 24 animatiebewegingen gewerkt, maar er zijn twee goede redenen om dat juist niet te doen. Je moet twee keer zoveel (en twee keer zo precies) werk verzetten en—belangrijker nog—die beperking in de bewegingen voorziet juist in die ongepolijstheid die dit genre zo verdomd charmant maken.

Tijdens deze productieperiode werken momenteel zo'n vier à vijf animatoren wekelijks vier dagen lang in een van de negen studio's. Ze leveren gezamenlijk zo'n vier seconden film per dag af. Het totaal moet 75 minuten worden. Deze op 2,8 miljoen euro geraamde stop-motion animatie is weliswaar relatief duurder dan een live-action film, maar voor dit genre bepaald geen duurkoop. Het is wel een zaak van de lange adem: de eerste stappen naar het filmplan van deze familiefilm werden al in 2014 gezet. In november 2019 kon het bouwteam aan de slag met de sets, in juni 2020 werd er gestart met de animatie zelf. In juli 2022 is het dan zover: *Knor* verschijnt in de bioscoop. ■ FK

ALCARRÀS DE ALLERLAATSTE OOGST

Het einde van de zomer brengt naderend onheil met zich mee in deze winnaar van de Gouden Beer op het filmfestival van Berlijn. Carla Simón brengt met haar tweede speelfilm een tedere, melancholische en nostalgische ode aan het Spaanse plattelandsleven dat zij als meisje nog kon meemaken, maar dat nu steeds zeldzamer wordt.

DOOR HUGO EMMERZAEL

Het naderende einde van de zomer levert altijd een uniek nostalgisch gevoel op. Voor het Spaanse gezin Solé weegt het dit jaar nog zwaarder, want ze moeten aan het eind van het seizoen hun land, hun huis en perzikboomgaard afstaan aan de oorspronkelijke eigenaar. Net als in haar even nostalgische debuut *Summer 1993* (2017) kijkt regisseur Carla Simón hier naar een tijd die voorbij is en een plek die niet meer bestaat. Een afscheidsbrief aan een levensstijl die verdwijnt.

Zij kan het weten. Simón groeide op in het Spaanse dorp uit de titel. Tussen de perzikbomen, de opa's en oma's, de ooms en tantes, de neefjes, nichtjes, vriend-jes, vriendinnetjes, honden, konijnen en andere beesten. In veel opzichten is deze film het verhaal van haar jeugd, behalve dat het ook het verhaal van Spanje als geheel is. De tijd van ouderwetse, authentieke landbouw—van de kleine boer—heeft ook in Spanje plaatsgemaakt voor een massale agro-industrie. Voortgestuwd door artificieel lage prijzen en een homogene markt is ook het Spaanse platteland kaalgeslagen.

Het is niet verrassend dat deze film afgelopen jaar de Gouden Beer won op het filmfestival van Berlijn.

Alcarràs combineert een urgent politiek en economisch thema met een intiem en teder familiedrama. De cast, zeer overtuigend in hoe ze samen een grote Spaanse familie vertolken, bestaat uit non-professionele acteurs. Mensen die de vernietigende agrarische schaalvergroting uit het dagelijks leven kennen. Behalve inzicht in die actualiteit, biedt *Alcarràs* ook een perspectief op het politieke verleden van Spanje, door te laten zien hoe de Spaanse burgeroorlog nog altijd invloed heeft op de maatschappelijke verhoudingen.

RUIMTESCHIP

In de openingsscène spelen kinderen in een versleten auto en doen alsof het een ruimteschip is waarmee ze te dicht bij de zon vliegen. Een scène later wordt de auto door de eigenaar van het land afgevoerd. Zelfs de kinderen ervaren hoe de grond onder hun voeten vandaan wordt getrokken. De dementerende grootvader, die dit land ooit als geschenk kreeg van de familie die tijdens de burgeroorlog bij hem onderdak vond, weet dat het onheil nadert. Een van de ontroerendste momenten is wanneer hij samen met zijn kleindochter een oud Spaans lied zingt, waardoor de gehele familie

voor heel even de zorgen vergeet.

Het is knap hoe Simón het macro-verhaal verbindt met micro-observaties. Toch doet ze haar eigen materiaal soms ook tekort. Voor een film die dankbaar gebruikt maakt van conventies uit het neorealisme—de naoorlogse Italiaanse stroming die met een rigoureuze en analytische blik de levens van echte Italianen wilde laten zien—ontbreekt het hier aan formele controle. Deze regisseur snapt haar personages en hun gevoelens maar het lukt haar niet om er gelaagde cinema mee te maken. De film is te anekdotisch om grotere observaties te maken over de mechanismes van de markt. Je zou kunnen zeggen dat dit de bedoeling van de film is, dat de machteloosheid van de familie helemaal geen grip toelaat op de situatie. Maar ook voor die boodschap schiet de vorm van de film tekort. Anders gezegd: Simón blijkt een uitstekende regisseur van mensen en emoties, maar niet van gebeurtenissen en situaties.

ALCARRÀS SPANJE, 2022 | REGIE CARLA SIMÓN |
MET JORDI PUJOL DOLCET, XÈNIA ROSET, ANNA OTÍN |
120 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN
VANAF 18 AUGUSTUS

ZOMERPROGRAMMA

De in januari overleden acteur Sidney Poitier en collega Denzel Washington staan samen centraal in het zomerprogramma van Eye Filmmuseum. De twee waren goed bevriend, maar speelden nooit samen in een film. Filmwetenschapper Cydnie Wilde Harris ontwaart in hun meest prestigieuze rollen de grenzen van wat zwarte acteurs kunnen en mogen spelen. **DOOR CYDNI WILDE HARRIS**

OVER PERFECTIE EN PRESTIGE

MALCOLM X

Wie kijkt naar de oeuvres van acteurs Sidney Poitier en Denzel Washington, kan niet om het begrip 'prestige' heen. Maar welke factoren bepalen eigenlijk of een film wordt opgenomen in het pantheon van Grote Films? En hoe verhoudt zich dat tot het bredere maatschappelijke idee van welke films Belangrijk zijn?

Een blik op de films die in een bepaald jaar veel prijzen winnen of veel bezoekers trekken, geeft ook een beeld van het culturele gesprek van dat moment. Zelfs wanneer de bredere cultuur het – direct of met terugwerkende kracht – oneens is met de keuze voor een bepaalde prijswinnaar, onthult die weerstand op zichzelf weer iets.

Neem bijvoorbeeld het feit dat *A Raisin in the Sun* voor geen enkele Academy Award werd genomineerd, of dat Denzel Washington geen Oscar won voor zijn titelrol in *Malcolm X*. Beide gevallen benadrukken dat de Academy of Motion Picture Arts and Sciences niet het alleenrecht op het vergeven van prestige heeft.

Poitier (1927-2022) en Washington (1954) speelden beiden eindeloos veel rollen die een onuitwisbare indruk achterlieten, in Hollywood en wereldwijd. Een meesterlijk gebrachte dialoog, een klap met genoeg kracht om de hele Amerikaanse maatschappij op te schudden, het vloeien van een enkele traan.

Soms was de bril van zulke acteerkeuzes onontkoombaar en wonnen de acteurs er prijzen voor – zie bijvoorbeeld Washingtons Oscar voor Beste Mannelijke Bijrol voor *Glory* (Edward Zwick, 1989). Maar veel vaker werden zij niet beloond – neem alleen al Poitiers iconische uitspraak van het zinnetje "They call me Mr. Tibbs!", eindeloos geciteerd maar genegeerd door de Oscars. Als we de films waarvoor deze

acteurs wél hun Oscars wonnen overzien, krijgen we dus ook een beeld van het soort rollen dat de Academy-leden het belonen waard vinden.

LICHTEND VOORBEELD

Poitier kreeg zijn eerste nominatie als Beste Acteur voor *The Defiant Ones*. Poitier en Tony Curtis spelen twee gedetineerden met verschillende etnische achtergronden, die aan elkaar geketend de vrijheid zoeken. Uiteindelijk laat Poitiers personage zijn kans op ontsnapping liggen om zijn gewond geraakte maat te helpen. De film brengt het als een bitterzoet moment, gekleurd door de hoop dat Curtis' personage ermee is bevrijd van de ketenen van zijn witte superioriteitsgevoelens.

Veel van Poitiers films uit de jaren vijftig en zestig draaien om deze raciale toenadering. Zijn personages staan voor, zoals Donald Bogle het treffend omschreef in zijn boek *Hollywood Black*, 'de naoorlogse zwarte man die klaar is om deel te nemen aan een geïntegreerd social/professioneel Amerika'. Tussen *No Way Out* in 1950 en zijn drie hits uit 1967, *Guess Who's Coming to Dinner?*, *In the Heat of the Night* en *To Sir, with Love*, speelt Poitier telkens weer personages die in dat beeld passen. Het leverde hem de reputatie op van een lichtend voorbeeld van wat een zwarte man kon zijn, dwars tegen maatschappelijke stereotypen en de 'kleurgrenzen' van Hollywood heen.

In de loop der tijd kwam daar echter ook kritiek op van een deel van het zwarte publiek, die deze personages zagen als een knieval naar de wensen van een wit publiek. Het idee dat perfectie vereist is om gewoon als mens te worden erkend, is een paradox die gemarginaliseerde groepen maar al te goed kennen.

De mythe dat Poitier enkel perfecte zwarte mannen speelde, houdt geen stand als je zijn gehele filmografie overziet – al zijn het wél de rollen waarvoor hij het meest geroemd werd. In feite lijkt Poitiers reputatie eerder gebaseerd op hoe het publiek hem zag, dan op de inhoud van de films of zijn spel.

WANHOPIG MAAR VASTBERADEN

Virgil Tibbs, Poitiers personage uit *In the Heat of the Night*, is een politieagent die door etnisch profileren in eerste instantie als verdachte van een moord wordt gezien. Vervolgens zet hij zijn kunde als detective in om diezelfde moordzaak eigenhandig op te lossen. Hoewel Tibbs over het algemeen, terecht, wordt herinnerd als een intelligent, cool en waardig personage, heeft hij ook zwakheden. De racistische sheriff Gillespie (Rod Steiger) wijst de grootste daarvan messcherp aan wanneer hij Tibbs "arrogant" noemt. Tibbs geniet er zichtbaar van om de witte agenten om hem heen te verbluffen met zijn vaardigheden als misdadbestrijder. De film brengt die arrogantie als een zwakte, zonder erbij stil te staan dat het etaleren van zijn intellect

SIDNEY POITIER EN DENZEL WASHINGTON

voor Tibbs van levensbelang is — anders zou hij waarschijnlijk onschuldig zijn veroordeeld. De enormiteit daarvan komt alsnog tot leven in het meesterlijk subtiële spel van Poitier.

Zo maakt Poitier van vrijwel al zijn personages mensen van vlees en bloed. Een van zijn beste rollen speelde hij in *A Raisin in the Sun*, een verfilming van Lorraine Hansberry's gelijknamige toneelstuk. Poitier speelt Walter Lee Younger, de oudste zoon in een armlastige familie in Chicago. Met zijn baantje als chauffeur is Walter Lee amper in staat om zijn gezin te onderhouden, en Poitier speelt hem als een wanhopig maar vastberaden man die zijn familie uit de armoede wil slepen. Als zwarte man van middelbare leeftijd botst Walter Lee op de grenzen van de Amerikaanse droom, die enkel voor witte mannen bereikbaar lijkt.

Poitiers spel is verbluffend, even tragisch als trots. Maar dit verhaal over het wel en wee van een zwarte Amerikaanse familie, met slechts één wit personage in de hele film, werd door de Academy volledig genegeerd. Het is een van de meest verbazingwekkende snubs uit de Oscar-geschiedenis, en tekenend voor de keuzes die zwarte acteurs moesten maken als ze erkenning (en bestaanszekerheid) in Hollywood wilden.

Pas met zijn rol als de minzame klusjesman Homer Smith in *Lilies of the Field* zou Poitier geschiedenis schrijven. In deze lichtvoetige film besluit Smith, met enige tegenzin, om een groep Duitse nonnen gratis te helpen een kapel te bouwen. Het feit dat de Bijbel wordt gebruikt om onbetaalde arbeid af te dwingen heeft een nogal vreemde bijsmaak. Maar het witte publiek viel er destijds als een blok voor, en Poitier won als eerste zwarte acteur ooit een Oscar voor Beste Acteur.

KANSEN

Toen Denzel Washington zijn opwachting maakte, was hij onderdeel van een generatie zwarte acteurs die in de ruimte stapten die Poitier had gecreëerd. Zijn eerste Oscarnominatie, in de categorie Beste Bijrol, kreeg hij voor zijn bedachtzame spel als de Zuid-Afrikaanse vrijheidsstrijder Steve Biko in *Cry Freedom*.

In vergelijking met Poitier speelde Washington een diverser scala aan personages. Die vergelijking draait vooral om de kansen die zij kregen. Tegen de tijd dat Washingtons generatie zich aandeede, werden in Hollywood meer films gemaakt met meerdere zwarte personages. Er waren meer zwarte acteurs, scenaristen en regisseurs. Zwarte hoofdpersonen hoefden niet langer toonbeelden van zwarte excellentie te zijn, aangezien ze werden geflankeerd door andere zwarte personages, waarmee meer nuances van de zwarte ervaring werden blootgelegd.

De rol waarmee Washington zijn eerste Oscar won is even heroïsch als faalbaar. In *Glory* speelt hij Trip, een onlangs uit slavernij bevrijde soldaat in de Noordelijke legers tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog. Hij is een opvliegender ongeleid projectiel. In de scène waarin Trip voor een van zijn rebelse daden wordt bestraft met zweepslagen, laat Washington die ene beroemde traan vloeien. Die zeldzaam vertoonde vorm van gecontroleerde kwetsbaarheid was ongetwijfeld een doorslaggevende factor in zijn Oscar-winst.

MENS EN MYTHE

Washington toonde al vroeg in zijn carrière dat hij zijn acteertalenten wilde ontplooiën voor een zo breed mogelijk scala aan personages. De Academy-leden beloonden vooral zijn meest conventionele rollen,

maar Washington bleef standvastig zoeken naar een veelheid van complexe personages. Alleen al in de jaren negentig speelde hij in alles van de Shakespeareverfilming *Much Ado About Nothing* via de homofobe advocaat van een aids-patiënt uit *Philadelphia* tot de luitenant-ter-zee die in *Crimson Tide* een nucleaire oorlog moet zien te voorkomen.

Een van zijn beste rollen speelde hij in *Malcolm X*, dat de volledige levensloop van de revolutionair Malcolm Little weergeeft. Washingtons spel maakt een mens van de man die zo vaak wordt gemythologiseerd. De epische film is een hoogtepunt in de carrières van zowel Washington als regisseur Spike Lee, maar kreeg slechts drie Oscarnominaties — wel Washington voor Beste Acteur, maar Beste Regie en Beste Film bleven voor Lee buiten bereik. Dat de film uiteindelijk met lege handen naar huis ging, leidde tot veel kritiek op de Academy en haar leden. Net als *A Raisin in the Sun* is het een film waarvan de culturele relevantie waarschijnlijk een langere adem heeft dan de Academy zelf.

Pas met *Training Day* (Antoine Fuqua, 2001) werd Washington de tweede zwarte acteur die de Oscar voor Beste Acteur won. Als de corrupte, beangstigende narcotica-rechercheur Alonzo Harris maakt Washington een wapen van zijn charmes. Dat is zowel gericht op Jake (Ethan Hawke), de beginnend agent die Alonzo traint, als op het publiek. Washingtons spel is even verleidelijk als weerzinwekkend, en werd terecht alom geroemd.

NUANCES

Toch rest de vraag waarom het precies deze rol was die zo aansloeg, en niet een van de vele andere die het zouden verdienen. Voor welke rollen worden zwarte acteurs beloond door de Academy? En welke geeft het publiek zelf dat prestige?

Voor zowel Washington als Poitier blijkt dat succes bij van oudsher witte instituten als de Academy hangt aan rollen die netjes in een hokje te plaatsen zijn: de behulpzame klusjesman of het absolute kwaad, met weinig grijs gebied voor menselijke nuances.

Dat zit anders bij het publiek, en zeker bij een zwart publiek. Daar lijkt succes juist gerelateerd aan de durf om conventies te weerleggen. De durf om een zwarte echtgenoot en vader te spelen die meer eist van een wereld die zijn gezin niet als burens wil zien. De durf om van een leider geen engelachtig martelaar te maken, maar een complex individu, dat gevormd door trauma vecht voor de verheffing van zijn gemeenschap.

Wat Poitier en Washington uniek maakt, is niet dat zij perfectie kunnen overbrengen, maar juist dat ze bij machte zijn om de nuances van de menselijke ervaring neer te zetten. Die vakkundigheid neigt dan weer naar een andere vorm van perfectie. Uiteindelijk is het hun meesterlijke spel dat het prestige brengt. ■ FK

IN THE HEAT OF THE NIGHT

TE ZIEN

met Sidney Poitier:

- THE BEDFORD INCIDENT (James B. Harris, 1965)
- BLACKBOARD JUNGLE (Richard Brooks, 1955)
- BUCK AND THE PREACHER (Sidney Poitier, 1972)
- THE DEFIANT ONES (Stanley Kramer, 1958)
- EDGE OF THE CITY (Martin Ritt, 1957)
- GUESS WHO'S COMING TO DINNER (Stanley Kramer, 1967)
- IN THE HEAT OF THE NIGHT (Norman Jewison, 1967)
- LILIES OF THE FIELD (Ralph Nelson, 1963)
- NO WAY OUT (Joseph L. Mankiewicz, 1950)
- A RAISIN IN THE SUN (Daniel Petrie, 1961)
- THE SLENDER THREAD (Sydney Pollack, 1965)
- TO SIR, WITH LOVE (James Clavell, 1967)

met Denzel Washington:

- CRIMSON TIDE (Tony Scott, 1995)
- CRY FREEDOM (Richard Attenborough, 1987)
- DEVIL IN A BLUE DRESS (Carl Franklin, 1995)
- FENCES (Denzel Washington, 2016)
- FLIGHT (Robert Zemeckis, 2012)
- GLORY (Edward Zwick, 1989)
- THE HURRICANE (Norman Jewison, 1999)
- MALCOLM X (Spike Lee, 1992)
- PHILADELPHIA (Jonathan Demme, 1993)
- THE TRAGEDY OF MACBETH (Joel Coen, 2021)
- TRAINING DAY (Antoine Fuqua, 2001)

SIDNEY POITIER & DENZEL WASHINGTON

IS VAN 8 JULI T/M 31 AUGUSTUS TE ZIEN IN EYE FILMMUSEUM, AMSTERDAM | MEER INFO eyefilm.nl

CYDNII WILDE HARRIS IS MAKER VAN VIDEO-ESSAYS EN FILMWETENSCHAPPER, WIER ONDERZOEK VOORNAMELIJK DRAAIT OM DE REPRESENTATIE VAN GEMARGINALISEERDE GROEPEN

LAURA SAMANI OVER *PICCOLO CORPO* 'EEN WONDER IS EEN WENS

LAURA SAMANI

Laura Samani zocht bij het maken van haar debuutfilm *Piccolo corpo* niet naar een verhaal, maar naar een stemming. Die vond ze in het duistere maar hoopvolle beeld van een jonge vrouw die haar stilgeboren baby tot leven wil wekken.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Voor de Italiaanse filmmaker Laura Samani is film een “arena”, een plek voor samenwerking en discussie. Een film maakt ze niet in haar eentje – “dan had ik net zo goed aquarelschilder kunnen worden”, zegt ze lachend – maar ontstaat door samenwerking, zowel met de cast en crew op de set als met de kijkers in de bioscoopzaal, die vaak lagen in de film ontdekken die de maker er niet bewust in heeft gestopt.

Geen wonder dat Samani het in ons videogesprek vaak heeft over het onderbewuste, dromen en de psychoanalyse van Freud en Jung. Er zitten thema’s in haar speelfilmdebuut *Piccolo corpo* die Samani er niet doeltbewust in heeft gestopt, maar die er toch in terecht zijn gekomen, vanuit het onderbewuste – dat van haar, van de maatschappij en van de tijdgeest. Zo is er een personage dat Samani eerst als vrouw had geschreven. “Maar door de belangrijke discussies over gender in 2017, toen ik de film schreef, is dit een genderfluïde personage geworden.”

Een project begint voor Samani met een idee dat niet uit haar hoofd verdwijnt, waar haar gedachten op vastlopen. In dit geval gebeurde dat toen Samani haar korte afstudeerfilm *The Sleeping Saint* in Cannes vertoonde. Na afloop vertelde een man haar over een heiligdom in noordoost-Italië, waar tijdens de Contrareformatie heropwekkingswonderen werden uitgevoerd. Historische bronnen noemen enkel mannen die de reis naar dit heiligdom aflegden, maar Samani kon het idee van een vrouw die deze tocht onderneemt niet van zich afzetten.

Samani’s donkere maar hoopvolle speelfilmdebuut gaat over Agata, een jonge vrouw die op reis gaat om haar stilgeboren baby tot leven te laten wekken. Haar baby hoeft niet lang te leven; één ademtocht is genoeg. Dat is namelijk de vereiste om een dode baby te kunnen dopen. En alleen personen die gedoopt zijn, kunnen in het hiernamaals komen.

Hoewel Agata’s miskraam het startpunt van het verhaal is, was dat voor Samani nooit het belangrijkste onderwerp. “Een miskraam is onderdeel van het leven”, zegt ze. “De film gaat over hechting en verbondenheid. De identiteit van een moeder is namelijk compleet afhankelijk van het kind. Agata heeft negen maanden gewacht om haar baby te zien, maar ze zal de baby nooit ontmoeten: het kind is zonder haar weten begraven en vervolgens krijgt ze te horen dat ze haar baby ook niet in het hiernamaals zal weerzien.” Dus graaft ze haar baby op en onderneemt ze een lange, zware reis in de hoop haar baby voor heel even tot leven te wekken.

Geloof speelde ook in je korte film *The Sleeping Saint* al een belangrijke rol. Vanwaar die interesse? “Ik ben blij dat je geloof zegt en niet religie. Want de twee zijn net verschillend. Ik denk dat ik geloof, in die zin dat ik een spiritueel persoon ben. In Italië is de katholieke cultuur natuurlijk de basis, daar ben ik in opgegroeid. Maar ik raakte bovenal gebiologeerd door de mogelijkheid van een wonder in een film. Want een wonder hoort niet alleen bij religie en het hoort niet alleen bij het katholicisme. Een wonder is een wens die in vervulling gaat.

“Ik benaderde de film vanuit het idee van mogelijkheid: de mogelijkheid om het pad te veranderen dat voor ons is uitgestippeld, of waarvan ons verteld wordt dat het is uitgestippeld. De film gaat over een soort ineenstorting. Op een bepaald punt is er een botsing tussen geloof en religie.”

Na de dood van haar baby heeft Agata een religieuze crisis, maar haar geloof wankelt niet. “Geloof betekent niet

DIE IN VERVULLING GAAT'

tevreden zijn met wat er is. Geloof gaat niet alleen over het geloof in het hiernamaals, of bidden tot de maagd Maria. Geloof betekent vertrouwen hebben, optimistisch zijn. Er zit veel van mij in het personage Agata, ook al heb ik nooit een miskraam gehad. Ik ben geen moeder; ik ben nooit zwanger geweest. Maar ik ben een spiritueel persoon en ik benader dingen met geloof. Ik ben optimistisch. Dat is geen kortzichtig optimisme, het idee dat alles wel goed zal komen. Nee, sommige dingen komen niet goed. Maar waarom zullen we het niet proberen?"

'Zelfs in de Disney-film *Aladdin* zegt de geest: je kunt alles wensen, maar niet om mensen weer tot leven te wekken.'

***Piccolo corpo* is gebaseerd op een historische heiligdom waar een kijker je over vertelde. Hoe ontwikkelde je daaruit een verhaal?** "Nadat de man me over het heiligdom had verteld, heb ik veel reserach gedaan. Niet dat ik er nu een scriptie over zou kunnen schrijven, ik ben geen antropoloog. Met mijn coscenaristen Marco Borromei en Elisa Dondi was ik op zoek naar iets waarmee we ons verbonden voelden. Ik weet dat dit erg new age klinkt, maar we waren niet op zoek naar een verhaal. We zochten iets dat aansloot bij onze stemming op dat moment. Een film over hoop en rebellie. Een verhaal met een soort gotische sfeer. Want een poging om iemand tot leven te wekken is iets buitensporigs. In het nieuwe testament is het laatste wonder dat Jezus vericht het tot leven wekken van Lazarus. Dit is het grootste wonder dat iemand kan verrichten. Het is buitensporig om het te vragen, omdat we weten dat het niet kan. Zelfs in de Disney-film *Aladdin* zegt de geest: je kunt alles wensen, maar niet om mensen weer tot leven te wekken."

***Piccolo corpo* is een historische film, maar het is ook een sprookje. Hoe kwam je op die combinatie?** "Marco, Elisa en ik komen uit verschillende hoeken van Italië en zijn op verschillende manieren grootgebracht. Maar de basis van onze opvoeding was hetzelfde: katholicisme en sprookjes – duistere sprookjes. Door deze overeenkomst zijn we vrienden geworden op de filmacademie.

"We hadden het in het bijzonder over de sprookjes van de gebroeders Grimm. Die verhalen zijn door de eeuwen heen ontdaan van hun meest donkere kanten. Vanuit puritanisme: mensen wilden niet dat hun kinderen bang werden. Ik heb geen kinderen, maar ik denk dat het van vitaal belang is om angst te voelen en donkere dingen mee te maken door middel van fictie. Want het beschermt je. Die dingen gebeuren niet echt, maar neurologisch is het wel echt. Als je een eng verhaal hoort, zijn je hormonen en neurale verbindingen hetzelfde als wanneer het je echt overkomt. Eng verhalen trainen je psyche, je lichaam en je emoties. Ze stomen je klaar voor het echte leven. Je ervaart angst terwijl je beschermd bent onder je lakens in bed, met je moeder naast je.

"We begrepen dus dat onze ouders ons duistere dingen vertelden toen we jong waren en we wilden die traditie voortzetten. Ik hoop dus dat ouders hun kinderen meenemen om *Piccolo corpo* te zien. Want ja, het is eng wat er gebeurt, echt eng, maar het is ook metaforisch. Het gaat niet alleen over miskramen en limbo, maar ook over hoe je samenwerkt." **FK**

PICCOLO CORPO Dwalen met een verloren lichaam

In het ontroerende *Piccolo corpo* verandert persoonlijke rouw in een transcendentale reis, een zwerftocht tussen het aardse en het magische in het Italië van rond 1900.

Op een strand in Veneto begeleidt een processie de jonge Agata de zee in tijdens de zegening van haar toekomstige kind. Maar haar baby wordt stilgeboren en stiekem begraven, voor eeuwig veroordeeld om in limbo te dwalen. Want stilgeboren baby's kunnen niet gedoopt worden, zo legt de priester uit, ze hebben niet de eerste ademtocht genomen en zijn voorgoed veroordeeld tot het voorgeschikte.

Als Agata hoort van een afgelegen kerkje waar ze die eerste ademtocht kunnen opwekken, graaft ze haar kind op en onderneemt ze – met het kistje op haar rug – een lange reis langs het lege strand, de verlaten bergen en de kale bossen. De bergen slokken je op, niemand komt er levend uit, zo wordt ze gewaarschuwd. Die landschappen, overweldigend in hun soberheid, geven de reis een diepe, mythische kracht. Agata's persoonlijke rouw verandert in een transcendentale reis, een zwerftocht tussen het aardse en het magische, tussen leven en dood, tussen mannen en vrouwen, belichaamd door een van de androgyne personages.

Piccolo corpo ('klein lichaam') is een zintuiglijk debuut, gesproken in het Friulaanse dialect, waarin Agata aan een medereiziger uit de bossen moet uitleggen hoe de zee ruikt, terwijl zij in haar vissersdorp nog nooit paddenstoelen en hazelnoten heeft gezien. Alles draait om het lichaam, gedragen door het intense acteerwerk van Celeste Cescutti als Agata die met de handheld camera omcirkeld wordt. Haar lichaam draagt dat van haar overleden kind, Agata's eigen lichaam wordt van haar afgepakt wanneer ze haar moedermelk moet afstaan als gedwongen min.

Al die omzwervingen leiden uiteindelijk naar een diepontroerende scène waarin de ratio moet worden opgeschort. Dan is er pas ruimte voor de emoties die de hele film waren ingesnoerd in datzelfde lichaam. Het is vooral Cescutti, met haar blik in de verte een onverstoorbare aanwezigheid in een uitgebend landschap, die dit wonder voor elkaar weet te krijgen.

MARISKA GRAVELAND

PICCOLO CORPO ITALIË, 2021 | REGIE LAURA SAMANI | MET CELESTE CESCUTTI, ONDINA QUADRI | 89 MINUTEN | DISTRIBUTIE VEDETTE | TE ZIEN VANAF 14 JULI, OOK OP picl.nl

ASAKO I & II

ASAKO IS DOOD, LANG LEVE ASAKO!

Asako uit Osaka slentert langs de foto's van een tentoonstelling. Zometeen zal haar leven voor altijd veranderen, maar dat weet ze nog niet. Ze passeert een foto van een tweeling. Achter haar schuifelt een jongen langs. Ze kijkt op. Hij is leuk. Ze kijkt hem na. Als ze buiten komt, loopt hij een eindje voor haar. Ze loopt iets sneller. Jongetjes gooien vuurwerk tussen hen op straat, waardoor hij omkijkt en Asako recht in de ogen staart. Zo blijven ze even staan. Dan zet hij een paar stappen en kust haar.

Einde van de openingsscène.

Mooi gevonden, van dat vuurwerk. De vonken tussen twee geliefden. Dat is film.

TIKKERTJE

Na *Drive My Car* en *Wheel of Fortune and Fantasy* van Ryūsuke Hamaguchi wordt nu ook het iets oudere *Asako I & II* (*Netemo sametemo*) in Nederland uitgebracht. Weer is het een bijzondere film, al zijn de dialogen in die twee latere films merkbaar scherper geschreven.

De jongen waar Asako op stuit heet Baku en ze is nog nooit zo verliefd geweest. Zes maanden zijn ze samen. Op een dag is Baku verdwenen. Geen afscheid, geen woord, niets. Twee jaar later woont Asako in Tokio. Met stomheid geslagen is ze, als ze daar Ryōhei ontmoet, een jongeman die Baku zou kunnen zijn, zo volstrekt identiek zijn hun gezichten.

Beetje onwaarschijnlijk, kun je denken, dat ze uitgerekend de man met hetzelfde gezicht in een miljoenenstad tegen het lijf loopt. Niet in Hamaguchi's films. Daar spelen noodlot en toeval altijd tikkertje. Of verstoppertje, zo je wilt. Of noem het de hand van God, de filmmaker die knipoogt omdat hij weet dat het onwaarschijnlijk is maar het toch laat gebeuren.

Het geeft de film een zekere lichtheid. Hamaguchi doet het later namelijk nog een keer, als Asako na een jaar of vijf domweg gelukkig te zijn geweest in Tokio, in een winkelcentrum uitgerekend de enige vriendin uit Osaka treft die nog contact heeft met Baku. Want Baku blijkt dus niet helemaal van het tooneel verdwenen.

Het dubbelgangermotief heeft een rijke traditie in film. Ryūsuke Hamaguchi, maker van het succesvolle *Drive My Car*, strooit er in *Asako I & II* zijn eigen typische sterrenstof overheen.

DOOR RONALD ROVERS

MYSTERIE

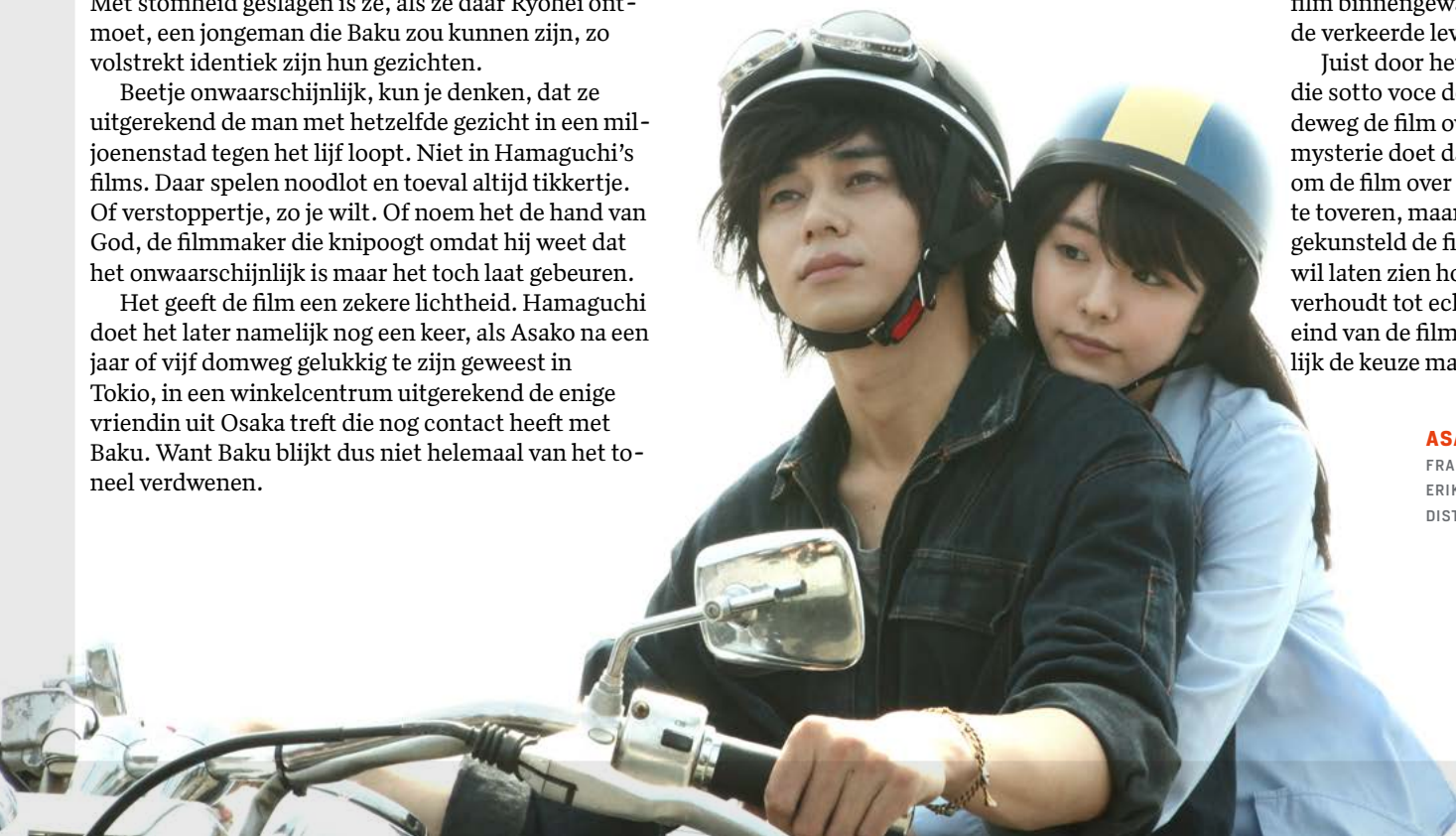
Het dubbelgangermotief heeft zo'n lange en rijke geschiedenis in film dat je het *tongue-in-cheek* een overgangsrитуeel voor jonge makers kunt noemen. Interessant is dat Hamaguchi de focus van het mysterie bij Asako legt, die zich lang verzet tegen Ryōhei's avances. Terecht vraagt ze zich af met wie ze eigenlijk een relatie wil, als ze voor Baku's dubbelganger kiest.

Het is niet helemaal duidelijk of Hamaguchi nog een groter mysterie achter de toevallige ontmoetingen situeert – waarom anders die foto's van tweelingen in de tentoonstelling, die Asako later in Tokio trouwens nog een keer bezoekt, waar ze weer naar die foto kijkt. Maar het kan ook zijn dat de regisseur ons plaagt met alleen de hint van een groter mysterie. Dat kun je een minpunt noemen, maar het stoort niet. Het is de kalme toon van de film die je gefocust houdt. Asako's rustige stem, het geluk dat van haar gezicht straalt.

Bepaald geen personages voor een groots mysterie, ga je denken. Wat wil Hamaguchi? Ryōhei doet de marketing voor een sake-merk met een collega die bewust onder zijn niveau presteert om de kans op promotie beperkt te houden. Asako heeft ook geen enkele zichtbare ambitie om haar leven groter en spannender te maken. Zijn deze mensen de verkeerde film binnengewandeld of is het dubbelgangermysterie de verkeerde levens binnengewandeld?

Juist door het kabbelende tempo en de gesprekken die sotto voce door de ruimte klinken, geef je je gaandeweg de film over aan het ritme van hun levens. Het mysterie doet dan nog een laatste wanhopige poging om de film over te nemen door Baku weer tevoorschijn te toveren, maar die hele sequentie lijkt opzettelijk gekunsteld de film in geschreven. Alsof Hamaguchi wil laten zien hoe potsierlijk zoiets als een plot zich verhoudt tot echte levens. Asako II verschijnt aan het eind van de film, wanneer ze Asako I aflegt en uiteindelijk de keuze maakt die ze altijd al wilde maken.

ASAKO I & II (NETEMO SAMETEMO) JAPAN/
FRANKRIJK, 2018 | REGIE RYŪSUKE HAMAGUCHI | MET
ERIKA KARATA, MASAHIRO HIGASHID | 119 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 28 JULI

FREEZE FRAME

Regisseur Shady El-Hamus (*De libi, Forever Rich*) brengt maandelijks een ode aan een bijzondere filmscene. Deze keer: *Angst essen Seele auf*.

LIEFDESVERHAAL

Onder de jammerlijke titel *Alle Turken heten Ali* kwam *Angst Essen Seele Auf*, zoals de film oorspronkelijk heet, in 1974 uit in Nederland. Jammerlijk, omdat die originele titel juist zo goed werkt als statement, als waarschuwing bijna. De angst voor het onbekende is iets wat in ons zit en een behulpzaam overlevingsinstinct kan zijn, maar als we er geen verantwoordelijkheid voor nemen door het te kanaliseren kan het zich tegen ons keren en ons met huid, haar en ziel opvreten.

Toen regisseur Rainer Werner Fassbinder op 37-jarige leeftijd overleed had hij al meer dan dertig speelfilms gemaakt, iets wat alleen kan als je bevangen bent door een extreme drift om te creëren. Als kind verloor Rainer zijn vader waarna zijn moeder hem, bij gebrek aan een oppas, regelmatig in de bioscoop stalde. De films die hij daar als jongetje zag, bleken de voedingsbodem voor zijn toekomst als filmmaker.

Fassbinder had in zijn volwassen leven relaties met zowel mannen als vrouwen—vaak tegelijkertijd—en liet in de liefde een spoor van vernieling achter. De anekdotes van teleurgestelde en wanhopige exen vulden een groot deel van zijn biografie en bij het lezen

ervan rijst de vraag hoe al die gebeurtenissen zich in slecht 37 jaren hebben kunnen afspeelen. Er zat een onrust in Fassbinder die niet alleen mooie en bijzondere films opleverde maar ook veel gebroken harten. Een van die gebroken harten is gelinkt aan zijn meest bejubelde film, de film die hij met een klein budget in slechts veertien draaidagen maakte en die nog steeds zo puur en urgent voelt dat hij niemand onberoerd laat.

Hoofdpersonen Emmy en Ali—niet zijn echte naam maar een naam die hij aanneemt omdat alle gastarbeiders zo worden genoemd—worden tegen alle verwachtingen in verliefd. Zij is zestig, weduwe en schoonmaakster. Hij is zeker twintig jaar jonger, geëmigreerd uit Marokko en nu gastarbeider in Duitsland. Het zijn twee buitenstaanders die elkaar vinden in hun eenzaamheid, twee mensen die de individuen in elkaar zien in plaats van de labels, maar zich niet weten los te maken van de verstikkende vooroordelen van anderen. Er is één beeld dat voor mij alles samenvat—Emmy en Ali zitten op een leeg terras, alleen in de wereld, maar vinden warmte bij elkaar. Fassbinder

laat in de film behendig zien hoe hun liefde door de buitenwereld onder druk wordt gezet. Niet geheel toevallig zijn er meerdere referenties aan Adolf Hitler en de Tweede Wereldoorlog. De geschiedenis kan zich herhalen, lijkt hij te willen zeggen, de grootste fout is om te denken dat zoiets niet meer zal gebeuren. Hij had gelijk, want nog steeds lijkt de mens niet om te kunnen gaan met 'de vreemde', nog steeds ligt het gevaar dat we mensen objectiveren op de loer.

Dat gebroken hart behoorde toe aan hoofdrolspeler El Hedi ben Salem die de rol van Ali vertolkt. Hij verliet in 1970 zijn vrouw en vijf kinderen in Marokko en emigreerde naar Europa. In 1971 ontmoette hij Rainer Werner Fassbinder in een gay-badhuis in Parijs. De twee werden verliefd, kregen een relatie en zo werd Ben Salem opeens de hoofdrolspeler in een film die de hele wereld overging. De twee mannen hadden een tumultueuze relatie vol drank, drugs en fysiek geweld die uiteindelijk door Fassbinder in 1974 werd beëindigd. Niet lang na de break-up verwondde een verwarde Ben Salem drie mensen in een café met een mes waarna hij, naar het schijnt, Fassbinder opzocht om te zeggen dat hij zich 'geen zorgen meer hoefde te maken'. Ben Salem vluchtte naar Parijs, werd daar alsnog opgepakt en hing zichzelf niet lang daarna op in de gevangenis.

Het is een in en in triest liefdesverhaal dat me weer met andere ogen naar de film doet kijken. Is Emmy niet eigenlijk gewoon een versie van Fassbinder zelf? Was dat de reden dat hij de film zo snel, zo puur en zo vol overtuiging kon maken? Het zou van de film met terugwerkende kracht een prachtig eerbetoon aan hun liefde maken. Een troostend idee.

NA RETOUR EN BOURGOGNE

ENCORE

EEN FILM VAN CÉDRIC KLAPISCH

**'ENERVEREND EN
MEESLEPEND...
EEN SCHITTERENDE
ODE AAN DE WERELD
VAN DE DANS'**

Leven in Frankrijk

VANAF 7 JULI IN DE BIOSCOOP

www.cineart.nl [f/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland) [i/cineartnl](https://www.instagram.com/cineartnl) [y/cineartnl](https://www.youtube.com/cineartnl) [in/cineartnl](https://www.linkedin.com/company/cineartnl) [tiktok/cineartnl](https://www.tiktok.com/@cineartnl)

**VINCENT
LINDON**

**SANDRINE
KIBERLAIN**

**ANTHONY
BAJON**

**'LINDON EN BRIZÉ VOLBRENGEN EEN
SCHITTERENDE TRILOGIE'**

NIEUWSBLAD

UN AUTRE MONDE

EEN FILM VAN
STÉPHANE BRIZÉ

VANAF 28 JULI IN DE BIOSCOOP

www.cineart.nl [f/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland) [i/cineartnl](https://www.instagram.com/cineartnl) [y/cineartnl](https://www.youtube.com/cineartnl) [in/cineartnl](https://www.linkedin.com/company/cineartnl) [tiktok/cineartnl](https://www.tiktok.com/@cineartnl)

BODIES BODIES BODIES DE VRIENDSCHAP IS EEN LUCHTSPIEGELING

Halina Reijn maakt na haar regiedebuut *Instinct* de overstap naar Amerika voor *Bodies Bodies Bodies*. De film werkt dankzij de komische timing van z'n aantrekkelijke cast, maar is uiteindelijk toch meer een te lange parodie van een A24-horrorkomedie dan een meeslepende film.

DOOR LUKE HICKS

Negen jaar na de oprichting van A24 begint het onafhankelijke productie- en distributiebedrijf, verantwoordelijk voor moderne klassiekers als *Under the Skin* (2013), *Moonlight* (2016) en *Uncut Gems* (2019), een parodie van zichzelf te worden. Alex Garland's *Men* was daarvan het meest recente bewijs op het gebied van de intelligente thriller, en nu is Halina Reijns *Bodies Bodies Bodies* dat voor de horrorkomedie.

Gelukkig kunnen parodieën ook echt grappig zijn. Het zelfingenomen *Men* was dat niet, omdat die film zichzelf te serieus nam. Bij *Bodies Bodies Bodies* werkt het wel. Het gevoel dat je naar een parodie zit te kijken verdwijnt nooit helemaal, maar het zelfbewustzijn geeft de film wel lucht.

Reijns tweede speelfilm na *Instinct* (2019), en haar eerste Engelstalige film, volgt een groep rijke, verwende vrienden van in de twintig. Er nadert een orkaan en zij sluiten zich op in het landhuis van een van hun ouders. In wat misschien wel haar knapste regiekeuze is, introduceert Reijn de vriendengroep één voor één in verbluffend mooie portretten onder water waarin de tijd lijkt stil te staan, waarna we ontdekken dat we eigenlijk kijken naar een wedstrijdje adem inhouden.

FAKE FRIENDS

Zodra ze boven water komen, begint het drama. Dit zijn beste vrienden, zeker, maar wel beste vrienden met jarenlang opgekropte frustraties. Ooit waren ze hecht, nu is die vriendschap nog slechts een luchtspiegeling. Dit zijn, zoals rapper Earl Sweatshirt het ooit stelde, "super rich kids with nothing but loose ends / super rich kids with nothing but fake friends".

Voordat we echt iets te weten komen over de groep barst de storm los en vlucht iedereen het landhuis

in. Sophie (Amandla Stenberg) en Bee (Maria Bakalova) lijken om meerdere redenen op dat moment de belangrijkste personages. Zo is Sophie een compleet mysterie. Lange tijd heeft niemand in de groep iets van haar gezien of gehoord (zelfs niet in de groepchat) en ondanks haar vrolijke humeur en schijnbare geheelonthouding is niemand blij om haar te zien. Ze neemt haar nieuwe vriendin Bee op sleeptouw, die niemand nog kent. De film gebruikt dat om de kijker te informeren over de geschiedenis van de groep, zoals het feit dat Sophie ooit een relatie had met David (Pete Davidson).

Ook Alice (Rachel Sennott) heeft een date mee en deze Greg (Lee Pace) dient als nieuwkomer in eerste instantie eenzelfde doel – het introduceren van achtergronden van de vriendengroep. Maar vervolgens ontpoppen deze twee zich tot het komische hart van de film. Sennott toont als volslagen leeghoofdige seksjunk opnieuw haar vermogen om humor te wringen enkel uit hoe zij zich sociaal en fysiek door een ruimte beweegt. Pace speelt ondertussen tamelijk briljant de 'coole gast' die minstens vijftien jaar ouder is dan de rest. De personages van Emma (Chase Sui Wonders) en Jordan (Myha'la Herrold) komen helaas minder goed uit de verf.

MESSEN IN RUGGEN

Nadat de stroom uitvalt, wordt een van de personages met een doorgesneden keel gevonden en begint het coke-, drank- en moordfestijn. Alsof de groep al niet explosief genoeg is, zorgt de dreiging van een moordenaar in de neonverlichte duisternis van het huis voor nog meer chaos.

Maar ondanks alle gekte van messen in ruggen (zo-

wel letterlijk als figuurlijk) sleept het scenario van Sarah DeLappe voort, door een overdaad aan suffe monologen die de onderlinge relaties verklaren en vermoeiende tirades die zo uit een soap lijken te komen. Alle personages zijn net iets te reactionair om nog geloofwaardig te zijn, net te dom om mee te sympathiseren.

Bodies Bodies Bodies voelt als een poging van A24 om zich in te likken bij de populaire kliek – een leeghoofdige, maar wie weet succesvolle poging om de influencer-crowd voor zich te winnen. Of je iets met de film kunt, zal ervan afhangen hoe bekend je bent met de hedendaagse celebs, de ins en outs van de roddelpers en het eindeloos verschuivende landschap van de politieke correctheid. Een beetje als een TikTok die maar door blijft gaan, waar je niet naar kijkt omdat het 95 minuten lang de aandacht weet vast te houden, maar gewoon omdat je fan bent van één of twee mensen die erin spelen.

Technisch zit *Bodies Bodies Bodies* goed in elkaar. Maar de sfeer en toon van de film voelen als reality-tv. Het grootste plezier zit in de casting. De grootste sterren zijn dat niet voor niets: ze stralen iets uit, en dus wil men zien wat ze maken.

Pete Davidson doet zijn ding. Iedereen die *Borat Subsequent Moviefilm* (2020) zag, heeft zitten smachten naar Bakalova's volgende hoofdrol. Fans van *Shiva Baby* hebben hetzelfde gevoel bij Sennott, en idem de volgers van Stenberg, hier in haar grootste rol sinds *The Hate U Give* (2018). Zet al die mensen bij elkaar en er blijkt voldoende ongedwongen komische timing en charisma om elke kijker een plezierige avond te bezorgen. Als je langs de parodie kunt kijken, tenmiste.

BODIES BODIES BODIES VERENIGDE STATEN, 2022 | REGIE HALINA REIJN | MET AMANDLA STENBERG, MARIA BAKALOVA, RACHEL SENNOTT | 95 MINUTEN | DISTRIBUTIE SONY (VIA UNIVERSAL) | TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

LUKE HICKS IS EEN NEW YORKSE FILMCRITICUS | *BODIES BODIES BODIES* WAS VOOR HET TER PERSE GAAN VAN DIT NUMMER NIET TE ZIEN VOOR NEDERLANDSE PERS | LEES IN DE VOLGENDE FILMKRANT ONS INTERVIEW MET REIJN

PREVIOUSLY UNRELEASED

PREVIOUSLY UNRELEASED

In het zomerprogramma *Previously Unreleased* vertoont Eye Film-museum opnieuw een selectie films die onterecht de Nederlandse bioscopen niet haalden. Vorige maand schreven we al uitgebreid over *Malmkrog* en *The Souvenir: Part II*; deze maand nog eens negen pracht-films. Bij alle premièrevertoningen worden de films ingeleid door Filmkrant-medewerkers.

DWELLING IN THE FUCHUN MOUNTAINS

Een weidse familiekroniek

Met *Dwelling in the Fuchun Mountains* levert Gu Xiaogang een indrukwekkend regiedebuut af. Een schilderachtige familiekroniek vol contrast en reliëf.

In de veertiende eeuw schilderde Huang Gongwang *Woning in de Fuchun-bergen*. Een meterslange handrol die je alleen in je op kunt nemen door er langs te lopen en in die handeling zet je de tijd in beweging. Verstrijken de seizoenen op het doek.

Dat Gu Xiaogang zijn debuutfilm ver-noemt naar dit beroemde werk is geen grootspraak. Traag van links naar rechts be-wegende trackingshots echoën de manier waarop dat schilderij, als cinema avant la lettre, verbinding legt tussen beweging en tijd.

Gedurende een jaar waarin de seizoenen elkaar opvolgen in schilderachtige beelden portretteert *Dwelling in the Fuchun Moun-*

tains (*Chunjiang shuinan*) een doorsnee Chinese familie in provinciestad Fuyang. De film begint op de zeventigjarige verjaardag

van de matriarch van de familie en volgt voornamelijk haar vier zoons, onder wie een succesvol restauranthouder en een zwende-laar die zich diep in schulden heeft gewerkt.

Dwelling in the Fuchun Mountains is een familiekroniek waarin de invloed van Taiwane filmmakers Edward Yang en Hou Hsiao-hsien nooit ver weg is. De weidsheid waarmee Gu deze bescheiden levens schetst, tilt die levens op boven het alledaagse.

De camera, die toch al nooit echt dicht bij de personages komt, beweegt geregeld bij hen vandaan totdat ze, net als in het schilde-rij van Huang, nauwelijks meer te onder-scheiden zijn in de omgeving. Toch levert dat geen afstandelijke film op. Juist door ze in dat grotere geheel te plaatsen, waarin mo-derniteit en traditie langs elkaar schuren en ook door hun lot te kantelen, weet Gu elk van zijn personages reliëf te geven.

ELISE VAN DAM

DWELLING IN THE FUCHUN MOUNTAINS
(CHUNJIANG SHUINAN) CHINA, 2019 | REGIE GU XIAOGANG | MET ZHENYANG DONG, WEI MU | 150 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILMMUSEUM | TE ZIEN VANAF 7 JULI, OOK VIA [picl.nl](#)

MASS

Kleine film, verpletterende indruk

Het hartverscheurende *Mass* is een klas-sieke praatfilm. Zo'n film die je door woorden en voortreffelijk acteerwerk binnen enkele minuten vastpakt en vervolgens geen seconde meer loslaat.

Weinig termen klinken op papier zo lullig of gemakzuchtig als de term 'praatfilm'. Zet wat acteurs in dezelfde kamer en laat ze een script uitspelen. *Easy peasy*, toch? Op papier heeft *Mass* alle kenmerken van een klassieke praat-

film. De cast is vrij miniem, met vier hoofdrolspelers en een paar kleine bijrollen, de film speelt zich vrijwel uitsluitend af op één loca-tie en het budget zat onder de 300.000 dollar.

Toch voelt *Mass* veel groter en verpletter-ender. Onder de vele woorden die in deze film worden uitgesproken, schuilt een diepe tragedie, vol moeizaam geheelde wonden. We bevinden ons vrijwel de gehele film in een steriel achterafzaaltje van een suffice kerk, ergens in een anoniem plaatsje in Amerika. Aan het begin van de film zet een vrijwilliger wat stoelen en een tafel neer. Verder moet in dat zaaltje alles 'neutraal' zijn, en moet elke vrolijke decoratie van de muur worden ge-haald. Elke vorm van vrolijkheid of gezellig-heid zou de aanwezigen mogelijk kunnen af-leiden. Het is duidelijk dat hier iets groots en pijnlijks staat te gebeuren.

Even later zien we twee echtparen (Jason Isaacs en Martha Plimpton, en Ann Dowd en Reed Birney) binnenkomen, die door een ad-voocaat naar het zaaltje worden begeleid. Is het een *mediation*? Een burenruzie die op een neutrale locatie moet worden uitgevocht-en? Nee, de tragedie die deze vier mensen met zich meedragen, is vele malen groter.

Weggeven waar het gesprek precies op neer-komt zou zonde zijn, maar duidelijk is dat er een hartverscheurend incident heeft plaats-gevonden, waarbij de zoons van beide stellen betrokken zijn. Een van hen is een dader, de ander een slachtoffer. Maar in hoeverre geldt dat voor de ouders?

Regisseur en scenarist Fran Kranz speelt in zijn debuutfilm een slim spel met de kijker, door de gebeurtenis pas later in de film prijs te geven en de sympathie niet automatisch bij de ouders van het slachtoffer te leggen. Zo ontstaat er een fascinerend spel van woorden en emoties, waarbij de vier hoofdrolspe-lers diep in hun eigen ziel moeten staren. De acteurs doen dat stuk voor stuk voortref-felijk, al blijft je de vertolking van Ann Dowd het meest bij. In een ideale wereld had ze een Oscar gewonnen voor deze prachttrol.

Wat een verpletterende kijkervaring is *Mass*. Het is misschien geen gezellig uitje voor de zaterdagavond, maar wél een film die nog lang door de traanbuizen en het hoofd zal blijven spoken. Oók dat kan een 'simpele praatfilm' dus bewerkstelligen.

ALEX MAZEREEUW

MASS VERENIGDE STATEN, 2021 | REGIE FRAN KRANZ | MET JASON ISAACS, MARTHA PLIMPTON, REED BIRNEY, ANN DOWD | 111 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILMMUSEUM | TE ZIEN VANAF 14 JULI, OOK VIA [picl.nl](#)

MASS

KILL IT AND LEAVE THIS TOWN Terug naar Łódź

PREVIOUSLY
UNRELEASED

Herinneringen van Mariusz Wilczyński aan zijn opgroeien in Łódź vormen de basis van de animatie *Kill It and Leave This Town*. In een volstrekt unieke stijl wisselen melancholie en liefde en haat voor het rauwe leven in de stad elkaar af.

Soms doen autobiografische gegevens van een filmmaker ertoe. Wie niet weet dat Mariusz Wilczyński in 1960 in Łódź is geboren, zal veel ontgaan in *Kill It and Leave This Town*. Niet alleen speelt de filmmaker zelf een rol in de animatiefilm, maar hij ademt ook de sfeer van de communistische periode. De wijsheid dat vriendelijkheid geen geld kost, is duidelijk niet doorgedrongen tot het communistische Łódź. Een winkelbediende poeiert een klant af ("Ik ben bezig"), een kioskmedewerker gooit het luik dicht als iemand een kop koffie wil kopen, en een hysterische moeder foetert haar kleuter uit die in de modder is gevallen ("Wacht maar tot we thuis zijn!").

Welkom in *Kill It and Leave This Town*, waarin we de stank van walmende schoorstenen bijna kunnen ruiken. Tussen de stadsbeelden door zien we flarden van Wilczyński's jeugd met een kibbelende vader en moeder. Het gezellig met diapaaltjes vertellen van een sprookje bij de kerstboom door zijn vader, mondt uit in gekibbel met zijn moeder als de projector vastloopt. Maar *Kill It and Leave This Town*, dat opgebouwd is uit zwartwit-tekeningen, die soms in droomachtig licht baden, is meer dan de verbeelding van het leven in de communistische periode. De film vertelt geen strak verhaal, maar weerspiegelt de onontwarbare kluwen van herinneringen, gevoelens en gedachten in Wilczyński's hoofd. Melancholie is de overheersende stemming. "Je bent zo jong en toch al zo droevig", zegt een man in een trein tegen een jonge Wilczyński. De bitterzoete (blues)muziek van de overleden Poolse muzikant en zanger Tadeusz Nalepa past perfect bij die stemming. Aangrijpend is de scène waarin de filmmaker zijn doodzieke moeder bezoekt. De sfeer is ongemakkelijk. Hij kan

niet omgaan met haar gevoelens van verlatenheid ("Ik ben eenzaam als een uil") en neemt snel afscheid. Later zien we een rouwkrans in het water drijven. "Kijk papa, wat een mooie band ik heb gevonden", roept een jochie enthousiast tegen zijn vader aan de kant als hij op de rouwkrans drijft. Ja, Wilczyński houdt ook van schurende humor.

JOS VAN DER BURG

KILL IT AND LEAVE THIS TOWN (ZABIJ TO I WYJEDZ Z TEGO MIASTA) POLEN, 2020 | REGIE MARIUSZ WILCZYŃSKI | STEMEN KRYSZYNA JANDA, ANDRZEJ CHYRA | 88 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 21 JULI, OOK VIA picl.nl

THERE IS NO EVIL De prijs van protest

In zijn met de Gouden Beer bekroonde vierluik over de doodstraf in Iran windt filmmaker Mohammad Rasoulof er geen doekjes om: het is het systeem dat van de bevolking moordenaars en deserteurs maakt.

Filmmaker Mohammad Rasoulof kent de grillen van het Iraanse regime maar al te goed. In maart 2020 werd hij nog veroordeeld tot een jaar cel omdat zijn films als "propagandistisch" worden beschouwd. Zijn *There Is No Evil* toont in vier hoofdstukken de impact van de doodstraf. Het zijn kleurrijke verhalen over conformisten en

OMAR LARABI

THERE IS NO EVIL (SHEYTAN VOJUD NADARAD) IRAN, 2020 | REGIE MOHAMMAD RASOULOOF | MET EHSAN MIRHOSSEINI, BARAN RASOULOOF | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 11 AUGUSTUS | LEES OP filmkrant.nl DE VOLLEDIGE RECENSIE EN EEN ARTIKEL OVER DE HEDENDAAGSE IRAANSE CINEMA

THERE IS NO EVIL

FOREST: I SEE YOU EVERYWHERE

Spannende, beheerste twistgesprekken

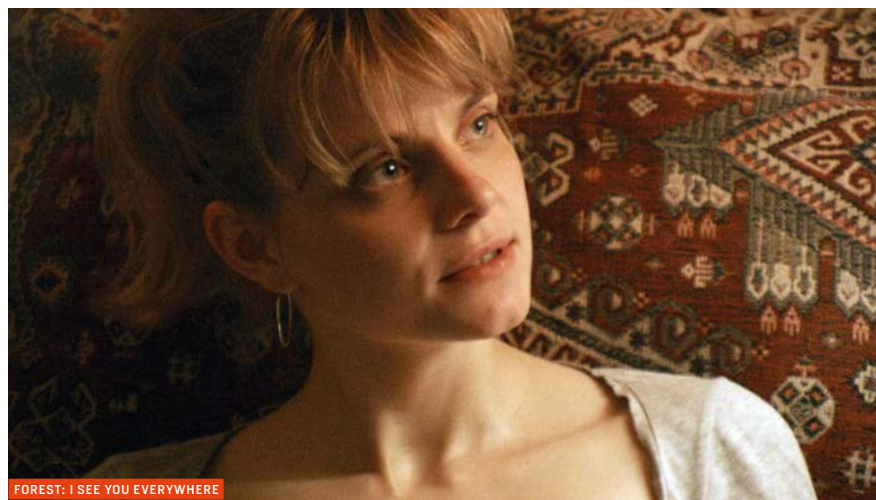
In zes claustrofobische dialogen laat de Hongaarse auteur Benedek Fliegauf de kijker raden naar de relatie tussen de sprekers en waar ze het wel en niet over willen hebben.

Een tiener vertelt over de laatste keer dat ze haar moeder zag. Het is een oefening voor haar spreekbeurt, zo blijkt. Tegenover haar zit een man. Hij luistert. Wie hij is? Dat zal langzaamaan blijken. Door zo langzaam het gordijn op te trekken, lokt de Hongaarse scenarist/regisseur Benedek Fliegauf (*Milky Way*, *Just the Wind*, *Lily Lane*) de kijker vlotjes zijn film binnen.

De dialoog tussen het meisje en de man is het eerste van zes spannende twistgesprekken die opvallend beheerst worden gevoerd: het drama wordt niet aangedikt, waardoor de nadruk komt te liggen op wat er wordt gezegd en hoe de personages zich tot elkaar verhouden. Vrijwel alles in deze lowbudget film zonder art direction of muziek is in close-up gefilmd, in schemerige vertrekken.

Forest: I See You Everywhere is, zoals The Film Share het op Facebook zo mooi samenvatte, 'een claustrofobisch psychodrama

over het labyrint van menselijke relaties'. Een omnibusfilm over confrontatie, perspectief, manipulatie en consequenties van ingrij-

FOREST: I SEE YOU EVERYWHERE

PREVIOUSLY
UNRELEASED

pende gebeurtenissen. De dood speelt in alle vertellingen op de een of andere manier een rol. Dat levert boeiende dialogen op, die gaandeweg van thema en insteek kunnen veranderen. Een ruzie over een uitgeleende camera verandert in een verdwijningsdrama, een conversatie over een levensgevaarlijke operatie schakelt naar het blootleggen van een geheim, een puber die door zijn moeder wordt aangesproken op zijn verwerpelijke gedrag, veegt de vloer aan met haar opvattingen. In een episode waarin maar één kant van het verhaal wordt gehoord, worden conclusies getrokken die desastreus blijken. Goed luisteren dus, goed kijken en je verplaatsen in de ander is de boodschap. In de proloog en epiloog treft een meisje haar opa aan in een stoel: de enige situatie waarin wrevél niet leidend is. Nieuwkomer Lilla Kizlinger, het meisje uit het eerste korte verhaal, won in Berlijn de Zilveren Beer voor beste bijrol.

KARIN WOLFS

FOREST: I SEE YOU EVERYWHERE

HONGARIJE, 2021 | REGIE BENEDEK FLIEGAUF | MET ESZTER BALLA, LASZLO CZIFFER, PÉTER FACSIKAI, RÓZA FLIEGAUF | 112 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS EN VIA picl.nl

DESTELLO BRAVIO

Magische sluiptwegen naar een beter leven

"Het dorp is dood. De enigen die er nog zijn, zijn oude mensen als wij." Aldus een vrouw in een dorpje in Extramadura, de dunbevolkte streek in het zuidwesten van Spanje. De vrouw heeft gelijk, want jongeren zijn er niet meer in het dorpje. Zij zijn vertrokken op zoek naar een betere toekomst elders. *Destello bravio* toont een plattelandsgemeenschap op de rand van uitsterven. De film combineert twee benaderingen: een documentaire blik op de levenswijze van de traditionele gemeenschap, die nu bijna exotisch oogt, en een magisch-realistische en zelfs surrealistische verbeelding.

Destello bravio speelt zich af in een benauwende traditioneel-katholieke samenleving. Daarbij richt de film, die zich in dagen rond de processie van de Heilige Maagd afspeelt, zich op de vrouwen. De religieuze Maria-verering staat in schril contrast met de werkelijkheid van deze vrouwen in de patri-

DESTELLO BRAVIO

PREVIOUSLY UNRELEASED

archale gemeenschap, waarin mannen hen als meubelstukken zien. Om aan de alledaagse saaiheid van hun levens te ontsnappen, zoeken de vrouwen elkaar op. Ze delen treurige ervaringen, maar vertellen elkaar ook magische verhalen, waaruit een diep verlangen naar een enerverender leven spreekt. Ook dansen en strelen de vrouwen zichzelf en elkaar uit de behoefte aan lichamelijke contact.

Drie vrouwen springen eruit. Isa spreekt cassettebandjes in met gedachten, waaruit haar intense verlangen naar een ander leven blijkt, zoals dat een machtige lichtflits ('destello bravio') boven het dorp alles zal veranderen. Cita is een getrouwde vrouw, die het niet bij woorden laat, maar wegloopt bij haar man. En Maria verkeert in een rouwproces om haar overleden echtgenoot.

Destello bravio is de debuutfilm van Ainhoa Rodríguez, die familiewortels heeft in Extramadura en er voor de film een jaar verbleef. De personages worden gespeeld door inwoners uit de streek die geen acteervaring hadden. Die authenticiteit is voelbaar, maar *Destello bravio* overstijgt het realisme. De film is een schitterend gefotografeerd, verbeeldingsrijk, droomachtig portret van eenzame plattelandsvrouwen, die magische sluiptwegen zoeken om te ontsnappen aan hun uitzichtloze levens. Ook al is dat maar voor even.

JOS VAN DER BURG

DESTELLO BRAVIO SPANJE, 2021 | REGIE AINHOA RODRÍGUEZ | MET ISABEL MARÍA MENDOZA, CARMEN VALVERDE | 98 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS IN EYE EN ONLINE VIA picl.nl (DE FILM WORDT 18 AUGUSTUS IN EYE DOOR JOS VAN DER BURG INGELEID)

PREVIOUSLY
UNRELEASED

AFTER LOVE

AFTER LOVE

Ineens is hij weg

In dit ingetogen drama ontdekt de devote Mary, die zich voor haar echtgenoot Ahmed tot de islam bekeerde, na zijn dood dat hij er in Frankrijk een tweede gezin op na hield.

After Love opent met waarschijnlijk de minst dramatische sterfscène uit de filmgeschiedenis. Mary en haar man Ahmed zijn net thuisgekomen, zij zet een kop thee in de keuken terwijl hij op de achtergrond wat rommelt in de woonkamer. Ondertussen kabbelt er een gesprekje over het pasgeboren kind van een familielid. Totdat Ahmed ineens niet meer antwoordt.

De rouwperiode die Mary (Joanna Scanlan) vervolgens in gaat, wordt ruw onderbroken wanneer ze ontdekt dat Ahmed, die veerbootkapitein was, in Frankrijk een tweede vrouw heeft, en zelfs een kind – iets dat Mary en Ahmed samen niet gegund was. Ze reist naar Frankrijk af en stuit daar op een wereld die compleet tegenovergesteld is aan het leven dat zij met Ahmed opbouwde. Waar zij zich voor hun huwelijk bekeerde tot

de islam, blijkt Ahmed met zijn Franse vriendin Geneviève (Nathalie Richard) een veel minder devoot leven te hebben geleid.

In plaats van de confrontatie met Geneviève aan te gaan, draait het erop uit dat Mary bij haar in huis aan de slag gaat als schoonmaakster. Dat is een beetje een kunstgreep, maar regisseur/scenarist Aleem Khan maakt het geloofwaardig met zijn subtiele vertelstijl gestoeld op stilte en zwijgen en door het sterke spel van Scanlan. Die was tot nu toe vooral bekend van uitstekende komische (bij)rollen – zie vooral de briljante politieke satire *The Thick of It*. Hier zet ze met verve een ingetogen dramatische rol neer. Het leverde haar eerder dit jaar meer dan terecht de BAFTA voor beste actrice op.

JOOST BROEREN-HUITENGA

AFTER LOVE GROOT-BRITANNIË, 2020 | REGIE ALEEM KHAN | MET JOANNA SCANLAN, NATHALIE RICHARD, TALID ARISS | 89 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

DINNER IN AMERICA

Hij het ritme, zij de melodie

Een punker met de politiek op de hielen en een nerdy buitenbeentje vallen voor elkaar, en precies waar zij elkaar vinden valt ook in de film om hen heen alles op zijn plek.

De titel doet misschien de zoveelste foodfilm verwachten, maar *Dinner in America* zwenkt een heel andere kant op – een nihilistisch coming-of-age liefdesverhaal, zo iets. Toch wordt de film wel degelijk gestructureerd door vier maaltijden. De eerste en de laatste daarvan vinden plaats in instituten, met onooglijke substanties geserveerd in van die metalen vakjesborden. De twee middelste maaltijden zijn copieuze familiediners in verstikkende voorsteden.

Simon (Kyle Gallner), die als voorman van zijn punkbandje de artiestennaam John Q. Public draagt, weet maar al te goed waar hij zich het meest thuisvoelt. Niet aan de dis

met het gezinnetje. Niet keurig opzitten voor zijn eigen pa en ma of die van een vriendin? Dan liever de hele boel in de hens.

Simons nihilistische houding bepaalt de energie van de eerste akte van *Dinner in America*. Dat werkt meeslepend maar stoot je als kijker ook een beetje af. Daar komt verandering in wanneer hij het nerdy buitenbeentje Patty (Emily Skeggs) ontmoet. Op school zou hij haar waarschijnlijk genegeerd of zelfs getreiterd hebben, maar door wat verwickelingen raken hun levens verbonden. Daar blijken ze beiden van op te fleuren – als yin en yang, tegenpolen die elkaar nodig hebben om overleefd te blijven. Of misschien is hij het ritme en zij de melodie. Vanaf dat punt krijgt de film vleugels, met een aanstekelijke mix van punk-nihilisme en jeugdige onschuld.

Wie al in de stemming wil komen kan op

EVOLUTION

Het houdt nooit op

Woede en pijn golven meerdere generaties mee, in Kornél Mundruczó's *Evolution*. Welke wonden heelt de tijd eigenlijk?

De term intergenerationeel trauma klinkt abstract, maar het indringende *Evolution* toont de werking in de praktijk. Het fictiedrieluik maakt overtuigend inzichtelijk hoe het trauma van een Auschwitzoverlevende doorwerkt in haar leven en dat van haar dochter en kleinzoon.

“Je vaccineerde me met wantrouwen tegen de wereld”, schreeuwt veertiger Lena verwijtend tegen haar oude moeder Eva als ze haar vanuit Berlijn opzoekt in Boedapest. Nooit liet Eva haar dochter emotioneel toe in haar leven. Nooit een omhelzing. Nooit een zorgeloze jeugd. Alles stond in het teken van het inktzwarte verleden van de Holocaust. “Ik wil geen overlever zijn, maar levend”, besluit de wanhopige Lena, die gescheiden is en een zoon heeft, haar tirade. Je begrijpt Lena's verwijten, maar voelt ook mee met Eva, die geboren werd in Auschwitz. Dat ze het kamp overleefde was een wonder. Na de oorlog wachtte in het communistische Hongarije nieuwe ellende, omdat Eva's vader in de gevangenis belandde op beschuldiging van zionisme.

De aanvaring van Lena met haar moeder is het tweede deel van het drieluik *Evolution*. Het volgt op de surrealistische opening van de film, waarmee het filmduo Kornél Mundruczó (regisseur) en Kata Wéber (scenarist) hun lef en verbeeldingskracht tonen. Drie mannen schrobden de vloer en muren van wat een gaskamer in Auschwitz blijkt te zijn. Ze ontdekken wat menselijk haar, waarna ze steeds dikkere strengen haar uit muren, pijpen en de vloer trekken. Als ze babygehuil horen, vinden ze onder een puttegel in de vloer een pasgeboren kind. Deze baby is Eva, de latere moeder van Lena.

Het derde deel gaat over Lena's tiener-

PREVIOUSLY
UNRELEASED

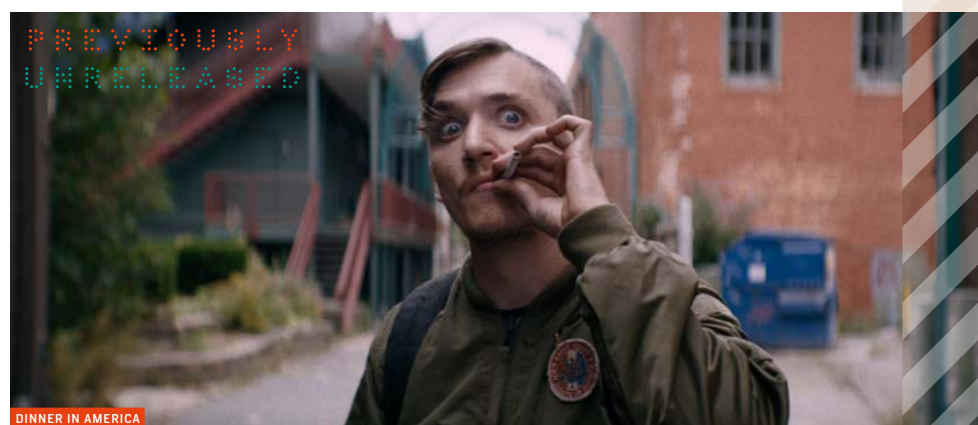

EVOLUTION

zoon Jonas. De twee wonen in Berlijn, waar Jonas op een middelbare school te maken krijgt met antisemitisme. De schoolleiding wil het afdoen als een baldadig incident, maar Lena laat het er niet bij zitten. Tot woede van Jonas, die niet de aandacht op zich wil vestigen. “Ik haat je”, schreeuwt hij tegen zijn moeder als zij de school belt. Het klinkt als een echo van de eerdere woedeaanval van Lena tegen haar moeder. Het is duidelijk: je kunt schrobben en boenen wat je wilt, maar het traumatische verleden laat zich niet wegpoetsen. Zelfs een spectaculaire waterbreuk – ook te zien in de film – spoelt het niet weg.

JOS VAN DER BURG

EVOLUTION DUITSLAND/HONGARIJE, 2021 | REGIE KORNÉL MUNDRUCZÓ | MET LILI MONORI, ANNÁMÁRIA LANG | 97 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 1 SEPTEMBER EN ONLINE VIA picl.nl | DE FILM WORDT 1 SEPTEMBER IN EYE INGELEID DOOR JOST VAN DER BURG

DINNER IN AMERICA

diverse kanalen terecht voor ‘Watermelon’, het liedje dat regisseur Adam Rehmeier en hoofdrolspeelster Skeggs speciaal voor de film maakten. De poppunk-knaller is een oorwurm van jewelste. Als de energie van die song je bevalt, zit je ook goed bij *Dinner in America*.

JOOST BROEREN-HUITENGA

DINNER IN AMERICA VERENIGDE STATEN, 2020 | REGIE ADAM REHMEIER | MET KYLE GALLNER, EMILY SKEGGS, JENNIFER KINCER | 106 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM | TE ZIEN VANAF 28 JULI, OOK VIA picl.nl

Het multiversum. Marvels melkkoe of vernieuwende vertelstijl? Valt er behalve die commerciële misschien nog een andere dimensie in te ontdekken? Zoals een creatieve?

DOOR KARIN WOLFS

HET MULTIVERSUM KAN ALLE KANTEN OP

Dankzij Marvel, die het multiversum introduceerde als voor altijd uitdijend decor in superheldenfilms als *Spiderman: Into the Spiderverse* (2018), *Spiderman: No Way Home* (2021) en *Dr. Strange in the Multiverse of Madness* (2022) is er een trend ontstaan die zich inmiddels ook buiten het Marveldomein manifesteert, zoals in het recente *Everything Everywhere All at Once* (2022): waarom jezelf als filmmaker tot één universum beperken als je personages tegelijkertijd een of meerdere parallele universa binnen kunnen stappen?

Het multiversum lijkt een afscheid van het universaliteitsdenken: er is niet langer zoiets als de waarheid of de werkelijkheid. Ook de geschiedenis wordt continu herschreven. Het multiversum biedt ruimte aan diversiteit, door het postmoderne besef dat ieder in zijn eigen werkelijkheid leeft, dat waarnemingen subjectief zijn, dat afzonderlijke identiteiten naast elkaar kunnen bestaan en zelfs binnen één individu. In elk parallel universum kan een verhaal door een kleine variatie heel anders verlopen. Niet één verhaallijn hoeft leidend te zijn: er opent zich een veelheid aan parallele vertakkingen met verschillende perspectieven.

ÉÉN UNIVERSUM WAS NIET GENOEG?

Zo kan een verhaal zelfs al worden herschreven vóór dat het zich ontvouwt: zoals in *Loki*, waar sommige figuren al worden opgespoord en koudgemaakt voor ze hun verwachte schadelijke daden kunnen verrichten. Maar als het multiversum ons in staat stelt na te denken over mogelijk alternatieve levenspaden, eerdere of latere levenslijnen en meerdere versies van jezelf of een personage, is vervolgens de vraag: levert dat dan ook nieuwe gezichtspunten op?

De reden dat Marvel het Multiverse introduceerde is een stuk prozaïscher: het multiversum maakt het mogelijk ideeën oneindig te recyclen met varianten op eerdere succesformules. Dat betekent: remakes, sequels en reboots, gebaseerd op bezoekcijfers en algoritmes die beogen het grootst mogelijke publiek te behouden door ze meer van hetzelfde te voeren. Door de digitalisering van filmbeelden is het technisch mogelijk het publiek zo op een buslading fantastische landschappen en bombastische actie te trakteren.

Het biedt Hollywood de mogelijkheid om meerdere varianten op hetzelfde personage in de lucht te houden en een verklaring te bieden voor meerdere acteurs die eenzelfde personage spelen, zoals te zien was in *Spider-Man: No Way Home*, waar de derde Spider-Man-acteur op rij, Tom Holland, tot grote vreugde van fans (en diepe ergernis van anderen) vanuit parallele universa bezoek kreeg van zijn voorgangers Tobey Maguire en Andrew Garfield. Maar je kunt er ook interessantere dingen mee doen. Niet toevallig beginnen de betere films en series op belastingkantoren en in slaapkamers: daar waar het keurslijf van het geregelde leven het hardste knelt of op de laatste plek waar nog enige privacy, rust en vrijheid te vinden is: in bed, waar we reflecteren op het bestaan in onze dromen. Daar voorziet het multiversum in de behoefte te ontsnappen aan de dagelijkse realiteit.

Aanstekelijk is de lichte anarchie in de serie *Loki* met Tom Hiddleston, waarin wordt bespiegeld op de mogelijkheid tot variëren met alternatieve verhaallijnen. Er is daar een gigantisch bureaucratisch bolwerk – de Time Variance Authority – die de officiële ‘heilige tijdlijn’ bewaakt, door iedereen die daar met gekkigheden van afwijkt – zoals chaosgod Loki – op te

sporen en weg te snoeien. Uit lijfsbehoud reist Loki uiteindelijk zelfs naar het einde der tijden – een plek buiten welke tijdlijn dan ook – op zoek naar een uitweg.

In het ronduit absurde *Everything Everywhere All at Once* is het een ontevreden moeder van een jongvolwassen dochter die langs alternatieve werelden met alternatieve levenslijnen reist: hoe zou haar leven zijn verlopen als ze andere keuzes had gemaakt? De trip begint op een belastingkantoor, waar ze ondanks haar inspanningen om haar wasserettebedrijfje op de been te houden, afkeurend wordt toegesproken. Ze voelt zich mislukt. Haar tegenstander in het multiversum, die vele gedaantes kent, blijkt een losgeslagen versie van haar dochter, wier brein zo overvraagd is dat het instabiel is geworden door een overload van mogelijkheden en de maatschappelijke eis om het beste uit zichzelf te halen.

WAAR KOMT HET MULTIVERSUM VANDAAN?

Moon Knight was lekker creatief door de gespleten hoofdpersoon (gespeeld door Oscar Isaac) tussen verschillende persoonlijkheden te laten springen in tijd en plaats: dan weer had zijn zachte kant (genaamd Marc Spector) de regie in handen, dan weer de berekenende killer (Steven Grant). Een soort Jekyll and Hyde die ook nog elk een superheldenversie hebben dankzij krachten die ze ontlenen aan een Egyptische god. Hoe krijg je die chaos in balans?

Het Multiversum stamt uit een keur aan meer- en minder bekende films. Van de parallele universa in klassiekers als *The Matrix* en *The Truman Show*, het eindeloos herbeleven van een dag in *Groundhog Day* en *Edge of Tomorrow*, tijdreizen door zwarte gaten en

Mijn tienerzonen vinden reizen in je hoofd niet meetellen als reizen door het multiversum: dat vergt volgens hen fysiek reizen via een portaal naar een ander universum: 'Mam, je snapt er niks van!'

DR. STRANGE

met *warp speed* naar andere werelden reizen in een lange traditie van sciencefictionfilms, terugvoerend op onder meer de surrealisten in de jaren twintig van de vorige eeuw en film noirs over het creëren en overnemen van andermans identiteit (*Dark Passage* (1947), *Les yeux sans visage* (1960) en *Seconds* (1966)). De lijnen lopen via de invloed van strips via bizarre cartoons als Rick and Morty naar de beeldende kunst helemaal terug naar de oude Grieken, waar zowel de stoïcijnen als de atomisten er 2500 jaar geleden al via verschillende denkwegen toe kwamen aan te nemen dat er meerdere werkelijkheden naast elkaar kunnen bestaan.

Fast forward naar achterstevoren reizen door de tijd in *Tenet* (2020), dromen als voedingsbodempot voor alternatieve realiteiten in *Donnie Darko* (2001) en *Inception* (2010), het hacken van andermans lichaam in *Possessor* (2020) en *Source Code* (2011) en natuurlijk het met dubbelgangers bevolkte, multidimensionale droomdomein in *lemniscaat-lus* in het oeuvre van onze eigen multidisciplinaire kunstenaar Rostko. Met als motto het beroemde citaat van Lennon: 'Een droom die je alleen droomt is slechts een droom. Een droom die je samen droomt is de realiteit.'

DROMEN DUS?

Hier raak ik aan een elementair ding, dat verhitte discussies opleverde met mijn tienerzonen, die reizen in je hoofd niet vonden meetellen als reizen door het multiversum: dat vergt volgens hen een fysiek reizen via een portaal naar een ander dan het ons bekende universum: 'Mam, je snapt er niks van!' Door de ogen van andere versies van jezelf naar de wereld kijken is in hun ogen niet genoeg. Maar denk even mee. *Dr. Strange*, *Loki*, *Moon Knight*, *Everything Everywhere All at Once*: in essentie zijn de personages die naar andere werelden reizen verwickeld in een strijd met zichzelf.

Zo stuit Loki in de gelijknamige serie op een hele reeks alternatieve versies van zichzelf in het multiversum. Onder wie een jongere, een oudere, een zwarte en zowaar een absurde krokodillenversie met een loki-helm. Aanvankelijk levert Loki strijd tegen een versie van zichzelf uit een andere dimensie, maar als hij die vrouwelijke variant vervolgens leert kennen, wordt de narcist verliefd op haar en leert hij met zijn vrouwelijke kant samen te werken om de gezamenlijke vijand te verslaan.

In *Moon Knight* (2022) vechten twee versies van één gespleten persoon om de macht over diens lichaam terwijl ze in een fantasiewereld ook nog avatars zijn van een Egyptische godheid: ook hier moeten de verschillende identiteiten hun onderlinge strijd opgeven en leren samenwerken om in balans te raken.

In *Everything Everywhere All at Once* keert de moeder na alle omzwervingen terug naar haar vertrouwde bestaan. Met als conclusie mild te zijn en zowel zichzelf als haar dochter met hun gezamenlijke hangups te accepteren: "Koppig, doelloos en een warboel."

Iets vergelijkbaars overkomt Spider-Man in *No Way Home* en Dr Strange in *Dr Strange in the Multiverse of Madness*, waar door geknoei met portalen demonen worden bevrijd die weer terug in de kast moeten worden gejaagd om te voorkomen dat de wereld wordt vernietigd. Die ene wereld waarin de film begint, bedoelen we dan.

Dus waar het personage ook gaat of staat in de tijd, in hoofd, dromen of in een oneindig aantal parallelle werelden: het neemt zichzelf altijd mee. Zelfs als er een ander lichaam wordt overgenomen of het andere versies van zichzelf tegenkomt. De ultieme strijd is een interne, die altijd wordt geleverd met het zelf en de demonen uit het verleden. Het multiversum blijft zo vaak een gimmick: geinig, absurd, kitsch, een vrijblijvende kermisrit. Op zijn best een decor voor zelfonderzoek met een vertrouwde boodschap: keer gelouterd terug om in vrede te leven met het zelf waar je mee in de clinch lag. Hoe spectaculair ook de reis, je moet altijd weer naar huis: daar is geen ontsnappen aan.

Maar let op: naarmate de worsteling van het personage met de dagelijkse realiteit meer vlees op de botten krijgt, wordt de multiverse interessanter. Want wat als we narratieve hoofdlijnen loslaten? Als de chaos wordt omarmd? Het zelf wordt losgelaten en de stapeling van lijnen leidt tot een web waar nieuwe connecties ontstaan met vele andere, misschien wel even belangrijke personages? Een verhaal met een veelheid aan perspectieven?

We zullen zien. Hoewel het multiversum nog in de kinderschoenen staat, boogt het op een rijke traditie aan waanzinnige filmideeën. Wordt vervolgd. **FK**

HET NIEUWE KIJKEN

Kunst(matig)

COLUMN | Ebele Wybenga bericht over wat hem opvalt op het kruisvlak van cinema en beeldcultuur.

Vorig jaar schreef ik al over de eerste versie van DALL-E, kunstmatige intelligentie die tekst omzet in plaatjes. Nu is er een nieuwe versie uit die krankzinnig veel meer kan. In een paar seconden genereert het systeem meerdere fotorealistische afbeeldingen in hoge resolutie, op basis van een beschrijvende zin als 'een glas-in-lood raad met een hamburger en frietjes'. De software is nog niet publiek toegankelijk, maar ik had het geluk om trial toegang te krijgen, mede dankzij mijn vorige column. Op twitter is een kleine gemeenschap actief van mensen met vroeger toegang die hun door AI tot afbeeldingen omgezette hersenspinsels delen. Omdat het vooral nerds zijn zie je veel plaatjes met robots en astronauten. Het Japanse account hardmaru is een van mijn favorieten: zijn invoer 'Porsche origami' leverde een schitterende foto op van een direct als Porsche herkenbare papieren auto. Om van de uitnodiging voor mijn eigen kraamborrel iets bijzonders te maken vroeg ik DALL-E om 'a Campari baby bottle in the style of a Morandi painting'. Het schilderij dat ik als resultaat kreeg bewijst dat hier échte scheppende kracht aan het werk is. Een kunstmatig visueel brein dat taal interpreteert, stijlen en concepten begrijpt en omzet in iets volkomen nieuws. De Amerikaanse *Cosmopolitan* had een primeur met een door DALL-E ontworpen cover, van een astronaut met een catwalklooptje. 'Meet the world's first artificially intelligent magazine cover — it only took 20 seconds to make' staat erop. In een begeleidend artikel maakt auteur Gloria Liu al een sprongetje naar de mogelijke betekenis voor cinema, ze noemt als voorbeeld de opdracht 'a fashionable woman close up directed by Wes Anderson'. Ik heb het even ingevoerd: het resultaat zijn zes portretten van jonge vrouwen met een quirky uitstraling, waarvan de meeste een filmstill zouden kunnen zijn. Het kan niet anders of deze techniek wordt in no time een dominante factor in de creatieve industrie. Google zit DALL-E al op de hielen met twee vergelijkbare technologieën: Imagen en Parti. De laatste kan zelfs afbeeldingen verzinnen met begrijpelijke teksten erin, iets waar DALL-E nog mee worstelt. Voor wie bang is dat zulke kunstmatige intelligentie banen gaat kosten, alleen al onder fotografen en illustratoren, is er in ieder geval één troost. Je krijgt alleen een afbeelding met zeggingskracht of schoonheid als je invoeropdracht ergens op slaat. Op twitter wordt al gespeculeerd over een nieuwe baan die hierdoor ontstaat: prompt designer.

EBELE WYBENGA

★★★★★

“A FUTURE CLASSIC”
The Guardian

“SUPERIOR CHILLER”
Variety

★★★★★

“BEKLEMMENDE HUIVERTRIP”
Knack Focus

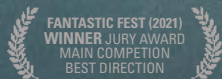
FESTIVAL DE CANNES
SÉLECTION OFFICIELLE 2021

THE INNOCENTS

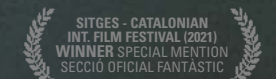
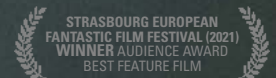
EEN FILM VAN ESKIL VOGT

VANAF 14 JULI IN DE BIOSCOOP

IMAGINE
OPEN YOUR MIND

OFFSCREEN

www.cherrypickersfilm.nl

facebook.com/cherrypickersfilm

QUINZE
DES RÉALISATEURS
CANNES

OFFICIAL
SELECTION
INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
ROTTERDAM
2021

CLARA SOLA

EEN FILM VAN
NATHALIE ÁVAREZ MESÉN

“A SPELLBINDING DEBUT”
Variety

“DISQUIETING AND
RICHLY REWARDING”
The Wrap

“TINGED WITH
MAGICAL REALISM”
The Hollywood Reporter

VANAF 11 AUGUSTUS IN DE BIOSCOOP

www.cherrypickersfilm.nl

facebook.com/cherrypickersfilm

SPLENDID ISOLATION FRUSTREERENDE COVID- MIJMERINGEN

Splendid Isolation is een symbolisch verhaal over hoe de dood het leven binnendringt, dat diepzinnig lijkt door de inspanning van de film om mysterieus over te komen. De covid-mijmeringen van Urszula Antoniak raken thema's als intimiteit, verlies en surveillance, maar die stranden in een interesse in vorm boven verhaal.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Het narratief minimalistische *Splendid Isolation* van de Pools-Nederlandse regisseur Urszula Antoniak dropt de kijker zonder context op een verlaten eiland. Twee vrouwen, Hannah (Anneke Sluifers) en Anna (Khadija el Kharraz Alami), spelen er verstoppertje. Zij zijn geliefden die elkaar niet kunnen aanraken en nauwelijks met elkaar spreken. Wanneer ze met elkaar praten, is dat in het Engels, al verraadt een duidelijk accent dat de twee allebei Nederlands zijn.

Splendid Isolation is een oefening in beeldtaal. De vrijwel dialoogloze film is opgebouwd uit toespelingen op iets diepers, een onderliggende filosofie waarop gezinspeeld wordt met stilistische keuzes – zoals de muziek van Purcell en de desolate omgeving, gefotografeerd in een zwart-beige kleurenpalet – maar die nooit verder uitkristalliseert.

De personages zijn symbolen voor grote begrippen als leven, ziekte en dood en *Splendid Isolation* spreekt vooral in metaforen. Buiten de voor de hand liggende symboliek lijkt de film leeg. Deze leegte komt vooral door Antoniaks weigering om enige substantie te geven aan de strubbelingen van Hannah en Anna. We volgen de twee vrouwen terwijl ze rondrennen op het strand van Terschelling en schuilen in een modernistisch huis in de duinen waarboven een drone vliegt. Ze zijn naar het eiland gevlucht voor wat een covid-achtige pandemie lijkt en houden zich sindsdien schuil voor een mysterieuze indringer die is gekomen om een van hen mee te nemen.

Waarom de twee het gedurende de film niet over

hun situatie hebben, wordt nooit helemaal duidelijk. De keuze voor het weglaten van context komt misschien voort uit de foutieve gedachte dat mensen niet spreken over een tragedie wanneer ze er middenin zitten. Maar het niet-spreken van de twee hoofdpersonen lijkt meer een trucje dan een keuze gebaseerd op inhoud, een poging om een diepere existentiële betekenis te laten doorschemeren zonder daar het nodige narratieve werk voor te verrichten. Zonder context is het namelijk aan de kijker om de simpelste observaties bij elkaar te puzzelen, waardoor de aandacht vooral uitgaat naar allegorische details en het verhaal complexer lijkt dan het daadwerkelijk is.

LEEGTE

Splendid Isolation is de enige Nederlandse film die onderdeel was van de Big Screen Competition op de vijftigste editie van het International Film Festival Rotterdam. Die competitie belicht films die een brug slaan tussen populaire, klassieke en arthousecinema. *Splendid Isolation* vormt echter geen brug, maar is een hermetisch gesloten film die zijn betekenis vergendelt achter arthouseclichés.

Dat wil niet zeggen dat *Splendid Isolation* niet iets interessants probeert te doen. Het is een nobel streven om een vrijwel stille film te maken over identiteit. De film put duidelijk inspiratie uit het werk van Ingmar Bergman, vooral uit zijn film *Persona* uit 1966, maar de film mist het psychologische vernuft dat Bergmans werk kenmerkt.

Antoniaks film gaat vooral over de liefde tussen Hannah en Anna en het gevaar van buitenaf dat hun samenzijn dreigt te beëindigen, maar het is juist hun liefde die geen uiting weet te krijgen. Hun relatie is kil en klinisch, wat wordt versterkt door het afstandelijke gebruik van het Engels. Dat komt niet omdat Anna Hannah alleen maar met handschoenen aan kan raken. De onmogelijkheid om dicht bij elkaar te komen zou het verlangen voor elkaar juist moeten versterken.

Anna en Hannah klampen zich vast aan een gevoel van normaliteit temidden van een gebroken wereld, maar de film heeft zichzelf allang gedistantieerd van deze schijn. Het is alsof *Splendid Isolation* zelf niet gelooft in de poppenkast die de twee personages opvoeren. Het is een stilistische keuze die zou kunnen bijdragen aan het gevoel van wanhoop dat de film wil overbrengen, maar die de gebeurtenissen in plaats daarvan een karikaturale kwaliteit geeft. Het is moeilijk om een film helemaal serieus te nemen die de bizarre plechtstatigheid van zijn hoofdpersonages op een kille wijze weergeeft.

Splendid Isolation begint met het spelen van verstoppertje, maar het is de film zelf die dit spel uiteindelijk met zijn kijker speelt door thema's zoals intimiteit, verlies en surveillance te belichten, maar de betekenis hiervan keer op keer te verhullen.

SPLENDID ISOLATION NEDERLAND, 2020 |
URSZULA ANTONIAK | MET ANNEKE SLUITERS, KHADIJA
EL KHARRAZ ALAMI, ABKE HARING | 80 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 7 JULI ■

DE POLITIEK IS TERUG IN DE FILMKRITIEK DRUK OP DE KETEL

Decennialang waren politieke stellingnames in filmkritiek taboe. Maar de tijden veranderen. Van identiteitspolitiek tot de oorlog in Oekraïne laten de werelden binnen en buiten de cinema zich niet langer scheiden.

MI PAÍS IMAGINARIO

DOOR KEES DRIESSEN

Het leek een scène uit *Citizen Kane* of 1984. Op het enorme scherm van het filmfestival van Cannes sprak op de openingsavond Volodymyr Zelensky de aanwezigen toe. De Oekraïense president in z'n bekende leger tenue, de glitterati in hun Balenciaga en Gucci. Hij werd uiteraard beleefd aangehoord en kreeg uiteraard een stevig applaus. Waarna het programma verderging met een vrolijk liedje.

Absurd? Belachelijk? Misplaatst? Of belangrijk en zelfs noodzakelijk? Wat heeft de Oekraïense president midden in een oorlog die zijn land verwoest te zoeken tussen de crème de la crème van de internationale filmelite?

De onderliggende vraag is hoe belangrijk cinema is in de internationale politiek. De journalistiek, sociale media: natuurlijk. Maar cinema? Cinema is

verstrooiing, reflectie, eventueel educatie, maar altijd traag en achteraf. Bovendien gaan mensen niet naar de bioscoop om óók nog eens de les gelezen te worden, om nóg een keer de ellende van de wereld op hun bord te krijgen. In die visie heeft Zelensky in Cannes inderdaad niks te zoeken.

BARRIÈRES GESLECHT

Het 'geheven vingertje' was in Nederland lange tijd zo ongeveer het ergste wat je als filmmaker verweten kon worden. Net zo werd moralistische filmkritiek in brede kring gewantwoord. Van de 'marxistische filmkritiek' waarmee wijlen filmblad *Skrien* in 1968 werd opgericht, was toen ik er in de jaren nul ging werken niets meer te bekennen. Want wie denkt die filmjournalist wel niet dat 'ie is? Er waren wel critici die het

toch deden, schrijven vanuit expliciet politieke gedrevenheid, maar ze vormden een minderheid—in elk geval in het Westen—en bepaalden niet langer de toon van het debat.

Maar dat is aan het verschuiven. De grens tussen cinema en de harde werkelijkheid wordt steeds porreuzer. Dat komt vooral door de opkomst van identiteitspolitiek en de discussies rond diversiteit en inclusiviteit. Want los van de soms rellerige waan van de dag is er de afgelopen jaren een enorme, olietankerachtige verschuiving geweest in de hele culturele sector, inclusief de filmwereld, waarbij voortdurend barrières worden geslecht en records gebroken.

De filmjournalistiek vormt in die strijd een belangrijk wapen. Aangespoord door online discussies, met name vanuit de Verenigde Staten, leggen filmjourna-

listen sinds enkele jaren festivaldirecties en awards-organisaties het vuur aan de schenen over de gebrekkige diversiteit van hun selecties—net zoals in Nederland instellingen en films steeds routineuzer langs de meetlat van inclusiviteit worden gelegd.

De problemen zijn niet nieuw en dat hadden wij filmjournalisten dus al veel eerder, vaker en dwingender kunnen doen. Maar dat deden we niet, dat was niet onze taak, wij moesten alleen beoordelen of die ene film op dat moment voldeed aan onze stilistische en narratieve criteria. Waarbij kleur of gender van de maker niet of nauwelijks uit zouden maken, clichématige representatie meestal onopgemerkt passeerde en eventuele repercussies in *the real world* al helemaal niet tot onze verantwoordelijkheid behoorden.

SLECHTS 1 PROCENT

Dat is veranderd. En het verandert nog steeds. De discussie over het aantal vrouwelijke regisseurs in de hoofdcompetities van de grote filmfestivals is niet beperkt gebleven tot één jaar verontwaardiging, maar gaat onverminderd door. Dat Cannes heel langzaam opschuift is geheel en al aan die door activisten aangezwengelde mediadruk te danken. Afgelopen jaar waren voor het eerst in de geschiedenis de hoofdprijzen van de drie belangrijkste Europese filmfestivals, Cannes, Venetië en Berlijn, allemaal in handen van vrouwen: Julia Ducournau met *Titane* in Cannes; Audrey Diwan met *L'événement* in Venetië en Carla Simón met *Alcarràs* (zie pagina 9) in Berlijn. Ook dat is, direct of indirect, het gevolg van die mediadruk.

Deze strijd is nog lang niet gestreden ('Beter is nog niet goed' heet niet voor niets het recente onderzoek naar de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de Nederlandse filmwereld), maar werd in 2022 aangevuld met een sterkere nadruk op de ondervertegenwoordiging van mensen van kleur. Met slechts één film van een zwarte maker in het de hele festivalprogrammering stond Cannes er slecht op.

En niet alleen Cannes: vakblad *Screen International* becijferde dat zwarte makers de afgelopen drie jaar slechts één procent uitmaakten van de selectie van de belangrijkste internationale filmfestivals. De reactie van Cannes was identiek aan die waarmee ze jarenlang de discussie over vrouwelijke vertegenwoordiging traineerden: het ligt niet aan ons, het ligt aan de wereld—die films zijn er gewoon niet. Ze lijken er dit keer niet mee weg te komen; het is waarschijnlijker dat dit het begin is van een inhaalslag.

Want hoe internationaal is een festival nog als in de hoofdcompetitie enkel Europese en Noord-Amerikaanse titels draaien, plus twee Zuid-Koreaanse producties en één uit Iran? Verder niets uit Azië, niets uit Afrika, niets uit Zuid-Amerika. Meer dan de helft van de wereldbevolking wordt hier niet vertegenwoordigd. Het is toch moeilijk vol te houden dat dat hele

Wanneer de afzonderlijke emancipatie- bewegingen zij aan zij optrekken, met een waarachtig representatieve democratie als doel, kan de wereld in een paar jaar veranderd zijn.

gebied door Cannes' scouts was uitgekamd en er niet één vertoonbare film werd aangetroffen.

Het is geen toeval dat ook in de Nederlandse filmwereld de afgelopen jaren een paar belangrijke stappen werden gezet voor meer diversiteit, met onder meer de Code Diversiteit & Inclusie, het initiatief KLEUR als aanjager van verandering, de oprichting van Pepr (podium voor zwarte makers binnen de VoD-service Picl.nl), het succes van de queer online serie en speelfilm *Anne+* (inclusief de eerste non-binaire acteur en rol in een Nederlandse speelfilm) en *Koeriers*, de eerste NPO-webserie met een volledige cast van kleur. Er zit dus beweging in—eindelijk—maar de 'eerste' zijn heeft nauwelijks zin als er niet meer volgen. Er moet druk op de ketel blijven.

POORTWACHTERS

De feministische strijd voor een gelijkwaardige representatie kreeg in de filmfestivalwereld vaart vanwege de campagne 5050x2020, die onder meer de belofte eiste—en kreeg—dat festivals voor 50 procent vrouwelijke medewerkers in dienst zouden nemen. Door de focus te verleggen van de geselecteerde films (waarbij Cannes en andere festivals altijd konden zeggen: dat ligt niet aan ons, die films zijn er niet) naar de organisatie zelf, werd gebouwd aan een systemische oplossing. Cannes, Venetië of Berlijn (of NPO of IFFR et cetera) kunnen moeilijk volhouden dat ze geen vrouwen kunnen vinden als scout of jurylid. En vrouwen en mannen beoordelen films van mannen en vrouwen niet hetzelfde. Het maakt aantoonbaar verschil.

Voor een grotere inclusiviteit in de festivalselectie zal de focus op die poortwachterfuncties moeten liggen: scouts, selectiecommissies, financiers, jury's—zie ook het in Cannes gelanceerde Europese productiefonds New Dawn, voorgezeten door de Nederlandse filmmaker Shamira Raphaëla (*Shabu*, 2021), dat expliciet een toename van diversiteit als doel heeft. En wat we dan verstaan onder 'van kleur', daarover gaan we vervolgens jaar na jaar verder discussiëren. Onder druk van de media—die overigens zelf net zo goed poortwachters zijn. En daarbij ook aandacht moeten houden voor andere ondervertegenwoordigde

groepen, zoals leden van oorspronkelijke volken en mensen met een beperking.

Daarom stemt de voortdurende verontwaardiging en druk op festivalorganisaties hoopvol. Het toont aan dat de filmjournalistiek wezenlijk is veranderd. Er zijn nog wel collega's die tegensputteren en de nadruk op representatie overdreven vinden, maar nu zijn zij de (vaak wat oudere) uitzonderingen, die niet langer de toon van het culturele debat bepalen. Er is een paradigmawisseling gaande, waarvan de filmkritiek niet alleen verslag doet maar ook zelf onderdeel uitmaakt.

ZIJ AAN ZIJ

Natuurlijk was de politieke betekenis van films negeren al die tijd net zo goed een politieke keuze, net als doen alsof wat je schrijft geen enkel effect heeft op de wereld. Dit was hoe dan ook een tijdelijke luxe, die voortkwam uit een specifieke context: de zogenaamd post-ideologische periode na de Val van de Muur (het 'einde van de geschiedenis'), die feitelijk een extreem ideologische periode vormde van het onweersproken neoliberal kapitalistisch patriarchaat.

De Russische inval in Oekraïne op 24 februari 2022 heeft daar mogelijk het einde van ingeluid. Het is überhaupt altijd een westerse luxe geweest. Elders liet de politiek zich niet zo gemakkelijk negeren. Collega's uit bijvoorbeeld Turkije zijn nooit opgehouden films in een politieke context te plaatsen. Leef je onder Erdoğan, dan kom je daar niet onderuit.

De terugkeer van de politiek in de westerse filmkritiek is dan ook te zien in het licht van het einde van dat 'einde van de geschiedenis', waarbij de identiteitspolitiek, die juist in de media schokgolven veroorzaakt met z'n nadruk op gelijkwaardige representatie, zich afteekent als een mogelijke kandidaat voor de langverwachte vernieuwing van links: wanneer de afzonderlijke emancipatiebewegingen, van transgenderrechten via feministische strijd tot anti-racisme, zij aan zij optrekken, en daarbij klasse als identiteitscategorieniet vergeten, met het internationaal grootkapitaal als gemeenschappelijke vijand en een waarachtig representatieve democratie als doel, kan de wereld in een paar jaar veranderd zijn.

Wie dat te optimistisch vindt klinken, moet Patricio Guzmán's inspirerende *Mi país imaginario* gaan zien, over hoe in Chili precies dát gebeurt. Die documentaire, die in Cannes in première ging en later dit jaar in Nederland zal worden uitgebracht, kun je propaganda noemen—ook zo'n woord dat de westerse criticus de afgelopen decennia alleen nog pejoratief gebruikte—maar dit is de propaganda die we nu nodig hebben. Om hoop te kunnen voelen in een wereld die sinds de eeuwwisseling zo gruwelijk is verrechtst.

ZOMER!

DE KROEG UIT *ST. ELMO'S FIRE*

Als je op je zestiende een film ziet over jonge mensen die na hun afstuderen nog niet weten wat ze met hun leven aan moeten, zoals *St. Elmo's Fire* (1985), kan dat even slikken zijn. Al die onzekerheid! Voor mij werkte het beeld van oudere types die ook nog zoekende waren vooral geruststellend. Een aantal van hen had ik een paar maanden eerder in *The Breakfast Club* gezien, waardoor ik verliefd was geworden op die hele Brat Pack.

Toen ik twintig jaar later Washington bezocht, stond bovenaan mijn lijst een bezoek aan de kroeg die als voorkant had gediend van de St. Elmo's Bar en zelfs op de filmposter pronkte. In een tijdschrift vond ik het adres van het café Third Edition, in de buitenwijk Georgetown. Het was even zoeken naar de juiste bus omdat blijkbaar niemand (meer?) wist dat daar die film was opgenomen.

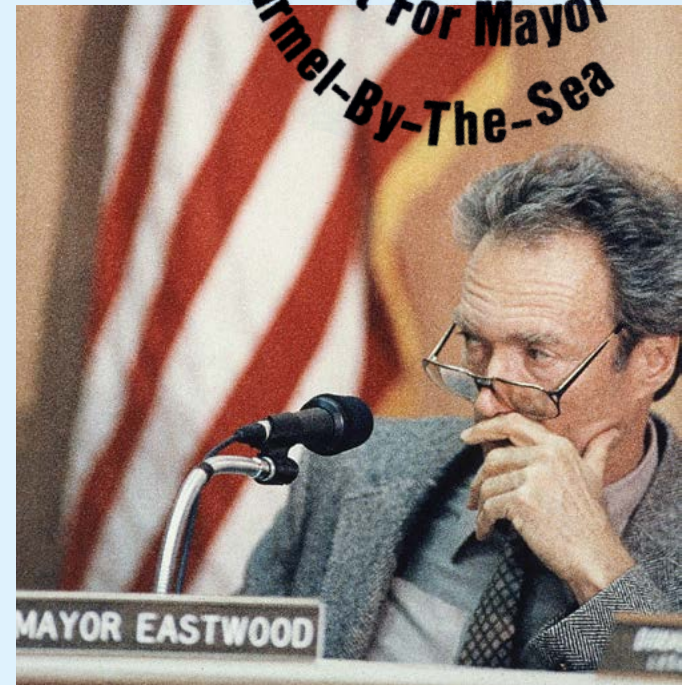
Eenmaal op mijn bedevaartplek aangekomen, heb ik een foto gemaakt. Maar ik ben niet naar binnen gegaan. Ik wilde mijn jeugddroom intact laten. Ik was inmiddels oud en wijs genoeg om te weten dat de binnenopnames van *St. Elmo's Fire* in een studio waren gemaakt. Maar hier, aan de overkant van de straat, was en bleef het allemaal echt.

Tot ik voor het schrijven van dit stuk op internet ging kijken wat er met die tent is gebeurd. Wat blijkt: er waren voor *St. Elmo's Fire* wél opnames in deze buurt, maar Third Edition is alleen te zien in een 'cameo'. Ook de buitenkant van St. Elmo's Bar was gewoon een stuk decor in Universal Studios – en het

'Gestoord' is een woord dat is gevallen. 'Geobsedeerd' ook. 'Maniakaal' zelfs. Reacties op het gegeven dat onze schrijvers zelfs in hun vakantiefilms achterna gingen. Dat ze routes volgden die personages in films hebben afgelegd, de huizen van acteurs bezochten, plekken waar beroemde scènes zijn gefilmd. Zo snel mogelijk een louche tent probeerden te ontvluchten, ook al had Fatih Akin er ooit gefilmd. Of niets zochten en zo maar terecht kwamen op een filmisch beladen plek. Of niets vonden, *nada*, omdat ze verkeerd zaten. Acht pagina's vakantiepret van over de hele wereld.

was niet eens op Third Edition gebaseerd, maar op het uiterlijk van een andere bar: The Tombs. Als ik naar die laatste was gegaan, had ik nóg een filmlocatie gezien: die kroeg staat recht tegenover Regans huis uit *The Exorcist*. Ik was dubbel ontgoocheld.

ROMY VAN KRIEKEN

CLINT EASTWOODS CARMEL-BY-THE-SEA

'CLINT WINS!' kopte *The Carmel Pine Cone* op 10 april 1986, de dag dat superster, acteur en regisseur Clint Eastwood werd verkozen tot burgemeester van Carmel-by-the-Sea. Dit is de plek waar Eastwood een ranch had laten opknappen om te ontsnappen aan het circus van Hollywood. Het is een slaperige, zonovergoten kustplaats met steenrijke burgers die de echte *American Dream* leven. 'This is My Home' schreef Eastwood in zijn campagneflyer, waarin hij pleitte voor betere publieke diensten. Blijkbaar had hij eerder een geschil met de gemeente over vastgoedontwikkeling gehad en besloot hij het heft in eigen hand te nemen. Toen hij met 70 procent van de stemmen won, werd hij persoonlijk gefeliciteerd door voormalig president Richard Nixon.

Vanuit Los Angeles ben je binnen zes uur in Carmel-By-The-Sea, als je een beetje doorrijdt en de 'saai' route langs lome, binnenlandse niemanddal-tjes neemt. Die nemen we, want we willen niet te laat arriveren op de Eastwood-ranch, die inmiddels is overgenomen door nieuwe eigenaren en wordt uitgebaat als hotel. We duiken in het bijbehorende restaurant. Meteen hoor ik mensen praten over de tijden dat Clint hier nog burgemeester was. "Ik heb weleens met hem gesproken in de jaren tachtig. Fascinerende vent." Meer dan anekdotisch is het niet, maar het maakt al veel goed, want het eten zelf is, op zijn zachtst gezegd, van ondermaats niveau.

De volgende dag gaan we erop uit. Op zoek naar andere echo's van Eastwood. De grap is: die zijn er amper. Voor een gemeente die ooit wereldberoemd werd door diens superster/burgemeester valt er weinig trots meer te bespeuren. Misschien komt het omdat Eastwood uit de gratie is geraakt bij de lokale elite? Of is Amerika klaar met de film-/televisiester die ook een politiek leider wil zijn? De laatste bakermat van Eastwood-fandom in Carmel blijkt de Hog's Breath Inn. Ook ooit in handen geweest van Eastwood en nu een Amerikaanse diner vol met Eastwood-memorabilia. Ergens voelt het ook wel toepasselijk – bij een gebrek aan een museum brengt een bedevaart in Amerika je steeds naar nieuwe restaurants.

HUGO EMMERZAEL

BAGNO VIGNONI UIT NOSTALGHIA

Orciavallei, april 2022. Onze toevallige pelgrimage naar Bagno Vignoni begon met de online zoektocht naar een natuurlijke warmwaterbron in de buurt, om er onze van Covid-19 herstellende lijven in onder te dompelen. Bij de foto van iets wat op een ondergelopen dorpsplein lijkt, lees ik dat dit de plek is waar Andrej Tarkovski het grootste deel van *Nostalghia* schoot, de eerste film die hij buiten de Sovjet-Unie maakte. Ik ben weer eens een cinefiel van niks, want deze had ik nog steeds niet gezien. De connectie met Tarkovski maakt nieuwsgierig genoeg, maar het is mijn vriend die onmiddellijk opveert bij het horen van deze informatie. *Nostalghia*. De brandende kaars. Hét shot.

Hij, steadicam operator, haalt de scène aan het einde van Tarkovski's voorlaatste film graag aan als

ultiem voorbeeld van een camerabeweging die volkomen en uitsluitend gemotiveerd is vanuit de vertelling. Hij staat in zijn bewondering voor het sublieme tracking shot van de crew onder leiding van Giuseppe Lanci niet alleen. Om te begrijpen waar het shot over gaat, moet je het zien binnen de context van de hele film, die de verbeelding is van Tarkovski's gemoedstoestand nadat hij Rusland had verlaten. In zijn vaderland werd het werken hem onmogelijk gemaakt, maar in Italië voelde de filmmaker zich afgesneden van zijn spirituele voedingsbodemp.

In *Nostalghia* fungeert de Russische dichter Andrej Gorchakov, voor wie Italië veel te overdadig, beeldschoon en onverdraaglijk licht is, als zijn alter ego. Wanneer hij de dorpsgek Domenico ontmoet, herkent hij in hem iemand met de geestelijke overtuiging waarnaar hijzelf zoekende is. In het negen minuten durende, voorlaatste shot vervult de dichter Domenico's opdracht om met een brandende kaars het Santa Catarina-bassin over te steken, en vertolkt acteur Oleg Jankovski tegelijk Tarkovski's idee om een heel mensenleven te ontvouwen in één shot, een daad die hij – zo herinnert zijn hoofdrolspeler het – omschreef als “misschien wel de ware zin van mijn leven”.

Veertig jaar nadat Tarkovski hier filmde, is de sfeer van verlatenheid en verval die hij vastlegde verte zoeken. Het minerale bad ligt er oogstrelend maar steriel bij; een bad nemen is ten strengste verboden. Bagno Vignoni is precies het soort toeristische plaatje geworden waarover de filmmaker, bij monde van zijn hoofdpersonage, verklaarde: “Ik ben al jullie moois wel zat.”

SASJA KOETSIER

DE NGORONGORO IN TANZANIA

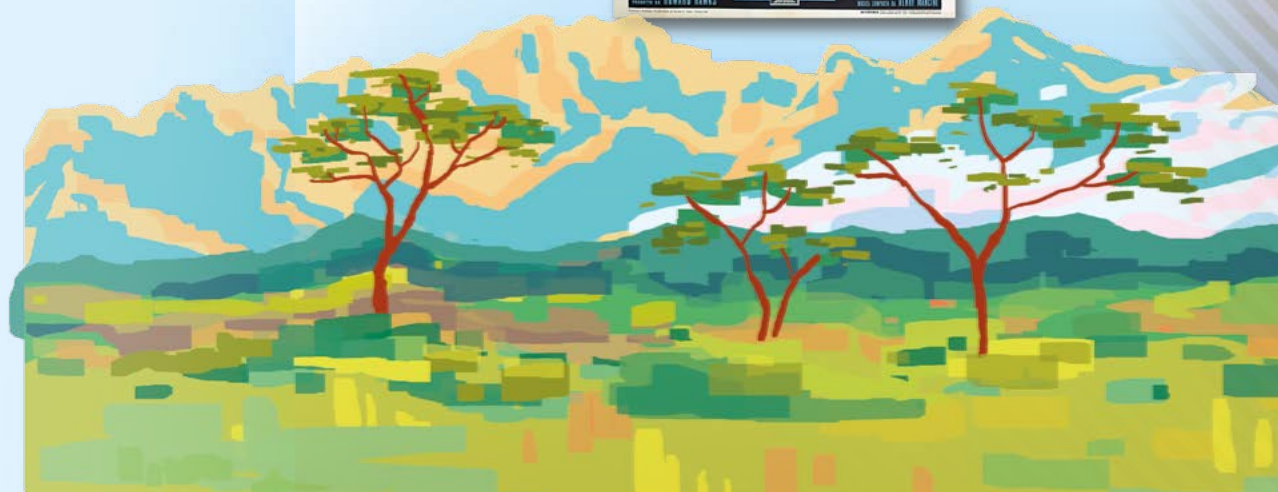
Ik was een jaar of acht toen John Wayne mijn huis-kamer binnen kwam gedenderd op de motorkap van een truck. Zelfs op onze zwartwittelevisie maakte de exotische actiefilm indruk. Ook al was John Duits nagesynchroniseerd: de titel viel niet te missen. Voortdurend riepen de stoere jagers “Hatari!” (Swahili voor ‘gevaar’).

Een film over heldhaftige witte macho-jagers die in Afrika neushoorns, giraffes en andere wilde dieren komen stelen zou anno 2022 een storm van verontwaardiging opleveren. Als jochie in de vroege jaren zeventig stond ik daar niet bij stil. Dit waren helden. Wat mij betreft had Tarzan helemaal afgedaan na *Hatari!* (1961).

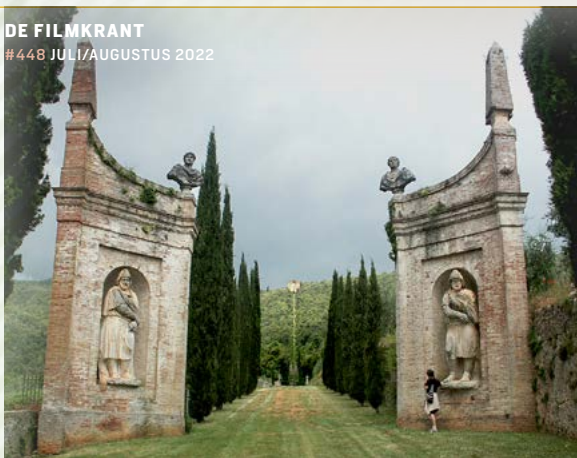
Jaren later reed ik zelf rond door het gebied waar Howard Hawks' mannetjesputtersepos zich afspeelde: de Ngorongoro in Tanzania. Daar bleek de stoerheid van Wayne toch tegen te vallen. In deze vulkaan-krater kunnen dieren namelijk geen kant op, zodat het voor jagers geen kunst is om iets te vangen. Dat geldt ook voor luie filmers: de halve natuurfilmcatalogus van de EO is geschoten in deze veredelde diertuin. Uiteraard zijn ook safaritoeristen er dol op. Bij mijn bezoek in 2000 hadden de stoffige jeeps uit *Hatari!* plaatsgemaakt voor moderne fourwheeldrives die allemaal om dezelfde dieren heen cirkelden. De grootste uitdaging voor de kiekjesjager: het buiten beeld houden van andere toeristen.

Echt filmisch werd het 's avond pas, in het kampeement aan de bovenrand van de krater. Nadat een groep bavianen op slinkse wijze een deel van ons proviand wist te veroveren en zebra's een fraai lijnenspel presenteerden in het licht van onze koplampen, dook er een spook op, vanuit de struiken. Het was een bushbaby, een wonderlijk en notoir schuw primaatje. Griezellig bij de eerste aanblik, zachtaardig bij de tweede. Met zijn grote ogen keek hij ons aan alsof hij wilde zeggen: mij heeft Wayne nooit kunnen vangen.

FRITZ DE JONG

SUCCESSION IN CHIANTISHIRE

Het zijn de laatste afleveringen van seizoen 3 van *Succession*, de verslavende HBO-serie over de opvolgingsperikelen binnen de Amerikaanse familie Roy, even steenrijk als dysfunctioneel. Moeder, dat wil zeggen de ex-vrouw van vader Logan Roy, hertrouwt in landelijk Toscane—standaardkost voor wie te rijk is en te chic wil doen. De nodige wederzijdse walging onderdrukkend komt de familie bijeen, puffend *under the Tuscan sun*.

Prominent in beeld is het voluptueuze landgoed Villa Cetinale. Ik herken de beboste heuvel met de verticale streep—honderden treden bergopwaarts naar een kluisenaarshut. Dan de gemanicuurde tuinen, de oprijlaan naar de imposante voorgevel.

In 2004 brachten mijn vriendin en ik een bezoekje aan Villa Cetinale, meegetroond door een lokale kennis—ze stond op goede voet met de eigenaar. We lopen ongehinderd de muren binnen en slenteren langdurig door de magnifieke tuinen. Voor vertrek nog even babbelen met de stokoude Engelsman op het bordes, dat moet Lord Lambton zijn, de eigenaar. Vriendelijk biedt hij ons een rondleidinkje binnen aan. Bijzonder! We zeggen geen nee, sloffen mee en geven gepast uiting aan onze bewondering.

Pas later horen we meer over deze Lord. Antony Lambton, *the 6th Earl of Durham*, is minister in het kabinet van Edward Heath tot hij in 1973 betraapt wordt met twee hoeren en een joint in zijn mond. Zijn reactie is laconiek ('ik dacht dat alle mannen naar de hoeren gingen') maar zijn acties rigoureuus: hij verlaat zijn vrouw en zes kinderen en koopt een vervallen landgoed in Toscane. Ruim dertig jaar lang renoveert hij de tuinen en gebouwen, leeft als bon-vivant samen met zijn maitresse en is 'the King of Chiantishire' voor de vele gasten die in de ommuurde privacy van Villa Cetinale losgaan—mensen als Tony en Cherie Blair, Rupert Everett, Kate Moss, Mick Jagger, Prins Charles en zijn zus Margaret.

In 2006 sterft hij. Zoon Ned erft alles, ook al heeft hij vijf oudere zussen—*primogeniture* heet dat. Pa's

LE MONT FUJI VU D'UN TRAIN EN MARCHE

Nietsvermoedend stappen mijn vrouw en ik in de hogesnelheidstrein die ons uiterst comfortabel van Kioto naar Tokio zal brengen. Het landschap dat aan ons voorbijtrekt is weinig spectaculair, een slordig mozaïek van uitgestrekte voorsteden en rommelige industrie. Niets om je aan te vergapen. Meest bezienswaardig in onze ogen is eigenlijk nog de Japanse conducteur die, voor hij de coupé binnenstapt, even stilhoudt en een kleine beleefdheidsbuiging maakt. Verder nemen we ons gemak ervan, net als de andere passagiers. Nieuwsgierig maken we onze op het station gekochte bento-lunchbox open, maar voor we de eerste lekkernij hebben kunnen proeven ontstaat er onverwacht rumoer om ons heen. De tot dan toe zo kalme Japanse medereizigers komen opgewonden overeind, stoten elkaar aan en wijzen naar buiten. Wat kan dat zijn? We kijken mee naar buiten en zien dan waarom iedereen ineens in alle staten is. Half verscholen achter fabrieksrook en een lichte nevel, maar toch onmiskenbaar majestueus rijst daar de veel bewonderde en aanbeden Fujiyama op, de iconische berg van Japan die in zoveel films te zien is.

Dat was 21 oktober 2007. Ruim veertien jaar later tref ik op het Rotterdams filmfestival een film waarvan de titel die ervaring van toen precies beschrijft. Het is de poëtische documentaire *Le mont Fuji vu d'un train en marche* van de Canadese cineast Pierre Hébert. De film was de pelgrimage geworden.

LEO BANKERSEN

maitresse moet vertrekken. Kortom: adellijk *succession*-gedonder, met de tabloid-aandacht en juridische knokpartijen vanden. Ned ligt er niet wakker van, geeft Cetinale een kostbare opknopbeurt en een volgende generatie Britse bovenklasse feest er verder. Maar in 2015 heeft hij genoeg van het gedoe, verkoopt al het onroerend familiebezit en geeft elke zus anderhalf miljoen pond.

Nu is Villa Cetinale te huur voor de 10% die het kan betalen. Als vakantieverblijf, als trouwlocatie of als filmset. Het is het perfecte decor voor *Succession*: een monumentale lijst waarbinnen nieuw geld zich tevreden spiegelt aan oud geld.

ROLF HERMSEN

LE PURE CAFE

FAUST OP IJSLAND

Het jaar was 2011, de maand september, het land IJsland, het evenement Reykjavik International Film Festival. Op de reis van het vliegveld naar de hoofdstad openbaarde de onwaardse schoonheid van het eiland zich al. Het was een landschap dat schreeuwde om een film, maar ik wist nog niet welke.

Eerst waren er nog geisers, de onvermijdelijke en niet te overschatten Blauwe Lagune en de eerste sneeuw van het seizoen, waar ik mijn voetafdrukken in achter liet op weg naar een klein filmtheater, voor de vertoning van *Faust* van Aleksander Sokoerov. Ik was blij dat ik zijn Gouden Leeuw-winnaar kon zien in een magische omgeving. De zaal was intiem, het publiek ingetogen opgetogen. Het is overdreven te zeggen dat de twee uur en twintig minuten voorbij vlogen, maar Sokoerovs Goethe-interpretatie, die zich afspeelt op een onbestemde locatie in een onbepaalde tijd, hield mijn ogen, oren en brein in een stevige greep. De Russische cineast leek er een bijna satanisch genoeg in te scheppen zijn personages te ontdoen van goedheid—iedereen wist welke weg zou leiden tot moreel failliet en toch kozen ze die. Een verpletterende, bijna verstikkende ervaring, met zwarte humor en genadeloze esthetiek als troostende elementen.

En ineens, bijna aan het einde van deze verbijsterende tocht door de krochten van de menselijke natuur, was het daar: kolkende, rokende kraters en spuitende, dampende geisers in een bovennatuurlijk stenen landschap. Ik herkende deze helse plek, waar Faust al zijn hoop, mededogen, ambitie en humaniteit had afgelegd en zijn pact met de duivel bezegeld. De Eyjafjallajökull vulkaan, die niet veel eerder het hele Europese vliegverkeer had platgelegd met zijn as-uitstoot. Een groots einde van een grootse film—dit zou me bijblijven.

Amechtig struikelde ik naar buiten om mijn ervaring te delen. Een groepje festivalbezoekers stond op straat, in staat van grote opwinding. Hadden ze de film gezien? Nee. Tijdens de twee uur en twintig minuten die ik in het letterlijke en figuurlijke duister had doorgebracht waren zij getuige geweest van een gratis voorstelling: het noorderlicht had betoverend gedanst. De enige keer tijdens het festival.

NICOLE SANTÉ

DE PARIJSE WANDELING UIT *BEFORE SUNSET*

Tot in 2004 *Before Sunset* werd uitgebracht, beschouwden mijn man en ik *Before Sunrise* (Richard Linklater, 1995) als een van de meest romantische films die we kenden. Niet eerder wist een film zo door te dringen in de finesses van liefde op het eerste gezicht en de magie van een ontmoeting met een zielsverwant. Bij ons huwelijk werd de geweldige trouwvideo verrijkt met fragmenten van Celine (Julie Delpy) en Jesse (Ethan Hawke) die al filosoferend in trein of tram of park in Wenen elkaars ziel weten te raken. In dat pre-pinterest en pre-mobieletelefoon-tijdperk kon dat ook nog, afspreken om elkaar zes maanden later weer te treffen zonder adressen uit te wisselen. Next level romantiek! De grote verrassing van *Before Sunset* (2004) was de sprong in de tijd. Een voortzetting van het verhaal met dezelfde personages, maar dan negen jaar later. Weer liepen Celine en Jesse door een stad—ditmaal Parijs—en praatten non-stop over hun gevoelens en idealen. Maar nu was de onschuld verloren, ze waren *sadder but a bit wiser*. Hawke was “in het echt” gescheiden van Uma Thurman, hun kindergarten-gekibbel was zelfs in het script terechtgekomen. En ja, Jesse was na die zes maanden teruggegaan, zoals ze hadden afgesproken. Maar Celine had hij er niet gezien.

Bij het Filmmuseum Vondelpark, waar ik toen werkte, circuleerde het script van *Before Sunset*, dus daarmee zijn mijn man en ik als echte groupies de filmroute door Parijs gaan nalopen. Het werd al snel duidelijk dat die route in anderhalf uur real time niet te belopen was. Naast Shakespeare and Company vlakbij de Seine (Notre Dame)—waar Jesse Celine opeens in het publiek ziet bij zijn boekpresentatie—liggen vele leuke koffietentjes. Maar voor de pittoreske roze gevel van Le Pure Café—een ander decor—

moet je vervolgens de complete Marais doorlopen. Verrassend was de aansluitende wandeling over de Promenade Plantée—4,7 kilometer oude spoorweg tot park omgetoverd!: echt een aanrader. De romantische boottocht in de film neemt een compleet andere route dan in werkelijkheid dus die sloegen we maar over. Een beetje gegeneerd zijn we ten slotte het binnenplaatsje (in de buurt van Bastille) op geslopen waar Celine in de film woont. Dat voelde als thuiskomen. Haar kat hebben we helaas niet gezien.

ILONA VAN GENDEREN STORT

DE STRAAT IN TBILISI WAAR PARADZJANOV OPGROEIDE

Kun je ook per ongeluk op bedevaart gaan? Want toevallig belandde ik ooit in de straat waar Sergej Paradzjanov zijn jeugd had doorgebracht.

De regisseur werd na de val van het IJzeren Gordijn internationaal erkend als een van de grootmeesters van de cinema dankzij films als *Shadows of Forgotten Ancestors* (1965) en *The Color of Pomegranates* (1969). Hij omschreef zichzelf in een interview uit 1988 als een man met drie vaderlanden: "Ik werd geboren in Georgië, werkte in Oekraïne en zal sterven in Armenië." Twee jaar later werd die laatste voorstelling bewaarheid. In de Armeense hoofdstad Jerevan werd kort daarna het Sergej Paradzjanov Museum geopend, ter ere van de filmmaker en beeldend kunstenaar die in de Sovjet-tijd decennialang door de autoriteiten was gedwarsboomd en herhaaldelijk om niets werd gearresteerd.

Het eindstation van Paradzjanovs levensreis, de stad Jerevan en dat museum, ken ik goed: ik kwam er jaren op rij iedere zomer voor het Golden Apricot filmfestival. In Armenië is Paradzjanov omarmd als nationale schat en ook 32 jaar na zijn dood wordt hij nog altijd gezien als de grootste filmmaker die het land heeft voortgebracht.

Alleen: Paradzjanov werd (in de Sovjet-tijd) geboren in Tbilisi, in (tegenwoordig) buurland Georgië. Toen ik in 2019 aansluitend aan een bezoek aan Jerevan doorreisde naar Georgië, bleek de Paradzjanov-verering daar een stuk minder prominent. In het oude centrum van de stad staat een standbeeld, verdekt tussen de klimop in een zijstraat van een toeristisch uitgaansgebied. In het Nationaal Museum voor Moderne Kunst hangen in een halletje twee werken van zijn hand. Een schamele oogst.

Toch belandde ik, bij toeval en ongevraagd, alsnog met mijn neus in de boter. Het appartement waar ik voor mijn eerste nacht in Tbilisi terechtkwam – na een onverwachte afzegging elders en enige improvisatie van een behulpzame local – bleek in de straat te liggen

waar Paradzjanov was opgegroeid. Zijn ouderlijk huis was inmiddels omgetoverd tot het Paradzjanov Family Hotel. Die naam droeg het niet omdat het bovenmatig geschikt was voor gezinnen, maar omdat het door een gezin werd gerund. Ze waren pas een paar jaar open, hadden net de hele gevel vernieuwd, en er waren plannen voor een koffiecokner. In de foyer, tevens de woonkamer van het gezin, was een klein hoekje ingeruimd voor een soort altaar gewijd aan de filmmaker.

JOOST BROEREN-HUITENGA

'POPEYE VILLAGE' OP MALTA

"Wat dacht je van Malta?" In de jaarlijkse discussie over een vakantiebestemming, gooide ik dit balletje bij mijn partner maar eens op. De discussie was best lastig, want ik durfde niet zo goed toe te geven wat mijn echte reden was om naar dit eiland in de Middellandse Zee te reizen – niet zoeer om de plek zelf, maar om de filmset die daar sinds 1980 aan een afgelegen baai is blijven staan.

Daar streek regisseur Robert Altman begin 1980 neer om zijn meesterlijke verfilming van stripfiguur *Popeye* te maken. Een volledig dorp werd hier opgebouwd waar cast en crew zes maanden lang al improviserend een excentrieke, surrealistische, en dramatisch ondergewaardeerde musical maakten.

Voor mij was de ruïne van deze filmset een bedevaartsoord, niet alleen omdat de film een van mijn favorieten is, maar ook omdat het een van de laatste momenten is geweest waarop een tegendraadse regisseur carte blanche kreeg om zijn eigenzinnige visie voor een stripverfilming te verwezenlijken. De anti-autoritaire Altman bouwde op Malta een vrijplaats voor creativiteit waar hij met zijn team een alternatieve werkelijkheid vorm kon geven zonder toezicht van bemoeizuchtige studio's.

Toen ik de plek eind jaren negentig bezocht, was 'Popeye Village' een verlaten plek waar alleen verdwaalde toeristen en een enkele film-nerd rondstruinden. Met alle schots en scheve architectuur leek het fictieve Sweethaven een spookstadje uit een andere dimensie: een relikwie dat is overgebleven uit een mythische tijd waarin Popeye, Olive Oyl en Bluto hier daadwerkelijk rondliepen. De plek is daarmee meer dan een restant van de alternatieve werkelijkheid die Altman's film in beeld bracht: het laat ook zien dat peperdure stripverfilmingen ook excentriek, eigenzinnig en uitdagend kunnen zijn.

Tegenwoordig wordt de locatie commercieel geëxploiteerd, inclusief gekostumeerde acteurs, theatershows en een midgetgolfbaan. Ergens voelt het jammer dat dit verlaten bedevaartsoord verworden is tot een commerciële attractie. Aan de andere kant: op deze manier wordt een unieke plek wel in stand gehouden. Als ik volgend jaar de kinderen mee wil nemen, hoef ik nu misschien ook niet meer zo mijn best te doen om uit te leggen waarom ik per se weer die ene baai wil bezoeken.

DAN HASSLER-FOREST

LISBETH SALANDERS APPARTEMENT

Voor de meeste mensen ging de *Millennium*-trilogie over corrupte praktijken, vrouwenhaat, machtsmisbruik, hackers, politieke onderstromen en een Zweden waarin achter elke 'hej-hej'-begroeting een wereld schuilging die het daglicht niet kon verdragen.

Niet voor mij. Voor mij ging het over het uitzicht vanuit Lisbeth Salanders raam. Nadat ze op slinkse en lugubere wijze haar geërfde fortuin heeft weten te bemachtigen, uit handen van haar toezichthouder, zien we haar in een daaropvolgende scène in de vesterbank van een ruim appartement zitten. De twee vragen die me vanaf dat moment bezighielden reikten ver voorbij de plot van de film: hoe groot is dat fortuin van Lisbeth Salander en waar in Stockholm vind ik dat appartement?

Vanuit het raam van haar nieuwe optrek had ze een prachtig uitzicht op Gamla Stan, het oude stadscentrum met zijn 17e- en 18e-eeuwse, gekleurde gebouwen. Ze kon dus niet anders dan in het zuidelijke hipsterstadsdeel Södermalm zitten, ten oosten van metrohalte Slussen. Dat ze recht uitkeek op het tegenoverliggende stadsdeel aan de andere kant van het water, verraadde ook dat ze niet ver van de kade zat. Ergens hoog over andere gebouwen uitkijkend kon ook, waarschijnlijk op de heuvel vlak achter het fotografiemuseum Fotografiska.

Parallel aan het werk van journalist Mikael Blomkvist en Lisbeth Salander werd *Millennium* zo mijn eigen detectiveverhaal. Ik probeerde mijn speurwerk

aan te vullen met op IMDb vermelde filmlocaties, maar tussen de enkele straten die werden genoemd, miste ik wat ik zocht. Voorafgaand aan mijn eerstvolgende bezoek aan Stockholm zat er niks anders op dan een Airbnb proberen te vinden dat qua ligging dicht bij Lisbeth Salanders uitzicht kwam. Online vond ik een hooggelegen appartement in Åsögatan. Ik toog naar Zweden. Daar aangekomen bleek het uitzicht vanuit het appartement verkeerd. Het keek niet uit op Gamla Stan maar op oostelijk gelegen pretpark Gröna Lund dat in de avonden van het weekend een vuurwerkshow hield. In het donker staarde ik ernaar, Salander keek in gedachten mee. Hoofdschuddend.

Teleurgesteld met een uitzicht waar anderen voor zouden tekenen, liep ik de volgende avond naar het verderop gelegen Hermans; een ruim opgezet vegetarisch zelfbedieningsrestaurant. Met zijn net zo vriendelijke als anarchistische kraakpandsfeer zou Lisbeth Salander met haar gothic uiterlijk bij Hermans niet eens opvallen, weggedoken in haar capuchon.

Ik schepte mijn eten op, betaalde en liep door naar de tuin. Hoewel ik hier vaker had gezeten, zag ik nu pas waar ik naar had gezocht. Daar tegenover – achter het tuinhuisje – lag Gamla Stan, fonkelend verlicht en met zijn spiegeling op het water. Ik had Lisbeths uitzicht gevonden, al was het vanuit een net iets andere hoek.

ALEXANDER ZWART

NAPELS UIT VOYAGE TO ITALY

Jaren geleden werd ik verleid door Ingrid Bergman, die Katherine Joyce speelt in *Voyage to Italy* (1954). Daar zie je hoe Joyce en haar echtgenoot Alex (George Sanders) zijn afgereisd naar Napels om de geërfde villa van Alex' oom te verkopen. Overdag struint Bergmans personage door de stad in een film die vaak voelt als een heerlijk lome reis. In een van de meest pregnante scènes, ergens aan het begin van de film, kijkt Bergman verwonderd om zich heen in de grote zaal van het Nationaal Archeologisch Museum terwijl ze aangestaard wordt door beelden uit de Oudheid.

In 2010 begon daar ook mijn ontdekking van Napels. Met m'n toenmalige vriendin – met wie ik in 2014 ben getrouwd – pakten we de trein (Groningen, Amersfoort, Basel, Milaan, Napels). Ik wilde dat museum met mijn eigen ogen zien en net als Bergman overweldigd raken door de rijke geschiedenis van Napels. Een stad waar de dood altijd nabij is door de dreiging van de vulkaan Vesuvius. In *Voyage to Italy* wordt Joyce meermaals geconfronteerd met haar eigen sterfelijkheid, zoals aan het einde van de film, wanneer ze in Pompeï aanwezig is bij de opgraving van twee slachtoffers van de grote vulkaanuitbarsting in 79 na Christus.

De ondertitel van de film had prima 'Napels zien en dan sterven' kunnen zijn. Goethe had gelijk. Aan het begin van *Voyage to Italy* zit al een shot waarin de baai van Napels wordt gefilmd. De eilanden Ischia en Procida verschijnen in beeld. Dan beweegt de camera naar links en is een glimp van de kustplaats Sorrento te zien. Vanaf dat punt – de Vesuvius komt ook even voorbij – volgt de camera min of meer de route van de *Circumvesuviana*: het treintje dat de hele dag door van Napels – via Pompeï – naar Sorrento rijdt.

Wij kampeerden in 2010 – en kwamen nog vaak terug – steevast bij Camping Zeus, vlakbij de hoofdingang van het bezoekerscentrum van Pompeï. Precies tussen het weelderige Sorrento en de grote stad Napels in. Voor nog geen tien euro per nacht. Wij zaten – zo voelde dat – voor een dubbeltje op de eerste rij. Op een plek die unheimisch en spannend is, maar ook heel romantisch. Onlangs zag ik *Voyage to Italy* opnieuw: de klassieker is nog steeds een majestueus uithangbord voor een aards paradijs.

OMAR LARABI

Voyage to Italy
in *Italia*

CHATEAU MARMONT UIT *SOMEWHERE*

Mijn lievelingsfilm is Sofia Coppola's *Somewhere* (2010). Het verhaal van Johnny Marco (Stephen Dorff), een knappe jonge acteur wiens lusteloze losbandige leven drastisch verandert als hij onverwacht de zorg voor zijn jonge dochter Cleo (Elle Fanning) op zich moet nemen, doet misschien oppervlakkig aan maar is voor mij het tegenovergestelde: een diepmenselijke weergave van eenzaamheid en verveling die gevolgd wordt door oprechte connectie en hoop op een betere toekomst. De film raakt me elke keer weer. Versterkt door de mooie en tegelijk spaarzame cinematografie van de veel te vroeg overleden Harris Savides neemt Coppola ons mee in een wereld die de meeste van ons niet kennen. Zwevend op muziek van onder meer Phoenix, The Strokes en Gwen Stefani, dompelt ze ons onder in de bleke zon van LA en geeft ze weer wat vertrouwen in de toekomst.

De film is geïnspireerd op (maar niet autobiografisch, stelde Coppola in een aantal interviews) de relatie met haar vader, regisseur Francis Ford Coppola. Samen kwamen ze geregeld in het Chateau. Om de mensen die de plek zo speciaal maakten te eren, filmde Coppola daarom een aantal bekende werknemers van het hotel. Zo spelen Pavel and Romulo Laki (die laatste is de bekende zingende ober) in de film zichzelf, waardoor *Somewhere* authentiek en doorleefd aanvoelt.

Ook voordat Sofia Coppola *Somewhere* hier opnam, was het Chateau Marmont aan de Sunset Boulevard al een legendarische plek in Los Angeles. Gebouwd in 1929 door architecten A. Weitzman en William Douglas Lee was het al vroeg een toevluchtsoord voor de *rich and famous*, waar Chateau Marmonts slogan 'Always a safe haven' naar verwijst. Het staat al lang bekend als een plek voor hooggestemd kattenkwaad en omarmt graag het onsterfelijke adagium van Columbia Pictures mede-oprichter Harry Cohn: "If you must get into trouble, go to the Marmont". Overigens geldt de spannende slogan niet voor iedereen: tijdens de pandemie ontsloeg de beruchte eigenaar,

bad boy entrepreneur Andre Balasz (natuurlijk kleven hem beschuldigingen van seksueel wangedrag aan), het personeel om van de Chateau een private club te maken. Er werd gefluisterd dat Balasz zo wilde voorkomen dat het onderbetaalde en slecht behandelde personeel een vakbond zou opzetten.

Toen ik het Chateau Marmont in 2013 bezocht, wist ik dat allemaal niet. Ik was 26, werkte nog maar net in de filmindustrie en wilde stiekem Sofia Coppola zijn. Maar als dat niet kon, dan wilde ik zo dicht mogelijk bij *Somewhere* zijn, voelen hoe het was om in Coppola's film te duiken zoals Dorff en Fanning in het zwembad van het Chateau duiken. Zorgeloos plezier maken terwijl Julian Cassablanca's van The Strokes ons trakteert op een vroege versie van wat later het beroemde nummer *You Only Live Once* zal worden.

Zwemmen deed ik niet, ik zat op het terras. Ik dronk wijn in het witte zonlicht van Los Angeles. Even voelde ik me in Coppola's wereld. Ik was gelukkig.

SACHA GERTSIK

RICK'S CAFÉ UIT *CASABLANCA*

Ik was hier nooit geweest, maar alles oogde zoals ik het me herinnerde. De rechthoekige tafeltjes die dicht tegen elkaar stonden opgesteld; de strakwitte lakens, de hangende schemerlampen, de imposante balustrades, de koepelvormige wanden, de piano in de hoek—ieder detail kwam overeen met de bekende beelden, wat me kalmeerde en tegelijkertijd opwond. 'Zat Humphrey Bogart daar niet in witte smoking, achter dat schaaibord?' zei mijn broer vrolijk. Maar toen we

eenmaal zaten, nog eens goed rondkeken en de menukaarten opensloegen—eten, drinken, alles duurder dan in de rest van *Casablanca*—bekroop ons ook een ander gevoel. Argwaan. Kon het eigenlijk wel, dat een plek in zeventig jaar zo weinig veranderde? Zaten hier wel mensen uit de stad zelf, zoals in de film, of werd deze plek vooral in stand gehouden voor film liefhebbers en (Amerikaanse) toeristen?

Dat laatste bleek het geval. De locatie: Rick's Café. Voor deze plek waren we niet naar Casablanca gereisd, maar in het vliegtuig kwam de filmklassieker uit 1942 onvermijdelijk ter sprake. En daarna verdween hij niet meer helemaal uit ons hoofd. Zouden er aandenkens aan *Casablanca* in de stad te vinden zijn, vroegen mijn broer en ik ons hardop af. Een beetje googelen leverde informatie op: ja, die cruciale kroeg, waar Humphrey Bogart en Ingrid Bergman zij aan zij schitterden, die was makkelijk gevonden. Vlakbij het strand, de wind van de Atlantische Oceaan duwde zachtjes tegen onze wangen, zag ik het café al van verre verschijnen—palmbomen aan weerszijden, kolossale deuren bij wijze van entree.

Ook dit: precies zoals in de film.

Maar wat een beetje extra googelen ook al duidelijk maakte, terwijl we allebei een French 75 bestelden omdat Bogart dat in de film dronk: *Casablanca* was integraal in Amerika opgenomen. Welbeschouwd had de film niets met Marokko te maken. En deze veredelde filmset dan? Die bleek pas in 2004 gemaakt, door een rijke Amerikaan die de beelden uitgebreid had bestudeerd om deze plek zo goed mogelijk na te maken. Natuurlijk viel daar genoeg over te mopperen (plots viel me ook op: men verkocht hier allerlei Casablanca-servies, alsof de commercialiteit benadrukt moest worden). Maar ik werd niet eens mismoedig. Of cynisch. Ik vond het fascinerend, hoe mijn broer en ik hier waren beland, in de fantasie van iemand anders, in een flard werkelijkheid die zonder fictie van bijna een eeuw eerder nooit had bestaan—bestond er iets mooiers dan dat?

THOMAS HEERMA VAN VOSS

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN

Hoe leg ik dit uit in 250 woorden? Ik ben atheïst, democraat en wetenschapper en ik heb altijd gehouden van totalitaire architectuur en godshuizen. Dat heb ik nooit in tegenspraak gevonden – die beantwoorden nu eenmaal aan een menselijke behoefte. De behoefte om samen te komen in iets wat groter is dan jezelf. En die behoefte bestaat net zo goed in een seculiere democratie. Maar wat zijn de seculiere tempels, die de bijbehorende waarden uitdrukken? Historisch gezien bovenal: musea en bibliotheken.

En zo kom ik bij de Berlijnse Staatsbibliothek (1978) van Hans Scharoun. Vastgelegd in Wim Wenders' *Der Himmel über Berlin* (1987) door de camera van Henri Alekan is het mijn favoriete architectuurverfilming ooit. Het is zelfs meer dan dat. Het is een spirituele ervaring. Een tempel van licht, rust en bespiegeling. Een gemeenschapsideaal, uitgedrukt in steen, glas en beton. Het is ook zo mooi, dat Wenders juist hierin zijn onzichtbare engelen laat rondlopen, luisterend naar de gedachten van bezoekers. Want dat is *Der Himmel's* idee van een engel: niet iemand die ons de waarheid komt verkondigen, maar iemand die nieuwsgierig is naar wat wij willen weten.

Toen ik de Staatsbibliothek vervolgens in werkelijkheid bezocht, zag ik dat de camera niet had gelogen. De architectuur is daadwerkelijk subliem en verheffend. Een ark van kennis, een kathedraal van verlichting. Wat Alekan gedaan had met zijn elegant glijdende camera en oneindig genuanceerde zwart-wit, was alleen die ervaring vertalen naar de bioscoop – op z'n beste momenten eveneens een tempel van licht en bespiegeling.

KEES DRIESSEN

FRITZ HONKA'S STAMKROEG

Ik zie ze weer voor me, de beelden van verkrachting en rottend mensenvlees. In 2019 beleefde ik de meest huiveringwekkende kijkervaring van mijn leven met *Der Goldene Handschuh* van Fatih Akin, de film over seriemoordenaar Fritz Honka. Krap een jaar later ben ik in Hamburg, waar Honka in de jaren zeventig zijn slachtoffers maakte. Is het een goed idee om Honka's oude stamkroeg op te zoeken, waarnaar de film is vernoemd? Met rotsvast vertrouwen in de onstuitbare krachten van gentrificatie voorzie ik een geruststellende, misschien zelfs helende ervaring.

Wij erheen. Voor de ramen hangen nog altijd dikke gordijnen die het zicht ontnemen op wat zich binnen afspeelt. Geen goed teken misschien maar mijn vriendin en ik gaan toch naar binnen. We schrikken als we beseffen dat we midden in de film staan: er is sinds Honka niets veranderd. Aan de plakkerige bar slaapt een dronkelap, rond een tafeltje zitten louche figuren naar elkaar toe gebogen. Niet het Instagram-momentje waar ik als ironische hipster op hoopte. Ik durf mijn telefoon niet eens uit mijn zak te halen. Ik bestel twee bier, want wat doe je hier anders. Bovendien moet ik plassen.

Ik ken de weg en daal het trapje af, de kelder in. Er schiet een scène uit de film door mijn hoofd: een jongen met dezelfde dunne schouders en lange haren als ik wordt op deze wc onvrijwillig ondergepiest door Honka's maat, SS-Norbert. "Ik doe de deur open. Midden in de plas zeik voor de urinoirs staan twee mannen op een gewelddadige manier iets te snuiven."

Boven durf ik niet te vertellen dat ik alleen snel mijn handjes heb gewassen. Mijn vriendin, die de film niet heeft gezien, ziet de ernst van de situatie nog niet in. Ze reageert geïrriteerd wanneer ik haar verbied om naar de wc te gaan. Dan komen er twee mannen aan ons tafeltje staan, alsof wij er niet zijn. De een haalt een kogelvrij vest uit zijn tas. De ander probeert het aan en rekent cash af.

Dit is het dan, we eindigen in stukken gehakt op iemands zolder. Om de mannen niets te laten merken, probeer ik het zo ontspannen mogelijk te zeggen. "Pak nú je spullen."

ERIK SCHUMACHER

ALCATRAZ. EEN DAGJE EASTWOOD

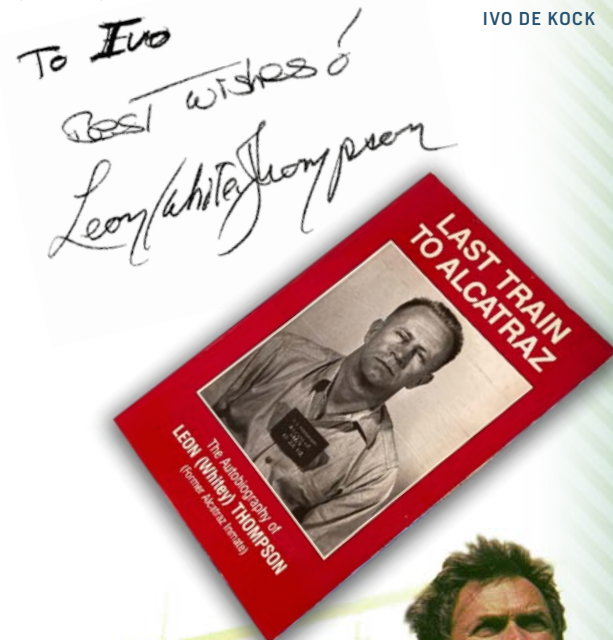
"Groei er chrysanten op dit eiland?" De vraag aan het slot van *Escape from Alcatraz* is retorisch want gevangenisdirecteur Dollison wéét dat de gevonden bloem een boodschap van ontsnapte gevangenen is. Een welgemeende middenvinger. Ondanks een "ze zijn verdrongen" -conclusie, zal de legende verder leven. Alcatraz Island, aka The Rock, het in de baai van San Francisco gelegen eiland dat van 1934 tot 1964 dienstdeed als zwaar beveiligde federale gevangenis, blijft toeristen en Hollywood fascineren. *Birdman of Alcatraz* (1962), *Point Blank* (1967) en *The Rock* (1996) werden er gedraaid.

Clint Eastwood zweert bij de wisselwerking tussen personage en locatie. Daarom keerde hij na *The Enforcer* (1976) terug naar het grimmige eiland voor de behavioristische gevangenisfilm *Escape from Alcatraz* (1979). Met Don Siegel (*Dirty Harry*), een regisseur die via actiecinema vervreemding en chaos blootlegt. Het waar gebeurde ontsnappingsverhaal schetst hoe een systeem een individu laat verdwijnen. De ontmenselijking van gevangenen, voor wie de dood de enige ontsnapping lijkt, wordt benadrukt door een documentaire beschrijving van het gevangenisleven en een sterk gevoel van machteloosheid. Siegels uitgekledede en rond handelende draaiende mise-en-scène, Eastwood minimalistisch acteren en Bruce Surtees' monochrome beelden neigen meer naar Bresson dan naar Hollywood.

Ook als toerist overviel de somberheid ons. De herkenbare Yard-muren vol roestplekken, de donkere gangen, claustrofobe cellen en spartaanse douches voeren je een deprimerend universum binnen. "Denk er het constante lawaai bij", zegt Leon Thompson (1923-2005) wanneer hij met 'retired bank robber' T-shirt ter plekke voor ons zijn autobiografie *Last Train to Alcatraz* signeert, "en het isolement. In vier jaar kreeg ik geen enkel bezoek. De vrije wereld leek een verre droom."

The Rock voelt akelig. Toch nemen we de volgende dag opnieuw de ferryboot. Ook Thompson bleef terugkeren: "Ik haat Alcatraz, maar door getuigenis af te blijven leggen, voorkom ik dat het een gevangenis van de geest wordt." Tussen haakjes: "*Frank Morris was no friend of mine!*"

IVO DE KOCK

KIJK HIER VOOR
ALLE BIOSCOPEN
EN SPECIALE
VERTONINGEN:

THE REAL
CHARLIE
CHAPLIN

VAN DE MAKERS VAN
LISTEN TO ME MARLON EN NOTES ON BLINDNESS

THE TIMES

THE GUARDIAN

SCOTSMAN

DAILY MAIL

DAILY
TELEGRAPH

EVENING
STANDARD

TIME OUT

CITY AM

VANAF 7 JULI IN DE BIOSCOOP

WWW.CHARLIECHAPLIN.NL

PIECE of MAGIC
ENTERTAINMENT
BELGIUM

Actie!

Bob Bronshoff op de set

Al jaren fotografeert Bob Bronshoff filmsets. Een selectie hiervan is te zien in een tentoonstelling in Eye Filmmuseum, van 22 augustus tot en met 11 september, samen met een korte documentaire en exemplaren van *Skrien* en *de Filmkrant*, de tijdschriften waarin de foto's zijn gepubliceerd.

Begin jaren tachtig vroeg *Skrien* of Bob Bronshoff (Amsterdam, 1958) niet eens wat foto's voor het film-tijdschrift wilde maken. Binnen de kortste keren had hij Akira Kurosawa, Wim Wenders en Robbie Müller voor zijn camera. In februari 1995 kreeg Bronshoff zijn eigen fotorubriek in *Skrien*: 'Werk in uitvoering!'. Voor de eerste aflevering ging hij in Limburg naar de set van de televisieserie *De partizanen* van Theu Boermans. Na het verscheiden van *Skrien*, in 2009, werd de rubriek geadopteerd door *de Filmkrant*, onder een andere naam: 'Actie!'. Inmiddels bezocht Bronshoff al meer dan 250 sets van Nederlandse speelfilms, studentenfilms, documentaires, kunstprojecten en series, van wereldvermaarde regisseurs én aankomende talenten.

Op de wand bij Cinema 1 in Eye is een selectie foto's te zien, onder andere van de sets van *Borgman*, *Film-pje*, *Flodder*, *Ja zuster nee zuster*, *Karakter*, *Minoes*, *Prins*, *Suzy Q*, *Unter den Palmen* en *Wolf*, samen met een korte documentaire van Annabel Essink en Freek Zonderland die Bronshoff een dag op de set volgen, en exemplaren van *Skrien* en *de Filmkrant*, met teksten van Jan Pieter Ekker. Bronshoff schenkt de serie set-foto's aan de Eye-collectie.

Op zondagavond 11 september vanaf 20.30 vindt in Eye de finissage van de expositie plaats. De avond bestaat uit een oeuvre-interview met Bronshoff aan de hand van een selectie van zijn foto's op het witte doek, een filmquiz waar iedereen aan mee kan doen met de mobiele telefoon en een optreden van een gelegenheidsband onder leiding van Jelle Broek, de gitarist van De Dijk.

ACTIE! BOB BRONSHOFF OP DE SET VAN
22 AUGUSTUS T/M 11 SEPTEMBER IN EYE FILM MUSEUM,
IJPROMENADE 1, AMSTERDAM | eyefilm.nl

SUZY Q

BAANTJER: HET BEGIN

I AM ZLATAN

ZOMERDAG

MIJN BESTE VRIENDIN ANNE FRANK

FOTOGRAAF BOB BRONSHOFF OVER ACTIE!

WERK IN UITVOERING SINDS 1995

Soms worden Bob Bronshoff (1958) en zijn Actie!-kompaan Jan Pieter Ekker speciaal uitgenodigd op een set omdat er een spectaculaire botsing tussen twee auto's zal plaatsvinden. Of er valt een helikopter uit de lucht. Interessant, maar daar komt Bronshoff in eerste instantie niet voor. "Stunts en acteurs zien mensen straks wel in de film." Bronshoff richt zich sinds het begin van de sinds jaar en dag gepubliceerde rubriek het liefst op camera, regie, geluid en licht – of een combinatie daarvan met setactie. "Ik sta altijd zo'n beetje met mijn rug richting de set."

Bronshoff fotografeert sinds 1995 structureel elke maand een Nederlandse filmset. Aanvankelijk voor het in 2009 ter ziele gegane filmblad *Skrien*. Al sinds 1988 bezocht hij incidenteel een filmset om foto's te maken ter begeleiding voor een *Skrien*-artikel, maar vanaf 1995 leverde hij maandelijks een setbeeld on-

Fotograaf Bob Bronshoff richt zijn camera in de langlopende *Filmkrant*-serie Actie! het liefst op de regisseur en de technische filmcrew ernaast. "Ik wil juist laten zien wat er aan de achterkant van die actiescène gebeurt."

DOOR MARICKE NEUWDORP

der de noemer 'Werk in uitvoering'. Na 2009 verhuisde hij naar de *Filmkrant*, waar hij samen met Jan Pieter Ekker (journalist en chef van de kunstredactie van *Het Parool*) onder de noemer 'Actie!', maandelijks en in woord en beeld, een sfeerverslag levert. "Juist door de hoeveelheid en diversiteit is het zo'n mooi overzicht van de recente Nederlandse film- en televisieproducties. Ik zie de achterkant van de set en de mensen die erin aan het werk zijn. Dit is niet het werk van regisseurs en acteurs ouder worden, een ander valt het op hoe de camera-apparatuur zich heeft ontwikkeld." En die tekenen des tijds natuurlijk: "Je ziet sigaretten verdwijnen en de mobiele telefoontjes komen."

DEUREN

Dat het duo na al die jaren vrijwel iedere producent, regisseur of opnameleider kent, opent deuren. Bovendien werken ze snel en zonder iemand tot last te zijn. "Soms zijn het bijna *hit-and-run*-achtige acties. Het komt wel eens voor dat ik na twintig minuten al zeg, jongens, ik heb het wel. Gegroet en tot ziens. Dan zie je iedereen verbaasd kijken, omdat er nog geen take is opgenomen." Maar Bronshoff heeft dan al lang interessante activiteiten van camera of regie te pakken. "Het is prachtig om regisseurs aan het werk te zien. Of het nou Paula van der Oest is, Ramón Gieling of Suzanne Raes; hun films hebben allemaal een eigen karakter." Het lukt Bronshoff vrijwel altijd om de regisseur van dienst op beeld te vangen, tenzij deze in een hoekje op een eigen beeldscherm zit te kijken. "Maar dat komt steeds minder voor hoor. Het nieuw-

tje van die schermtechniek is er wel een beetje af." Het kan natuurlijk wel eens gebeuren dat een spannend plaatje een uitdaging blijkt. "Dan kom je binnen op een set van een kantoor waar twee mensen achter een computer zitten, of er zit een onbeweeglijk stel aan een restauranttafel." Dan neemt hij langer de tijd; uiteindelijk komt er altijd wel iets voorbij. Andere keren is het prijsschieten. "Bij Van Warmerdam maak je bijvoorbeeld altijd een goede foto. Zijn sets zijn altijd spannend en zien er fantastisch uit. Daar kan je wat mee."

GOLFBEWEGINGEN

Als *Filmkrant*-duo acteren Bronshoff en Ekker nadrukkelijk met een journalistieke invalshoek. "We komen geen publiciteitsbeeld maken, al zou niet in mijn hoofd opkomen om een rare of vervelende foto te selecteren." Soms eisen agenten van acteurs dat een foto nog door hen gezien of gekozen moet worden. "Dat doe ik nooit. Heel simpel. Dan komen we maar niet. We vermijden ook persdagen trouwens, waar je met andere fotografen en filmploegen staat. Voor je het weet maakt iedereen hetzelfde plaatje."

Terugkijkend realiseert Bronshoff zich dat zijn fotografie golfbewegingen kent. "Er zijn periodes dat ik bijvoorbeeld erg gefixeerd ben op de chaos die op zo'n set heerst. Ik hou van die gelijktijdigheid van gebeurtenissen: iemand klimt op een ladder om een lamp recht te hangen, ondertussen staat iemand anders door een camera te kijken en wijst de derde ergens naar. Als mensen bewegen, verschillende blikrichtingen hebben of wijzen, dan gebeurt er wat."

Zelf heeft de fotograaf, die bekendstaat om zijn portretten voor uitgeverijen en bladen en fotografie van artiesten, muzikanten en theatermakers, ook de nodige veranderingen doorgemaakt. "Ik fotografeerde tot rond 2003 alles nog analoog, op zwart-witte Kodakfilmpjes die ik zelf ontwikkelde, afdrokte, scande en naar de redactie stuurde. Ik heb gepoogd het digitale tijdperk uit te stellen, maar het werd wel erg bewerkelijk." Inmiddels kan Bronshoff lezen en schrijven met zijn digitale camera, maar hij mist soms nog wel eens de aangename verrassingen uit het analoge tijdperk: "Dat je bij het ontwikkelen dacht: jeetje, dát is fijn dat die foto ertussen zit!"

ELVIS THE KING ALS VERDWAALDE REBEL

Nonchalant leunend op een van de afgetakelde letters van The Hollywood Sign wijst Elvis Presley naar The Observatory, een Los Angeles heuvel verderop. Daar is *Rebel Without a Cause* opgenomen, vertelt hij, met zijn favoriete acteur James Dean.

Elvis was ook graag een serieuze acteur geweest, volgens het scenario van Baz Luhrmanns rocksterren-epos *Elvis*. In plaats daarvan liet zijn manager Colonel Parker hem opdraven in ruim dertig uiterst onserieuze muziekfilms, berucht om hun onnozele plots en de zotte musicalnummertjes waarin vanuit alle hoeken en gaten muzikanten en zangers opduiken. Of er in *Elvis* daadwerkelijk een tweede James Dean school, zullen we dus nooit weten.

Wel weten we – maar daar hadden we Luhrmann niet voor nodig – dat Elvis op zijn beste momenten een uiterst gedreven muzikant was. En al was hij zeker niet de eerste die in zijn rock 'n' roll elementen van witte countrymuziek koppelde aan zwarte genres als gospel en rhythm & blues, weinigen wisten deze nieuwe mengstijl zo energiek aan de man te brengen als hij.

BOEMAN

Vriend en vijand zijn het erover eens dat het Colonel Parker was die Elvis met beloftes van roem en rijkdom verleidde het rebelse rock'n'roll-pad te verlaten. Luhrmann omarmt de Parker-als-boeman-mythologie door de in 1909 te Breda als Andreas Cornelis van Kuijk geboren Parker (Tom Hanks) op te voeren als de – niet al te betrouwbare – verteller van het verhaal.

Die opzet slaagt nauwelijks, omdat Luhrmann geen duidelijke visie biedt op Parkers karakter. Er zijn wat verwijzingen naar 's mans onduidelijke immigratiestatus. Zijn schimmige verleden als circusmanager wordt aangeroerd, evenals een desastreuze gokverslaving. Daarbij is het heel goed denkbaar dat Luhrmann het als leverancier van de camp-festijnen *Romeo + Juliet* (1996) en *Moulin Rouge!* (2001) helemaal niet zo kwalijk vindt dat Elvis door Colonel Parker jarenlang in Las Vegas werd geparkeerd als een veredelde circusact. Niet voor niks begint en eindigt zijn film in het klatergoud van de gokstad.

Hanks krijgt nauwelijks een coherent personage om mee te werken en probeert dat te maskeren met dikke lagen grime, een fikse portie geschmier en een bespottelijk accent. Wel biedt het perspectief van een gehospitaliseerde en stevig gedrogeerde Colonel Parker een mooi excuus aan Luhrmann om als een dronken matroos langs alle bekende diepte- en hoogtepunten te zwieren. Luhrmann pakt de uit vele lagen anecdotiek en fake news opgebouwde Elvis-mythe, en smeert daar in dikke en kleurrijke lagen zijn eigen versie overheen. Hij doet dat met zijn gebruikelijke hyperactieve stijl, met voortdurend bewegende camera's, een ultradrukke montage en een voorkeur

Een rocksterrenleven vol excessen krijgt van Baz Luhrmann een eerbetoon dat al net zo bol staat van excessen. De vertelling vanuit het perspectief van de louche manager Colonel Parker overtuigt niet, maar een sterke hoofdrol van Austin Butler maakt de kermisrit door leven en carrière van *The King* alsnog de moeite waard.

DOOR FRITZ DE JONG

voor glanzende decorstukken. Het levert een wilde kermisrit op die, door de vele indrukken en de respectabele filmlengte, de kijker op het randje van de uitputting brengt.

DOORKIJKBLOESJES

Dat je toch bij de les wordt gehouden is de verdienste van Austin Butler, die zich vol overgave stort op een immense opgave: een frisse versie neerzetten van de vaakst geïmiteerde beroemdheid uit de vorige eeuw. Vooral in zijn vertolking van de jonge Elvis, met make-up en doorkijkbloesjes androgyner gemaakt dan ooit, weet Butler de seksuele aantrekkingskracht tastbaar te maken. De scène waarin we Elvis the Pelvis geboren zien worden, en waarin hij met zijn

heupgezwaai een ontembare hysterie aanwakkert bij witte tienermeiden (en hier ook enkele tienerjongens), is een hoogtepunt van de film.

Als zelfverklaard bewonderaar van James Dean moet het Butler een goed gevoel geven dat hij Elvis Aaron Presley in zijn vertolking een stukje dichter bij beider idool weet te brengen. Misschien niet als een *rebel without a cause*, maar toch zeker als een verdwaalde rebel die nooit echt wist wie of wat hij wilde zijn: een *rebel without a clue*.

EYE ART & FILM PRIZE TENTOONSTELLING ER IS NOOIT ÉÉN MANIER OM NAAR IETS TE KIJKEN

Een nieuwe tentoonstelling in Eye Filmmuseum presenteert het werk van drie winnaars van de Eye Art & Film Prize. Werken in totaal verschillende stijlen uit verschillende hoeken van de wereld, die allemaal de potentie van meerdere aandachtspunten centraal stellen.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

In juni 2022 won Saodat Ismailova de Eye Art & Film Prize 2022, een prijs voor makers op het grensvlak tussen hedendaagse kunst en film. De jury omschrijft Ismailova's filminstallaties als 'verrassend', 'urgent' en 'uitgebalanceerd'. Maar om het werk van de prijswinnaar te zien, moet u nog even geduld hebben. In de winter van 2023 organiseert Eye een tentoonstelling.

Deze zomer stelt Eye eerst het werk van drie eerdere winnaars van de Eye Art & Film Prize tentoon. Van 11 juni tot 18 september zijn de films van Meriem Bennani (2019), Kahlil Joseph (2020) en Karrabin Film Collective (2021) te zien in de expositieruimte.

Behalve dat het werk is van winnaars, hebben de films op het eerste oog niet zo heel veel met elkaar gemeen. Ja, ze gaan allemaal over ongelijkheid en gebruiken een mix van uiteenlopende genres en media om dat aan te kaarten. Maar ze pakken ongelijkheid elk op een heel eigen manier aan: de ene maker kiest ervoor het heel expliciet over ongelijkheid te hebben, de ander door juist het zwijgen erover te benadrukken.

Dat is niet vreemd: de makers komen allemaal uit andere gebieden en reageren op de specifieke vorm van ongelijkheid in hun eigen dagelijkse werkelijkheid. Voor de zwarte, Amerikaanse filmmaker Joseph zijn vreedzame beelden van zwarte families een vorm van protest omdat ze stereotypen ontcrachten; voor het collectief van de oorspronkelijke bewoners van Australië Karrabin Film Collective is het expliciet over ongelijkheid hebben juist belangrijk omdat het hen eindelijk een stem geeft.

ANDERS KIJKEN

De winnaars hebben een experimentele, unieke stijl, maar de tentoonstellingsruimte maakt het lastig om hun werk helemaal uit te kijken. In de grootste ruimte staan ongemakkelijke houten krukjes, in een andere ruimte keien met daarop een plastic ring als zitje. Dat is wat anders dan de uitnodigende pluche stoelen van een bioscoopzaal.

Wat in alle films naar voren komt, is het potentieel van meerdere aandachtspunten, van het vervloeien van het een in het ander en daarbij van een soort radicale gelijkwaardigheid.

Muziek van andere kamers dringt vaak de beleving binnen. In de eerste kamer, waar het werk van Karabin Film Collective tentoongesteld wordt, staan de schermen—oude tv-toestellen gebalanceerd op autobanden en ander schroot—zo gepositioneerd dat er altijd een ander scherm in je blikveld aanwezig is. In de derde kamer, waar het werk van Kahlil Joseph te zien is, worden films geprojecteerd op halfdoorschijnende schermen die in een driehoeksformatie zijn opgesteld. Daardoor vloeien de beelden in elkaar over en wordt het moeilijk om de films uit elkaar te houden.

De tentoonstellingsruimte bevordert niet het aandachtig bekijken van elke film, maar maakt wel een ander soort kijken mogelijk. Een kijken van rond-dwalen tussen de schermen en door de verschillende ruimtes. Het zou eigenlijk mogelijk moeten zijn om aan het einde van de tentoonstellingsruimte als vanzelf weer terug bij het begin te komen.

MEERDERE AANDACHTSPUNTEN

De keuze om de films zo tentoon te stellen, leidt misschien af van het solowerk van de kunstenaars, maar licht wel degelijk een overkoepelend thema uit. Wat in alle films naar voren komt, is het potentieel van meerdere aandachtspunten, van het vervloeien van het een in het ander en daarbij van een soort radicale gelijkwaardigheid.

De films van het Karrabin Film Collective, het meest uitgebreide overzicht in deze tentoonstelling, gebruiken een soort collagestijl en een mix van documentaire en fantasie. Beelden worden over elkaar heen geprojecteerd en tijd is vaak niet iets eenduidigs. De films komen tot stand zonder script of draaiboek; het uitgangspunt is een echte gebeurtenis, de rest is improvisatie. Het is daarom niet zo gek dat het gros van hun films op een gelijkwaardige manier tentoongesteld wordt. De aandacht van de bezoeker wordt niet meteen geleid naar één specifiek werk, maar eerlijk verdeeld over de verschillende films. Hiërarchie wordt nadrukkelijk verworpen.

De documentaire installatie *Mission TEENS*:

French School in Morocco van Meriem Bennani springt in uiteenlopende stijlen constant heen en weer tussen verschillende fragmenten. De film volgt tieners van een Franse school in Rabat (waar Bennani zelf ook op zat) en laat zien hoe de koloniale Franse cultuur nog steeds diep verweven is met het elitaire curriculum. De Marokkaanse cultuur verdwijnt voor deze studenten langzaam in de coulissen. Bennani zoekt stilistisch (met digitale avatars en een hoge snelheid van beelden) nadrukkelijk de leefwereld van de jongeren op. Een wandtekst in *Eye* vergelijkt de vorm van de film treffend met het swipen tussen verschillende apps die in de tentoonstellingsruimte op een apparaat openstaan. Bennani's film spiegelt het swipen aan hoe deze jongeren schakelen tussen verschillende aspecten van hun multiculturele identiteit.

ZWARTE COWBOYS

De eerder genoemde driehoekopstelling van Josephs werk nodigt uit om niet stilstaand te kijken, maar constant rond te lopen. De schermen hangen in het midden van de ruimte. De buitenste rand van elk scherm raakt een ander scherm, waardoor er altijd een suggestie is van meer, van overvloeien, van verbinding. Bovendien zijn de schermen doorschijnend, waardoor er altijd een andere film het beeld binnen-dringt. Waar kun je meer specifiek aan denken? In de kortfilm *Wildcat* haalt Joseph een voor velen onbekende traditie van de zwarte cowboys voor de camera en maakt die prachtig en vreemd tegelijk. Joseph (die onder meer videoclip maakte voor Beyoncé en Kendrick Lamar) is in de eerste plaats een chroniqueur van zwarte Amerikaanse cultuur. Die beschouwt hij niet als lineair: die geschiedenis is, zoals *The New Yorker* optekende, vele malen onderbroken door geweld, vooroordelen en rampen. Maar die turbulentie voedt juist ook creativiteit en eigen manieren om die cultuur naar het scherm te brengen. Joseph is stilistisch meer verwant met Weerasethakul dan met de westerse vertelstijlen die hij op de Loyola Marymount Universiteit in Los Angeles kreeg aangeleerd.

De potentie van dit soort kijken, wordt mooi samengevat in de laatste kamer, waar Kahlil Josephs *Alice (you don't have to think about it)* te zien is. Daar in filmt Joseph een studiosessie van muzikant Alice Smith, maar beeld en geluid lopen niet synchroon. Dat lijkt misschien irritant, maar heeft een soort transcendentiaal effect: de film overstijgt de specifieke situatie en haakt in op gevoel. Tijdens het filmen stond Joseph op het punt zijn zieke broer te verliezen en had Smith net haar oma verloren. De film is een soort bezwering: *you don't have to think about it.* **FK**

PRÉNON CARMEN

Foplelijkerds

COLUMN | Carmen Felix schrijft over genre, niche en mainstream.

Als je er iets langer dan vijf seconden over nadenkt dan weet je: de filmindustrie heeft een rare relatie met lelijke vrouwen. Hear me out. En belangrijker nog: voordat je verder leest, is het goed om te weten dat ik de 'ieder mens is prachtig'-overtuiging niet deel. Je voldoet aan schoonheidsstandaarden of niet. Je bent mooi en aantrekkelijk of niet. Zo niet, dan word je vaak als lelijk gezien. En voor je m'n column al bij voorbaat onderuit gaat proberen te halen met het idee 'acteurs horen nou eenmaal aantrekkelijk te zijn, we gaan toch geen afzichtelijke mensen casten dan komt er helemaal niemand meer naar de bios'—stop maar. Dat is onzin en seksistisch want er zijn behoorlijk wat mannelijke acteurs die ook prima zouden kunnen bijbeunen in het Torturemuseum. Zonder grime.

Terug naar m'n punt, de filmindustrie heeft een rare relatie met lelijke vrouwen: ze zijn onzichtbaar. Ga maar na. Als een scenario om lelijke vrouwen vraagt dan regelen we een lekkere actrice en plakken we er een wrat met een haar en een bruin gebitje op. Zie Charlize Theron en Jennifer Aniston in *Monster* en *Cake*, die allebei dachten: als ik een keer niet fucking lekker ben in een film, dan wordt die Oscar vast wel in m'n schoot geworpen. Want ondanks dat er geen lelijke vrouwen worden gecast in Hollywood, is een knappe vrouw die zichzelf lelijk maakt voor een rol opeens wel heel bijzonder. Of erger nog, we laten de vernuftige make-up achterwege en zetten de lekkere actrice gewoon alleen een dom brilletje op. Niks is zo'n fluijm in het gezicht van de kijker als Rachel Leigh Cook die in *She's All That* een kneus moet voorstellen... tót dat brilletje afgaat. Geen Oscar-materiaal maar minstens net zo kansloos.

Het pijnlijke aan dit verschijnsel—Hollywood die liever lekkere mokkels een fopbril opzet dan daadwerkelijk lelijke actrices een kans te geven—is het feit dat mannen wél lelijk mogen zijn. Sterker nog, ze mogen lelijk zijn én een hele hete partner regelen. In *Zookeeper* wil Rosario Dawson heel graag dat Kevin James haar ziet staan, maar helaas voor haar is het de bedoeling dat wij haar een lelijke loser vinden, met haar khaki bermuda, inspiratieloze paardenstaart en make-uploze porem. Grappig bedoeld, maar het helt meer naar treurig. Kevin James is vast heel aardig maar hij is voor mij het ultieme voorbeeld van een lelijke man die altijd naast bloedmooie vrouwen wordt gecast. Terwijl, wanneer wordt er eens een keer een hond van een vrouw naast Tom Hardy gecast als love interest? Gaan we zeker nooit doen hè?

Los van dat de foplelijkerds & Oscarlelijkerds zo'n doorzichtige trope zijn waarvan ik hoop dat steeds minder mensen ervan onder de indruk zijn of om moeten lachen, denk ik oprecht dat het schadelijk is. Noem me fragiel maar het doet wel degelijk iets met me als een bloedmooie vrouw voor lelijk moet doorgaan en zo behandeld en aangesproken wordt. Zelfs al is het fictie of 'humor'. Je eerste gedachte is dan: damn, als zij al voor lelijk mokkel door moet gaan?

Daarnaast denk ik dat het tijd wordt dat vrouwen die niet aan het schoonheidsideaal voldoen ook de kans krijgen om te schitteren. Niet de rol van 'lelijke vrouw krijgt metamorfose'. Maar gewoon 'normale vrouw zit bij Tom Hardy op schoot'.

THE INNOCENTS

In de kern van het werk van de scenarist en regisseur Eskil Vogt ligt vaak een gevoel van onthechting. De sleutel van die onthechting is misschien wel te vinden in zijn recentste film *The Innocents*.

DOOR ELISE VAN DAM

GESPREIDE HANDEN DIE ELKAAR

Eskil Vogts *The Innocents*, de tweede film die hij zelf regisseerde na *Blind* (2014), gaat over een groepje kinderen met bovennatuurlijke gaven. Het is een film waarin het gesproken woord ondergeschikt is. Kinderen ontdekken de wereld nu eenmaal niet door erover te praten, maar door er met hun handen in te wroeten.

De Noorse Vogt schreef in totaal zeven speelfilms, waarvan er vijf werden geregisseerd door Joachim Trier en twee door hemzelf. Wie de zeven films achter elkaar zet, ziet een beweging naar een meer visuele cinema, die minder leunt op woorden. Dat is niet zo gek, want een grote constante in Vogts films is een moeilijk onder woorden te brengen gevoel van onthechting. Veel van zijn personages zijn losgezongen van de wereld om hen heen. Door een psychose (*Reprise*), verslaving (*Oslo, August 31*), blindheid (*Blind*), trauma (*Louder than Bombs*). Het is alsof er een sluier hangt tussen hen en de wereld om hen heen. Een vlies dat flinterdun is maar toch ondoordringbaar.

In *Reprise* (2006) is het een gegeven dat zijdelings geraakt wordt in de scènes rond de psychose die de dan net gedebuteerde schrijver Philipp doormaakt. In de film halen zijn vrienden hem op uit de kliniek waar hij heeft gezeten om daarvan te herstellen. Philipp vraagt hen naar de kust te rijden, een plek waar zij geregeld samen tijd doorbrengen. Maar deze keer is dat samenzijn anders, gespleten door de ervaring die Philipp heeft doorgemaakt en waar hij nog niet van los is.

De scène deed me denken aan Yuri Norsteins klassieke animatiefilm *Hedgehog in the Fog*. Daarin is

een egeltje op weg naar zijn vriend de beer om samen naar de sterren te kijken als hij verdwaalt in een dichte mist die al het kenbare transformeert tot tegelijk angstaanjagende en beeldschone visioenen van onder meer een wit paard. Als hij eindelijk bij de beer aankomt, is de egel in zichzelf gekeerd. Het filmpje eindigt met een voice-over: "De berenwelp praatte en praatte en de egel dacht: is het niet fantastisch dat we hier weer samen zijn? En ook dacht hij aan het paard: hoe is het met haar, daar... in de mist?"

Sommige ervaringen zijn ondeelbaar, en kunnen je connectie met de wereld breken. Voor even, of voorgoed. Dat laatste lijkt het geval bij Anders, de hoofdpersoon uit het fenomenale *Oslo, August 31* (2011). De drugsverslaafde Anders heeft een dag verlof uit de afkickkliniek voor een sollicitatiegesprek. Op die ene dag bezoekt hij oude vrienden, het park, een café, een feestje. Maar in elk van die situaties lijkt hij nooit volledig deel uit te maken van wat er rond hem gebeurt, alsof hij op het randje ervan balanceert, zoals hij ook continu op de rand van een huilbui balanceert. En het kost hem alle moeite van de wereld om aan dat randje vast te houden.

UIT DE PAS

In haar klassieke roman *Ik heb je nooit een rozentuin beloofd* beschrijft Hannah Green (pseudoniem van Johanna Greenberg) de (deels autobiografische) ervaringen van een schizofrene jonge vrouw en vangt daarin die sensatie van uit de pas zijn met het leven,

die 'eeuwigdurende vervreemding': 'Voor degenen die op deze aarde thuis hoorden stroomde het zonlicht door de ramen binnen, maar zij kon die gouden warmte slechts van een afstand waarnemen. Om haar heen was de lucht nog steeds koud en grijs.' Ze beschrijft haar mentale toestand in het gebaar van 'twee gespreide handen die elkaar niet konden bereiken'.

Aan het einde van *Oslo, August 31* is Anders rond het ochtendgloren met drie anderen in een zwembad. Een meisje nodigt hem uit het water in te komen, hij schudt zijn hoofd. Hij wil het contact wel aangaan, maar is niet in staat zijn hand uit te steken. En zelfs als anderen hun hand naar hem uitsteken, is hij niet in staat die vast te pakken. Dat gevoel van nabij zijn en toch niet erbij kunnen is ook aanwezig in die scène in *Reprise* waarin Philipp met zijn vrienden aan de waterkant staat. We zien hoe hij een van zijn vrienden vastgrijpt en lachend met hem het water in springt. Maar het blijkt slechts een voorstelling die hij zich maakt. In realiteit blijft hij staan en zwijgt.

In veel van zijn films onderzoekt Vogt dat spanningsveld tussen voorstellingsvermogen en de realiteit, en het onvermogen om het een om te zetten in het ander. Ook in zijn regiedebuut *Blind*, over een vrouw die sinds ze blind werd het appartement waar ze met haar man woont niet meer heeft verlaten. Vanuit die isolatie fantaseert ze over de levens van haar burens en dat van haar man. Ze speelt met de realiteit waar ze niet bij kan. Vult in wat ze niet kan zien. Het geeft haar een vals gevoel van controle, waarmee ze

juist haar gebrek aan grip op haar relatie tot de buitenwereld probeert te verhullen. Een onhoudbare illusie die uiteenklapt wanneer realiteit en verzinzel steeds meer door elkaar gaan lopen.

AMBIVALENT

Controle is sowieso een ambigu begrip in Vogts films. In *Thelma* (2017), geregisseerd door Trier, wordt het titelpersonage verliefd op een medestudent. Niet veel later staat deze Anja plotseling 's nachts bij haar op de stoep. Ze heeft geen idee hoe ze daar is gekomen. Later zal Thelma's diepgelovige vader uitleggen dat het Thelma's verlangen naar Anja was dat haar naar Thelma toe trok, omdat Thelma het vermogen heeft om dingen te doen gebeuren met haar wil. Toch betekent dat niet dat ze controle heeft — juist niet. Het zijn geen bewuste wensen die ze kan laten uitkomen, maar diep in het onderbewuste verstopte verlangens, die zich niet laten stuiten door een moreel besef of geweten.

Dat wordt pijnlijk duidelijk in flashbacks naar haar kindertijd, die tonen hoe ze als kind haar broertje met enkel haar wil verplaatste als die weer eens eindeloos jankte, uiteindelijk met fatale gevolgen. Het doet denken aan Ida die in *The Innocents* een glasscherf in de schoen van haar grote zus stopt, gefrustreerd over de aandacht die de nonverbaal autistische Anna altijd krijgt. Het is impulsief gedrag, nog niet in bedwang gehouden door een moreel besef.

Zo bewegen de films van Vogt niet alleen letterlijk weg van taal, maar ook symbolisch. De kinderen in *The Innocents* zijn van al zijn personages het meest samen. Ze hebben de meest directe relatie tot de wereld om hen heen, een relatie die nog niet, of slechts beperkt, wordt gefilterd door moraliteit en taal. En ze hebben er ook de meeste controle over. Maar gecombineerd met een gebrek aan vermogen de consequenties van hun handelen te overzien, blijkt die controle (opnieuw) ambivalent en zelfs gevaarlijk.

In *The Innocents* ligt wellicht de oorsprong van de paradox waar zoveel van Vogts jongvolwassen personages tegenaan lopen. Om te kunnen functioneren in de wereld, leren we onze impulsen te beheersen, maar zo maken we ook de relatie tot onze diepste verlangens én de wereld om ons heen minder direct. We scheppen een hiaat in onszelf. Een soort permanente onthechting die we steeds opnieuw moeten zien te dichtten, wat voor iemand die iets ondeelbaars ervaart een onmogelijke opgave kan worden. Dan is daar plots die kapotte piano-toets die Anders achteloos aanslaat wanneer hij aan het einde van *Oslo, August 31* een melodietje speelt. Een melodie die stopt in een doffe tik.

THE INNOCENTS (DE USKYLDIGE) NOORWEGEN/
ZWEDEN/DENEMARKE/FINLAND/FRANKRIJK/VK, 2021 |
REGIE ESKIL VIGT | MET RAKEL LENORA FLØTTUM, ALVA
BRYNSMO RAMSTAD | 117 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY
PICKERS | TE ZIEN VANAF 14 JULI, OOK VIA picl.nl

DANSPLANNING

Vakmanschap is meesterschap

COLUMN | Dan Hassler-Forest zoekt als de Indiana Jones van de filmwetenschappen naar de verborgen betekenissen en geheime kamers van de cinema.

Elvis leeft! Wie deze zomer de nieuwe biopic over The King gaat zien, wordt weggeblazen door de manier waarop de jonge Austin Butler deze legende nieuw leven inblaast. Wat je verder ook vindt van regisseur Baz 'Meer is Meer' Luhrmann, de kracht van de film schuilt bovenal in de ouderwetse virtuositeit van een geboren performer die niet alleen het charisma van een filmster heeft, maar ook nog écht kan zingen en dansen.

Elvis bedient daarmee een filmpubliek dat snakt naar de magie die klassieke musicals en actiefilms ooit boden: het pure genot van getrainde artiesten die voor het oog van de camera schijnbaar onmogelijke staaltjes vertonen.

Beide genres zijn sinds de opkomst van digitale film nogal in verval geraakt. Luhrmanns *Moulin Rouge!* bracht in 2001 de musical terug naar het grote publiek, maar brak ook meteen met de traditie die het genre groot maakte. Waar de musical voorheen een podium bood voor de technische virtuositeit van getrainde zangers en dansers, gaf Luhrmann de hoofdrollen aan Nicole Kidman en Ewan McGregor — uitstekende acteurs, maar niet bepaald indrukwekkende dansers of zangers. Dit gebrek aan technische vaardigheden werd opgevangen door wervelende camerabewegingen en een razendsnelle montage, waardoor je als kijker niet echt kunt zien dat de acteurs iets doen wat ze eigenlijk niet kunnen.

Hetzelfde geldt in grote lijnen voor de hedendaagse actiefilm. Waar we in de jaren tachtig en negentig atletische krachtpatersers als Sylvester Stallone en Jean-Claude van Damme onmogelijk lijkende stunts uit zagen voeren, zien we tegenwoordig vooral veel visuele effecten, waarbij de acteurs steeds vaker vervangen worden door digitale avatars.

Geen wonder dat *Top Gun: Maverick* wereldwijd de filmhit van het jaar aan het worden is. Niet alleen is het een film die een ouderwets degelijk verhaal vertelt, maar het zichtbare feit dat Tom Cruise ook echt een straaljager heeft leren besturen, geeft het visuele spektakel een heel andere lading.

Ook hier is het niet alleen een kwestie van technische virtuositeit bij de acteurs die je op het doek ziet: het is minstens zo belangrijk dat de filmmakers die acteurs ook de ruimte geven om te laten zien wat ze kunnen. In klassieke films als *Singin' in the Rain*, maar ook *Saturday Night Fever*, mogen de acteurs als ze eenmaal beginnen te dansen hun virtuositeit in lange, ononderbroken takes etaleren.

De enige filmindustrie die dit nooit is vergeten, is Bollywood. Het wereldwijde succes van monsterhit *RRR* zit precies in het feit dat de film geen moment onbenut laat om te laten zien dat de hoofdrolspelers ook écht kunnen zingen, dansen én knokken. Laat het een lichtend voorbeeld zijn voor de rest van de wereld.

NIET KUNNEN BEREIKEN

OSLO, AUGUST 31

BLIND

REPRISE

ILDIKÓ ENYEDI OVER *THE STORY OF MY WIFE* 'DE FILM GAAT OVER ONZE PLEK OP DEZE WERELD'

ILDIKÓ ENYEDI

Onvermijdelijke botsingen tussen talen, culturen, genders en temperamenten doemen op wanneer Gijs Naber de Franse steractrice Léa Seydoux tegen het lijf loopt in *The Story of My Wife* van Ildikó Enyedi. Voor haar gaat dit historische drama over de uitdaging je over te geven aan een ander. “Als je de controle wil houden over de wereld om je heen, dan word je daar vroeger of later voor gestraft.”

DOOR HUGO EMMERZAEL

The Story of My Wife verbeeldt de gemankeerde relatie tussen schippers en kosmopolieten, feitelijk twee zijdes van dezelfde medaille. De oogstrelende film laat zien hoe arbeid, handel, kolonialisme en exploitatie het fundament legden voor de luxe levens in de grote stad.

De film zit vol scherpe observaties over wereldhandel, kapitalisme en commercie aan het begin van de twintigste eeuw, maar de Hongaarse regisseur Ildikó Enyedi legt daar niet te veel nadruk op. Voor haar gaat dit historische drama, een bewerking van Milán Füst's gelijknamige roman uit 1942, over een toevallige ontmoeting tussen een man en een vrouw:

de Hollandse kapitein Jakob Störr (Gijs Naber) en de mysterieuze Parisienne Lizzy (Lea Seydoux).

“Jakob kampt met klassieke zeemansproblemen”, legt Enyedi in 2021 uit op filmfestival van Cannes, waar haar negende speelfilm in de hoofdcompetitie draaide. “Zulke mannen leefden lang op zee, aten slecht en kregen als gevolg last van hun maag. Zeemansmaag was een gevreesde plaag onder schippers, waar een oplossing voor gezocht moest worden. De kok op het schip heeft zo'n oplossing voor Jakob: het vinden van een vrouw. Waarom niet, denkt hij, en hij besluit de eerste de beste vrouw te trouwen die hij tegenkomt.”

OVERGAVE EN CONTROLE

Zo'n abrupte en onvoorspelbare ontmoeting, alsof die door het lot is bepaald, sluit bijzonder goed aan bij Enyedi's vorige film, het Gouden Beer-winnende *On Body and Soul* (2017). Daarin bleken twee mensen aan elkaar verbonden te zijn door een gedeelde droom.

Enyedi ziet de overlap tussen de twee films net anders: voor haar gaat *On Body and Soul* over overgave en *The Story of My Wife* over controle. “De titel maakt al duidelijk dat de film over de man gaat”, verklaart ze. “In het boek en in mijn film blijven we altijd bij het perspectief van Jakob. Ik zie Lizzy meer als de docent die in zijn leven is gekomen om hem levenslessen te geven. Ze is bijna een zen-leraar, in de manier waarop ze hem duidelijk maakt dat hij niet overal grip op kan hebben. Zij zegt tegen hem: het is zinloos om te wachten tot het leven jou tegemoet komt. Jij moet zelf ruimte maken voor het leven.”

Als je de controle wil houden over de wereld om je heen, dan word je daar vroeger of later voor gestraft, aldus Enyedi. “Kijk maar naar onze kapitalistische wereld van nu. Die staat in de fik omdat we er elk aspect van willen controleren. De film gaat dus niet alleen over mannen versus vrouwen. Het gaat over onze plek op deze wereld.”

PATRONEN VAN DIE TIJD

Enyedi grijpt hier terug naar een andere tijd, waarin ouderwetsere verhoudingen tussen man en vrouw vanzelfsprekend waren. Journalisten in Cannes waren er happig op om daar kritiek op te leveren, maar dat is volgens Enyedi ongegrond.

“Ik zie het simpelweg als de patronen van die tijd”, zegt ze over de genderverhoudingen in haar film. “Patronen die sociaal gedrag bepalen, en dus ook de relaties tussen mannen en vrouwen. Ik ben er niet om die patronen aan te vallen of te bekritisieren. Ik wil juist de vanzelfsprekendheid van die patronen laten zien, om aan te tonen dat het is als het water waar de vissen in zwemmen of de lucht die we inademen. Het boek van Füst speelt op zijn eigen manier met de culturele clichés van die tijd. Dat zie je vooral in de verschillen tussen Jakob, een vrome, hardwerkende Hollander, en Lizzy, een enigmatische vrouw uit de grote stad.”

Wat voor Enyedi, die dit boek al haar hele leven wilde verfilmen, juist interessant is aan de ouderwetse opvattingen van de personages, is dat die steeds minder goed beginnen te werken voor Jakob. Hij verliest de grip op zijn huwelijk, zijn werk en zijn leven. “Je ziet dat ook nog bij mannen van nu: ze hebben een gereedschapskistje waarmee ze hun hele leven vooruit moeten en dan blijkt ineens dat wat in dat kistje zit niet meer voldoet. Zonder er al te militant over te

DRY OF MY WIFE 'IK OP DEZE WERELD'

zijn denk ik dat mijn film dus ook reflecteert op onze tijd.”

The Story of My Wife benadrukt herhaaldelijk dat Jakob eigenlijk maar in één ding goed is: op zee zijn. De grootstedelijke landrotten brengen hem enkel in verwarring, terwijl hij op zee alles onder controle heeft.

De beste scène van de film verbeeldt dat op weer-galozse wijze. Een oververhit passagiersschip dreigt midden op zee af te fikken. Het is aan kapitein Jakob om een lastig besluit te maken: met volle kracht voorwaarts richting een storm op zee, hopen de brandende schip daar geblust kan worden, of in stalstand wachten op reddingsboten. “Hier zie je zijn echte instinct naar boven komen”, aldus Enyedi. “Als ze zouden wachten op die reddingsboot zou iedereen op het schip levend verbranden.”

METAAL, HOUT, TOUW

Wat de scène echt indrukwekkend maakt is de kalme, aandachtige beeldvoering van Enyedi die hier gaat voor eerlijk en schilderachtig realisme. “Op visueel gebied moest de film dezelfde waardes uitstralen die Jakob ook in zich heeft: hardwerkende, eerlijke, eenvoudige vroomheid. Zo recht door zee als een vrachtschip. Metaal, hout, touw, dat zijn de materialen waar de film op wil lijken. Ik moet zeggen: het was best een risico om de film op deze manier te maken, maar we wilden een film die aanvoelt zoals Jakob denkt. Want dit is Jakobs film. Het is zijn reis en wij zijn de toeschouwers die hem op zijn levenspad volgen.” **FK**

THE STORY OF MY WIFE

Een meesterwerk schemert door de mislukking

Een onbehouwen zeekapitein raakt in de jaren twintig van de vorige eeuw op het Europese vasteland verstrikt in zijn huwelijk met een mysterieuze Française. *The Story of My Wife* is een gemankeerde maar intrigerende boekverfilming.

Toen *The Story of My Wife* (*A félesegem története*) vorig jaar in première ging in Cannes werd de nieuwste film van Ildikó Enyedi – die met haar vorige film *On Body and Soul* (2017) nota bene nog de Gouden Beer won in Berlijn – direct afgepoeierd door een deel van het aanwezige filmjournalie. Het drama zou slaapverwekkend, onevenwichtig en onlogisch zijn.

Dat is allemaal waar. De film, die is geba-

seerd op het gelijknamige boek van de Hongaarse auteur Milán Füst uit 1942 en draait om de Nederlandse zeekapitein Jacob Störr (Gijs Naber) die op een dag in een opwelling in Parijs trouwt met Française Lizzy (Léa Seydoux), is onmiskenbaar een mislukte boekadaptatie.

Tóch is *The Story of My Wife* buitengewoon interessant. In vrijwel elke scène is zichtbaar dat Enyedi het in potentie wel kan: het transponeren van boekpassages naar het witte doek. Ze hanteert een soort visuele verbeelding van een innerlijke monoloog. *The Story of My Wife* speelt zich net als het boek af in een abstracte realiteit die ontstaat door het vertroebelde perspectief van Störr op de wereld: op zee voelt Nabers personage

zich thuis, op het vasteland is hij als een vis op het droge. Dus zoekt hij – de film schuurt soms tegen het banale aan – naar een anker dat hem stabiliteit kan bezorgen.

Störr denkt die vastigheid te vinden in Lizzy. Maar aangezien de zeevaarder vaak maanden achtereen weg is, heeft hij geen idee wat vrouwlief achter zijn rug en in zijn bed uitspookt. Telkens als hij na een lange reis terugkeert, probeert hij zijn huwelijk weer op te pakken. Dat gaat moeizaam: Lizzy (Seydoux speelt met verve een zwele maar getormenteerde femme fatale) verlangt vooral naar het sprankelende uitgaansleven van Parijs. Haar minder verfijnde echtgenoot is echter niet bekend met de mores van de dansclubs waar zij zo graag komt – ook dat

levert frictie op.

Dat is tegelijkertijd ook een voorbeeld van hoe complementair de twee aan elkaar zijn: hij is wat onbehouwen; zij is mysterieus en dromerig. Hij kijkt naar de toekomst; zij leeft in het nu en twijfelt over de zin van het leven. De film doet thematisch denken aan het vroege, nihilistische werk van Ernest Hemingway. Enyedi vat dit alles op schilderachtige wijze, in een film zonder geprononceerde spanningsbogen, die maar wat voortkabbelt en het geduld van de kijker flink op de proef stelt. Niettemin is af en toe een glimp te zien van het meesterwerk dat *The Story of My Wife* had kunnen zijn.

OMAR LARABI

THE STORY OF MY WIFE (A FÉLESESEM TÖRTÉNETE) HONGARIJE/DUIZSLAND/FRANKRIJK/
ITALIË, 2021 | REGIE ILDIKÓ ENYEDI | MET GIJS NABER,
LÉA SEYDOUX | 169 MINUTEN | DISTRIBUTIE
SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 28 JULI

eye

Eye Filmmuseum

SIDNEY POITIER &
DENZEL WASHINGTON

Guess Who's Coming to Dinner (Stanley Kramer, US 1967)

McLean X (Spide Lee, US 1992)

Films, talks & events
8 juli – 31 augustus 2022

ALLEN & OVERY

VRIENDENLOTERIJ

SIDNEY POITIER &
DENZEL WASHINGTON

RIALTO PRESENTS

World Cinema Amsterdam

Cine Chile

20—27
August

Rialto VU, Rialto De Pijp & De Balie
WORLD CINEMA AMSTERDAM.NL

JOACHIM LAFOSSE OVER *LES INTRANQUILLES* 'WE MOETEN ONZE RUSTELOOSHEID LEREN OMARMEN'

Intranquil, 'rusteloos', is de vader in de negende speelfilm van Joachim Lafosse. De Belgische regisseur putte uit ervaringen uit zijn eigen jeugd voor een indringend en effectief familiedrama waarin iedereen kampt met de bipolaire stoornis van de vader. "De ziekte van één treft ons allemaal."

DOOR HUGO EMMERZAEL

Wanneer Joachim Lafosse als klein jongetje door zijn vader naar school werd gebracht, kon het zomaar fout gaan. Plots kon zijn vader panisch om zich heen grijpen en met rusteloze energie mensen lastigvallen. Zo'n scène, waarin een vader niet meer in staat is om zijn eigen kind veilig naar school te brengen, zit nu ook in *Les intranquilles*, de negende speelfilm van de Belgische regisseur Lafosse.

Damien Bonnard speelt hier de vaderfiguur, een kunstenaar met een bipolaire stoornis. Als hij in een manische periode belandt, neemt de chaos zijn leven over. Hij wordt een ongeleid projectiel, een onuitputbare stuiterbal die door niemand gestopt kan worden. Met *Les intranquilles* onderzoekt Lafosse wat zo'n mentale stoornis doet met de hele familie.

"Het legt iedereen een dilemma voor", vertelt Lafosse erover in Cannes. "Loop je ervan weg of ga je samen het gevecht aan? Dat dilemma heeft ook mijn familie verscheurd. Sommige familieleden legden de schuld voor hun eigen problemen bij de ziekte van mijn vader. Waar ik dus geïnteresseerd in ben is zien hoe het probleem van één gezinslid het probleem van een hele familie wordt. Daarbij wordt de film ook een reflectie op onze maatschappij. Want was het niet Foucault die zei dat de gekte die we op straat zien ook de gekte van onze samenleving is?"

MENTALE BARRIÈRES

Het is indrukwekkend hoe Lafosse een balans weet te vinden tussen het verbeelden van een liefdevolle familie en de manische, verstorende energie van de vader. Dat komt vooral door het overtuigende spel van Bonnard (*Les misérables*, *Rester vertical*), die hier een van de betere rollen uit zijn veelzijdige carrière neerzet.

"Hij stopte er zoveel moeite in om te begrijpen hoe de ziekte zijn personage zou beïnvloeden", aldus Lafosse. "Hij ging twee maanden naar een kliniek om te praten met artsen die mensen met bipolaire stoornis behandelen. Hij ging zelf ook in therapie. Hij leerde schilderen en boksen, om hem te helpen over bepaalde mentale barrières te stappen. Ik liet hem zijn gang gaan, want ik had alle vertrouwen in zijn werkwijze."

De uitdaging voor Lafosse lag er vervolgens in om die manische energie te vangen op de set. "Bonnard mocht bepalen wanneer zijn uitbarstingen begonnen.

Ik moest het simpelweg zien te filmen. Dat werkte ook voor mij, want op de set ontstonden echo's van hoe deze ziekte in het echt werkt. Je móét wel bijstellen om met die plotse omschakelingen om te gaan."

MEER DAN EEN VERZORGER

Ingewikkelder was het om de momenten van relatieve stilte en rust te filmen, de momenten waarop je nog beter ziet hoe de ziekte van de één ook het leven van de anderen gaat beïnvloeden. "Wat ik uiteindelijk wilde laten zien is dat zodra er een grote ziekte in een familie sluipt, het bijna onmogelijk wordt om het nog over iets anders te hebben. Je begint iemand te zien als een patiënt, of jij wordt zelf beschouwd als verzorger. Daar wil ik ook tegenin gaan. Ja, je verzorgt iemand, maar je bent nog altijd meer dan slechts een verzorger. Je bent ook nog een partner, een ouder, een geliefde, iemand met een baan en eigen interesses."

Uiteindelijk wil Lafosse zijn film breder trekken dan slechts een familiedrama. "Het is ook een metafoor over de rusteloosheid die we allemaal voelen. Of het nou Covid-19, de klimaatcatastrofe of de politieke chaos van het moment is – de wereld is in een crisis beland, dus we moeten allemaal leren omgaan met onze eigen rusteloosheid. Deze film biedt de uitnodiging en uitdaging om daar niet van weg te kijken."

LES INTRANQUILLES BELGIË, 2021 | REGIE
JOACHIM LAFOSSE | MET DAMIEN BONNARD, LEÏLA
BEKHTI, LUC SCHILTZ | 117 MINUTEN | DISTRIBUTIE
CINÉART | TE ZIEN VANAF 11 AUGUSTUS

PÉTER KEREEKES

Met een aandachtige blik kijkt *107 Mothers* achter de muren van een vrouwengevangenis in Odessa. De Slowaakse documentairemaker Péter Kerekes treft daar een wereld van orde en controle aan, waar zorg en liefde desondanks voorop staan. Uit talrijke uren aan materiaal destilleerde hij een aangrijpend drama over een opgesloten moeder die haar zoontje moet afstaan. “Het is een simpel verhaal in een complexe wereld.”

DOOR HUGO EMMERZAEL

PÉTER KEREEKES OVER *107 MOTHERS* ‘HOE WERKT DAT MECHANISME VAN MACHT NOU ECHT?’

Een hybride tussen fictie en documentaire is niets nieuws, maar weinig regisseurs deden dat zo rigoureuus en doeltreffend als Péter Kerekes. De Slowaakse filmmaker destilleert uren en uren aan materiaal, gefilmd in een Oekraïense vrouwengevangenis, tot een compact en ontroerend drama over een moeder die haar in de gevangenis geboren kind binnenkort zal moeten afstaan.

Alleen de rol van die moeder, Lesja, wordt door een professionele actrice vertolkt. De rest van de gevangenen, cipiers en opzichters zijn daar uit het echte leven gegrepen. Met respect en geduld toont Kerekes deze microkosmos achter gesloten deuren, waar moeders hopen op een tweede leven buiten de gevangenis. Het tragische verhaal vliegt Kerekes aan met een hoopvol sentiment. “Ik heb nog nooit zo’n hoopvolle en positieve plek gezien als deze gevangenis, want iedereen daar hoopt op een beter leven.”

Ik begreep dat u in eerste instantie een film over alledaagse censuur wilde maken? “Dat klopt. Ik was geïnteresseerd in het type censuur dat we allemaal zijn gaan accepteren. Neem de gevangenis, waarvan we weten dat er

brieven gecontroleerd worden. Ik was geïnteresseerd in de mensen die zulke brieven moeten censureren. Misschien ontstond die interesse wel omdat ik veel van Sergej Dovlatov las. Van hem is het fantastische boek *Het Kamp: Aantekeningen van een bewaarder*. Daarin schrijft hij vanuit het perspectief van een goelagbewaker. Zoiets wilde ik ook in film vangen. We gingen dus op researchbezoek bij talloze gevangenis- en als uit een sprookje was exact de laatste gevangenis in Odessa de juiste. Daar ontmoetten we Irina, die een van onze hoofdpersonages zou worden. Het was bijna liefde op het eerste gezicht: ik wist dat zij het middelpunt van de film zou worden.”

Zij werkt als opzichter in deze gevangenis voor vrouwen en moeders. Ze voert niet alleen de censuur uit, maar gaat ook heel zorgzaam met de gevangenen om. Begon de nadruk op censuur daar ook te verschuiven richting een focus op moederschap? “Toen we daar eenmaal waren voor research deed ook het verhaal van Lesja zich voor: een vrouw die haar man heeft vermoord, zeven jaar gevangenisstraf krijgt en in de gevangenis haar zoontje baart. Eerst wonen moeder en kind nog gelukkig sa-

men, maar na drie jaar moet hij of naar andere voogden of naar een weeshuis. Het is een simpel verhaal in een complexe wereld, met ingewikkelde relaties en situaties.”

Lesja is één van de hoofdpersonages. Waarom dan toch de titel *107 Mothers*? “We hebben de fictie van deze film opgebouwd met allerlei documentaire bouwstenen. Van elk van de vrouwen uit de gevangenis hebben we wel iets kunnen gebruiken – een gebaar, een beweging, een woord of zin, een verhaal.”

Wat me zo fascineert is hoe nonchalant wordt omgegaan met die staatscensuur. Gevangenisfilms zitten vaak vol frustratie, woede en geweld. Hier laat u een veel gemoedelijkere vorm van onderdrukking zien. “Dat was precies wat me fascineerde, die vraag hoe het nou echt werkt, dat mechanisme van macht. In gevangenissen voor mannen heb je een strenge hiërarchie met het recht van de sterkste. Hier was dat veel meer fluïde en aan verandering onderhevig. Dat vond ik interessant om te observeren.”

Heeft u de bij dit thema onvermijdelijke tekst *Discipline, toezicht en straf* van Michel Foucault er ook bij gepakt?

“Natuurlijk! Maar ik realiseerde me al snel dat Foucault perfect is om te lezen en over na te denken, maar dat het boek niet werkt als gids door het gevangeniswezen. Het is een goed boek voor de wereld buiten de gevangenis, niet om de gevangenis van binnenuit te observeren.”

Hoe was het draaien in de gevangenis? “Je raakt er snel aan gewend. Natuurlijk zijn er wat restricties, maar praktisch gezien konden we doen en laten wat we wilden. Het enige wat echt niet mocht was drugs en alcohol mee naar binnen smokkelen. Bovendien moesten we om zeven uur 's avonds wegwezen. Alle figuranten kregen een QR-code op hun kostuum genaaid, zodat we op het einde van de dag konden uitrekenen hoeveel iedereen betaald zou krijgen. Daar stonden we op – wie in de film verscheen moest ook betaald worden, want ze liepen ander werk voor ons mis.”

Om terug te komen op de relatie tussen documentaire en fictie: hoe vond u uiteindelijk de specifieke vertelvorm voor de film?

“Ik wist dat de film ging werken toen ik zag hoe Irina met al die vrouwelijke gevangenen een soort therapiegesprekken afnam. Zij moet natuurlijk de gevangenen wel overzien, dus probeert op die manier de mensen een beetje in gareel te houden. Uit die gesprekken doemden allemaal personages en verhalen op. Die interviews moesten daarom in de film blijven. Verder dacht ik helemaal niet na over het feit dat er maar één professionele actrice zit in een wereld vol met ‘documentaire personages’. Het was eigenlijk heel simpel allemaal: ik genereerde een open situatie waaruit een conflict of monoloog mocht ontstaan en dat legden we vast. Ik zou willen zeggen: de camera werd een katalysator voor verandering. Via fictie wist ik zo de realiteit nog waarachtiger vast te leggen.”

Waarom filmde u als Slowaakse regisseur eigenlijk in Oekraïne?

“Het was simpelweg een logistieke puzzel. Natuurlijk begon ik eerste te zoeken naar een geschikte locatie in Slowakije, Hongarije, Tsjechië en andere Europese landen. Bij elk verzoek om voor research langs te gaan werd me gevraagd: wat wil je filmen? Het pro-

bleem was: ik had nog geen idee wat ik wilde filmen. Het was immers nog research! Zo begon een complex bureaucratisch spel waar ik steeds niet van won. Uiteindelijk keken we dus over de grens bij Oekraïne, waar zulke vragen me bespaard bleven. Er waren enkele restricties, maar ze hebben het materiaal nooit gezien. Ze hebben zelfs het eindresultaat niet hoeven zien. Ze zeiden: ‘Zolang je niemand naar binnen of buiten smokkelt vinden we het prima.’ Ik weet dat het er daar ook niet allemaal correct aan toegaat, maar het was er op zijn minst eerlijk spel.”

Laten we eindigen bij het begin van de film: de geboorte van een kind. Waarom wilde u het zo expliciet in beeld brengen?

“Ik wist dat de film zo moest beginnen. Een geboorte is zo’n sterk, emotioneel moment, het brengt je gelijk

dichter bij het personage. Die connectie moest er ook zijn tussen censor Irina en gevangene Lesja. Irina probeert misschien wel stug en streng te zijn – dat is immers haar werk – maar weet dat ook niet altijd vol te houden. Het filmen van de geboorte zelf was trouwens een magisch moment: letterlijk de laatste draaidag van de shoot. We waren met een hoogzwangere vrouw in de privésectie van een ziekenhuis, zodat we zonder te veel inmenging konden filmen. We moesten altijd in de buurt blijven voor het geval haar vliezen zouden breken. We sliepen dus in de open zomerlucht, in de tuin onder een zwart terp, wachtend op dat levensbepalende moment. ‘s Ochtens, tijdens het ontbijt, kregen we een seintje: ze was er klaar voor. Het was een moment vol catharsis. Ergens stonden we toen ook aan de wieg van onze eigen film.” **FK**

Ik heb nog nooit zo'n hoopvolle en positieve plek gezien als deze gevangenis, want iedereen daar hoopt op een beter leven.

107 MOTHERS

Vreemde tegenstrijdigheden

107 Mothers gaat over moeders in een vrouwengevangenis in Oekraïne. Dat interessante onderwerp krijgt een wat onhandige uitwerking.

Gevangenen willen over het algemeen dat de tijd zo snel mogelijk verstrijkt. Maar hoewel de gedetineerde moeders in *107 Mothers* allemaal zo snel mogelijk op vrije voeten willen komen, vrezen ze juist het verstrijken van de tijd. De eerste jaren na de bevalling mogen ze hun kind namelijk tweemaal per etmaal een paar uur zien. Zodra de kinderen drie jaar worden, worden ze overgeplaatst naar een weeshuis en wordt het contact tussen moeder en kind verboden.

Het drama *107 Mothers* zit vol met dit soort vreemde tegenstrijdigheden. De film, zelf ook tegenstrijdige mix tussen interviews in documentairstijl en gescripte scènes, draait om een groep moeders in een Oekraïense vrouwengevangenis. Ze dragen een uniform met bloemenprint en verblijven in pastelkleurige cellen. Het is een gevangenis vol vrouwen, maar ze hebben allemaal een zoon gekregen.

We volgen Lesya. Net als veel andere vrouwen in de gevangenis heeft ze haar man vermoord in een crime passionnel, een gebeurtenis waarover ze spreekt op een afstandelijke, nuchtere toon. Documentairemaker Peter Kerékes legt de vrouwen, overwegend niet-professionele acteurs, vast in doosvor-

mige kaders. Ze worden gefilmd in hard wit licht terwijl ze hun dagen doorbrengen in het cellencomplex.

De 107 moeders in een vrouwengevangenis zijn een interessant onderwerp voor een film. Maar er is iets aan deze in theorie vruchtbare mix van cinema vérité en verhalend drama dat onhandig aanvoelt. Dat komt deels door de harde cuts tussen de scènes, die een vermenging van de twee genres verhinderen en de kijker op afstand houden. Uiteindelijk voelen zowel de observationele scènes van het leven in een vrouwengevangenis als de dramatische vertelling over Lesya en haar zoon onderontwikkeld.

ROOSJE VAN DER KAMP

107 MOTHERS TSJECHIË/SLOWAKIJE, 2021 | REGIE PÉTER KERÉKES | MET MARYNA KLIMOVA, LYUBOV VASYLYNA, IRYNA KIRYAZEVA | 93 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 14 JULI

CASABLANCA BEATS

Wanhopige poging tot ontroeren

De boodschap ligt er dik bovenop in dit gemankeeerde Marokkaanse melodrama over een rapper die van een groep jongeren retorische talenten probeert te maken in hun strijd tegen verstikkende religieuze en conservatieve denkbeelden.

Een stoïcijnse twintiger rijdt met een joint in zijn mond in een gammele Volkswagen door de straten van Casablanca. Hij vraagt voorbijgangers naar de weg terwijl hiphopmuziek uit zijn speakers dreunt. Anas (een rol van de Marokkaanse rapper Anas Basbousi) is op zoek naar het cultuurcentrum waar hij is aangesteld om jongeren een cursus rappen te geven. Niet alle buurtbewoners blijken op zijn komst te zitten wachten.

Casablanca Beats speelt zich af in de buitenwijk Sidi Moumen, waar de terroristen vandaan kwamen die in 2003 en 2007 aan-

slagen pleegden in Casablanca. In de wijk wonen veel religieus-conservatieve Marokkanen. De nieuwste film van Nabil Ayouch (*Much Loved*, 2015) – hij schreef het scenario met zijn echtgenote Maryam Touzani (*Adam*, 2019) – staat dan ook in het teken van de clash tussen de oude en nieuwe generaties in Marokko en de rol van religie hierin. De jongeren aan wie Anas les geeft, kijken op een wezenlijk andere manier naar de samenleving dan hun ouders. Ze zien hoe conservatieve denkbeelden vrouwenrechten inperken en hoe er bijvoorbeeld een taboe heerst op

het bedrijven van kunst – dat is een heidense aangelegenheid. Anas wil zijn leerlingen laten *shinen* met rapteksten die deze problematiek aan de kaak stellen.

De wetten van dit geijkte filmverhaal – zie bijvoorbeeld ook *School of Rock* (Richard Linklater, 2003) – vereisen dat het culmineert in een optreden. Daar zijn de ouders natuurlijk niet blij mee, maar voor de kids symboliseert de show de bevrijding van het ouderlijk juk. En de jongeren – die overigens uitstekend zijn gecast – fungeren eveneens als metafoor voor een nieuwe generatie Ma-

rokkanten die staat te popelen om de maatschappij te veranderen. Die boodschap ligt er dik bovenop in *Casablanca Beats*. Zoals wanneer een van Anas' leerlingen verstomt wanneer ze een raptekst wil voordragen en een gebedsoproep klinkt. Als Anas met een joint op het dak van een gebouw loopt, klinkt de gebedsoproep opnieuw. Met dit soort simpele tegenstellingen benadrukt al te nadrukkelijk Ayouch dat rappen en blowen in de ogen van sommige Marokkanen haram zijn – hij had kijker wel wat meer mogen vertrouwen.

Tegen het einde van de film breekt de filmmaker met zijn kunstmatig aanvoelende sociaal-realistische stijl – de camera van het statief halen leidt niet per definitie tot een geloofwaardig rauwe esthetiek. Waarna een psychedelische dance-act volgt die nogal potsierlijk overkomt en beter zou passen in een film van Gaspar Noé of Tony Gatlif.

Die scène is tekenend voor de bijna wanhopige wijze waarop Ayouch de kijker wil ontroeren. Door voortdurend het laaghangende fruit van de emotie te plukken, ontbreekt de diepgang.

OMAR LARABI

CASABLANCA BEATS

CASABLANCA BEATS MAROKKO/FRANKRIJK, 2021 | REGIE NABIL AYOUCH | MET ISMAIL ADOUAB, ANAS BASBOUSI | 101 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

COPPELIA

Gedanste kerstfilm in animatieland

Het is niet de eerste keer dat live-action beelden en animatie worden gecombineerd, maar dit naadloze samenspel van acteurs, dans, muziek, tekeningen en 2D/3D-animatie is zeldzaam genoeg om op te vallen. Een nieuwe beleving.

Wie in de bioscoop iets bijzonders wil zien, en tevens een fijne zomerfilm voor jong en oud, mag *Coppelia* niet missen. Dat heeft niet direct te maken met het verhaal, een klassiek getint sprookje met speelse inslag waarin de onthullende liefde tussen Zwaantje en Frans wordt bedreigd door de perfecte, verleidelijke schoonheid van Coppelia. Want verhalen over ware liefde kennen we wel.

Ook al is de verleidster in dit geval een robotvrouw, gecreëerd door de sluwe cosmetisch arts Dr. Coppelius.

Nee, wat *Coppelia* zo speciaal maakt is dat de acteurs dansers zijn die zich bewegen in een geschilderde wereld, met computergeanimeerde figuren als tegenspelers. Dat alles zonder dialoog (al komt er nog wel een versie waar een vertelstem aan is toegevoegd).

De oorsprong is een humoristisch ballet uit 1870, waarin Dr. Coppelius nog poppenmaker was. De film is gebaseerd op de versie die Het Nationale Ballet een paar jaar geleden opvoerde. Dat dansgezelschap werkte ook mee aan de film, maar deze *Coppelia* is niet simpelweg een registratie van de voorstelling. Het is een nieuwe creatie van initiatiefnemer Jeff Tudor, die de regie deelt met Steven De Beul en Ben Tesseur van het Belgische Beast Animation. De film ging in première op het toonaangevende animatiefestival van Annecy en werd lovend ontvangen.

Dat de vloeiende combinatie van dans en animatie zo goed werkt heeft natuurlijk te maken met het feit dat beide technieken afstand nemen van realisme. Je zou deze *Coppelia* ook een ode aan de stille film van weleer kunnen noemen.

Heel knap en mooi allemaal, dat zeker, en toch vond ik het minder indrukwekkend dan ik had gehoopt. Vooral in de eerste helft, met een overdaad aan pasteltinten in een stadje waar het leven vrolijk en goed is, bekroop me het gevoel dat het feelgood-karakter wel wat breed wordt uitgemeten. Ook de toon en vormgeving zijn niet iets minder uitdagend dan de openingsbeelden beloven. Het is dan ook bijna een verademing als Dr. Coppelius neerstrijkt met zijn op een ruimteschip lijkende kliniek. De strakkere lijnen en hoekiger vormen verwijzen losjes naar het expressionisme van de vorige jaren twintig, al haalt *Coppelia* het toch niet bij de robotvrouw uit *Metropolis*.

Gemiste kansen of een bewuste keus *Coppelia* niet al te grimmig te maken? Geslaagd zijn in ieder geval wel de knipogen naar eigentijdse fenomenen en de obsessie met uiterlijk. Wie in de kliniek van Dr. Coppelius is behandeld, ziet plots in de spiegel een heel andere (geanimeerde) versie van zichzelf. Dat het een illusie is, waar gevoel en persoonlijkheid uit zijn verdwenen, merkt niemand. De Doctor heeft die eigenschappen gestolen om er zijn robots mee te bezelen. Maar als hij zijn grote slag denkt te slaan met

COPPELIA

het verliefde hart van Frans, heeft hij niet gerekend op de ondernemende Zwaantje, die het verhaal een flinke boost geeft. Opmaat naar een kleurrijke ontknoping.

LEO BANKERSEN

COPPELIA NEDERLAND/BELGIË/DUITSLAND, 2021 | REGIE JEFF TUODOR, STEVEN DE BEUL, BEN TESSEUR | MET MICHAELA DEPRINCE, DANIEL CAMARGO, VITO MAZZEO, DARCEY BUSSELL | 80 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOPE FILM | TE ZIEN VANAF 6 JULI

KORT

DE ALLERGROOTSTE SLIJMFILM

Martijn Smits | Na de *De grote slijmfilm* en *De nog grotere slijmfilm*, kon dit slotstuk natuurlijk niet uitblijven. De makers beloven zelfs 'de avontuurlijkste Slijmfilm tot nu toe'. De hoofdrol is wederom weggelegd voor de veertienjarige YouTube-ster Bibi, geflankeerd door onder meer Yolanthé Cabau en Géza Weisz. In deze afsluiter is er wederom stront aan de slijmerige knikker, ditmaal omdat een belangrijk 'slijmingrediënt' opraaft, waardoor slijm maken voor de hele wereld ineens onmogelijk is. Dat kan natuurlijk niet, dus onze heldin Indy (Bibi) reist met oude en nieuwe vrienden de hele wereld over om het recept te achterhalen.

TE ZIEN VANAF 6 JULI

DE ALLERGROOTSE SLIJMFILM

THOR: LOVE AND THUNDER

Taika Waititi | In 2017 blies Waititi een frisse wind door het stijve Marvel-universum met *Thor: Ragnarok*, een speelse en kleurrijke film die van superheld Thor (Chris Hemsworth) ineens een komische ster maakte. Dat was broodnodig, want de eerste twee Thor-films waren bloedserieuze, oersaai actiefilms die net iets te graag 'Shakespeare in superheldenland' wilden spelen. Waititi vond een recept om Thor wél leuk te maken en kreeg dus opnieuw de sleutel in handen voor de vierde film rond de held, waarin Thor ruw wordt verstoord op zijn 'pad naar innerlijke vrede' door de galactische moordenaar 'Gorr the God Butcher' (Christian Bale), die alle goden wil vernietigen. Aan Thor de taak om in te grijpen, maar hij krijgt 'concurrentie' van ex-vriendin Jane (Nathalie Portman),

die om mysterieuze redenen over zijn magische hamer blijkt te beschikken.

TE ZIEN VANAF 6 JULI

THOR: LOVE AND THUNDER

COUPEZ!

COUPEZ!

Duurder, netter en saaiër

Michel Hazanavicius' remake van een Japanse zombiefilm heeft amper vlees op de botten. De film werkt hooguit als een metafoor voor de kannabalisering van authentieke cinema.

Er bestaat een verschil tussen goed-slecht en slecht-slecht, en dat is in cinema bij uitstek voelbaar. Er zijn films die *so bad it's good* zijn, zoals *The Room* (Tommy Wiseau, 2003) of *Plan 9 from Outer Space* (Ed Wood, 1957). *So bad it's boring* bestaat natuurlijk ook: van die ondermaatse arthousefilms of blockbusters die de hele tijd *nét* niet werken en daarvoor een extra frustrerende kijkervaring opleveren.

Michel Hazanavicius denkt in *Coupez!* slim te kunnen spelen met de gespannen balans tussen de twee uitersten. Maar zijn film die doelbewust mikt op *so bad it's good* belandt alsnog in *so bad it's boring*.

Hazanavicius (die een Oscar won voor zijn film-in-film-film *The Artist*) is een remake van de Japanse cultfilm *One Cut of the Dead* (2017). Die begint met een hele slechte zombiefilm en doet vervolgens uit de doeken hoe die slechte zombiefilm zo slecht is geworden. Zo overstijgt de film zijn eigen slechtheid en geeft het een even humoristisch als oprecht inkijkje in de waanzin die filmmaken heet. Zowel *One Cut of the Dead* als deze Franse remake brengen, elk op hun eigen manier, bevlogen en energieke odes aan cinema, juist door te laten zien hoe verdomd moeilijk het is om een film te maken – zelfs een slechte.

Maar *One Cut of the Dead* werkte in een

hele specifieke context. Het werd een onverwachte festivalhit, juist omdat de film met een ferme knipoog de draak stak met het prestigegevoel van de cinema. Het is alsof de film een raam kon openzetten in de programmering van een filmfestival en er even wat frisse lucht doorheen kon laten waaien.

Diezelfde werking kan de duurdere, nettere en saaiere Franse remake nooit meer hebben. Je zou zelfs kunnen zeggen: het Europese arthousecircuit neemt met *Coupez!* wraak op het origineel door het bronmateriaal door dezelfde filmmachine te persen die erin gepersifleerd werd. De toegevoegde Franse laag, met injokes over remakes en de staat van de Franse cinema, versterkt het gevoel van zelfkastijding alleen maar meer.

En dan is de timing van *Coupez!* ook nog eens ongelukkig. In Cannes, waar *Coupez!* het op onverklaarbare wijze tot openingsfilm schopte, ging enkele dagen later Olivier Assayas' *Irma Vep* in première, een meesterlijke serie-remake van zijn eigen film (nu op HBO Max; zie pagina 71). Ook Assayas speelt met het idee dat filmmaken een gestoorde jongleeract is, of het moderne equivalent van zwarte magie. Als in *Irma Vep* na een slechte take "Coupez!" wordt geschreeuwd, heeft het een gewicht dat bij Hazanavicius ten alle tijden ontbreekt.

HUGO EMMERZAEEL

COUPEZ! FRANKRIJK, 2022 | REGIE MICHEL HAZANAVICIUS | MET ROMAIN DURIS, BÉRÉNICE BEJO, FINNEGAN OLDFIELD | 110 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS

PETER VON KANT

Ook Ozon doodt wat hij liefheeft

François Ozons herinterpretatie van *Die bitteren Tränen der Petra von Kant* is een kritisch eerbetoon aan Rainer Werner Fassbinder. *Peter von Kant* is een in potentie interessante bewerking, die uiteindelijk nietszeggend blijkt.

"Jeder tötet, was er liebt", zo klinkt het in een Duitstalige cover van Gavin Friday's lied 'Each Man Kills the Thing He Loves' in het begin van *Peter von Kant*. Dit refrein blijkt een goede samenvatting van de nieuwe film van François Ozon. Om te beginnen omdat het zijn hoofdthema inluidt. *Peter von Kant* gaat namelijk over hoe iemand onderdoor kan gaan aan de liefde.

Maar het refrein verwijst ook naar de relatie van regisseur Ozon tot het werk dat hem inspireerde. *Peter von Kant* is een herinterpretatie van Rainer Werner Fassbinders *Die bitteren Tränen der Petra von Kant*, een toneelstuk en later een film van Fassbinder. Daarmee is het zinnetje 'Iedereen doodt wat hij liefheeft' ook een soort verontschuldiging. Want Ozon helpt uiteindelijk het pathos van *Die bitteren Tränen der Petra von Kant* gedeeltelijk om zeep door de hoog oplopende emoties te verstikken in een hyperironische, sitcom-achtige stijl.

In *Peter von Kant* wordt filmmaker Peter (Denis Menochet) verliefd op zijn muse Amir

(Khalil Ben Gharbia). In het begin brengt Peters aandacht Amir alleen maar succes, maar Amir ontgroeit al snel de beklemmende liefde van zijn mentor/geliefde. Amir, nu een gewilde filmster, tergt Peter met zijn succes en zijn seksuele escapades, waardoor Peter radeloos achterblijft.

Peter von Kant is zowel een ode aan als een commentaar op Fassbinder. De film behoudt het verhaal van *Die bitteren Tränen der Petra von Kant* in grote lijnen, maar verandert bijna alle hoofdrolspelers van vrouw naar man.

Hoofdpersoon Petra wordt Peter, geliefde Karin wordt Amir. Deze verandering is op zich niet zo interessant, maar het stelt Ozon wel in staat om Peter een stand-in voor Fassbinder te maken. Daarmee wordt *Peter von Kant* ook een soort kritiek op Fassbinders obsessie voor het naakte lichaam van mannen van kleur, dat steeds weer opduikt in zijn oeuvre.

Het concept van een kritische hommage is op zich interessant, maar Ozon doet weinig anders dan wijzen op bepaalde gelijkenissen tussen Fassbinder en zijn personages. Zoals wel vaker het geval is in het oeuvre van Ozon, is *Peter von Kant* doordacht en zit de film technisch goed in elkaar (bijna de gehele film speelt zich af in Peters kamer, waarin meerdere spiegels prijken – een lastige set om in te filmen), maar resulteert dit niet in een noemenswaardige film. In dit geval heeft dat alles te maken met het gekunstelde, artificiële uiterlijk van de film, dat de zeer reële emoties van de personages in de kiem smooit en die de kritiek op Fassbinder van zijn scherpe randje ontdoet.

ROOSJE VAN DER KAMP

PETER VON KANT FRANKRIJK, 2022 | REGIE FRANÇOIS OZON | MET DENIS MENOCHET, KHALIL BEN GHARBIA | 85 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS | LEES ONS INTERVIEW MET OZON OP [filmkrant.nl](https://www.filmkrant.nl)

PETER VON KANT

GRUTTO! DE REIS VAN ONZE NATIONALE VOGEL

Ruben Smit & Melchert Meijer zu Schlochtern | Natuurdocumentaire van prijswinnend regisseur Ruben Smit (*De nieuwe wildernis*). In zijn nieuwe film richt Smit de camera op de grutto, die ook wel te boek staat als onze nationale 'polderpanda'. Het is een guitige bijnaam, maar wel met een bijmaak, aangezien de grutto in rap tempo uit ons land verdwijnt. Smit volgt de vogel door de veenmoerassen van Estland, de binnenlanden van Senegal en uiteindelijk in de vaste kraamkamer van ons eigen kikkerland (of 'gruttoland', zo u wilt), waar zo'n driekwart van de gruttopopulatie nog altijd voor nageslacht probeert te zorgen.

TE ZIEN VANAF 7 JULI

ZWANGER & CO

ZWANGER & CO

Johan Nijenhuis | Vorige maand leverde veelfilmer Nijenhuis nog de romantische komedie *Marokkaanse bruiloft* af, maar hij is nu alweer toe aan zijn volgende romkom. Zoals de titel al doet vermoeden draait die om een handvol zwangerschappen, die toevalligerwijs allemaal gaande zijn in één en dezelfde familie. Zo is er een moeder met 'empty-nest-syndroom' die nog een keer wil genieten van een baby, een alleenstaande zestiger die begint aan zijn tweede leg, en een verloskundige die zwanger wordt van een spermadonor maar vlak daarna de liefde van haar leven ontmoet. Een hoop gedoetjes weer, maar Nijenhuis brengt ze voor zijn vele fans ongetwijfeld weer tot een bevredigend happy end.

TE ZIEN VANAF 7 JULI

SILVERSTAR

Diede in 't Veld | Vervolg op de populaire paardenfilm *Whitestar*. Een paar jaar na haar glorieuze overwinning in een paardenwedstrijd runt Megan (tv-fenomeen én fervent paardenliefhebber Britt Dekker) haar eigen manege. Na een stalbrand ontsnapt het jonge paard Silverstar – inderdaad, een nakomeling van Whitestar – en vlucht hij de bossen in. Hij wordt daar opgevangen door de zestienjarige Esmee. Als ze het paard wil terugbrengen, ontdekt ze dat Megan zich heeft ingelaten met een dubieuze paardenhandelaar. Om Silverstar te redden, slaat Esmee met het paard op de vlucht, en moeten ze samen zien te overleven in de natuur.

TE ZIEN VANAF 13 JULI

CLARA SOLA

Bevrijding in de natuur

CLARA SOLA

Een ascetische vrouw cultiveert aan de rand van het Costa Ricaanse regenwoud een bijzondere relatie met een witte merrie. *Clara Sola*, een dromerige film met magisch-realistische elementen, is een van de meest ontroerende speelfilmdebuten van het jaar.

De veertigjarige Clara (een schitterende rol van danseres Wendy Chinchilla Araya) lijdt aan een ontwikkelingsstoornis en is geboren met een rugafwijking waardoor ze een korset moet dragen. Ook haar leven wordt ingesnoerd: op een arcadische boerderij aan de rand van het Costa Ricaanse regenwoud dient Clara zich te houden aan de door haar moeder Fresia opgelegde geboden. Oorbellen en make-up zijn uit den boze, evenals met mannen flirten en de hant op gaan. Clara, wier leefgebied is begrensd door paarse strikken die zijn verbonden aan stukken touw, wordt door haar moeder namelijk gezien als een kind dat nooit de vleugels zal spreiden.

Maar er worden ook bijzondere gaven toegeschreven aan het titelpersonage: de maagd Maria zou 'in haar aanwezig zijn'. Misschien

is dat de voornaamste reden waarom Fresia wil dat haar dochter puur en ongerept blijft. Clara's gave levert immers ook geld op – ze geneest regelmatig mensen uit de buurt.

Geen wonder dat veertiger Clara met ja-loerse blik kijkt naar haar veertienjarige nichtje Maria, die wel klaargestoomd wordt voor het volwassen leven en in het geniep vrijt met een buurtgenoot. Maria mag wel eyeliner en lippenstift dragen en voor haar wordt wel een *quinceañera* georganiseerd, het ritueel rond de vijftiende verjaardag waarmee meisjes vrouw worden.

Clara zoekt op haar beurt als een asceet uit de overlevering haar heil in de natuur, waar ze dingen ziet die anderen niet zien. Gebiologeerd kijkt ze naar insecten en luistert ze naar de krakende takken, de deinende bomen en de ritseldende bladeren. Ze is lucide, volledig bewust van het leven om haar heen. Maar Clara kan ook dromen, zoals wanneer ze haar hand langs aan een waslijn wapperende kleding laat strijken. *Clara Sola* grost in dit soort momenten van bijna religieuze vervoering, culminerend in een van de mooiste scènes van het jaar.

Daarin staat de relatie tussen Clara en de witte merrie Yuca centraal. Yuca, wier vrijheid eveneens wordt ingeperkt door Fresia, wordt regelmatig verhuurd voor ritjes met toeristen. Zodra het paard weer thuis is vormt ze een twee-eenheid met Clara. Sola, de geheime naam die Clara zichzelf heeft gegeven, is Spaans voor 'alleen'. Yuca zorgt ervoor dat die gevoelens van eenzaamheid verdwijnen. Dat de film op een gegeven moment een magisch-realistische wending neemt past hier mooi bij. De merrie is Clara's totemdier. Zij leidt haar naar haar heilplaats, een door weelderig groen omringde rivier waar het beknellende korset na jaren van afzien eindelijk wordt vervuld voor eeuwig vrijheid.

OMAR LARABI

CLARA SOLA COSTA RICA/ZWEDEN/BELGIË, 2022 | REGIE NATHALIE ÁLVAREZ MESÉN | MET WENDY CHINCHILLA ARAYA | 106 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 11 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl

THE GRAY MAN

THE GRAY MAN

Anthony & Joe Russo | De duurste Netflix-film aller tijden krijgt voor de zekerheid toch ook een (beperkte) bioscooprelease. Voor dit groots aangekondigde spektakel werden de regisseurs

van *Avengers: Endgame* en filmsterren Chris Evans, Ryan Gosling en Ana de Armas geronseld, in de hoop een succesvolle actiefranchise uit de grond te stampen. Voormalig CIA-agent en huurmoordenaar Court (Gosling) krijgt na een jarenlange celstraf een ex-collega (Evans) achter zich aan, die hem voor eens en voor altijd wil uitschakelen. Bij zijn overlevingsstrijd krijgt hulp van agent Dani Miranda (De Armas). Netflix' eerdere pogingen om eigen actiefranchises te starten, waren niet altijd bevredigend (vermijd bijvoorbeeld *Red Notice*), maar misschien bieden Gosling en co nét dat beetje extra. Lees onze recensie op filmkrant.nl.

TE ZIEN VANAF 13 JULI

BOEIEN!

Bob Wilbers | Avonturenfilm die zich afspeelt

FIRE OF LOVE

FIRE OF LOVE

De intimiteit van een oerkracht

Regisseur Sara Dosa brocht uit de ontzagwekkende beelden die het echtpaar Maurice en Katia Kraft zelf maakten van vulkaanuitbarstingen een meeslepend liefdesverhaal over dit avontuurlijke stel en hun gedeelde passie.

Het grootste deel van *Fire of Love* bestaat uit archiefbeelden. Maar wie daardoor denkt dat dit een visueel bescheiden film is, heeft het flink mis.

Sara Dosa creëerde een meesterlijke en bijvragen zelfs ontzagwekkende documentaire, met voice-over van Miranda July, over het Franse echtpaar Katia and Maurice Kraft, twee Franse vulkanologen die in 1991 omkwamen bij een uitbarsting van de vulkaan Unzen in Japan. De meeste beelden in *Fire of Love* werden gemaakt door het echtpaar zelf in de twintig jaar dat zij professioneel actief waren. Uit dat materiaal komen de Krafts niet alleen naar voren als baanbrekende vulkaanwaarnemers, die lavastromen soms vanaf slechts enkele tientallen centimeters vastlegden, maar ook als een stel avonturiers die vastberaden hun gedeelde obsessie voor actieve vulkanen najoegen.

Gewapend met backpacks, simpele meetinstrumenten en camera's trokken ze de hele wereld over. Ze deden het voor de kicks, de adrenaline die het spel met het gevaar van de vulkanen gaf. En ze zetten zich in om

overheden te waarschuwen voor aanstaande erupties, en deelden waardevolle inzichten die vele mensenlevens hebben gered.

Maar bovenal kwamen ze terug met een immense collectie bedwelmende beelden van een haast ondraaglijke schoonheid, die Dosa in haar documentaire ten volste benut. Beelden van het immense natuurgeweld van vulkanen – lavastromen, gesmolten aarde, vuurspuwende uitbarstingen – zijn natuurlijk bijna per definitie overweldigend, maar de Krafts weten die oerkracht ook een zekere intimiteit te geven, die het meeslepende ervan uiteindelijk alleen maar versterkt.

Dosa vervaardigde een innemend en ontroerend liefdesverhaal. Dat gaat niet alleen over de relatie van het echtpaar dat de spil van de film is. Het gaat ook over hun liefde voor de natuur, als die op z'n wildst en gevaarlijkst is, en over hun ongeëvenaarde inzet voor een heel specifieke gedeelde passie. Het is een indrukwekkende prestatie die Dosa hier neerzet: met veel creativiteit een groots en aangrijpend verhaal vertellen dat schoonheid vindt in de rauwe, vernietigende kracht van de natuur.

WILFED OKICHE

FIRE OF LOVE CANADA/VERENIGDE STATEN, 2022 | REGIE SARA DOSA | MET MAURICE KRAFT, KATIA KRAFT, MIRANDA JULY (STEM) | 93 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 14 JULI

BOEIEN!

aan boord van cruiseschip Rederij De Romantiek. Een samengesteld gezin gaat op cruisevakantie, waarbij vader en moeder meedoen aan een trouwwedstrijd. Zonder slag of stoot gaat dat niet, want de schoonmakers en hoofdbeveiligers hebben een schimmig handeltje opgezet om waardevolle spullen te stelen van de passagiers. Het gaat al snel van kwaad tot erger, maar door alle spanning en sensatie komt het gezin in ieder geval wél dichterbij elkaar.

TE ZIEN VANAF 20 JULI

DE LEGENDE VAN SAMOERAI HENK

Robert Minkoff | Deze animatiefilm heeft een van de betere titels van dit filmjaar. Hond Henk droomt van een leven als samoerai. Dit wordt echter flink bemoeilijkt door het feit dat katten in zijn land de dienst uitmaken, en niet bepaald

THE REAL CHARLIE CHAPLIN

Wil de echte Charlie Chaplin zich melden?

Een icoon van de stille film, een van de grootste Hollywoodsterren ooit en iemand die zich ondertussen bleef afvragen waarom mensen toch van hem hielden. Deze strakke documentaire vertelt het grootse en ook tragische levensverhaal van Charlie Chaplin.

Toen Charlie Chaplin in 1917 zijn eerste grote contract ondertekende – één miljoen dollar voor acht films – liet hij een gigantische studio bouwen, verspreid over vijf hectare grond en voorzien van al het mogelijke technologische vernuft. Een van de buurten die Chaplin liet bouwen, leek exact op de armoedige Londense buitenwijken waar hij was opgegroeid. Die hij, als tiener nog, iets na 1900, per boot had ingeruild voor Amerika. Zijn vader had hij nooit gekend, zijn moeder was mentaal instabiel, financieel heerste thuis een 'continual crisis'. Chaplin stortte zich als jochie al op komisch theater en zodra het kon verhuisde hij naar het land waar de grootste dromen schenen uit te kunnen komen.

Bij Chaplin kwamen die dromen ook uit. In de documentaire *The Real Charlie Chaplin* wordt via filmfragmenten, archiefbeelden en

afgestofte interviews zijn levensloop naver-teld, waarbij het accent ligt op Chaplins onkenbaarheid. 'Who is the real Charlie Chaplin?' vraagt de onderkoelde voice-over aan het begin – een leidraad voor alles wat volgt.

Niemand die echt een antwoord kan geven. Chaplin was, zo benadrukken sommigen, iemand die leefde voor zijn werk, met immens oog voor detail. Sommige film-scènes nam hij meer dan honderd keer op. Hij schreef, regisseerde, produceerde, deed make-up, maakte soundtracks – en vertolkte natuurlijk zelf de hoofdrol, meestal als zijn roemruchte en uiterst geestige filmpersona The Tramp. Gedisciplineerd, extreem getalenteerd, perfectionistisch, hij was het allemaal. Maar toch vertelt *The Real Charlie Chaplin* ook het levensverhaal van iemand die nooit echt tot rust kwam. Die gevoelsmatig verbonden bleef aan zijn armzalige jongensjaren. Die ondanks alle bewondering de ontroerende vraag bleef stellen: 'Why would anybody love me?'

Nou, daarop valt natuurlijk genoeg overtuigends te antwoorden, zoals in deze documentaire ook gebeurt. *The Real Charlie Chaplin* gaat over Chaplins enorme invloed op de stille film, over het revolutionaire *The*

Great Dictator (1940) en andere hoogtepunten uit zijn oeuvre. Toch helt de documentaire gelukkig niet over naar onvervalste af-goderij, daarvoor zit het allemaal te gebalanceerd in elkaar. Er wordt weliswaar gezegd dat Chaplin 'more famous' werd 'than anyone has ever been' (echt waar?), dat zijn Tramp 'the greatest comedy character of all time' was (waarom dan?), maar daartegenover staat dat er ook wordt stilgestaan bij zijn vaak allesoverheersende egocentrisme, bij de regelmatig hondse manier waarop hij met vrouwen – ook zijn echtgenotes – omging, bij het treurige isolement dat zijn laatste levensjaren in Zwitserland kenmerkte, nadat hij uit Amerika werd verjaagd wegens verdenkingen van communisme.

Wie de echte Charlie Chaplin was? Daarop komt geen eenduidig antwoord, iedereen kende een andere versie van hem. Chaplin-puristen zullen in deze docu over al die verschillende karaktereigenschappen en levensfasen weinig nieuws horen, maar dat neemt niet weg dat regisseurs Pete Middleton en James Spinney een onderhoudend geheel hebben gemaakt. En ze maakten gebruik van een intrigerende techniek die ook in hun eerdere werk opdook: ze omlijsten oude au-

THE REAL CHARLIE CHAPLIN

dio-opnames met sfeervolle scènes, waarin acteurs de vastgelegde teksten nasynchroniseren. Die flarden fictie werken wonderlijk goed. Opeens zien we hoe Chaplin wordt geïnterviewd. In werkelijkheid is hier niets van gefilmd – het was een krantenstuk – maar desondanks komt hij zo overtuigend tot leven. Daar zit hij. Dichterbij kunnen we niet meer komen.

THOMAS HEERMA VAN VOSS

THE REAL CHARLIE CHAPLIN VERENIGDE STATEN, 2021 | REGIE PETE MIDDLETON EN JAMES SPINNEY | MET PEARL MACKIE, JEFF RAWLE EN MATTHEW WOLF | 114 MINUTEN | DISTRIBUTIE POM BENELUX | TE ZIEN VANAF 29 JUNI

LAS CONSECUENCIAS

Een familie als vulkaan

In het kalme thrillerdrama *Las consecuencias* kan een Spaanse familie niet langer zwijgen over het verleden wanneer ze terugkeren naar hun verlaten familiehuis op een vulkanisch eiland.

Een vulkanisch eiland, symbolischer kun je het nauwelijks krijgen. Het magma dat al jaren rommelend wacht om naar boven te komen, om vervolgens te stollen tot gitzwart poreus gesteente. Een eiland dat moeilijk toegankelijk is, somber door niet te stuiten lava die alles als een grauwsliuier bedekt.

Hier eindigt (of begint) de reis van vader César, dochter Fabiola en kleindochter Gabi, die in *Las consecuencias* terugkeren naar hun vervallen familiehuis nadat de man van Fa-

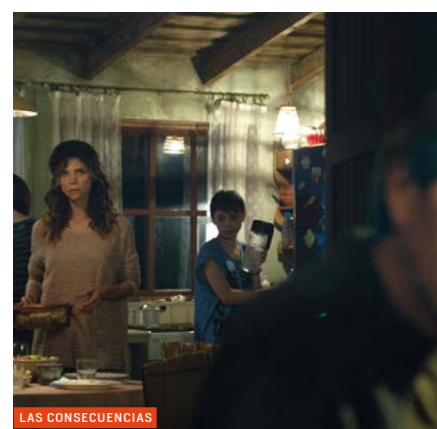
biola omkwam bij een duikongeluk. Het trauma wordt in elke scène nogal breed uitgemeten, net als het onheimische gevoel dat Fabiola op het eiland overvalt als ze haar vader aantreft terwijl haar tienerdochter onder de douche staat. Is haar angst terecht, of is ze ten prooi gevallen aan paranoia?

De Spaans-Venezolaanse regisseur Claudia Pinto Emperor wisselt in een ietwat geforceerde structuur regelmatig van gezichtspunten om de oorsprong van haar argwaan te ontfaelen. Alleen wij weten op een gegeven moment alles, maar absolute waarheden zijn niet te vinden in de film. Niet voor niets zijn de ramen van het huis open zodat we mee naar binnen kunnen kijken – maar het glas is wel gebroken.

We kijken naar mensen die fouten maken, naar ouders die kinderen liefhebben en willen beschermen terwijl ze onbewust ook pijn veroorzaken. Ook de rollen tussen dochter en moeder zijn omgedraaid. Gabi heeft haar rouwende moeder altijd ontzien om haar niet nog meer van streek te maken. Bijkomend effect is dat ze zich van haar moeder heeft afgesloten. Ook als kind was Fabiola afgeschermd. Als het eiland weer eens onderstroomde of de vulkaan op uitbarsten stond, zeiden haar ouders dat er niets aan de hand was. Nu is ze het zat dat alles instort en zij van niets weet.

Zwijgen kan een middel zijn om anderen te beschermen, om de pijn te vermijden die de waarheid zou kunnen veroorzaken. Dat klinkt alleszins begrijpelijk, maar mensen kunnen geheimen ook in stand houden om hun eigen schuld te verdoezelen, zo maakt *Las consecuencias* duidelijk. Precies dit grijze gebied betreden we als we de kust van dit eiland bereiken.

MARISKA GRAVELAND

LAS CONSECUENCIAS

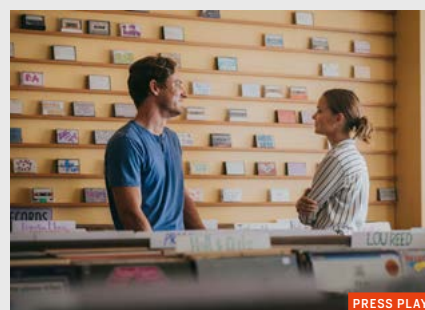
LAS CONSECUENCIAS SPANJE/NEDERLAND/BELGIË, 2021 | REGIE CLAUDIA PINTO EMPEROR | MET JUANA ACOSTA, ALFREDO CASTRO, MARÍA ROMANILLOS | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 14 JULI

openstaan voor een hondensamoeraai. Henk wordt daarom op sleeptouw genomen door een samoeraiveteraan, zodat hij eindelijk een vuist kan maken tegen de kattendominantie. De makers lieten zich naar eigen zeggen losjes inspireren door Mel Brooks-klassieker *Blazing Saddles*. Benieuwd of (en hoe) we dat gaan terugzien.

TE ZIEN VANAF 20 JULI

PRESS PLAY

Greg Björkman | 'Druk op play en herleef de liefde.' Het liefdevolle echtpaar Laura en Harrison wordt bruut uit elkaar gerukt na een tragisch auto-ongeluk. Harrison overlijdt, en Laura is ten einde raad. Maar misschien is er een uitweg: een mixtape die Harrison vlak voor zijn dood maakte, biedt Laura de gelegenheid om

PRESS PLAY

terug in de tijd te reizen. De vraag is daarbij vooral of ze de liefde inderdaad weer 'opnieuw' kan beleven.

TE ZIEN VANAF 21 JULI

STRIJDER

Camiel Schouwenaar | Tiensers Dylan en Youssef hebben één grote droom: ze willen de felbegeerde Touzani Cup voor beste straatvoetballers winnen. Geef ze eens ongelijk, want het zou weleens de opmaat kunnen zijn naar een leven als profvoetballer. Talentvol zijn ze zeker, maar dan krijgt Dylan een heftig ongeluk en komt zijn droom in groot gevaar. Hij krijgt daarom hulp van zijn grote idool, straatvoetballerende Soufiane Touzani, die hem inpeert dat alles mogelijk is als je maar doorzet.

TE ZIEN VANAF 21 JULI

THE LAST BUS

Gillies MacKinnon | Weinig acteurs hebben zó'n prachtig doorleefde kop als de Britse veteraan Timothy Spall. Het maakt hem de ideale hoofd-

rolspeler voor dit melodrama over een weduwnaar die zijn gratis buspasje gebruikt om het hele land te doorkruisen. De eindbestemming van zijn reis is niet geheel toevallig de geboorteplaats van zijn recent overleden vrouw Mary. Onderweg deelt hij ervaringen en levenswijshe-

STRIJDER

A PARKED LIFE 46 weken per jaar op los zand

Vanuit het dashcam-perspectief van een zwoegende Roemeense trucker toont documentairemaker Peter Triest in het EU-kritische *A Parked Life* een parallel Europa dat bestaat uit grauwe industrie en uitgestrekte landschappen.

Een vrachtwagen ploegt zich als een briesende stier door een sneeuwstorm. Het oogt bijna als een buitenaards tafereel. Dat is geen toeval: de Roemeense trucker Petar Bonchev droomde er als kind van dat hij ooit “door de ruimte zou vliegen” en “vanuit het raam van een Soyuz-capsule de aarde zou zien”.

De Belgische documentairemaker Peter Triest koppelt Petars droom via een betoverend shot van draaiende wielen aan de bittere realiteit, in een minstens zo vernuftige overgang als de befaamde uit Kubricks *2001: A Space Odyssey*. De Roemeen rijdt namelijk “elke twee jaar de afstand naar de maan”. Voor hem voelt het alsof hij “eeuwig in een baan om Europa” zwerft.

Petar is slechts een pion in een groot kapi-

talistisch schaakspel waarin het meest tijdrovende logistieke werk wordt uitbesteed aan slecht betaalde truckers uit Oost-Europa. Honderdduizenden doorkruisen elke dag het continent. Ze zijn 46 weken per jaar onderweg, de truck eist zo veel tijd op dat hij relaties verwoest. Zo ook bij Petar: zijn vrouw, met wie hij een zoon heeft, is het zat dat hij altijd weg is. Petar lijkt dat niet goed te begrijpen, omdat zijn perspectief is vergroeid met dat van zijn dashcam.

Een dromerige, jazzy soundtrack klinkt terwijl Triest hem filmt als een dolende ziel. Zijn leven gaat aan hem voorbij terwijl hij langs de zelfkant van Europa reist: een trits kassen, loodsen en snelwegen.

In sublieme beelden vat Triest in *A Parked Life* de parallelle wereld die de meeste Europeanen alleen zien als ze op vakantie gaan of een verkeerde afslag hebben genomen. Plaatsen waar kansarmen hun brood verdienen: Afrikanen op meloenvelden in Spanje; Bulgaren die in kassen werken. “Europa bestaat slechts als een snelweg”, verkondigt

A PARKED LIFE

Petar op een gegeven moment. Hij lijkt te bedoelen dat de Europese Unie een verzameling los zand is, bijeengehouden door een logistiek netwerk waarin solidariteit ontbreekt.

De titel spreekt wat dat betreft boekdelen: Roemenen zoals Petar worden geforceerd om hun levens aan de kant van de weg te parkeren, op pauze te zetten. Hoewel af en toe ook de gedachte rijst dat de trucker het eigenlijk wel fijn vindt om zijn ouderlijke verantwoordelijkheden te ontlopen. Is zwerfen over de

weg ook een vorm van escapisme? Een antwoord op deze vragen geeft Triest niet echt. Petars motieven hadden een plek in de film verdiend. Nu blijft hij slechts een van velen. Dat is een gemiste kans in een verder geslaagde film.

OMAR LARABI

A PARKED LIFE BELGIË/NEDERLAND, 2021 | REGIE PETER TRIEST | MET PETAR BONCHEV | 72 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl

LE SOMMET DES DIEUX

LE SOMMET DES DIEUX Klimmen omdat het moet

Deze Franse bewerking van een Japanse manga over bergbeklimmen eechoot beide tekenradities. De bergen zullen de liefhebber bekoren, maar het waarom van het klimmen blijft opnieuw onbeantwoord.

Ik denk dat wie van bergbeklimmen houdt – of van bergfilms – goed zit bij *Le sommet des Dieux*. Zeker als ik luister naar collega-rencensenten met meer verstand van de technische kant van het klimmen. Dat ik zelf altijd moeite heb mee te voelen met de levensgevaarlijke situaties waarin bergbeklimmers

zichzelf uit vrije wil brengen, is dan relatief onbelangrijk. Dat is nu eenmaal de aard van de sport.

Dat het verhaal draait om een stugge binnenvetter die een persoonlijk drama mee de berg op sleept, totdat het script hem een herkansing biedt met een vergelijkbare situatie als die waarin hij ooit faalde, vind ik in al z'n clichématigheid problematischer. Maar goed: bergfilm. Je kunt het ook een genre-kenmerk noemen. In een verhaal waarover overigens lang genoeg is nagedacht, van de roman door Baku Yumemakura (1998) via de mangabewerking door Baku en Jirô Taniguchi (2000-2003) tot een eerdere Japanse speelfilm van Hideyuki Hirayama (*Everest: Kamigami no itadaki*, 2016).

Wat me vooral bevalt aan deze animatieversie van Patrick Imbert (*De grote boze vos*, 2017) is de beheersing. In tegenstelling tot wat de trailer suggereert, draait de film niet om spectaculaire actiescènes. Het klimmen gaat grotendeels stap voor stap en we brengen bovendien veel tijd door in het laagland, waar de Japanse journalist Fukamachi op zoek gaat naar de ongrijpbare topklimmer Habu Joji, die mogelijk de camera bezit van George Mallory.

Die Mallory is een historische figuur, die in 1924 misschien als eerste bovenop de

Mount Everest stond, maar nooit weerom kwam. Die camera zou kunnen bewijzen dat Mallory inderdaad de top had bereikt – dertig jaar vóór de beroemde tocht van Hillary en Norgay. Dit lichte thriller-element, eveneens ingetogen verteld, geeft een originelere laag aan het verhaal.

De animatie zelf is indrukwekkend genoeg, al zitten de personages enigszins gevangen in een strammig semi-realisme dat (in deze Franse bewerking van een Japanse manga) doet denken aan zowel de Franco-Belgische klare lijn als Japanse anime. Maar hun weinig expressieve gezichten passen dan weer uitstekend bij de onduidelijke motivatie achter het klimmen zelf. Waarom? Daarom. Daar komt het op neer.

Dat kun je teleurstellend vinden, maar ook dit past bij de sport. Zoals Mallory ooit antwoordde, op diezelfde vraag waarom hij toch per se die berg op wilde: “Because it's there.”

KEES DRIESSEN

LE SOMMET DES DIEUX FRANKRIJK/LUXEMBURG, 2021 | REGIE PATRICK IMBERT | MET STEMMEN VAN LAZARE HERSON-MACAREL, ERIC HERSON-MACAREL, DAMIEN BOISSEAU | 95 MINUTEN | DISTRIBUTIE LUMIÈRE | TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS

den met medereizigers. Een busreis als rouwproces – dat kan niet anders dan helend werken. En anders hebben we altijd nog die schitterende kop van Timothy Spall.

TE ZIEN VANAF 21 JULI

MOONBOUND

Ali Samadi Ahadi | Geanimeerd ruimte-avontuur over de ruimtereis van de jonge Peter, die noodgedwongen afreist naar de maan om zijn zusje Anne te redden. Die is ontvoerd omdat ze een meikever hielp bij de zoektocht naar zijn vrouw (levensgevaarlijk natuurlijk). Er volgt een doldwaze race door de Melkweg tegen vijf natuurgeesten. Klinkt ingewikkeld, maar het avontuur zal ongetwijfeld moeiteloos te volgen zijn voor jong en oud.

TE ZIEN VANAF 27 JULI

DC CLUB VAN SUPER-PETS

DC CLUB VAN SUPER-PETS

Jared Stern & Sam Levine | Aan superhelden geen gebrek in de filmzalen de laatste jaren,

maar 'superdieren' blijven nét iets zeldzamer. Maar nu is er de Club van Super-Pets, waarin Supermans hond Krypto zelf een superheld

moet worden als Superman en zijn collega's van de Justice League ontvoerd worden. Krypto rekruteert een groep dieren uit het asiel en leert ze om te gaan met superkrachten.

TE ZIEN VANAF 3 AUGUSTUS

DE BELLINGA'S: HUIS OP STELTEN

Martijn Koevoets | Hoewel vloggers hun doorbraak toch meestal beleven op online platforms als YouTube is de bioscoop blijkbaar nog altijd een aantrekkelijke plek voor de 'internetpioniers'. Zo ook voor de 'familievloggers' uit het gezin Bellinga (meer dan vijfhonderdduizend abonnees). In hun eigen speelfilm blijkt het vloggende bestaan zowaar een levensgevaarlijke onderneming. Als de Bellingaatjes worden verkozen tot beste vloggers van het jaar, zinnen de jaloerse boeven Sam en Bram op wraak. Ze

LA RUCHE Gezinstragedie zonder schuldigen

Hoe overleef je een moeder die aan depressies en heftige stemmingswisselingen lijdt? In *La ruche* worstelen drie dochters met die vraag. Christophe Hermans be- toont zich in zijn intense speelfilmdebuut een geweldige acteursregisseur.

De titel *La ruche* ('de bijenkorf') suggereert een gezellige drukte met vrolijk gezoem, maar daar is in deze film geen sprake van. Drukte genoeg, dat wel, in het fraaie oude appartement van de gescheiden Alice, maar geen vrolijke drukte. Haar drie tienerdochters zijn altijd op hun hoede. Nooit ogen ze ontspannen, altijd waakzaam voor wat er kan gebeuren.

Het gedrag van hun bipolaire moeder is onvoorspelbaar. Ze kan zomaar van een vrolijke in een tierende vrouw exploderen. Of wegzakken in een zware depressie en schreeuwen dat ze het zat is om altijd voor haar dochters te moeten zorgen. Het bewijst enkel de verwrongen kijk van Alice op de werkelijkheid, want ze doet weinig meer dan roken en voor zich uit staren. Het is de omgekeerde wereld: niet Alice zorgt voor haar kinderen, maar haar oudste dochter Marion probeert het gezin overeind te houden.

Sophie Breyer, in haar eerste grote rol na bijrollen in onder andere *Raw* en *Benedetta*, maakt de intense druk op Marions schouders aangrijpend voelbaar. Door haar wilskracht

schemert wanhoop en vertwijfeling. Het lijkt een kwestie van tijd voordat ze eraan ten onder gaat. Niet alleen Breyer acteert opvallend sterk, maar ook Ludivine Sagnier als Alice en Mara Taquin en Bonnie Duchauvelle als haar jongere dochters. Dat Duchauvelle – ook in het echte leven Sagniers dochter – haar ac- teerdebuut maakt, is niet te merken.

Het zegt veel over de werkwijze van de Bel- gische regisseur Christophe Hermans, die voorafgaand aan en tijdens het draaien van de film een pseudogezinssfeer creëerde. Zo slie- pen de actrices na een draaidag soms in het appartement waar de film werd opgenomen. Die werkwijze en het realisme van de film, waarin de camera de personages vaak dicht op de huid zit, doen denken aan de Darden- nes. Het verbaast niet dat Hermans net als zij een achtergrond in de documentaire heeft.

La ruche, gebaseerd op het gelijknamige boek van Arthur Loustalot, toont de de- structieve invloed van de uit de rails gelopen Alice op haar kinderen, maar wijst niet met een beschuldigende vinger. De film is geen betoog over falende geestelijke gezondheids- zorg maar een noodlotsdrama, een gezins- tragedie zonder schuldigen. De onmacht van Alice en de worsteling met haar demonen snijden evenzeer door de ziel als de wanhoop van haar kinderen. Triest om te zien hoe ze van elkaar houden en toch in een moeras be- landen.

Als *La ruche* een Hollywoodfilm was, zou hij ongetwijfeld louterend eindigen, maar zo'n film is het niet. Geen suikerlaagje, maar tot het einde de Werdegang van dit gezin. Ook die oprechtheid maakt indruk.

JOS VAN DER BURG

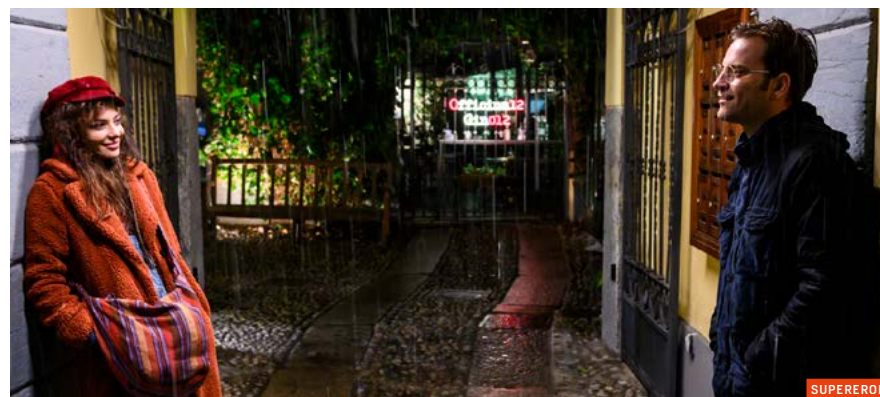
LA RUCHE FRANKRIJK/BELGIË, 2021 | REGIE CHRISTOPHE HERMANS | MET SOPHIE BREYER, LUDIVINE SAGNIER | 81 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 21 JULI, OOK VIA picl.nl

LA RUCHE

SUPEREROI Verhaspeld liefdesverhaal

Een relatie langer dan twintig jaar volhou- den, dat kunnen alleen romantische super- helden. En dat zijn Marco en Anna, de hoofdpersonen van Paolo Genovese's *Supereroi*, dat nooit helemaal de hartver- scheurende liefdesgeschiedenis wordt die het wil zijn.

SUPEREROI

Vrijwel de hele wereld kent het werk van Paolo Genovese, al zal zijn naam weinig mensen iets zeggen. De Italiaan is namelijk de man achter *Perfetti sconosciuti* (2016), waarin een vriendengroep onder druk komt te staan doordat ze tijdens een dinertje alle binnenkomende berichten op elkaars tele- foons lezen. Een concept dat naar zo'n beetje elk ander land vertaalbaar bleek, met inmid- dels meer dan twintig remakes, waaronder in Nederland *Alles op tafel* (Will Koopman, 2021) met onder andere Linda de Mol en Die- derik Ebbinge.

In Genovese's nieuwste film *Supereroi* ('superhelden') staat niet een vrienden- groep, maar een relatie onder druk. Daar is geen *truth or dare* met mobiele telefoons voor nodig, want: jaloerse exen, ziekten of gewoon de alledaagse sleur. "Tien jaar samen is moeilijk, twintig uitzonderlijk, maar voor langer heb je toch wel superkrachten nodig", aldus kunstenaar Anna (Jasmine Trinca). Zij pitcht haar uitgever een stripidee over de ups en downs van het moderne liefdesleven, ge- baseerd op haar eigen relatie met Marco (Alessandro Borghi), een natuurkundige die van orde en regels houdt. Superhelden noemt ze het boek, en de uitgever ziet er

meteen brood in.

De twintig jaar die Marco en Anna samen zijn vormen de spil van *Supereroi*. Een tragi- sche liefdesgeschiedenis die mooi begint met een toevallige ontmoeting, schuilend voor een zomerse regenbui, en vervolgens ambitieus door de tijd heen en weer springt. Er zijn veranderende vriendenkringen, grillige persoonlijkheden en botsende kinder- wensen die de ware liefde dreigen te dwars- bomen, maar ook tedere momenten zoals de eerste date waarop Anna de twee als oud echtpaar op Marco's muur vereeuwigt, of wanneer Marco trots glunderend bij de pre- sentatie van Anna's eerste stripboek in het publiek zit.

Genovese speelt soms slim met de chro- nologie, waardoor vermeend overspel in de scène erna allang overwonnen blijkt of het juist logisch wordt dat oud zeer zo lang blijft doorsudderen. Maar de sprongen werken op andere plekken juist verwarrend – waarom heeft Marco ineens een snor of draagt Anna een kek hoedje? En al zit je aan het eind van *Supereroi* met een brok in je keel, ergens had dit verhaal misschien beter lineair vertelt kunnen worden – door de fragmentarische structuur dwalen je gedachten onbedoeld naar andere tragische filmliefdeskoppels, zoals Olga en Eric uit *Turks fruit* (Paul Ver- hoeven, 1973) of recentelijk Julie en Aksel in *The Worst Person in the World* (Joachim Trier, 2021).

Toegegeven: diezelfde intensiteit is er af en toe in *Supereroi*. Maar vaker is de liefde te schematisch en voelen de tijdssprongen vooral als een trucje dat Genovese uithaalt.

GUUS SCHULTING

SUPEREROI ITALIË, 2022 | REGIE PAOLO GENOVESE | MET JASMINE TRINCA, ALESSANDRO BORGI | 122 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

willen de gouden winnaarsbeker van de Bellin- ga's stelen, maar worden gefrustreerd door de jongste telgen uit de vlogfamilie.

TE ZIEN VANAF 3 AUGUSTUS

BULLET TRAIN

David Leitch | Deze nieuwe film van regisseur Leitch (*Atomic Blonde*, 2017; *Deadpool 2*, 2018) heeft ogenschijnlijk alles in huis om dé actie-culthit van de zomer te worden. We note- ren de volgende ingrediënten: Brad Pitt als uit- gebluse huurmoordenaar 'Ladybug', een hoge- snelheidstrein vol bloedorstige moordenaars, en Michael Shannon in absurde kostuums. Ladybug wil niets liever dan met pensioen, maar moet eerst maar eens levend uit de trein zien te komen, die als een malle voortraast over de Japanse spoorwegen. Misschien geen film

voor diepgravende, filosofische bespiegelingen, maar als we de trailers mogen geloven in ieder geval wel héél veel actieplezier.

TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

EASTER SUNDAY

Jay Chandrasekhar | Gevierd acteur Joe Valen- cia (comedian Jo Koy) reist met zijn zoon Junior af naar Californië voor een Paasviering met zijn familie. Wie daarbij rustige paasontbijtjes en een zoektocht naar eieren verwacht, heeft het mis, want de familie van Joe blijkt nét wat onconventioneler – de tagline van de film is niet voor niets 'Home is where the crazy is'. Zijn moeder en tante krijgen het met elkaar aan de stok en Joe krijgt de ondankbare taak om de lieve vrede te bewaren in de kleurrijke familie.

TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

BULLET TRAIN

FALL

Scott Mann | Als 'klimfilms' ons iets leren, is het meestal wel dat klimmen eigenlijk helemaal geen leuke activiteit is. Niet geheel toevallig monden de films vrijwel altijd uit in onvervalste survivalthrillers. In *Fall* is dat niet anders: beste vrienden Becky en Hunter komen na een klim

van zeshonderd meter vast te zitten op de top van een afgelegen radiotoren. U raadt het al: het blijkt verdomd lastig om weer naar beneden te komen. En dan helpen de omstandigheden (noodweer, geen eten) ook niet bepaald mee. Blijf vooral thuis bij hoogtevrees.

TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

MAMMA ROMA

Pier Paolo Pasolini | Ter ere van het zestigjarige jubileum is deze Italiaanse klassieker van Pasolini opnieuw te zien in de bioscopen. In Pasoli- ni's tweede film speelt Anna Magnani de titelrol van 'Mamma Roma', die ooit door het leven ging als prostituee en nu koste wat het kost wil voorkomen dat haar zoon achter haar beruchte verleden komt (of in haar onstuimige voetspo- ren treedt). Als haar oude pooier plots opduikt,

MATERNAL

Kijken naar kijken

Kan het verkeerd zijn iemand lief te hebben? Die vraag stel je jezelf als je diep in *Maternal* zit, een van die zeldzame films die je doet vergeten dat je ernaar zit te kijken. Met minimale dialogen, sobere aankleding en beperkte locaties bereikt maker Maura Delpero een maximaal effect.

Met zachte hand, bijna onmerkbaar, word je in *Maternal* het verhaal in geleid: beelden van een jonge non die haar kleding in orde maakt, gevolgd door een scène in een badkamer waar twee halfontklede vriendinnen, jonge moeders, de avond die voor hen ligt bespreken.

Het lot heeft hen samengebracht in een opvanghuis in Buenos Aires, dat wordt bestierd door nonnen. Wanneer novice Paola haar intrede doet, heeft ze een onmiddellijke klik met de hoogzwangere Fatima, die een kamer deelt met haar zontje Michael, en met Luciana en haar dochter Nina.

In van alle drama ontdane, alledaagse en toch impactvolle scènes worden de verhoudingen duidelijk: Luciana heeft moeite met autoriteit en verantwoordelijkheid; ze breekt

alle regels van het opvanghuis en het moederschap door haar kind in de steek te laten voor een tot mislukken gedoemde liefde. Fatima is ingetogen en neemt haar taak als moeder serieus, maar is niet in staat haar zoon de liefde te geven die hij verdient.

UN AUTRE MONDE

De wet van de markt geldt voor iedereen

In het slotstuk van de 'arbeidstrilogie' van regisseur Stéphane Brizé en acteur Vincent Lindon blijkt ook de manager slechts een radertje in een verrot systeem.

De personages van Vincent Lindon komen in de films van Stéphane Brizé steeds hoger op de apenrots te zitten. *Un autre monde* is de vijfde samenwerking tussen regisseur Brizé en acteur Lindon, en de derde op rij die zich expliciet richt op precare levens in de hyperkapitalistische arbeidsmarkt.

De titel van de eerste film in die losjes samenhangende 'arbeidstrilogie' geeft precies aan waar alle drie de films om draaien: *Le loi du marché*, 'de wet van de markt'. In die film uit 2015 speelt Lindon een man die na een lange tijd werkloos te zijn geweest eindelijk een baantje krijgt als bewaker in een supermarkt, maar vervolgens voor een moreel dilemma komt te staan. In *En guerre* (2018) speelde Lindon vervolgens een meer vastbe-

raden type, met iets meer te zeggen in de wereld. Wanneer het bedrijf waar deze Laurent werkt van de ene op de andere dag wordt opgedoekt, ontpopt hij zich tot leider van het verzet door de werknemers.

Philippe Lemesle, Lindons personage in *Un autre monde*, staat als fabrieksdirecteur nog weer wat hoger op de *corporate ladder*. Toch blijkt al snel dat ook Lemesle niet op rozen zit – en niet alleen omdat hij in een lelijke vechtscheiding verzeild is geraakt en zijn zoon op de rand van een zenuwzinking staat omdat hij de druk van het studentenleven niet meer aankan.

Ook als directeur blijkt Philippe slechts een radertje in een verrot systeem. Hij staat weliswaar aan het hoofd van zijn vestiging, maar die is onderdeel van een internationaal conglomeraat. Hij danst dus naar de pijpen van directie en aandeelhouders, waarbij verschillende vestigingen gerust tegen elkaar worden uitgespeeld. Als hij voor de tweede

Slechts enkele zinnen zijn genoeg om het trauma achter dat onvermogen te schetsen. En dan is er Paola, wier onwrikbare liefde voor Jezus aan het wankelen wordt gebracht door haar ontlukende – en in haar rol als non verboden – moedergevoelens voor de verwaarloosde Nina.

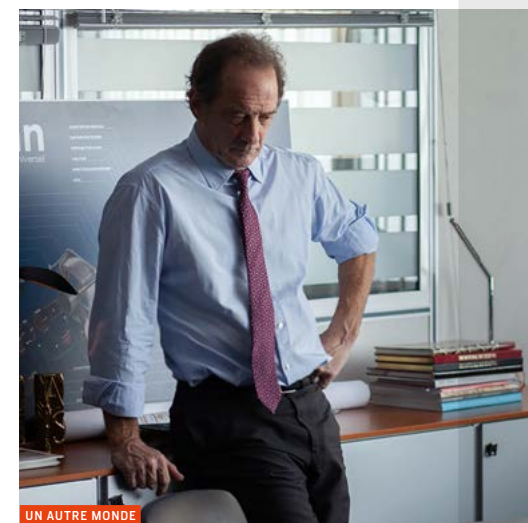
De complexe gevoelens en verhoudingen hoeven nooit te worden uitgesproken. Ze worden weerkaatst in de manier waarop de personages kijken naar elkaar, naar zichzelf en in de verte. In elk van die blikken schuilt

een wereld aan emoties en strubbelingen. Dat is al een fantastische prestatie van de volwassen cast, en het is bijna ongelooflijk van de piepjonge Isabelle Cilia, die Nina speelt. Al direct als ze naar haar moeder kijkt voordat die uitgaat, grijpt ze je met haar donkere ogen boven een met lipstick besmeerde mond: haar blik drukt onbegrip, angst en tegelijk bewondering uit. Het is de verdienste van de acteurs en van de regisseur, die blijkbaar de gave bezit alles uit ze te halen.

Ook de ingetogen en intelligente esthetiek valt op: prachtig uitgelichte scènes van de interne worstelingen van Paola, de bevalling van Fatima die even subtiel als fraai in beeld wordt gebracht. De montage versterkt de tegenstelling tussen de reïne discipline van de geestelijke en de rumoerige chaos van de wereldse vrouwen. Vrouwen die bij elkaar gebracht zijn door liefde, of wat ervoor door moet gaan. Liefde die vermorzeld wordt door regels die worden opgelegd of overtroden. En de ultieme liefde van mensen voor elkaar omdat ze in die ander zichzelf herkennen.

NICOLE SANTÉ

MATERNAL ARGENTINIË, 2019 | REGIE MAURA DELPERO | MET LIDIYA LIBERMAN, DENISE CARRIZO, AGUSTINA MALALE | 91 MINUTEN | DISTRIBUTIE MOODOV | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl

UN AUTRE MONDE FRANKRIJK, 2021 | REGIE STÉPHANE BRIZÉ | MET VINCENT LINDON, SANDRINE KIBERLAIN | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 28 JULI | LEES ONS INTERVIEW MET BRIZÉ OP filmkrant.nl

komt de relatie tussen moeder en zoon ernstig onder druk te staan.

TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

FIREHEART

Theodore Ty & Laurent Zeitoun | Animatiefilm die zich afspeelt in het New York van de jaren twintig, waar een zestienjarige meisje één grote droom heeft: de eerste brandweervrouw ter wereld worden. Die kans krijgt ze wellicht wanneer een mysterieuze pyroomaan meerdere branden sticht op Broadway, en meerdere brandweermannen ogenschijnlijk in het niets doet verdwijnen. Georgia wil een handje helpen en vermomt zich als jongen om zo tóch deel te mogen uitmaken van het brandweerkorps en de pyroomaan te stoppen.

TE ZIEN VANAF 10 AUGUSTUS

NOPE

Jordan Peele | Langverwachte nieuwe film van Jordan Peele, die zich met *Get Out* en *Us* bewees als een van de meest opwindende nieuwe regisseurs van deze eeuw. Zoals bij alle films van

Peele is het waarschijnlijk het beste om van tevoren zo min mogelijk te weten over de plot, maar de trailers beloven in ieder geval genoeg onheilspellends, met twee Californische paardenverzorgers die stuiten op mysterieuze (misschien wel buitenaardse?) krachten. Peele kennende zullen scherpe maatschappijkritische observaties niet ver weg zijn. Een recensie leest u rond het verschijnen van de film op filmkrant.nl.

TE ZIEN VANAF 11 AUGUSTUS

HART OP DE JUISTE PLEK

Bob Wilbers | Een nieuwe romantische komedie over een jonge, succesvolle vrouw die haar droomleven leeft, maar dan ineens ontdekt dat het toch wat tegenvalt. In deze film (eindelijk weer eens een 'hart' in de titel!) valt die twijfel-

achtige eer ten deel aan freelance trendwatcher Eve, die haar relatie verbreekt als blijkt dat haar vriend het nèt iets te gezellig heeft gemaakt met zijn baas. Het gevolg is echter wel dat Eve door de helse woningmarkt noodgedwongen moet terugkeren naar haar ouderlijk huis in haar ingedutte geboortedorp. En dat is voor een hippe trendwatcher uit de stad natuurlijk niet bepaald een pretje. Of is er toch nog hoop?

TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS

TED EN DE MAGISCHE SMARAGD

Enrique Gato | Derde deel in de computergeanimeerde filmreeks rond een bouwvakker die zich ontpopt tot hedendaagse Indiana Jones. In de oorspronkelijke Spaanse versie heet het personage zelfs Tadeo Jones, een overduidelijke knipoog naar de beroemde archeoloog en schatzoer-

KOKON

KOKON

Grenzeloze mogelijkheden en onbeholpenheid

Queer coming-of-agefilm *Kokon* toont de groeipijnen van een tienermeisje dat haar identiteit ontdekt tijdens een zomer in Berlijn. Een rauw maar lief verhaal over zelfontdekking in de puberteit.

Kokon gaat over de groeipijnen van een tienermeisje dat volwassen wordt tijdens een zomer in Berlijn. In een zonovergoten, oranje getint Kreuzberg ondergaat de veertienjarige Nora (Lena Urzendowsky) een proces van verandering: ze wordt voor het eerst ongesteld, is voor het eerst verliefd en ontdekt haar queer identiteit.

Regisseur Leonie Krippendorff maakt dat visueel met een verandering van beeldverhouding, ergens in de tweede helft van haar film *Kokon*. Deze veranderende beeldverhouding verbeeldt persoonlijke vrijheid, een letterlijk afschudden van opgelegde grenzen. Meerdere films gingen *Kokon* voor in het gebruik van een veranderende beeldverhouding om vrijheid af te beelden, met Xavier Dolans *Mommy* (2014) als meest gedenkwaardige voorbeeld. Maar waar dit middel meestal wordt gebruikt als een schokkende gebeurtenis, is het in *Kokon* een kleine, bijna onmerkbaar overgang. Voor Nora is de nieuwe ontdekte vrijheid een onvermijdelijke volgende stap. Het is geen heftig losbreken, maar een vanzelfsprekende volgende cyclus in haar leven.

De film trekt een parallel tussen Nora's zelfontdekking en de voor de hand liggende metafoor van de vlinder, waarop ook de titel zinspeelt, die de rauwe portrettering van een queer jeugd een beetje verzakt. Het is een lief beeld, dat waarschijnlijk troostend werkt voor jongeren die met dezelfde dingen worstelen als Nora, maar het is ook wat simplistisch.

Wat *Kokon* wel bijzonder maakt, is dat de film erin slaagt de essentie van tienerjaren te vangen. Krippendorff verbeeldt het gevoel van grenzeloze mogelijkheden en de onvoorstelbare onbeholpenheid. Het gevoel er niet bij te horen, ondanks verwoede pogingen om hetzelfde te zijn als de rest. *Kokon* stopt niet bij deze onbeholpenheid, maar toont ook een groei die trouw blijft aan de rauwe, realistische verbeelding van de puberteit. In zekere zin wordt Nora namelijk gered door Romy (Jella Haase), het oudere meisje waarop ze verliefd wordt. Maar dit is geen verhaal over hoe Romy uit het niets opduikt en Nora redt van een ongelukkig bestaan. Het is een verhaal waarin Nora op eigen benen leert te staan.

ROOSJE VAN DER KAMP

KOKON DUITSLAND, 2020 | REGIE LEONIE KRIPPENDORFF | MET LENA URZENDOWSKY, JELLA HAASE | 95 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 21 JULI, OOK VIA [picl.nl](#)

ker gespeeld door Harrison Ford. Over het verhaal is bij het ter perse gaan van deze krant nog weinig meer bekend dan dat het iets met de vloek van een mummie te maken heeft.

TE ZIEN VANAF 24 AUGUSTUS

AFTER EVER HAPPY

Castille Landon | Vierde en laatste deel uit de succesvolle *After*-filmreeks (2019-2022), over het onstuimige liefdesleven van tieners Tessa en Hardin, gebaseerd op de gelijknamige young-adult-boeken van de Amerikaanse schrijfster Anna Todd. Na drie films vol romantische ontwikkelingen zijn Tessa en Hardin tegen alle verwachtingen nog steeds bij elkaar. Hun 'gepassioneerde, maar giftige relatie' (dixit de officiële synopsis) heeft vooralsnog alle stormen overleefd, maar wordt nu voor de zoveelste keer

bedreigd door donkere onthullingen uit het verleden. Oftewel: redden ze het, of redden ze het niet?

TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

BEAST

Baltasar Kormákur | Soms kun je een filmtitel beter zo simpel mogelijk houden. Idris Elba speelt een rouwende dokter die met zijn twee tienerdochters naar Zuid-Afrika afreist om een oude familie vriend te ontmoeten én het verlies van zijn vrouw te verwerken. Het gezin had daarbij niet per se gerekend op een bloedddorstige leeuw, die net aan een paar gewetenloze stropers is ontsnapt en nu zint op wraak op alles wat ook maar enigszins lijkt op een mens. Niet bepaald je doorsnee rouwtripje dus, maar als je dan toch tegen een leeuw moet vechten,

L'AMOUR C'EST MIEUX QUE LA VIE

Koren op de molen van Claude Lelouch

'Een niet zo dramatische komedie van Claude Lelouch', zo omschrijft de filmmaker zelf zijn *L'amour c'est mieux que la vie* in een openingstitel. Spijker op z'n kop: in zijn vijftigste (!) film doet Lelouch op milde toon nog eens dunnetjes over wat hij al vele malen eerder deed.

'De vijftigste film van Claude Lelouch!'; jubelt een vrolijk vormgegeven tekst aan het begin van *L'amour c'est mieux que la vie*. Ook de poster voor de film vermeldt het prominent. Dat feit is dan ook het unique selling point, veel meer dan iets in de film zelf, al is die best vermakelijk.

De film draait om de terminaal zieke Gérard (Gérard Darmon), die van zijn beste vrienden Ary (Ary Abittan) en Philippe (Philippe Lellouche) een laatste grote liefde cadeau krijgt. De drie zijn al twintig jaar bevriend, sinds ze samen in de gevangenis zaten en besloten om vanaf dat moment een eerlijk leven te leiden. Het legde ze geen windeieren, en dus kunnen Ary en Philippe nu de peperdure escort Sandrine (Sandrine Bonnaire) voor hun gabber inhuren, zonder dat hij ervan weet.

De rest van de verwickelingen laten zich wel zo'n beetje raden, al creëert Lelouch wat verrassingen met een rommelig B-plotje rond een hippie-achtige Jezus (Xavier Inbona) en een femme fatale-achtige advocaat van de duivel (Béatrice Dalle, perfect gecast). Zij spelen onderling een wat vaag gedefinieerd schimmenspel op de achtergrond.

Ongetwijfeld hebben de corona-beperkingen, die ook in het verhaal verwerkt zijn, Lelouch parten gespeeld, want er is wel meer dat niet helemaal af lijkt aan de productie. Terwijl het verhaal in de basis toch koren op Lelouch' molen zou moeten zijn. Al sinds zijn speelfilmdebuut *Le propre de l'homme* (1961) toonde de regisseur keer op keer een scherp oog voor het geharrewar tussen mannen en vrouwen. Een hoogtepunt is het drieluik dat begon met *Un homme et une femme* (1966), waarin met tussenpozen van twintig jaar driemaal de relatie tussen twee geliefden gespeeld door Anouk Aimée en Jean-Louis Trintignant wordt uitgediept.

L'amour c'est mieux que la vie snijdt hier en daar, schijnbaar willekeurig, naar fragmenten uit eerdere films van Lelouch, maar komt zelden als winnaar uit die vergelijking. De stijl is wat vlak, het acteerwerk voelt alsof er iets te veel geïmproviseerd is op de set. Toch zijn er momentjes waarin alles op zijn plek valt. Zoals het gesprek waarin Gérard en Sandrine verliefd worden, precies terwijl ze tegen elkaar uitspreken dat ze nooit verliefd zullen worden. Heel even schemert daar Lelouch op zijn best door.

JOOST BROEREN-HUITENGA

L'AMOUR C'EST MIEUX QUE LA VIE

FRANKRIJK, 2021 | REGIE CLAUDE LELOUCH | MET GÉRARD DARMON, SANDRINE BONNAIRE | 116 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

L'AMOUR C'EST MIEUX QUE LA VIE

BEAST

dan maar met de immer betrouwbare Elba.

TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

OLD BOY

Park Chan-wook | Wraak is een leidend thema in de films van de Zuid-Koreaan Park Chan-wook (1963). Dat geldt ook weer voor zijn nieuwste film *Decision to Leave*, die in september in Nederland uitkomt. Maar eerst wordt deze instant klassieker uit 2003 opnieuw uitgebracht, een 'complexe en gewelddadige thriller' (aldus Dana Linssen in *de Filmkrant* #260) die in Cannes werd bekroond met de Grote Prijs van de Jury. Linssen: 'Een man wordt vijftien jaar gevangengen gehouden om daarna in een absurde rollercoaster van wraak te belanden. De wraak die hij op zijn geheimzinnige kidnappers wil nemen. En de wraak die zij op hem nemen.'

TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

ALEX MAZEREËW

MES FRÈRES ET MOI

Ook in achterstandswijken schijnt de zon

Het ontbreekt niet aan films over ellende in Franse achterstandswijken. Regisseur Yohan Manca wil nu eens iets anders laten zien. In zijn debuutfilm *Mes frères et moi* trotseert een tiener in een kansarme buurt de tegenwerking van zijn broers als hij operazanger wil worden.

MES FRÈRES ET MOI

Filmmakers hoeven de werkelijkheid niet te verbloemen, maar wie afgaat op Franse films over banlieues en andere achterstandswijken zou denken dat het leven in de hel niet erger kan zijn. De indruk die gewekt wordt is die van een oorlogsgebied, waarin drugsbendes elkaar te lijf gaan en racistische politieagenten het laatste restje leven uit de wijk slaan. Dat er ook mensen wonen die dagelijks naar hun werk gaan en het beste voor hebben met de buurt, kom je in deze films niet tegen.

Theatermaker en debuterend speelfilmregisseur Yohan Manca, die opgroeide in een Parijse buitenwijk, irriteert zich aan dit stereotiepe beeld. Hij zet er met zijn toneelwerking *Mes frères et moi* een levenslustig beeld tegenover. De regisseur, bij wie Spaans en Italiaans bloed door de aderen stroomt, pretendeert niet dat zijn film dé werkelijkheid laat zien over achterstandswijken, maar

wel een in de media veelal onzichtbare werkelijkheid. Hij liet zich inspireren door zijn jeugd, maar ook door filmmakers uit de gouden periode van de Italiaanse cinema, met name Fellini en Scola.

Mes frères et moi, dat zich afspeelt in een niet nader genoemde Zuid-Franse stad, voert de veertienjarige Nour op, die het als jongste van vier broers niet makkelijk heeft. De vader van het gezin is overleden en de moeder ligt in coma op bed. Dat Nour van Pavarotti houdt vinden zijn broers bespottelijk. Het leidt tot spanningen als de jongen in de zomer gratis een operacursus mag volgen. Nours oudste broer wil er niet van horen, want hij vindt dat het tijd is dat zijn broertje als pizzabezorger een bijdrage levert aan het karige gezinsinkomen.

De film toont uitstekend het dilemma van Nour, die klem zit tussen wat thuis van hem

verwacht wordt en een andere, culturele wereld waartoe hij zich aangetrokken voelt. Het had makkelijk kunnen uitmonden in een verhaal over een zielige tiener, die het op moet nemen tegen drie bullebakken van broers, maar in die valkuil valt de film niet. Ook Nours broers zijn levensechte personages, die evenveel van elkaar verschillen als broers in het echte leven. Dat de oudste broer wil dat Nour gaat werken, is begrijpelijk, want voor voldoende brood op de plank is alle hulp nodig.

Het in warm zomerlicht badende *Mes frères et moi* is een warmbloedige, innemende film over het leven in een achterstandswijk. De tussen realisme en modern sprookje balancerende film maakt de pijn van het zich los worstelen uit een weliswaar warm, maar ook benauwend milieu, bij vlagen ontroerend voelbaar.

JOS VAN DER BURG

MES FRÈRES ET MOI FRANKRIJK, 2021 | REGIE YOHAN MANCA | MET MAËL ROUIN BERRANDOU, DALI BENSALLAH | 108 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 11 AUGUSTUS

LINGUI, THE SACRED BONDS

Pamflet voor abortus

Mahamat-Saleh Haroun heeft in zijn nieuwste film de beste feministische bedoelingen, maar doet vrouwen ook tekort.

Lingui, the Sacred Bonds toont Tsjaad als een plek van felle kleuren en heldergeel licht. Oranje en blauwe gewaden steken af tegen de lemen huizen. In de buitenwijken van hoofdstad N'Djamena vlecht de dertigjarige Amina (Achouackh Abakar Souleymane) vuurkorven van oude autobanden. Zo onderhoudt ze zichzelf en haar vijftienjarige dochter Maria (Rihane Khalil Ali).

Dat verandert wanneer Maria van school wordt gestuurd omdat ze zwanger is. Zij wil een abortus, omdat ze niet wil eindigen als Amina: "Geminacht door iedereen omdat je een alleenstaande moeder bent." Amina sputtert tegen; ze is praktiserend moslim en abortus is volgens het geloof verboden. Maar

haar dochter is vastbesloten.

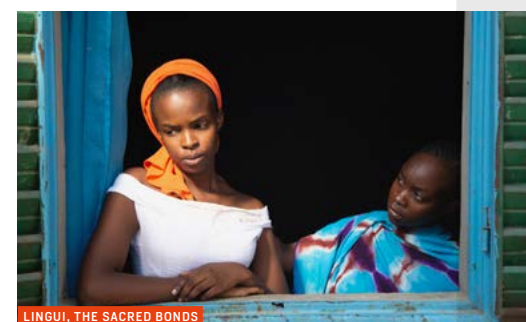
Over de vader zwijgt Maria. Ze kruipt in bed met een grote, grijze knuffelbeer tegen haar buik. Zij is verkracht, dat voel je aan alles. Maar daar gaat de film niet over. We moeten het over abortus hebben, stelt regisseur en scenarist Mahamat-Saleh Haroun. Dat is in Tsjaad niet alleen taboe, maar ook bij wet verboden.

De kracht van *Lingui* zit in de sfeerbeelden van stoffige steegjes en de aandacht waarmee Haroun arbeid toont. Er wordt amper gefilmd in Tsjaad, dat alleen al maakt deze beelden bijzonder. Maar de regisseur laat op verhaal-niveau steken vallen. Zijn films hadden tot nu steeds mannelijke hoofdpersonen. Maar waar de mannen specifiek zijn, laat Haroun zich bij zijn vrouwelijke hoofdpersonages verleiden tot stereotypen. Amina is weinig meer dan een moeder, Maria is vooral zwanger. Hun

sparzame dialogen gaan over weinig meer dan abortus. In interviews spreekt Haroun zich uit tegen het patriërchaat; hij hoopt dat deze film vrouwen zal helpen. Dat is nobel en belangrijk. Maar daarmee voelt *Lingui* meer als missiewerk dan filmkunst. En zo doet Haroun zijn vrouwelijke personages tekort. Hij gebruikt ze voor zijn pamflet en reduceert ze tot symbolen.

Lingui betekent 'connectie' en in algemene zin solidariteit. In Harouns film gaat het om solidariteit bij vrouwen onderling, maar hij roept ook de toeschouwers op om solidair met hen te zijn. Want de mannen in hun omgeving zijn het niet. Zelfs als die behulpzaam blijken, lijken ze bedreigend. Hierin schuilt een kracht van *Lingui*. De film toont Tsjaad als een akelige, controlerende en vijandige plek voor vrouwen.

Het mooiste voorbeeld daarvan is wanneer Maria met haar kleren aan een meer inloopt. Is het een poging tot zelfmoord? Of wil ze zwemmen? Een man op krukken houdt haar in de gaten. Nog voor ze goed en wel kopje onder is, roept hij dat ze verdrinkt. Het voelt opdringerig. Een groep van acht

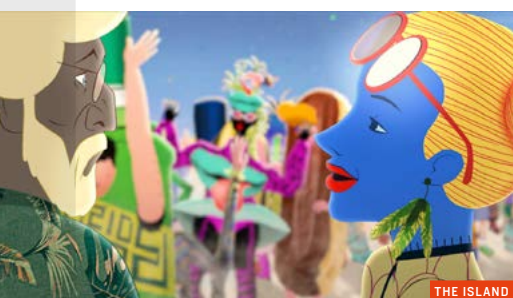

LINGUI, THE SACRED BONDS

mannen tilt haar uit het water en cirkelt om haar heen. Vanuit haar perspectief zien we ze vaag. Ze kan geen kant op. Ze redden haar, maar het voelt als aanranding.

LAURA VAN ZUYLEN

LINGUI, THE SACRED BONDS FRANKRIJK/TSJAAD, 2021 | REGIE MAHAMAT-SALEH HAROUN | MET ACHOUACKH ABAKAR SOULEYMANE, RIHANE KHALIL ALIO | 87 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN VANAF 25 AUGUSTUS

THE ISLAND

THE ISLAND

Betoverende ratjetoe

Is het een muzikale politieke satire of een existentiële bespiegeling over eenzaamheid? Als ideeënoefening is *The Island* niet altijd overtuigend, maar de animatie is meeslepend mooi.

De kwieke tachtiger met zijn blonde kuif die vanaf zijn rotspunt melancholiek over de woelige zee staart heet Robinson. De enige overlevende van een door een reuzengolf verzwolgen vluchtelingenboot noemt hij Vrijdag. Maar met de klassieke roman van Daniel Defoe heeft *The Island*, een uitdaginge Roemeense animatiefilm van Anca Damian, weinig te maken. Wel met een toneelstuk van de surrealistische Roemeense dichter Gellu Naum en hierop geïnspireerde muziek en zang van Ada Milea en Alexander Balanescu, die ook bijdragen aan de soundtrack van deze ongewone musical.

Robinsons eiland, ongetwijfeld bedoeld als metafoer, verandert al snel in een wild uitdijende fantasiewereld met onder meer een zeemeermin met een staart van plastic emmers, knalroze wolken, een technomoster als grootmoeder, afvalbergen, de zee als golvende noodhulpdeken, een toren van Babel en een hippe jonge vrouw die beweert zowel de moeder van Robinson als de twintigjarige Vrijdag te zijn. Plus piraten, al dan niet met verlopen vergunning, kapitalistische uitbuiteren, militairen en een giftig feestmenu. Intussen zingt Robinson dat hij

droomt van supermarkten en jachtpartijen. Als hij een fantasieschot in de lucht lost valt er een hele inventaris van onze consumptie-maatschappij op zijn hoofd. Maatschappijkritisch en hoogst ironisch, dat zeker, maar hoe dan precies?

De grote ambitie wringt regelmatig met de nogal wisselvallige invulling. Een wonderlijk ratjetoe dat nu eens sterk en speels is, en dan weer gezocht, raadselachtig of simplistisch. Soms grimmig, maar ook aangenaam lichtvoetig en melancholiek.

De duidelijkste lijn is die van Vrijdag, die op zeker moment zijn zwaar aangezette karkurale onderdanigheid afschudt en een redder van immigranten wordt. Robinson is eerder een filosoof die peinst over eenzaamheid en illusies. Als hij zijn digitale tablet aanraakt verandert de wereld om hem heen. Metaverse? Je kan hem ook zien als vertegenwoordiger van het goedbedoelende, zelfingenomen Westen. Volgens tussentitels is hij op zoek naar het paradijs, dat onder meer verschijnt in de gedaante van een door militairen bewaakt vluchtelingenkamp, van buiten roze, van binnen een gevangenis.

Het helpt om geen traditioneel verhaal te

verwachten. *The Island* is eerder een ongewone musical met gezongen poëzie (grotendeels offscreen) en een visueel concert van invallen en ideeën. Maar een iets krachtiger en samenhangender compositie was zeer welkom geweest.

Terwijl het visueel toch een zeer creatieve animatie is. Damian maakte eerder *L'extraordinaire voyage de Marona*, waarin een kleine hond terugblijkt op haar leven. De speelse vrijheid van expressie daarin trekt Damian in *The Island* nog verder door. Met een soms bijna dansende versmelting van technieken, van 2D-tekenwerk en collages tot computeranimatie. Een heel eigen universum vol kleur- en lijnenspel en wonderlijke figuren. Wie zich niet stoort aan het fragmentarische karakter van de inhoud kan zich moeiteloos laten betoveren.

LEO BANKERSEN

THE ISLAND ROEMENIË/BELGIË/FRANKRIJK, 2021 | REGIE ANCA DAMIAN | MET ALEXANDER BALANESCU, LUCIAN IONESCU, CRISTINA JUNCU | 85 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOOP FILM | TE ZIEN VANAF 18 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl

WHITE BERRY

Overal een buitenbeentje

Het albinisme van de zeventienjarige Grace zet haar zoektocht naar identiteit op scherp in Sia Hermanides regiedebuut *White Berry*, dat wat meer had mogen sprankelen.

Het is vooral de geluidsband die ons in de openingsscène van *White Berry* naar Afrika transporteert. Een zacht geluidsbed van tsjirpende krekels en zingende vrouwenstemmen, dat ruw wordt onderbroken wanneer de vijfjarige Shawna, die albinisme heeft, door haar moeder wordt aangespoord te vluchten.

In Burundi en andere Afrikaanse landen wordt door malafide medicijnmannen magische krachten toegeschreven aan lichaamsdelen van mensen met albinisme. Daardoor is er een lucratieve handel ontstaan en zijn ze er constant in levensgevaar. Shawna en haar familie vluchten daarom naar Nederland.

In de korte proloog in Afrika is het Shawna's oudere broer Samuel die haar in bescherming neemt en dat doet hij nog steeds wanneer de film vervolgens springt naar hedendaags Rotterdam, waar Shawna nu Grace heet. "I've got the colours, she's got the brains", grijnst Samuel als mensen zich

verbazen over het verschil in huidskleur tussen hem en zijn zus. Grace lacht er wat ongemakkelijk bij.

Grace is inmiddels een tiener en zoekt naar haar plek in de wereld. Als ze wordt opgenomen in de entourage van danser Kya, moedigt die haar aan om haar Afrikaanse roots te omarmen. Maar hoe werkt dat als je daar juist in levensgevaar was vanwege wie je bent?

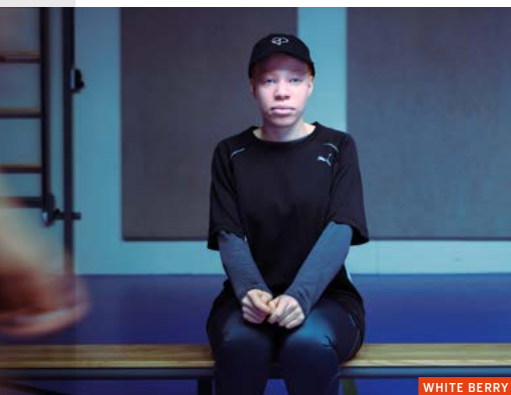
Regisseur Sia Hermanides stelde in een *Filmkrant*-interview over haar kortfilm *Afua* dat ze graag meer films zou zien over "sisterhood, vrouwen die elkaar inspireren en verder helpen in plaats van elkaar beconcurreren". Zo'n film is *White Berry* geworden, tot de dramaturgische wetten toch een beetje conflict vereisen. Hermanides en coscenarist Ilse Ott baseerden dit regiedebuut deels op het leven van hoofdrolspeelster Latifa Mwazi, die ook een bijdrage leverde aan het scenario. Mwazi draagt de film overtuigend.

Hermanides sluit in haar meer diverse blik op de Nederlandse samenleving aan bij een jonge, veelbelovende generatie Nederlandse filmmakers. Maar minder dan makers als Sam de Jong en Ena Sendjariovic laat zij de belevingswereld van haar personages ook doorsijpelen in de stijl van haar film. Daarmee sluit ze meer aan bij het minder uitbundige realisme van makers als Mijke de Jong.

Dat is op zichzelf geen verkeerde keuze, natuurlijk, en Hermanides' uitvoering overtuigt binnen de kaders van die vorm. Maar het leidt er wel toe dat *White Berry* net wat minder sprankelend en verrassend is dan de film had kunnen zijn. Misschien ook net wat minder eigenzinnig dan Mwazi had verdiend.

JOOST BROEREN-HUITENGA

WHITE BERRY NEDERLAND, 2022 | REGIE SIA HERMANIDES | MET LATIFA MWAZI | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

WHITE BERRY

POTATO DREAMS OF AMERICA

In de hoop op een beter leven

Regisseur Wes Hurley maakt na een kortfilm én een VR-documentaire, met *Potato Dreams of America* nu ook een lange film over zijn komst naar Amerika als homoseksuele zoon van een Russische postorderbruid.

Is dat te veel? Nee hoor, die emigratie blijft een interessant verhaal en grote kans dat het Nederlands publiek die eerste twee niet gezien heeft. Het kortje *Little Potato* (2017) maakte grote indruk tijdens het SXSW-filmfestival in Austin maar was niet in Nederland te zien, en de virtualreality-installatie *Potato Dreams* (2017) kreeg kortstondig een opstelling tijdens IDFA. Dat Hurley – die ooit als Vasili Naumenko door het leven ging – tijdens het uiteenvallen van de USSR opgroeide in Vladivostok en vervolgens bij een Ameri-

kaanse religieuze fanaticus in huis kwam, zal dus voor de meeste mensen nieuw zijn.

Potato Dreams of America is interessant opgedeeld in twee stukken. Als eerste de armzalige jeugd van Vasili (alias Potato) in het grauwe en verstikkende communistische rijk dat op zijn laatste benen loopt. Het enige lichtpuntje zijn de Amerikaanse films waar bij hij 's avonds wegdroomt. *Star Wars*, *Total Recall*, *Pretty Woman*. "In Amerikaanse films winnen de goeie altijd, in Russische juist de slechteriken", klaagt Vasili (Hersh Powers) op school. Dat valt ook zijn alleenstaande moeder Lena (Sera Barbieri) op en ze besluit zich op te geven als postorderbruid voor Amerikaanse mannen. In de hoop op een beter leven.

Dat Russische deel speelt zich af in een toneelachtige setting die volgens Hurley aan

ENCORE

Van een balletmeisjesdroom naar de hel en weer terug

Een lelijke val op het hoogtepunt van haar balletcarrière maakt een eind aan Élise's meisjesdroom. Op haar 26ste moet de zwaar geblesseerde soliste zichzelf opnieuw uitvinden. Bestaat er zoiets als een tweede dansleven?

ENCORE

"Dáárom wilde ik dat je rechten ging studeren. Als je je leven bouwt rondom een lichaam heb je twee levens nodig." Wat Élise's vader Henri betreft is daarmee de kous af. Heeft ze zijn boek trouwens al gelezen? Zelfs terwijl ze in de diepste put zit moet Élise het niet van haar vader hebben.

Élise schittert als soliste bij het Parijse Opera Ballet, tot ze tijdens de opvoering van balletklassieker *La Bayadère* haar voet ruïneert. Ze zal jarenlang moeten revalideren: een doodsvonniss voor iedere professionele balletdanseres. Diepbedroefd besluit Élise haar eveneens 'gevalen' balletvriendin te helpen met een cateringklus bij een artiestenverblijf in Bretagne. Terwijl Élise lusteloos daar mise-en-place afhandelt, dansen inspirerende leeftijdsgenoten uit een modern dansgezelschap voor haar ogen. Als ze op zeker mag moment mee mag repeteren, trekken langzaam maar zeker die zwarte gordijnen op.

Een fictiefilm rondom dans stond al lang op de verlanglijst van Cédric Klapisch (*Retour en Bourgogne*). In 2010 maakte hij de documentaire *Auréli Dupont danse l'espace d'un instant*, over de toenmalige solist bij

Paris Opera Ballet. Vervolgens registreerde hij verschillende choreografieën van het prestigieuze balletgezelschap. In coronajaar 2020 maakte hij met deze dansers de veelbekende korte dansfilm *Dire merci* (2020) waarbij zij zichzelf in actie en vanuit hun eigen quarantaineplek filmde.

Voor *Encore* castte Klapisch echte dansprofessionals in de dansrollen; hij wilde het gebruik van body doubles zoals in Darren Aronofsky's *Black Swan* absoluut voorkomen. Zo debuteert prima ballerina Marion Barbeau als actrice in de hoofdrol en speelt ook choreograaf Hofesh Shechter zichzelf. Het dansgezelschap voert ondertussen Shechters choreografieën uit. De score, deels bestaande uit muziek van Shechters stuk 'Political mother: The Choreographer's Cut' (2011), is minimalistisch, dan weer bombastisch of spannend overlappend.

Soms worden issues die ongetwijfeld binnen de balletwereld spelen aangeboord, zoals rigide leefstijl, gevoelens van superioriteit, maar ook de kritiek op het tragische vrouwenlot in het klassieke ballet. Een van de 'bekeerde' balletdansers stelt zelfs beledend dat 'ieder meisje in een witte tutu in feite een ten dode opgeschreven vrouw is'.

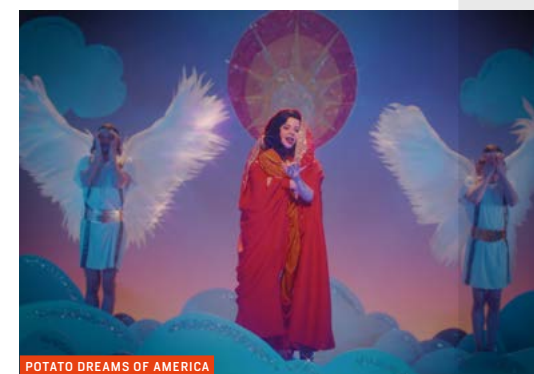
Dit scenario is afwisselend de droom én de nachtmerrie van ieder balletmeisje. Het drama is doorspekt met luchtige, komische en romantische scènes en blijkt zo een feel-goodfilm pur sang. Het moderne sprookje over wederopstanding eindigt keurig rond op alle fronten, met een nieuwe toekomstdroom, hernieuwd dansplezier en een kersverse geliefde. Zelfs vaderlief krijgt die langverwachte confrontatie met zijn dochter voor z'n kiezen.

MARICKE NIEUWDORP

ENCORE FRANKRIJK, 2022 | REGIE CÉDRIC KLAPISCH | MET MARION BARBEAU, FRANÇOIS CIVIL, DENIS PODALYDÉS, HOFESH SHECHTER | 117 MINUTEN | DISTRIBUTIEUR CINÉART NEDERLAND | TE ZIEN VANAF 7 JULI

Amerikaanse sitcoms refereert, maar evenveel vandoen heeft met het werk van theaterregisseurs als Derek Jarman en Pedro Almodóvar. Niet toevallig grootheden van de queer-cinema, want Vasili is, zoals zijn botte oma Tamara (Lea DeLaria) hem eufemistisch omschrijft, 'gevoelig'. Bij hemzelf gaat het licht werkelijk branden wanneer hij dankzij het geoliede lichaam van Jean-Claude Van Damme zijn eerste seksuele ervaring beleeft.

In Amerika verandert de film van stijl én acteurs: de heldere kleuren en beweeglijke camera passen bij de verwondering van moeder en zoon (nu gespeeld door Marya Sea Kaminska en Tyler Boccock) die zich bevrijd en vrolijk makend door hun nieuwe woonplaats Seattle bewegen. Maar de vrolijkheid verdwijnt al snel wanneer stiefvader John (Dan Lauria) zich als een religieus tiran ontpopt. Stuur hij Vasili straks weer terug vanwege diens geaardheid? Uiteindelijk is het Gregg Araki's filmklassieker *The Living End* die een onverwachte doorbraak in de situatie veroorzaakt. Het zorgt voor een vreemde omslag in het verhaal – waarin je als publiek

POTATO DREAMS OF AMERICA

mee moet willen gaan – maar die in werkelijkheid dus wel heeft plaatsgevonden.

GUUS SCHULTING

POTATO DREAMS OF AMERICA VERENIGDE STATEN, 2019 | REGIE WES HURLEY | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 4 AUGUSTUS

Agenda

Programmagegevens voor de Filmkrant van september moeten vóór vrijdag 12 augustus naar de redactie worden gemaaid (agenda@filmkrant.nl). De Filmkrant is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. Aanvangstijden en nadere informatie vindt u op de websites van de theaters. De volgende Filmkrant verschijnt op woensdag 31 augustus en loopt t/m woensdag 28 september.

ALKMAAR

⊕ Filmhuis Alkmaar
Pettermerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl
Premières 107 Mothers do 14.7 | **After Love** do 25.8 | **Un autre monde** do 28.7 | **Las consecuencias** do 14.7 | **Destello bravo!** do 18.8 | **Dinner in America** do 28.7 | **La dolce vita** do 11.8 | **Dwelling in the Fuchun Mountains** do 7.7 | **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **Forest – I See You Everywhere** do 4.8 | **Mamma Roma** do 4.8 | **Mass** do 21.7 | **Mes frères et moi** do 11.8 | **Otto e mezzo** do 18.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **The Real Charlie Chaplin** do 7.7 | **Splendid Isolation** do 7.7 | **There Is No Evil** do 11.8

ALMELO

⊕ Filmhuis Almelo
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl

ALMERE

⊕ Het nieuwe filmhuis/De nieuwe bibliotheek
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
Il buco wo 27.7, za 30.7 | **El buen patrón** di 19.7, vr 22.7, di 2.8 | **Crimes of the Future** do 14.7, do 4.8 | **Dwelling in the Fuchun Mountains** do 7.7, za 23.7 | **L'événement** vr 8.7, za 16.7, di 26.7, za 30.7 | **Everything Everywhere All at Once** vr 8.7, vr 29.7 | **Feast** vr 15.7, do 21.7, za 23.7 | **France** di 12.7, vr 15.7, vr 29.7 | **Hit the Road** wo 13.7, do 28.7 | **To Olivia** za 9.7, wo 20.7, vr 22.7 | **Turn Your Body to the Sun** za 9.7, za 16.7, wo 3.8

ALMERE HAVEN

⊕ Corrosia
Markt 43 | 036-5215929 | cultureelcentrumcorrosia.nl
Atlantique vr 29.7 | **The Beach Bum** vr 8.7 | **First Cow** vr 12.8 | **Gli anni più belli** vr 26.8 | **Helmut Newton: The Bad and the Beautiful** vr 15.7 | **Les intranquilles** vr 22.7 | **Jump Darling** vr 19.8 | **Petite maman** vr 5.8 | **Docu donderdag A Fool's Paradise** do 7.7 | **White Riot** do 4.8 | **Pride maand Swan Song** di 9.8

ALPHEN A/D RIJN

⊕ Filmhuis Parkvilla
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis/
Les amours d'Anaïs ma 11.7 | **Elvis** vr 12.8, za 20.8, wo 31.8 | **Encore** za 13.8, di 16.8, vr 19.8, za 21.8, di 30.8 | **Grutto!** do 11.8, di 16.8, za 20.8, ma 22.8, za 28.8 | **Incroyable mais vrai** vr 8.7, di 12.7, do 14.7, za 16.7 | **Nowhere Special** za 9.7, di 12.7, vr 15.7 | **Stip & Vlek doen weer gek** za 10.7 | **The Real Charlie Chaplin** wo 24.8, ma 29.8 | **To Olivia** wo 13.7 | **Arts in Cinema Raphael Revealed** za 14.8, wo 17.8, di 23.8

AMERSFOORT

⊕ Filmtheater De Lieve Vrouw
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-4226555 | lievevrouw.nl
Il buco | **Elvis** | **Hit the Road** | **Incroyable mais vrai** | **Nowhere Special** | **A Thousand Fires** | **Premières 107 Mothers** do 14.7 | **Alcarràs** do 18.8 | **L'amour c'est mieux que la vie** do 25.8 | **Un autre monde** do 28.7 | **Casablanca Beats** do 25.8 | **Clara Sola** do 11.8 | **Las consecuencias** do 14.7 | **Coupez!** do 25.8 | **Encore** do 7.7 | **Grutto!** do 7.7 | **Les intranquilles** do 11.8 | **The Island** do 18.8 | **Knor** do 7.7 | **The Last Bus** do 21.7 | **Lingui, the Sacred Bonds** do 25.8 | **Mamma Roma** do 4.8 | **Maternale** do 4.8 | **Mes frères et moi** do 11.8 | **Moonbound** do 14.7 | **Peter von Kant** do 4.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **La ruche** do 21.7 | **Splendid Isolation** do 7.7 | **The Story of My Wife** do 28.7 | **Supereroi** do 4.8 | **There Is No Evil** do 11.8 | **Documentaire premières Grutto!** do 7.7 | **The Real Charlie Chaplin** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **Film op het Plein** do 18.8, do 25.8 | **Gay Beyto** juli | **Jeugdpremières Coppelia** do 7.7 | **Knor!** do 7.7 | **De legende van samoerai Henk** wo 20.7 | **Previously Unreleased Destello bravo!** do 18.8 | **Dwelling in the Fuchun Mountains** do 7.7 | **Forest – I See You Everywhere** do 4.8

AMSTERDAM

⊕ Cinema De Balie
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
⊕ Filmhuis Cavia
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Buitenvertoningen Flammes do 17.7 | **Shapeshifting: 4 Short Videos** za 16.7 | **Speed Sisters** vr 15.7
⊕ Cinecenter
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
Premières Un autre monde do 28.7 | **Las consecuencias** do 14.7 | **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **Peter von Kant** do 4.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **Speak No Evil** do 21.7 | **The Story of My Wife** do 28.7
⊕ Eye Filmmuseum
Ijpromenade 1 | 020-5891400 | eye.nl
Film & muziek Frances Ha + Future Husband za 27.8 | **Small World**, i.s.m. Grachtenfestival za 13.8, za 14.8 | **Koolhoven & Simons The Beyond + The New York Ripper** do 14.7 | **Previously Unreleased Destello bravo!** do 18.8 | **Dwelling in the Fuchun Mountains** do 7.7 | **Forest – I See You Everywhere** do 4.8 | **Kill It and Leave This Town** do 21.7 | **Sidney Poitier & Denzel Washington Blackboard Jungle** do 10.7, ma 18.7 | **Buck and the Preacher** za 16.7, do 21.7 | **Devil in a Blue Dress** wo 27.7 | **Fences** wo 20.7, do 31.7 | **Glorry** do 10.7, za 23.7, di 2.8 | **Guess Who's Coming to Dinner** za 9.7, vr 29.7 | **The Hurricane** za 9.7 | **In the Heat of the Night** vr 8.7 | **Lilies of the Field** vr 22.7 | **No Way Out** vr 15.7, wo 3.8 | **Philadelphia** wo 3.8 | **A Raisin in the Sun** ma 25.7, di 2.8 | **The Slender Thread** do 24.7, za 30.7 | **To Sir, with Love** do 28.7 | **The Tragedy of Macbeth** ma 1.8 | **Training Day** di 12.7, do 21.7
⊕ FC Hyena
Aambeeldstraat 24 | 020-3638502 | fchyena.nl
The Innocents do 14.7 | **Nope** do 11.8
⊕ FilmHallen
Hannie Dankbaarpassage 12 | 020-8208122 | filmhallen.nl
Premières Alcarràs do 18.8 | **Un autre monde** do 28.7 | **Bullet Train** do 4.8 | **Las consecuencias** do 14.7 | **Encore** do 7.7 | **The Innocents** do 14.7 | **Nope** do 11.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **Speak No Evil** do 21.7 | **Where the Crawdads Sing** do 25.8 | **Arts in Cinema Raphael Revealed** do 14.7 | **Documentaire Fire of Love** do 14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Real Charlie Chaplin** do 7.7 | **Jeugd Knor** wo 13.7 | **Klassieker In the Heat of the Night** do 7.7 | **National Theatre Live Prima facie** do 21.7 | **Previously Unreleased After Love** do 25.8 | **Dinner in America** do 28.7 | **Mass** do

Duitse cinema en John Ford

Je kunt naar Antwerpen gaan om met duizenden anderen over de winkelstraat Meir te sloffen, maar je kunt ook naar het Zomerfilmcollege. In bioscoop De Cinema gaat het van 10 t/m 16 juli met lezingen en films over de romantische aspecten van de Duitse cinema in de jaren zeventig en John Fords films uit de jaren dertig.

Antwerpen is voor veel Nederlanders een café- en winkelstad, maar als het aan Cinea ligt, de Vlaamse organisatie die filmkennis wil verspreiden, gaan Nederlanders ook voor het Zomerfilmcollege de grens over. En waarom ook niet, want het Zomerfilmcollege, dat al sinds 1971

bestaat en waarin de voertaal Engels is, neemt in het film-landschap een unieke plaats in. Zonder te vervallen in academisch jargon richt het zich met prikkelende lezingen en films op 'gewone' film liefhebbers. Anders gezegd: het evenement zit tussen festival en symposium in.

Dit jaar doet het dat met twee filmhistorische onderwerpen, die met lezingen en films worden uitgediept. 'Melancholia: German Romantic Cinema' nuanceert het beeld van de Duitse cinema van de jaren zeventig. Die wordt altijd als een rebelse politieke cinema gezien, die zich afzette tegen de apolitieke cinema van de jaren vijftig.

Het Zomerfilmcollege stelt dat er binnen deze cinema ook een op de Romantiek geïnspireerde stroming was. In de films van onder andere Werner Schroeter, Daniel Schmid en Hans-Jürgen Syberberg spelen pathos, irrationaliteit, extase en het sublieme een grote rol, begrippen die door de *Blut und Boden*-ideologie van de nazi's besmet waren geraakt. Maar ook Fassbinder was beïnvloed door de Romantiek. De lezing 'R.W. Fassbinder: A shamelessly utopian and probably infantile vision of something like love' van filmwetenschapper Cristina Álvarez klinkt alvast fijn polemisch.

Het tweede filmhistorische onderwerp gaat onder de titel 'John Ford in the Hollywood system' over de betekenis van die filmmaker. Filmwetenschapper en Ford-expert Lea Jacobs gaat in op Fords grotere betekenis voor de cinema dan als regisseur van westerns. Vooral in de jaren dertig toonde Ford zich een uiterst veelzijdige filmmaker, die komedies, drama's en oorlogsfilms maakte. Veel van zijn films bevatten bovendien een diepgaande kritiek op de Amerikaanse samenleving.

CINEA.BE

14.7 | **There Is No Evil** do 11.8 | **⊕ Het Ketelhuis**
Pazzanistraat 4 | 020-6840090 | ketelhuis.nl
Premières 107 Mothers do 14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Innocents** do 14.7 | **Knor** wo 13.7 | **The League of Super Pets** wo 3.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **Speak No Evil** do 21.7 | **Splendid Isolation** do 7.7 | **Deutsches Kino Die Genträumten** di 26.7 | **Film & soep 107 Mothers** do 14.7 | **Mes frères et moi** do 11.8 | **Piccolo corpo** do 28.7 | **Gay film Beyto** za 9.7 | **Jeugd Knor** do 10.7 | **⊕ Kriterion**
Roetersstraat 170 | 020-6231709 | kriterion.nl
The Adventures of Tintin: The Secret of the Unicorn do 17.7 | **⊕ Lab111**
Arie Biemondstraat 111 | 020-6169994 | lab111.nl
Down the Rabbit Hole: Reality in Cinema Enter the Void za 9.7 | **The Exterminating Angel** vr 8.7 | **Jacob's Ladder** do 10.7 | **The Matrix** wo 13.7 | **Mulholland Drive** vr 8.7, za 16.7 | **Persona** do 10.7 | **They Live** vr 15.7 | **Classics The Room** (niet ondertiteld) za 16.7, vr 22.7, di 12.8 | **Ingmar Bergman Persona** do 10.7 | **Previously Unreleased The Souvenir** vr 8.7, ma 11.7 | **The Souvenir: Part II** za 9.7, do 10.7, di 12.7, wo 13.7 | **Sing-A-Long Gre-**

ase (niet ondertiteld) vr 15.7, za 23.7 | **The Lion King** za 30.7, za 6.8 | **The Rocky Horror Picture Show** (niet ondertiteld) vr 29.7, vr 5.8
⊕ Melkweg
Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkweg.nl
Kaboom anime Fortune Favors Lady Nikuko za 16.7
⊕ The Movies
Haarlemmerdijk 161 | 020-6386016 | themovies.nl
Heropening verwacht in de zomer
⊕ Rialto De Pijp
Ceintuurbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
Voorpremière Knor do 10.7
⊕ Rialto VU
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
Onderstaande films draaien in Rialto De Pijp of Rialto VU
Premières 107 Mothers do 14.7 | **Asako I & II** do 28.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **The Innocents** do 14.7 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **The Story of My Wife** do 28.7 | **There Is No Evil** do 11.8
⊕ Studio/K
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
Premières 107 Mothers do 14.7 | **Alcarràs** do 18.8 | **Un autre monde** do 28.7 | **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **Mass** do 21.7 | **Nope** do 11.8 | **The Souve-**

nir: Part II do 7.7 | **Jeugd Knor** wo 13.7 | **The League of Super Pets** wo 3.8
⊕ Filmtheater De Uitkijk
Prinsengracht 452 | 020-2232416 | uitkijk.nl
Klassieker Summer with Monika do 10.7
⊕ Zuid-Afrikahuis
Keizersgracht 141-C | 020-6249318 | zuidafrikahuis.nl

APELDOORN
⊕ Filmtheater/Podium Gigant
Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl
Premières 107 Mothers do 14.7 | **After Love** do 25.8 | **Alcarràs** do 18.8 | **Un autre monde** do 28.7 | **Clara Sola** do 11.8 | **Coupez!** do 25.8 | **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Innocents** do 14.7 | **Les intranquilles** do 11.8 | **Mass** do 14.7 | **Mes frères et moi** do 11.8 | **A Parked Life** do 18.8 | **Piccolo corpo** do 14.7 | **The Real Charlie Chaplin** do 7.7 | **La ruche** do 21.7 | **Splendid Isolation** do 7.7 | **Le sommet des dieux** do 18.8 | **The Story of My Wife** do 21.7 | **Supereroi** do 4.8 | **There Is No Evil** do 28.7 | **Where the Crawdads Sing** do 25.8 | **Zo doo wie-jleu dat** do 7.7 | **Buitenfilms Ali & Ava** wo 10.8 | **Boiling Point** do 21.8 | **Druk** wo 17.8 | **Licorice Pizza** vr 19.8 | **Promising Young**

Woman zo 14.8 | Supereroi vr 12.8 | **Jeugd Geheim agent Mar-
nie** ma 11.7 | **Twee kleine kleu-
tertjes** za 9.7 | **Knor** za 9.7 |
**Shaun the Sheep Movie: Far-
mageddon** zo 10.7

ARNHEM

☉ **Focus Filmtheater**
Audrey Hepburnplein 1 | 088-
1900666 | focusarnhem.nl
**Premières Dwelling in the
Fuchun Mountains** do 7.7 | **En-
core** do 7.7 | **Fire of Love** do
14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Inno-
cents** do 14.7 | **Kill It and Leave
This Town** do 21.7 | **Knor** do 10.7
| **Mass** do 14.7 | **Piccolo corpo**
do 14.7 | **The Real Charlie Chap-
lin** do 7.7 | **Splendid Isolation** do
7.7 | **Arts in Cinema Raphael Re-
vealed** vr 22.7 | **Expat Cinema
Wheel of Fortune and Fantasy**
wo 13.7 | **Openluchtcinema Les
amours d'Anaïs** vr 8.7 | **Knor** vr
22.7 | **De openbaring** vr 15.7

ASSEN

☉ **Bioscoop De Nieuwe Kolk**
Weiersstraat 1 | 088-0128560
| asserfilmiga.nl
Lunana ma 11.7, di 12.7, za 16.7,
zo 17.7 | **Nowhere Special** za 9.7,
zo 10.7

BERGEN

☉ **CineBergen/Zwarte Schuur**
Eeuwigelaan 7 | 072-5815914 |
cinebergen.nl
Downton Abbey: A New Era
do 7.7 | **Encore** do 7.7, za 9.7 |
Grutto! vr 8.7 | **The Real Char-
lie Chaplin** vr 8.7 | **Knor** zo 10.7
| **Verwacht Un autre monde** do
28.7 | **Las consecuencias** do
14.7 | **The Souvenir: Part II** do 17.7
| **The Story of My Wife** do 28.7

BREDA

☉ **Chassé Cinema**
Claudius Prinsenlaan 8 | 076-
5303131 | chasse.nl
Premières Alcarraz do 18.8 |
Casablanca Beats do 25.8 | **En-
core** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7
| **Grutto!** do 7.7 | **Les intranqui-
les** do 11.8 | **Lingui, the Sacred
Bonds** do 25.8 | **Maternal** do 4.8
| **Peter von Kant** do 4.8 | **Piccolo
corpo** do 14.7 | **The Real Charlie
Chaplin** do 7.7 | **La ruche** do 21.7
| **Le sommet de dieux** do 18.8 |
The Story of My Wife do 25.7 |
White Berry do 4.8 | **Jeugdpre-
mières Knor** wo 13.7 | **Arts in Ci-
nema Raphael Revealed** zo 17.7,
ma 25.7 | **Butplugged Beyo-
nd** (1981) wo 13.7 | **Cinema y ci-
clismo La bicicleta** ma 8.8 | **El
prado de las estrellas** ma 22.8 |
De Quijotes y semillas ma 15.8
| **The Racer** ma 18.7 | **La sonri-
sa verdadera** ma 1.8 | **A Sun-
day in Hell** ma 11.7 | **Transcar-
pathians** ma 25.7 | **Previous-
ly Unreleased After Love** zo
28.8, di 30.8 | **Destello bravío**
za 20.8, di 23.8 | **Dinner in Ame-
rica** za 30.7, di 2.8 | **Dwelling in
the Fuchun Mountains** za 9.7, di

12.7 | **Forest – I See You Every-
where** zo 7.8, di 9.8 | **Kill It and
Leave This Town** zo 24.7, di 26.7
| **Mass** za 16.7, di 19.7 | **There Is
No Evil** za 13.8, di 16.8 | **Spe-
cial De Oost** zo 24.7 | **St. Joost
Film Premières** do 7.7 | **Summer
Docs** elke woensdag

BUSSUM

☉ **Filmhuis Bussum**
Brediusweg 1 | 035-6938694 |
filmhuisbussum.nl
Premières 107 Mothers do 14.7
| **L'amour c'est mieux que la vie**
do 25.8 | **Un autre monde** do
28.7 | **Clara Sola** do 11.8 | **Enco-
re** do 7.7 | **Fire of Love** do 14.7 |
Grutto! do 7.7 | **The Innocents**
do 14.7 | **The Island** do 18.8 |
Knor wo 13.7 | **The Last Bus** do
21.7 | **Maternal** do 4.8 | **Mes frè-
res et moi** do 11.8 | **A Parked Life**
do 18.8 | **Peter von Kant** do 4.8 |
Piccolo corpo do 14.7 | **The Real
Charlie Chaplin** do 7.7 | **La ru-
che** do 21.7 | **Splendid Isolati-
on** do 7.7 | **The Story of My Wife**
do 28.7 | **Strijder** do 21.7 | **Sup-
ereroi** do 4.8 | **Arts in Cinema
Raphael Revealed** do 14.7 | **Pre-
viously Unreleased After Love**
do 25.8 | **Destello bravío** do 18.8
| **Dinner in America** do 28.7 |
**Dwelling in the Fuchun Moun-
tains** do 7.7 | **Forest – I See You
Everywhere** do 4.8 | **Kill It and
Leave This Town** do 21.7 | **Mass**
do 21.7 | **The Souvenir: Part II** do
7.7 | **There Is No Evil** do 11.8

CAPELLE A/D IJSSEL

☉ **Isalatheater**
Stadsplein 5 | 010-4586300 |
isalatheater.nl

DELFT

☉ **Filmhuis Lumen**
Doelenplein 5 | 015-2140226 |
filmhuis-lumen.nl
**Charlie Chaplin A King in New
York** ma 15.8 | **Limelight** ma
25.7 | **Previously Unreleased
Dwelling in the Fuchun Moun-
tains** ma 11.7 | **Kill It and Le-
ave This Town** do 21.7 | **Mass**
ma 18.7

DEN BOSCH

☉ **Verkadefabriek**
Boschdijkstraat 45 | 073-
6818160 | verkadefabriek.nl
Buitenbios Amélie do 14.7 | **Un
autre monde** za 30.7 | **The Big
Lebowski** di 26.7 | **Elvis** vr 8.7 |
Encanto di 12.7 | **Encore** za 9.7
| **Grease [sing-a-long]** do 7.7 |
The Innocents za 16.7 | **Licorice
Pizza** wo 3.8 | **Moerasdraak** (+
making of) wo 20.7 | **No Time to
Die** do 28.7 | **Nomadland** do 21.7
| **The Piano** di 2.8 | **Rocketman**
vr 15.7 | **Speak No Evil** za 23.7
| **Summer of Soul** vr 29.7 | **Top
Gun: Maverick** wo 13.7 | **La vita
è bella** di 19.7 | **Western Stars** vr
22.7 | **The Worst Person in the
World** wo 27.7

DEN HAAG

☉ **Filmhuis Den Haag**
Spui 191 | 070-3656030 |
filmhuisdenhaag.nl
After Love do 25.8, zo 28.8,
wo 31.8 | **Destello bravío** do
18.8, zo 21.8 [Engels ondertit-
eld] wo 24.8 | **Dinner in Ame-
rica** do 28.7, zo 31.7, wo 3.8 |
**Dwelling in the Fuchun Moun-
tains** do 7.7, zo 10.7, [Engels on-
dertiteld] wo 13.7 | **Encore** do 7.7
| **Forest – I See You Everywh-
ere** do 4.8, za 6.8, [Engels ondertit-
eld] wo 10.8 | **Kill It and Leave
This Town** do 21.7, za 23.7, [En-
gels ondertiteld] wo 27.7 | **Knor**
zo 10.7, zo 17.7 | **Mass** do 14.7, zo
17.7, wo 20.7 | **Raphael Revealed**
za 16.7, di 2.8, za 13.8, za 20.8 |
There Is No Evil do 11.8, zo 14.8,
[Engels ondertiteld] wo 17.8 |
Arts in Cinema Sunflowers za
9.7 | **The Sound of Chaplin The
Circus** di 12.7, do 4.8, di 23.8
| **City Lights** zo 7.8, do 14.7, za
30.7 | **The Gold Rush** do 21.7, za
6.8 | **The Great Dictator** di 19.7,
do 11.8, za 27.8 | **The Kid** za 23.7,
zo 31.7 | **A King in New York** za
9.7, do 28.7, zo 21.8 | **Limelight**
za 16.7, di 26.7 | **Modern Times**
zo 17.7, di 9.8, za 20.8 | **Monsi-
eur Verdoux** zo 24.7, di 16.8, zo
28.8 | **The Real Charlie Chap-
lin** do 7.7 | **A Woman of Paris** zo
10.7, di 2.8, za 13.8 | **Verwacht
107 Mothers** do 14.7 | **La ruche**
za 23.7 | **Moonbound** za 16.7 |
Piccolo corpo vr 15.7 | **Splendid
Isolation** ma 11.7 | **The Story of
My Wife** vr 22.7

DEN HELDER

☉ **Cinema Zevenskoop**
Julianaplein 43 | 0223-610941 |
cinemazevenskoop.nl
Ali & Ava do 4.8 t/m ma 8.8 | **Il
buco** di 2.8, wo 3.8 | **El buen pa-
trón** do 7.7 t/m ma 11.7 | **Crimes
of the Future** do 18.8 t/m ma
22.8 | **Illusions perdues** do 21.7
t/m ma 25.7 | **Lunana** do 28.7
t/m ma 1.8 | **Nowhere Special**
do 11.8 t/m ma 15.8 | **To Olivia** do
14.7 t/m ma 18.7 | **Speak No Evil**
do 25.8 t/m ma 29.8

DEVENTER

☉ **MIMIK**
Achter de Muren Vispoort 10 |
0570-618822 | mimik.nl
Premières 107 Mothers do 14.7
| **Un autre monde** do 28.7 | **Clara
Sola** do 11.8 | **Las consecuen-
cias** do 14.7 | **Coupez!** do 25.8
| **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do
14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Inno-
cents** do 14.7 | **Les intranqui-
les** do 11.8 | **Invisible Demons**
do 14.7 | **Maternal** do 4.8 | **Peter
von Kant** do 4.8 | **Piccolo corpo**
do 14.7 | **The Real Charlie Chap-
lin** do 7.7 | **La ruche** do 21.7 |
Speak No Evil do 21.7 | **Splendid
Isolation** do 7.7 | **The Story of
My Wife** do 28.7 | **Supereroi** do
4.8 | **There Is No Evil** do 11.8

Filmkijken in de buitenlucht

De klimaatverandering heeft voor film liefhebbers één positief effect: steeds vaker kunnen we 's zomers buiten films kijken. Alle buitenvertoningen deze zomer op een rijtje:

Eye Filmmuseum zet het filmscherm onder de titel **Sunsets** van 24 t/m 28 augustus buiten. Te zien zijn **Boy** (Taika Waititi), een voorpremière van **Boiling Point** (Philip Barantini) en de klassiekers **Karakter** (Mike van Diem, die ook een Q&A geeft), **Beau travail** (Claire Denis) en **Donnie Darko** (Richard Kelly).

De succesvolle **Pleinbioscoop** in Rotterdam vertoont van 10 t/m 29 augustus dagelijks een film in de openlucht. Zie later de website (pleinbioscooprotterdam.nl) voor de titels.

Succesvol is ook al jaren-

lang **Pluk de Nacht** in Amsterdam, dat van 17 t/m 28 augustus films vertoont op het Stenen Hoofd. Daarna reist Pluk de Nacht naar Utrecht, waar het vanaf 31 t/m 4 september onder de sterrenhemel bij De Havenloods films vertoont. Zie later de website (plukdenacht.nl) voor titels.

Ook streamingplatform Cinetree gaat naar buiten. In samenwerking met het Amsterdamsche Bostheater presenteert het voor de derde keer **Cinetree's Forest Filmfestival**. Van 27 t/m 31 juli staan vijf films op het programma, alle met een zijprogramma van poëzie, muziek en inleidingen. Bij openingsfilm **Elvis** (Baz Luhrmann) geeft Elvis-fan Eric Corton een muzikale ode aan de tragische koning van de rock 'n' roll. Na de vertoning van de klassieke documentaire **Paris**

Is Burning (Jennie Livingston) is er een panelgesprek over de invloed van de film op de lgbtqi+-scene. **Peanut Butter Falcon** (Tyler Nilson en Michael Schwartz) onderstreept dat veel mensen met een handicap meer kunnen en willen dan de maatschappij denkt. Met **Cinema Paradiso** (Giuseppe Tornatore) viert het festival de magische kracht van de cinema. Het festival sluit traditiegetrouw af met Wes Andersons **Isle of Dogs**, waarbij ook honden van harte zijn uitgenodigd.

Lumière Cinema in Maastricht gaat ook naar buiten. Van 19 t/m 29 augustus toert het de binnentuin onder de titel **Lumière Open Air Filmfestival** om tot een sfeervolle plek voor openluchtvertoningen. Zie later in juli de website (lumiere.nl) voor de titels.

BOY

DIEMEN

☉ **Filmtheater De Omval**
Ouddiemerlaan 104 | 020-
6001897 | theaterdeomval.nl

DOESBURG

☉ **Filmhuis Doesburg**
Het Arsenaal 1309, Klooster-
straat 15 | 0313-482336 | film-
huis-doesburg.nl

DOETINCHEM

☉ **Amphion Cultuurbedrijf**
Hofstraat 2 | 0314-340943 |
amphion.nl
Délicieux vr 8.7 | **Downton Ab-
bey: A New Era** vr 8.7 t/m zo
10.7, wo 13.7 | **Encore** do 7.7,
za 9.7, ma 11.7, di 12.7 | **Fal-
ling for Figaro** vr 8.7 | **Grutto!**
do 7.7, za 9.7 t/m wo 13.7 | **Mo-
thering Sunday** vr 8.7, wo 13.7 |
Nowhere Special do 7.7 t/m ma
11.7 | **Splendid Isolation** do 7.7
t/m zo 10.7, di 12.7, wo 13.7 | **A
Thousand Fires** zo 10.7 | **Zo doo
wiejeu dat** za 9.7 t/m ma 11.7

DORDRECHT

☉ **Cinema The Movies**
Nieuwstraat 60-62 | 078-

7200777 | themoviesdor-
drecht.nl
Premières Un autre monde do
28.7 | **Las consecuencias** do
14.7 | **Dinner in America** do 28.7
| **Encore** do 7.7 | **Fire of Love** do
14.7 | **Grutto!** do 7.7 | **The Inno-
cents** do 14.7 | **Knor** wo 13.7 |
The League of Super Pets wo
3.8 | **Mass** do 21.7 | **Moonbound**
do 14.7 | **The Real Charlie Chap-
lin** do 7.7 | **The Souvenir: Part II**
do 7.7 | **Speak No Evil** do 21.7 |
**450 jaar eerste vrije statenver-
gadering 12 Angry Men** za 9.7,
zo 10.7 | **Arts in Cinema Raphael
Revealed** do 14.7 | **Movies op
verzoek Indisch zwijgen** zo 17.7

DRACHTEN

☉ **Schouwburg De Lawei**
Laweioplein 1 | 0512-335050 |
lawei.nl/film

EINDHOVEN

☉ **Natlab**
Kastanjelaan 500 |
040-2946848 | natlab.nl
Premières 107 Mothers do 14.7
| **Dwelling in the Fuchun Moun-
tains** do 7.7 | **Encore** do 7.7 | **Fire**

of Love do 14.7 | **Grutto!** do 7.7
| **The Innocents** do 14.7 | **Knor**
wo 13.7 | **The Last Bus** do 21.7 |
Piccolo corpo do 14.7 | **The Real
Charlie Chaplin** do 7.7 | **La ruche**
do 21.7 | **Speak No Evil** do 21.7 |
Splendid Isolation do 7.7 | **Bui-
tenfilm Buckle Up a.k.a. Baklap**
vr 15.7 | **Coupez!** za 16.7 | **Envo-
le-moi** do 4.8 | **The Florida Pro-
ject** za 30.7 | **The French Dis-
patch** za 6.8 | **In the Heights** za
20.8 | **Last Night in Soho** vr 12.8
| **Mid90s** vr 22.7 | **Nightmare Al-
ley** za 27.8 | **Studio 666** vr 29.7
| **Summer of Soul** vr 26.8 | **The
Unbearable Weight of Massive
Talent** vr 5.8 | **Buitenfilm speci-
al Broet: Fresh Meet** do 11.8, do
18.8, do 25.8

☉ **Filmhuis De Zwarte Doos**
Den Dolech 2 | 040-2475566 |
dezwardoos.nl
Zomerstop tot 5 september.

EMMEN

☉ **Filmhuis Emmen**
Westeinde 70 | 0591-668250 |
filmhuisemmen.nl
Bergman Island di 23.8 | **El
buen patrón** ma 22.8 | **Crimes**

of the Future ma 15.8 | *Drive My Car* ma 11.7 | *L'événement* ma 18.7 | *Everything Everywhere All at Once* di 9.8 | *Grosse Freiheit* di 12.7 | *Ich bin dein Mensch* ma 8.8 | *Ninjababy* di 2.8 | *Les Olympiades* ma 1.8 | *Red Rocket* ma 25.7 | *Swan Song* di 16.8 | *The Velvet Queen* di 19.7 | *What Do We See When We Look at the Sky?* di 26.7

ENSCHEDÉ

Concordia Film Theater Expositie
Oude Markt 15 | 053-4300999 | concordia.nl
Zo doo wiejleu dat za 9.7, ma 11.7 | *Premières Asako I & II* do 28.7 | *Encore* do 7.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* vr 8.7 | *Speak No Evil* do 21.7 | *15 Minutes After Sunset O Brother, Where Art Thou?* di 19.7 | *Relatos salvajes* di 16.8 | *Bakfietsbios Mijn moeder is een gorilla* zo 10.7 | *Previously Unreleased After Love* vr 26.8 | *Destello bravío* vr 19.8 | *Dinner in America* vr 29.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* vr 8.7 | *Forest – I See You Everywhere* vr 5.8 | *Kill It and Leave This Town* vr 22.7 | *Mass* vr 15.7 | *Stift Festival Ruben Jacobs* za 27.8 | *Silence of the Tides* vr 26.8

ERMELO

Filmhuis Ermelo
Raadhuisplein 4 | 06-20207920 | filmhuisermelo.nl
Zomerstop tot oktober

GELDERMALSEN

LingeFilm
Rijksstraatweg 64 | info@lingefilm.nl | lingefilm.nl
Ennio vr 29.7, za 30.7 | *Falling for Figaro* vr 8.7, za 9.7, di 12.7 | *Illusions perdues* vr 15.7, za 16.7 | *Nobody Has to Know* vr 22.7, za 23.7

GOES

't Beest
Beestenmarkt 3 | 0113-228142 | tbeest.nl
Crimes of the Future do 7.7, di 12.7, wo 13.7 | *Délicieux* vr 8.7, wo 13.7 | *Downton Abbey: A New Era* di 12.7, za 16.7, wo 20.7 | *Elvis* do 4.8 t/m za 6.8 | *Encore* vr 29.7, za 30.7, di 2.8, wo 3.8 | *Falling for Figaro* vr 22.7, di 26.7, wo 27.7 | *Ich bin dein Mensch* vr 15.7, di 19.7 | *Silence of the Tides* do 21.7, di 26.7 | *Maria Magdalena The DaVinci Code* wo 20.7 | *The Last Temptation of Christ* vr 15.7 | *Mary Magdalene* ma 18.7

GOUDA

Filmhuis
Lethmaetstraat 45 | 0182-522200 | filmhuisgouda.nl
Il buco zo 10.7, di 12.7 | *El buen patrón* do 7.7, di 12.7 | *Délicieux*

za 9.7, ma 11.7 | *Everything Everywhere All at Once* zo 10.7 | *Hit the Road* vr 8.7, wo 13.7 | *Luna-na* ma 11.7 | *To Olivia* za 9.7 | *StudioGonz Rocketman* do 7.7

GRONINGEN

Forum Groningen
Nieuwe Markt 1 | 050-3683683 | forum.nl
Speak No Evil vr 22.7, ma 25.7 | *Premières 107 Mothers* do 14.7 | *Asako I & II* do 28.7 | *Un autre monde* do 28.7 | *Clara Sola* do 11.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *Kokon* do 21.7 | *Mass* do 14.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *La ruche* do 21.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *The Story of My Wife* do 28.7 | *Documentaire Grutto!* vr 15.7 t/m zo 17.7 | *International Movie Night* zo 7.8, zo 14.8 | *Asako I & II* zo 31.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* zo 10.7 | *The Innocents* zo 17.7 | *Speak No Evil* zo 24.7 | *Jeugd Grote wolf & kleine wolf en andere dieren* zo 10.7 | *De Gruffalo* zo 17.7, zo 24.7 | *Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet!* zo 14.8, zo 21.8 | *Twist & Turn!* zo 31.7, zo 7.8 | *Taartrovers Film Festival* ma 25.7 t/m wo 27.7 | *Rooftop Cinema Chef* vr 8.7 | *Elvis* wo 13.7 | *Sneak Preview* wo 13.7, wo 3.8 | *Top Gun: Maverick* wo 20.7 | *Special Shame* ma 11.7 | *RKZ Bios*
Emmastraat 15-s101 | 050-5262482 | rkzbios.nl

HAARLEM

Filmkoepel
Harmenjansweg 4 | filmkoe- pel.nl
Premières After Love do 25.8 | *Alcarràs* do 18.8 | *Un autre monde* do 28.7 | *Bullet Train* do 4.8 | *Las consecuencias* do 14.7 | *Dinner in America* do 28.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Grutto!* do 7.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *Mass* do 21.7 | *Nope* do 11.8 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *Speak No Evil* do 21.7 | *There Is No Evil* do 11.8 | *Where the Crawdads Sing* do 25.8 | *Arts in Cinema Raphael Revealed* do 14.7 | *Klassieker In the Heat of the Night* do 7.7 | *National Theatre Live Prima facie* do 21.7 | *Schuur*
Lange Begijnestraat 9 | 023-5173910 | schuur.nl
Knor ma 11.7, zo 17.7 | *Cinema Caprera* di 30.8, wo 31.8 | *Expat Cinema Fire of Love* do 17.7 | *Speak No Evil* zo 24.7 | *Loading Dock Cinema* wo 10.8 t/m vr 12.8, wo 24.8 t/m vr 26.8 | *Previously Unreleased Destello bravío* di 23.8 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* di 12.7 | *Forest – I See You Everywhere* di 9.8 | *Kill It and Leave This*

Town di 26.7

HARDENBERG

Filmhuis Hardenberg
Badhuisplein 3 | 0523-280353 | bioshardenberg.nl/filmhuis

HARDERWIJK

Filmhuis Harderwijk/Catharinakapel
Klooster 1 | 0341-419500 | filmhuisharderwijk.nl
Zomerstop tot begin september

HEEMSKERK

Filmhuis Heemskerk
Laurentz A. Verherentstraat 1 | decirkelheemskerk.nl/film
Zomerstop tot september

HEERLEN

Filmhuis De Spiegel
Royal Theater | Stationsplein 5 | 045-5118178 | filmhuisdespiegel.nl
107 Mothers do 28.7, vr 5.8 | *Un autre monde* do 11.8, vr 19.8 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* vr 15.7, wo 27.7 | *Fire of Love* do 4.8, vr 12.8 | *Mimosas* do 14.7, zo 24.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 21.7, wo 3.8 | *Stil Life* wo 13.7 | *A Thousand Fires* do 7.7, wo 20.7

HELMOND

De Cacaofabriek
Cacaokade 1 | 0492-529009 | cacaofabriek.nl/film

Pims filmavond voor beginners
vr 8.7, za 9.7

HENGÉLO

Filmhuis Hengelo
Beursstraat 44 | 074-2556789 | filmhuishengelo.nl
Zomerstop tot 2 september

HILVERSUM

Filmtheater
Herenplein 5 | 035-6235466 | filmtheaterhilversum.nl
Premières 107 Mothers do 14.7 | *Alcarràs* do 18.8 | *L'amour c'est mieux que la vie* do 25.8 | *Un autre monde* do 28.7 | *Clara Sola* do 11.8 | *Coupez!* do 18.8 | *Encore* do 7.7 | *L'ennemi* do 4.8 | *Fire of Love* do 14.7 | *Grutto!* do 7.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *The Last Bus* do 21.7 | *Lingui, the Sacred Bonds* do 25.8 | *Mamma Roma* do 4.8 | *Maternal* do 4.8 | *Mes frères et moi* do 11.8 | *A Parked Life* do 18.8 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *La ruche* do 21.7 | *Les sommet des dieux* do 18.8 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *Supereroi* do 4.8 | *Where the Crawdads Sing* do 25.8 | *Arts in Cinema Raphael Revealed* do 14.7 | *Previously Unreleased After Love* do 25.8 | *Destello bravío* do 18.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Forest – I See You Everywhere* do 4.8 | *Kill It and Leave*

This Town do 21.7 | *Mass* do 21.7 | *There Is No Evil* do 11.8

HOOGVEEN

Filmhuis Hoogeveen
VUE Hoogeveen | Van Echtenplein | 0528-234000 | film-huishoogeveen.nl

HOORN

Cinema Oostereiland
Krententuin 25 | 0229-232296 | cinemaoostereiland.nl
107 Mothers do 14.7, zo 17.7 | *Les amours d'Anaïs* do 7.7, za 9.7, di 12.7, wo 13.7 | *Un autre monde* do 28.7, za 30.7 | *Elvis* do 7.7, za 9.7, zo 10.7 | *Encore* do 7.7, zo 9.7, zo 10.7, di 12.7, wo 13.7 | *Fire of Love* do 14.7, vr 15.7, wo 20.7 | *Grutto!* do 7.7, ma 11.7 t/m wo 13.7 | *Knor* zo 17.7, di 19.7, wo 20.7, za 23.7, wo 27.7 | *Mass* do 14.7, zo 17.7 | *Mes frères et moi* do 11.8, ma 15.8 | *Peter van Kant* do 4.8, zo 7.8, wo 10.8 | *Piccolo corpo* do 14.7, zo 17.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7, zo 10.7, di 12.7 | *The Story of My Wife* do 28.7, za 30.7 | *Supereroi* do 4.8, di 9.8, wo 10.8

HOUTEN

Film Aan de Slinger
De Slinger 40 | 030-6351024 | aandeslinger.nl
Buitenbioscoop Minari vr 26.8 | *Nomadland* vr 8.7

Nog meer films in de openlucht

Ook IDFA gaat naar buiten. Het festival vertoont van 7 t/m 15 juli onder de titel **IDFA by Night** dagelijks een documentaire op het pleintje voor Pakhuis de Zwijger in Amsterdam. Te zien zijn het Libanese *Beirut: Eye of the Storm* (Mai Masri), het Georgische *How the Room Felt* (Ketevan Kapanadze), het Amerikaanse *Searchers* (Pacho Velez), het Ecuadoriaanse *The Beach of Enchaquirados* (Ivan Mora Manzano), het Amerikaanse *All Light Everywhere* (Theo Anthony) en het Engelse *Rebellion* (Maia Kenworthy en Elena Sanchez Bellot).
Filmtheater Gigant in Apeldoorn zet het bioscoop-scherf in augustus buiten. Te zien zijn *Ali & Ava* (10 aug.), *Supereroi* (14 aug.), *Promising Young Woman* (14 aug.), *Druk* (17 aug.), *Licorice Pizza* (19 aug.) en *Boiling Point* (21 aug.).
Slachstraat Filmtheater in Utrecht is al een tijdje open, maar opent 5 augustus officieel met een feestelijke opening in het pand, gevolgd door een gratis openlucht-vertoning op de Neude van de

alom geroemde muziekdocumentaire *Summer of Soul* van Questlove.

Natlab in Eindhoven vertoont buiten *Buckle Up* (15 juli), *Coupez!* (16 juli; zie p.53), *Mid90s* (22 juli), *Studio 666* (29 juli), *The Florida Project* (30 juli), *Envole-moi* (4 aug.), *The Unbearable Weight of Massive Talent* (5 aug.), *The French Dispatch* (6 aug.), *Last Night in Soho* (12 aug.), *In the Heights* (20 aug.), *Summer of Soul* (26 aug.) en *Nightmare Alley* (27 aug.).

Forum Groningen vertoont onder de titel **Rooftop Cinema**

drie films op het dak: *Chef* (8 juli), *Elvis* (13 juli) en *Top Gun: Maverick* (20 juli).

Filmtheater Lux in Nijmegen gaat van 23 t/m 27 augustus naar buiten. Zie later de website (lux-nijmegen.nl) voor de titels.

Filmhuis De Domijnen in Sittard vertoont buiten *Druk* (26 aug.), *The French Dispatch* (27 aug.) en *The Truffle Hunters* (2 sept.).

Filmclub Schijndel/'t Spectrum ten slotte vertoont 27 augustus een nog nader aan te kondigen film in de buitenlucht.

THE FRENCH DISPATCH

KAMPEN

Filmhuis
Burgwal 84 | Reserveren via website | filmhuiskampen.nl
Zomerstop tot september

LEEUWARDEN

Slieker Film
Wilhelminaplein 92 | 058-2050300 | sliekerfilm.nl
Premières Dwelling in the Fuchun Mountains do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Grutto!* do 7.7 | *Knor* do 14.7 | *Mass* do 14.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *Arcadia De dieren uit het Hakkebakkebos* wo 20.7 | *The Hidden Life of Trees* wo 13.7 | *Docu-Donna Alberi + Laatash* za 23.7 | *Bigger Than Us* zo 24.7 | *Composer les mondes* za 23.7 | *In questo mondo + Omelia contadina* zo 24.7 | *Popcornfestival Los Bando* do 21.7 | *Het kleine spookje Laban* wo 20.7 | *Mijn naam is Courgette* di 19.7, do 21.7 | *Seniorenmiddag Downton Abbey: A New Era* do 18.8

LEIDEN

Kijkhuis
Vrouwenkerksteeg 10 | 071-51233900 | bioscopenleiden.nl/Kijkhuis
Reis rond de wereld Malèna wo 3.8 | *Sergio y Sergei* do 18.8 | *Symbol* do 28.7 | *Under the Silver Lake* do 11.8

LIDO

Steenstraat 39 | 071-5124130 | bioscopenleiden.nl/Lido
James Cameron The Abyss ma 15.8, do 25.8 | *Aliens* ma 25.7, do 4.8 | *The Terminator* do 7.7 | *Sneak Preview* elke dinsdag
Trianon
Breestraat 31 | 071-5123875 | bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD

Filmtheater Lelystad/Agora
Agorabaan 12 | 0320-239239 | agora-lelystad.nl
Zomerstop tot 6 september

LEUSDEN

De Filmtuin
De Smidse 1b | 033-4953107 | theaterdetuin.nl
Zomerstop tot 19 september

LISSE

Filmhuis Lisse
Floralisplein 69 | 0252-213458 | filmhuis-lisse.nl
Belfast di 30.8 | *El buen patrón* di 23.8

MAASTRICHT

Lumière Cinema
Bassin 88 | 043-3214080 | lumiere.nl
Amélie ma 18.7 | *Belfast* do 7.7 | *C'mon C'mon* ma 11.7 | *Drive My Car* (Engels ondertiteld) wo 20.7 | *Grosse Freiheit* di 12.7 | *Hytti nro. 6* (Engels ondertiteld) di 19.7 | *Nightmare Alley*

do 14.7 | *Les Olympiades* (Engels ondertiteld) | do 26.7 | *Riders of Justice* (Engels ondertiteld) | do 21.7 | *The Truffle Hunters* wo 13.7 | *The Worst Person in the World* (Engels ondertiteld) | ma 25.7 | **Premières** *107 Mothers* do 14.7 | *After Love* do 25.8 | *Alcarràs* do 18.8 | *Asako I & II* do 28.7 | *Un autre monde* do 28.7 | *Clara Sola* do 11.8 | *Las consecuencias* do 14.7 | *Coppelia* do 7.7 | *Destello bravío* do 18.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Forest – I See You Everywhere* do 4.8 | *Grutto!* do 7.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Les intranquilles* do 11.8 | *The Island* do 7.7 | *Kill It and Leave This Town* do 21.7 | *Knor* do 14.7 | *Lingui, the Sacred Bonds* 25.8 | *Mass* do 14.7 | *Maternal* do 4.8 | *Mes frères et moi* do 11.8 | *Napoleon: In the Name of Art* do 10.7 | *A Parked Life* do 18.8 | *Peter von Kant* do 4.8 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *La ruche* do 21.7 | *Speak No Evil* do 21.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *Supereroi* do 4.8 | *There Is No Evil* do 11.8 | *White Berry* do 4.8 | **Lumière Open Air Filmfestival** wo 17.8 t/m di 30.8

MIDDELBURG

Ⓞ **Cinema Middelburg**
Achter de Houttuinen 30 | 0118-613482 | cinemamiddelburg.nl
Falling for Figaro do 7.7, za 9.7 | *Incredible mais vrai* do 7.7 t/m za 9.7, ma 11.7, di 12.7 | **Reprise** *The Worst Person in the World* vr 8.7

MIDDELHARNIS

Ⓞ **Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuus)**
Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | hetdiekhuus.nl

NEERIJNEN

Ⓞ **Stroomhuis Neerijnen**
Van Pallandtweg 1 | 06-13473992 | stroomhuisneerijnen.nl
The Biggest Little Farm vr 8.7

NIEUWKOOP

Ⓞ **Kaleidoskoop**
Verbinding 2 | 0172-728001 | theater-kaleidoskoop.nl
Zomerstop

NIJMEGEN

Ⓞ **Lux**
Mariënborg 38-39 | 024-3816859 | lux-nijmegen.nl
Premières *107 Mothers* do 14.7 | *Alcarràs* do 25.8 | *Casablanca Beats* do 25.8 | *Clara Sola* do 11.8 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Grutto!* do 7.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *Mes frères et moi* do 11.8 | *Peter von Kant* do 4.8 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *Speak No Evil* do 21.7

World Cinema Amsterdam

Waarom zijn er in de zomer weinig filmactiviteiten? **World Cinema Amsterdam** bewijst al jaren dat een filmfestival ook in de zomer succesvol kan zijn. Ook op de twaalfde editie toont het festival films uit Latijns-Amerika, Azië en Afrika. Met speciale aandacht voor de Chileense cinema. Van 20 t/m 27 augustus in Rialto de Pijp, Rialto VU en De Balie.

Waarom doet de Chileense cinema het internationaal erg goed? Kunnen we er in Nederland iets van leren? Misschien weten we het na het zien van de films in Cine Chile op World Cinema Amsterdam. Het programma wil laten zien dat er meer filmtalent is in Chili dan Pablo Larraín (*Jacky, Spencer*) en Sebastián Lelio (*Gloria, Una mujer fantástica*). Drie titels eruit gelicht. In *La vaca que cantó una canción sobre el futuro*, de debuutfilm van Francisca Alegría, keert een dochter terug naar de familieboer-

derij. Ze belandt in complexe familierelaties, maar de magisch-realistische film klaagt ook de plundering en uitbuiting van het natuurlijke ecosysteem aan. Claudia Huaiquimilla portretteert in de speelfilm *Mis hermanos sueñan despiertos* twee jongens in een jeugdgevangenis. Van opsluiting worden deze knullen niet beter, toont de film, die pleit voor hervorming van het gevangenisstelsel. In de speelfilm *Perro bomba*, de debuutfilm van Juan Cáceres, belandt in Santiago een jonge immigrant uit Haïti in een hel als hij ontslagen wordt, omdat hij het racisme van zijn baas niet langer pikt. Naast Cine Chile is er op het festival de terugkerende special *Go Cuba!*, dat inzicht biedt in de stand van zaken in de Cubaanse cinema.

Het hart van het festival is zoals altijd de competitie. Ook hieruit drie titels gelicht. *My Small Land* van Emma

Kawawada, voormalig assistent van Hirokazu Kore-eda, gaat over een uit Turkije gevluchte Koerdische familie in Tokio. Met de familie gaat het goed totdat ze te maken krijgt met de racistische bureaucratie. Regisseur Kamila Andini duikt met *Nana* in het leven van een Indonesische vrouw, wier man en zoon verdwenen tijdens de gruweljacht op communisten in de jaren zestig. Later hertrouwt ze maar het verleden blijft haar achtervolgen tot een onverwachte wending haar leven verandert. *Utama* van de Boliviaanse regisseur Alejandro Loayza Grisi portretteert een ouder stel in het hoogland van Bolivia, voor wie het leven door langdurige droogte steeds moeilijker wordt. Toch wil het echtpaar niet naar de stad verhuizen, maar blijven wonen waar ze hun hele leven hebben gewoond.

Naast filmvertoningen zijn er Q&A's met filmmakers op het festival.

WORLDCINEMAAMSTERDAM.NL

LA VACA QUE CANTÓ UNA CANCIÓN SOBRE EL FUTURO

| *Splendid Isolation* do 7.7 | *The Story of My Wife* do 28.7 | *There Is No Evil* do 11.8 | **Jong Roze Filmspecial Anne+** wo 20.7 | **Oud Roze Filmspecial Priscilla, Queen of the Desert** wo 20.7 | **Open Air** di 23.8 t/m za 27.8 | **Vierdaagse Human Nature** zo 17.7 | **Voorpremière Knor** zo 10.7

OLDENZAAL

Ⓞ **Filmhuis/Stadstheater De Bond**
Molenstraat 25 | 0541-511094 | filmhuisoldenzaal.nl
Zomerstop tot 6 september

OSS

Ⓞ **Cultuurpodium Groene Engel**
Kruisstraat 15 | 0412-405504 | groene-engel.nl
L'événement zo 10.7 | *Everything Everywhere All at Once* zo 17.7

OLDENBOSCH

Ⓞ **Filmtheater Fanfare**
Markland College - Utopia-zaal | Pagnevaartweg 7 | 0165-314503 | filmtheaterfanfare.nl
Lunana do 7.7 | **Seizoensafsluiter Délicieux** do 14.7 | **Openingsfilm Elvis** do 18.8

PURMEREND

Ⓞ **Filmhuis Purmerend**
Kerkstraat 11 | 0299-416506 | filmhuispurmerend.nl
Zomerstop tot eind augustus

ROERMOND

Ⓞ **ECI Cultuurfabriek**
ECI 13 | 0475-317171 | ecicultuurfabriek.nl
Délicieux vr 8.7, ma 11.7 | *Leave No Traces* vr 8.7, wo 13.7

Ⓞ **Rotterdam**
Ⓞ **Cinerama Filmtheater**
Westblaak 18 | 010-4115300 | cineramabios.nl
Premières *Bullet Train* do 4.8 | *Las consecuencias* do 14.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *The Innocents* do 14.7 | *Moonbound* do 14.7 | *Nope* 11.8 | **KINO Rotterdam**
Gouvernestraat 129-133 | 010-2681160 | kinorotterdam.nl
Premières *Asako I & II* do 28.7 | *DC Club van Super-Pets* wo 3.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Knor* wo 13.7 | *Mass* do 14.7 | *Mes frères et moi* do 11.8 | *Nope* do 11.8 | *Oldboy* do 25.8 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *Speak No Evil* do 21.7 | *Kino presents Cameron on Film* vanaf vr 22.7 | *National Theatre Live Prima facie* do 21.7 | *Pier Paolo Pasolini Mamma Roma* vanaf do 4.8 | **Special Lawrence**

of *Arabia* zo 10.7

Ⓞ **Lantaren Venster**
Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | lantarenvenster.nl/film

Premières *Clara Sola* do 11.8 | *Grutto!* do 7.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | **Arts in Cinema Raphael Revealed** zo 17.7, di 19.7 | **Jeugd Knor** zo 10.7 | **Previously Unreleased** *After Love* zo 28.8, di 30.8 | *Destello bravío* zo 21.8, di 23.8 | *Dinner in America* zo 31.7, di 2.8 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* zo 10.7, di 12.7 | *Forest – I See You Everywhere* zo 7.8, di 9.8 | *Kill It and Leave This Town* zo 24.7, di 26.7 | *Mass* zo 17.7, di 19.7 | *There Is No Evil* zo 14.8, di 16.8 | **Special L'Ghorba: The European Dream** wo 20.7 |

SCHAGEN

Ⓞ **Scagon De Luxe**
Torenstraat 1B | scagonde-luxe.nl

SCHIEDAM

Ⓞ **Wenneker Cinema**
Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | wennekercinema.nl
El buen patrón do 14.7 t/m za 16.7, wo 20.7 | *Délicieux* vr 22.7 t/m zo 24.7, wo 27.7 | *Huda's Salon* do 7.7, vr 8.7, wo 13.7 | *Illusions perdues* do 7.7, za 9.7, zo 10.7, wo 13.7 | *Lunana* vr 15.7 t/m zo 17.7, wo 20.7 | *Mothering Sunday* vr 29.7 t/m zo 31.7, wo 3.8 | *Nowhere Special* do 28.7 t/m za 30.7, wo 3.8 | *To Olivia* do 21.7 t/m za 23.7, wo 27.7 | **Roze film Futur Drei** di 12.7

SCHIJNDEL

Ⓞ **Filmclub Schijndel/'t Spectrum**
Steeg 9 | 073-5474837 | schijndelfilm.nl
Gratis openluchtvoorstelling za 27.8

Ⓞ **Filmclub Schijndel/Het Gasthuis**

Lidwinahof 70
Zomerstop tot september

SITTARD

Ⓞ **Filmhuis De Domijnen**
Ligne 3 | 088-5995587 | dedomijnen.nl
The Real Charlie Chaplin di 12.7 | *Tussen de liefde en de leegte* vr 15.7, za 16.7 | **Buitencinema Druk** vr 26.8 | *The French Dispatch* za 27.8

SNEEK

Ⓞ **Filmhuis Sneek**
Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | filmhuis-sneek.nl
Zomerstop tot september

SOEST

Ⓞ **Artishock**
Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | artishock-soest.nl

STADSKANAAL

Ⓞ **Filmiga Stadskanaal**
Menistenplein 9 | 0599-610777 | smoky.nl
Zomerstop tot september

TIEL

Ⓞ **Filmtheater Agnietenhof**
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | agnietenhof.nl

TILBURG

Ⓞ **Cinecitta**
Willem II straat 29 | 085-9022996 | cinecitta.nl
Elvis | *Encore* | *Fire of Love* | *Grutto!* | *Incredible mais vrai* | *The Last Bus* | *Maternal* | *Peter von Kant* | *Piccolo corpo* | *The Real Charlie Chaplin* | *Supereroi* | *Special The Good, the Bad and the Ugly* do 7.7 | **Sneak Klassieker** elke woensdag in juli | **Dine-in Cinema** vr 29.7

UDEN

Ⓞ **Filmhuis De Pul**
Kapelstraat 13 | 0413-265091 | filmpul.com
Nowhere Special do 7.7

UTRECHT

Ⓞ **Hoogt on Tour**
Filmzaal Bibliotheek Neude | Neude 11 | 030-2312216 | hoogt.nl
Premières *Clara Sola* do 11.8 | *Coppelia* do 7.7 | *Knor* zo 10.7 | *Maternal* do 4.8 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *Strijder* do 21.7 | **Previously Unreleased** *After Love* do 25.8 | *Destello bravío* do 18.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Forest – I See You Everywhere* do 4.8 | *Kill It and Leave This Town* do 21.7 | *Mass* do 14.7 | **Queer Film Festival Utrecht** 20 t/m 27.8 | **CineZomer** [De Nijverheid] *The Island* do 4.8 | *Kokon* do 7.7 | *Met mes* do 4.8 | *Shabu* do 7.7 | *Titane* do 21.7 | *White Berry* do 21.7 | **Louis Hartlooper Complex**
Tolsteegbrug 1 | 030-2320452 | hartlooper.nl
Sneak preview elke woensdag | **Slachtstraat Filmtheater**
Slachtstraat 5 | 030-2320450 | slachtstraat.nl
Sneak preview elke dinsdag | **Springhaver**
Springweg 50 | 030-2313789 | springhaver.nl
Onderstaande films draaien in Louis Hartlooper, Slachtstraat of Springhaver
Premières *107 Mothers* do 14.7 | *After Love* do 25.8 | *Alcarràs* do 25.8 | *Un autre monde* do 28.7 | *Las consecuencias* do 14.7 | *Destello bravío* do 18.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Forest – I See You Everywhere* do 4.8 | *The Innocents* do 14.7 | *Kill It and Leave This Town* do 21.7 | *Knor* wo 13.7 | *Mass* do 21.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 |

Fietsen in de bioscoop

De Spaanse wielerronde La Vuelta heeft dit jaar drie etappes in Nederland. Om precies te zijn in Utrecht en Brabant. Chassé Cinema in Breda haakt aan met **Cinema y ciclismo**. Vanaf 4 juli t/m 22 augustus vertoont het elke maandag een 'fietsfilm'!

Geen gebrek aan drama en tragiek in de wielersport. Als om dat te benadrukken opent *Cinema y ciclismo* 4 juli met *Pantani: The Accidental Death of a Cyclist* (James Erskine). De documentaire gaat over de tragische levensloop van Marco Pantani. De wielrenner won in 1998 zowel de Tour de France als de Giro, maar stierf zes jaar later op 34-jarige leeftijd in een hotelkamer een eenzame dood door een combinatie van medicijnen en drugs. Na de vertoning is er een gesprek met ex-wielrenner Michael Boogerd.

Een week later is *A Sunday in Hell* (Jørgen Leth) te zien. De in 1976 sensationele film brengt met twintig camera's, waarvan één in een helikop-

ter, met veel aandacht voor de kasseien en achterafweggetjes de wielklassieker Parijs-Roubaix in beeld. Nagesprek met ex-wielrenner Roger de Vlaeminck.

Op 18 juli staat *The Racer* op het programma. De documentaire volgt in 1998 in de Tour de France de Belgische meesterknecht Dom Chabot, die dolgraag ooit een dag in het 'geel' zou willen rijden. Nagesprek met ex-wielrenners Richard Groenendaal en John den Braber.

Op 25 juli kunnen we naar *Transcarpathians* (Aitor Sainveda), een documentaire over een Madrileens fietskoeriersbedrijf, waarin de medewerkers op het maffe idee komen om over een oude bergroute van Krakau naar Kyiv te fietsen. Het blijkt nogal een uitdaging.

Op 1 augustus staat *La sonrisa verdadera* (Juan Rayos) op het programma. De documentaire volgt twee broers, van wie één blind en autistisch, op een dertig da-

dem door Marokko.

De speelfilm *La bicicleta* (Sigfrid Monléon) volgt het leven van de fiets van een oude amateurwielrenner in Valencia. Via de fiets maken we kennis met drie vrouwen die voor een keuze in de liefde staan.

In de documentaire *De quijotes y semillas* (Patxi Uriz en Jordi Matas) fietsen een chef-kok en een permacultuur-specialist van Baskenland naar Malaga. Onderweg ontmoeten ze mensen die za-

den van traditionele gewassen van de ondergang redden.

Ten slotte, in de speelfilm *El prado de las estrellas*, van de vorig jaar overleden Mario Camus, ontmoet een oudere man een jonge knul, die hij gaat helpen om een goede wielrenner te worden. En passant levert de film kritiek op de verwaarlozing van het platteland en het perverse winstbejag van de vastgoedsector.

CHASSE.NL/VUELTA

EL PRADO DE LAS ESTRELLAS

The Real Charlie Chaplin do 7.7 | *Speak No Evil* do 21.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *The Story of My Wife* do 28.7

VEENDAM

📍 **Filmhuis van Beresteyn**
Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl
Peuterbios *Mamma Boe* za 28.7

VEENENDAAL

📍 **Filmhuis Veenendaal**
Spectrum | *Kees Stipplein* 72 | info: 06-53883412 | filmhuis-veenendaal.nl
Délicieux za 20.8 | *Downton Abbey: A New Era* za 16.7 | *Foodies* za 13.8 | *Lunana* za 27.8 | *Operation Mincemeat* za 6.8 | *To Olivia* za 30.7 | *Top Gun: Maverick* za 9.7, za 23.7

VENLO

📍 **Filmtheater De Nieuwe Scene**
Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | nieuwescene.nl
Belle za 16.7, ma 25.7, do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* vr 22.7, wo 3.8 | *Fabian* vr 15.7, wo 20.7, do 21.7, ma 25.7 | *Grutto!* vr 15.7, wo 20.7, zo 24.7, di 26.7, do 28.7, zo 31.7 | *Mass* vr 22.7, za 30.7 | *Piccolo cor-po* vr 22.7 t/m zo 24.7, wo 27.7,

vr 29.7, za 30.7, ma 1.8 | *Speak No Evil* vr 29.7, ma 1.8, wo 3.8 | **Premières Encore** do 28.7 | *Fire of Love* do 4.8 | *The Innocents* do 18.8 | *The Story of My Wife* do 11.8 | *There Is No Evil* do 18.8 | *Wheel of Fortune and Fantasy* do 4.8

VLAARDINGEN

📍 **Filmtheater Het Zeepaard**
Vue Vlaardingen | Veerplein 134E | hetzeepaard.nl
Zomerstop tot 1 september

VLISSINGEN

📍 **Cine City**
Spuiikomweg 1 | cinacity.nl
Premières Knor wo 13.7 | *DC League of Super Pets* wo 3.8 | *Moonbound* do 14.7 | **Arts in Cinema Raphael Revealed** do 14.7 | **Lhbtiq+ Kokon** 24.7 | **Muziek André Rieu's 2022 Maastricht concert** za 27.8, zo 28.8

VOORSCHOTEN

📍 **Filmtheater Voorschoten**
Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | filmtheatervoor-schoten.nl

WAALWIJK

📍 **Filmtheater De Leest**
Vredesplein 12 | 0416-337746 | deleest.nl

FILMSTERREN

	Bor Beekman de Volkskrant	Joost Broeren-Huitenga Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Cine.nl	Belinda van de Graaf Trouw	Jaap-Harm De Jong Nederlands Dagblad	Romy van Krieken Veronica Magazine	Remke de Lange Trouw	Dana Linssen NRC Handelsblad	Mariëtte Nieuwdoorn Algemeen Dagblad	Ronald Rovers De Filmkrant/Trouw	Coen van Zwoel NRC Handelsblad	Gemiddeld (aantal)
<i>Avec amour et acharnement</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
<i>Les amours d'Anaïs</i>	★★★	★★★★★	★★★★★	★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽²⁾
<i>Il buco</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,30 ⁽⁵⁾
<i>Cow</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽⁵⁾
<i>Délicieux</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽³⁾
<i>Dwelling in the Fuchun Mountains</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁴⁾
<i>Elvis</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,33 ⁽⁶⁾
<i>Hit the Road</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,25 ⁽⁶⁾
<i>The Innocents</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,25 ⁽⁴⁾
<i>Kill It and Leave This Town</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽²⁾
<i>Knor</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,90 ⁽⁵⁾
<i>Lightyear</i>	★★	★★★★★	★★★★★	★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,92 ⁽⁶⁾
<i>Mass</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,93 ⁽⁷⁾
<i>Men</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽⁶⁾
<i>Minions: The Rise of Gru</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,33 ⁽³⁾
<i>Nowhere Special</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁴⁾
<i>To Olivia</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,88 ⁽⁴⁾
<i>The Real Charlie Chaplin</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽²⁾
<i>Speak No Evil</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,75 ⁽⁶⁾
<i>The Souvenir: Part II</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,14 ⁽⁷⁾
<i>There Is No Evil</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽²⁾
<i>Turn Your Body To the Sun</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁸⁾
<i>A Thousand Fires</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,75 ⁽⁴⁾
<i>Wheel of Fortune and Fantasy</i>	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽⁴⁾

★★★★★ is zeer goed | ★★★★ is goed | ★★★ is redelijk | ★★ is matig | ★ is slecht | ☆ is niet gezien

WAGENINGEN

📍 **Filmhuis Movie W**
Wilhelminaweg 3A | movie.w.nl
Zomerstop

WEESP

📍 **City of Wesopa**
Herengracht 23 | 0294-458093 | wesopa.nl
Zomerstop tot begin september

WINTERSWIJK

📍 **Filmhuis Winterswijk**
Meddosesstraat 4-8 | 054-3521515 | filmhuiswinterswijk.nl

WOERDEN

📍 **AnnexCinema**
Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | annexcinema.nl
Jeugd Knor za 9.7

IJMUIDEN

📍 **Filmtheater Velsen**
Groeneweg 71 | 0900-1505 | filmtheatervelsen.nl
Alcarràs vr 19.8 t/m zo 21.8, vr 26.8, za 27.8 | *Downton Abbey: A New Era* za 13.8, zo 14.8, do 18.8, vr 19.8, zo 21.8, vr 26.8 | *Drive My Car* zo 14.8, do 18.8, zo 20.8, zo 28.8 | *Everything Everywhere All at Once* za 13.8 | *Hit the Road* zo 14.8, vr 19.8, zo 21.8, vr 26.8 | *Licorice Pizza* za 13.8, do 18.8, za 27.8 | *Lightyear* do 25.8 | *Met mes* za 20.8, za 27.8 | *Summer of Soul* zo 14.8, vr 19.8, za 27.8 | *Top Gun: Maverick* za 13.8, do 18.8, za 20.8, zo 21.8, do 25.8, vr 26.8 | *Gratis Jurassic World: Dominion* zo 28.8

ZAANDAM

📍 **Filmtheater De Fabriek**
Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-6311993 | de-fabriek.nl
Premières *107 Mothers* do 14.7 | *Un autre monde* do 28.7 | *Coppelia* do 7.7 | *Encore* do 7.7 | *Fire of Love* do 14.7 | *Grutto!* do 7.7 | *Knor* do 14.7 | *The Last Bus* do

21.7 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *The Real Charlie Chaplin* do 7.7 | *La ruche* do 21.7 | *The Story of My Wife* do 28.7 | *Previously Unreleased After Love* do 25.8 | *Destello bravió* do 18.8 | *Dinner in America* do 28.7 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* do 7.7 | *Forest – I See You Everywhere* do 4.8 | *Kill It and Leave This Town* do 21.7 | *Mass* do 14.7 | *There Is No Evil* do 11.8 | **50+–Films** *Elvis* do 7.7 | *Grutto!* do 14.7 | *The Last Bus* do 28.7 | *Piccolo corpo* do 21.7 | **Fluxus Animation Film Festival** za 27.8 | **Voorpremieres** *Knor* zo 10.7

ZALTBOMMEL

📍 **Filmtheater Cinemaarten**
Theater de Poortelij | Nieuwstraat 2 | cinemaarten.nl
Zomerstop tot 6 september

ZEIST

📍 **Hotel Theater FIGI**
Het Rond 2 | 030-6927400 | figi.nl/bioscoop
André Rieu's 2022 Maastricht concert zo 28.8

ZEVENAAR

📍 **Filmhuis Zevenaar**
Kerkstraat 27 | 0316-344250 | filmhuiszevenaar.nl
Downton Abbey: A New Era do 7.7, zo 10.7, di 12.7 | *Encore* do 7.7, za 9.7 t/m wo 13.7 | *Grutto!* do 7.7, za 9.7 t/m wo 13.7 | *Illusions perdues* vr 8.7, za 9.7, di 12.7 | *Nowhere Special* do 7.7 t/m wo 13.7 | *A Thousand Fires* vr 8.7, ma 11.7 | *Zo doo wiejeleu dat* vr 8.7, di 12.7, wo 13.7

ZIERIKZEE

📍 **FIZI**
Kerkhof 3 | 0111-410202 | fizi.nl
107 Mothers zo 31.7, vr 19.8 | *Bergman Island* zo 17.7, do 28.7 | *Doctor Strange in the Multiverse of Madness* do 7.7 | *Downton Abbey: A New Era* vr 8.7, za 23.7 | *Elvis* za 30.7, vr 5.8, za 20.8 | *Encore* do 21.7 | *Jurassic Wor-*

ld: Dominion za 9.7, vr 15.7, zo 24.7 | *Nederland onder water + Sounds of the South* do 14.7 | *Nowhere Special* zo 10.7, za 16.7, vr 22.7 | *Thor: Love and Thunder* zo 21.8 | *Film by the Sea* elke dinsdag | *Jeugd Twee kleine kleutertjes* ma 11.7 | *De aller-grootste slijmfilm* do 21.7, za 23.7, wo 27.7, do 28.7, za 6.8 | *De Bad Guys* za 9.7, vr 15.7, ma 25.7 | *Belle* zo 10.7, do 14.7, zo 17.7, vr 22.7, za 13.8, vr 19.8 | *Coppelia* ma 1.8, do 4.8, wo 10.8, zo 14.8, za 20.8 | *Knor* wo 13.7, za 16.7, ma 18.7, zo 24.7, zo 7.8 | *Lightyear* vr 29.7, zo 31.7, vr 5.8, ma 8.8, vr 12.8, wo 17.8 | *Silverstar* wo 3.8, do 11.8, ma 15.8, do 18.8 | *Sing 2* wo 20.7, za 30.7 |

ZOETERMEER

📍 **Filmhuis Cameo**
Theaterplein 10 | filmhuiscameo.nl
A Chiara wo 31.8 | *C'mon C'mon* wo 24.8 | *Cry Macho* wo 20.7 | *The Duke* wo 27.7 | *France* wo 10.8 | *The French Dispatch* wo 17.8 | *The Lost Leonardo* zo 28.8 | *Madres paralelas* wo 13.7 | *Minyan* wo 3.8 | *The Most Beautiful Boy in the World* zo 31.7

ZUTPHEN

📍 **Filmtheater Luxor**
Houtmarkt 64 | 0575-513750 | luxorzutphen.nl
Il buco za 9.7, wo 13.7 | *Downton Abbey: A New Era* vr 12.8, za 13.8, di 16.8 | *Druk* vr 15.7, za 16.7, di 19.7 | *The Duke* do 28.7, vr 29.7, ma 1.8 | *Dwelling in the Fuchun Mountains* vr 8.7, zo 10.7, di 12.7 | *Everything Everywhere All at Once* vr 22.7, za 23.7, di 26.7 | *The Father* do 4.8, za 6.8, ma 8.8 | *Grutto!* za 30.7, zo 31.7, di 2.8 | *Madres paralelas* do 21.7, vr 22.7, ma 25.7 | *Naissance des pieuvres* do 14.7, vr 15.7, zo 17.7 | *New Order* do 7.7 t/m za 9.7, ma 11.7 | *Nowhere Special* vr 8.7 t/m ma 11.7 | *Respect* za 13.8, zo 14.8, wo 17.8 | *Silence of the Tides* vr 5.8, za

LEZERSACTIES JULI/AUG

SUN CHILDREN

De jonge acteurs in dit Iraanse drama raken een snaar. Dat blijkt wel uit de vele prijzen die de film

won, waaronder die van de jeugdjury van Film by the Sea, aldus Leo Bankersen in *de Filmkrant* #442. 'De film is opgedragen aan de 152 miljoen uitgebuide kinderen en aan allen die zich inzetten voor hun rechten, zo meldt een begintitel. Dat klinkt nogal didactisch, maar dat gevoel verdwijnt snel door de energie waarmee we midden in het leven van de twaalfjarige Ali en zijn drie vrienden rollen.'

Remain in Light stelt 5 exemplaren ter beschikking.

L'ÉVÈNEMENT

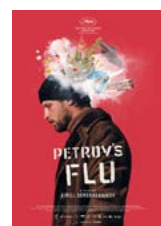
'Het in-drukwekkende *L'événement* is geen gewone boekverfilming', schreef Mariska Graveland in *de Filmkrant* #445. 'Het vult de

novelle van Annie Ernaux aan do 14.7 | *The Last Bus* do 21.7 | *Lingui, the Sacred Bonds* do 25.8 | *Maternal* do 4.8 | *Piccolo corpo* do 14.7 | *La ruche* do 21.7 | *Splendid Isolation* do 7.7 | *The Story of My Wife* do 28.7 | **Arts in Cinema** *Raphael Revealed* za 16.7, ma 18.7, wo 20.7

tot een volledig beeld van een vrouw die abortus heeft ondergaan. Ernaux' gedachten staan in haar boek. Wat het doet met haar lichaam zien we in de film, die de Gouden Leeuw in Venetië won. Het lichaam mag niet meer verstoppt worden.'

September Film stelt i.s.m. Pathé Thuis 8 codes ter beschikking.

PETROV'S FLU

Een striptekenaar dwaalt tijdens een griepedemie door een dystopisch Jekaterinburg. *Petrov's Flu* is een absurdistische koortsdroom, een kritiek op hedendaags Rusland en pure visuele cinema. Dat de film kritiek heeft op de

machthebbers in hedendaags Rusland is gezien de achtergrond van regisseur Kirill Sebrennikov geen verrassing. En de boodschap – de zieke man als metafoor voor een land in verval – ligt er dik bovenop. Maar sfeer is hier belangrijker is dan plot. De personages moeten het soms doen met wodka en hartstochtige ballades, in een film waar net als onze dromen

ZWOLLE

📍 **Filmtheater Fraterhuis**
Blijmarkt 25 | filmtheaterfraterhuis.nl
Premières *After Love* do 25.8 | *Asako I & II* do 28.7 | *Un autre monde* do 28.7 | *Las consecuencias* do 14.7 | *Encore* do 7.7 | *Grutto!* do 7.7 | *The Innocents*

soms geen touw aan vast te knopen is.

Remain in Light stelt 5 exemplaren ter beschikking.

FILM BY THE SEA

Film by the Sea vindt dit jaar plaats van 9 t/m 18 september en presenteert al 24 jaar boekverfilmingen, talkshows en voorpre-

mières van de betere films. Met dank aan Film by the Sea mag *de Filmkrant* een overnachting in hotel Residentie Vlissingen inclusief 3x2 vrijkaarten vergeven. Residentie Vlissingen is gelegen in het centrum van de stad, omringd door winkels, restaurants en terrassen. residentievlissingen.nl

INTERESSE?

Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 1 september. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

Kokoro
a film by Leonie Krippendorff

VANAF 21 JULI IN DE FILMTHEATERS

CINE MIEN

PREVIOUSLY UNRELEASED

PREVIOUSLY UNRELEASED

Bijzondere selectie films van de internationale filmfestivals deze zomer te zien in Eye Filmmuseum en landelijke bioscopen

Ze waren wel te zien op prominente festivals in binnen- en buitenland, maar bereikten niet de Nederlandse bioscopen. Ten onrechte, meent Eye, dat ook dit jaar een bijzondere selectie films van de internationale festivals naar Nederland haalt. Vanaf 30 juni gaan tien films om de week in première in Eye en De FilmHallén (Amsterdam). De films zijn ook te zien in theaters in het land en worden gedistribueerd door Eye, Park Circus (*The Souvenir: Part II*) en September Film (*There Is No Evil*). Iedere eerste Amsterdamse avondvoorstelling wordt ingeleid door een medewerker van de Filmkrant.

- The Souvenir: Part II** van Joanna Hogg vanaf 30 juni o.a. in de FilmHallén
- Dwelling in the Fuchun Mountains** van Gu Xiaogang vanaf 7 juli o.a. in Eye
- Mass** van Fran Kranz vanaf 14 juli o.a. in de FilmHallén
- Kill It and Leave This Town** van Mariusz Wilczyński vanaf 21 juli o.a. in Eye
- Dinner in America** van Adam Rehmeier vanaf 28 juli o.a. in de FilmHallén
- Forest: I See You Everywhere** van Benedek Fliegauf vanaf 4 augustus o.a. in Eye

- There Is No Evil** van Mohammad Rasoulof vanaf 11 augustus o.a. in de FilmHallén
- Destello bravío** van Ainhoa Rodríguez vanaf 18 augustus o.a. in Eye
- After Love** van Aleem Khan vanaf 25 aug o.a. in de FilmHallén
- Evolution** van Kornél Mundruczó vanaf 1 september o.a. in Eye

Een selectie van Previously Unreleased-films uit deze en eerdere edities is ook online te zien op Eye Film Player en Picl.

PLUK de NACHT

17 t/m 27 aug
Stenen Hoofd
Amsterdam

www.plukdenacht.nl

31 aug - 4 sep
Utrecht

★★★★★
"SUBLIMELY SHOT"
The Guardian

A film by Laura Samani

PICCOLO CORPO

14 JULI IN DE BIOSCOOP

PICCOLOCORPO.NL

Boeken

SOFIA COPPOLA: FOREVER YOUNG DE INTIMITEIT VAN PRIVILEGES

Toen auteur Hannah Strong een jong meisje was, wilde ze dood. Tijdens haar apathische nachtelijk gepieker ontdekte ze Sofia Coppola's *The Virgin Suicides* (1999). De film deed haar begrijpen wat ze daarvoor niet onder woorden kon brengen: hoe het is om dood te willen voordat je leven goed en wel begonnen is.

“Dokter, u bent duidelijk nooit een meisje van dertien geweest”, zegt Cecilia Lisbon (Hanna Hall) in die film na een zelfmoordpoging, en alle meisjes zoals Strong (ook ondergetekende) voelden zich gehoord en gesteund. Later in haar leven zou Strong inzien dat het juist het feit dat Coppola's cinema gaat over opgroeien haar zoveel troost heeft gebracht.

Strong opent haar boek *Sofia Coppola: Forever Young*, een uitgave van het Britse filmtijdschrift *Little White Lies*, met deze persoonlijke connectie. Dat doet niets af aan de zorgvuldigheid waarmee ze vervolgens het werk van deze baanbrekende en voor haar zo betekenisvolle regisseur onder de loep neemt.

GEN-X-COOL

Na een voorwoord van Alice Rohrwacher en die persoonlijke introductie volgen een aantal korte hoofdstukken over de vroege carrière van Coppola. Deze minder vaak besproken korte films en videoclips geven een bijzonder inkijkje in Coppola's al vroeg gevormde stijl.

Zo heeft de videoclip voor Walt Mink's nineties poprocksong 'Shine', die Coppola in 1993 regisseerde, al veel van de stilistische kenmerken die we ook in haar latere werk zien. Jonge vrouwen die in de zon op het gras loungen, onderwatershots van mensen in een zwembad: het zijn beelden die ook terugkomen in onder anderen *The Virgin Suicides* en *Somewhere* (2010).

Ook bespreekt Strong de in Europa veel minder bekende tv-serie *Hi Octane*, waarvan Coppola samen met Zoe Cassavetes (dochter van John Cassavetes en Gina Rowland) slechts vier afleveringen maakte voor zender Comedy Central. In de losse sketches van de show (op YouTube te vinden) maken vele van Coppola's bekende vrienden en familieleden hun opwachting. Bekeken vanuit 2022 is het een nostalgische studie van de popcultuur van de jaren negentig en de Gen-X-cool die Coppola en Cassavetes destijds uitstraalden.

BEROEMDHEID

Als Strong in Coppola's bekendere films duikt, laat ze de chronologie los en levert ze in thematisch gegroepede hoofdstukken context en interpretatie bij de film. Zo verenigt ze *The Virgin Suicides* en *The Be-*

In dit met liefde geschreven en persoonlijk gemotiveerde overzichtswerk voorziet Hannah Strong het oeuvre van Sofia Coppola van context en interpretatie. Het prachtig vormgegeven *Sofia Coppola: Forever Young* staat vol interessante observaties en biedt zelfs voor grote fans nieuwe inzichten.

DOOR SACHA GERTSIK

guiled (2017) in het hoofdstuk 'Innocence & Violence' en onderzoekt ze het in Coppola's films vaak voorkomende thema beroemdheid in het hoofdstuk 'Celebrity & Excess' over *Marie Antoinette* (2006), *The Bling Ring* (2013) en *A Very Murray Christmas* (2015).

Deze hoofdstukken zitten vol met citaten uit andere artikelen, serieuze analyses maar ook interessante feitjes. Wist u bijvoorbeeld dat *The Beguiled* is opgenomen op dezelfde locatie als Beyoncé's *Lemonade* (2016)?

Ook zijn in het boek zes interviews opgenomen met mensen waarmee Coppola vaak samenwerkte, zoals actrice Kirsten Dunst en haar vaste editor Sarah Flack. Deze interviews gaan net zo goed over het werk van Coppola als over het werk van deze makers zelf en scheppen vooral nog meer inzicht in Coppola's creatieve proces en de context waarbinnen ze opereert.

FRANCIS FORD

Herhaaldelijk trekt Strong parallellen tussen Coppola's films en haar persoonlijk leven. Haar fascinatie met vader-dochterrelaties wordt afgezet tegen haar eigen relatie met haar vader, de legendarische regisseur Francis Ford Coppola, en het geprivilegieerde,

beroemde milieu waaruit ze komt.

Waar die achtergrond door veel mensen wordt aangewend om Coppola weg te zetten als oppervlakkig, lijkt Strong er juist een kracht in te zien. Voor haar is het onderdeel van een diep gevoel van waarachtigheid dat het werk van Coppola uitstraalt. In een nawoord, even persoonlijk als het voorwoord, legt Strong uit hoe deze waarachtigheid intimiteit wordt. Een intimiteit van plot en een intimiteit van personages. 'Want ondanks alle schoonheid en weelde die in haar werk te zien is, is Sofia een realist. Haar films zijn geworteld in emotie en verbinding, die ze weergeeft met liefde en artisticeit.'

Het hart van Sofia Coppola's films is voor Strong hun menselijkheid: de eenzaamheid en het verlangen, en de manier waarop Coppola die soms in één enkel woord of gebaar kan uitdrukken. Het zijn films die ons beter naar onszelf doen kijken, ons helpen onszelf te herkennen, erkennen en uiteindelijk onszelf te vinden.

SOFIA COPPOLA: FOREVER YOUNG

HANNAH STRONG | 2022, ABRAMS, NEW YORK | 288
PAGINA'S | € 49,95

EEN FILM VAN ERIK WILLEMS,
JOHANNA TER STEEGE EN
ANDRÉ OUDE WEERNINK

ZO DOO WIEJLEU DAT

EEN EEUW
TWENTE
IN BEELD

DEZE FILM VERTELT HET VERHAAL OVER EEN
EEUW TWENTE EN IS SAMENGESTELD UIT
FILMBEELDEN OVERAL VANDAAN.
IN 100 JAAR VERANDERT ONVOORSTELBAAR VEEL.
'ZO IS 'T', ZEGT DE TWENTENAAR.

**Onbeperkt naar
goeie films** vanaf
€ 17⁵⁰ per maand

Thuis kijken

IRMA VEP

IS ELKE FILM WEER EEN SCHITTEREND ONGELUK?

Alicia Vikander speelt de legendarische *Irma Vep* in Olivier Assayas' heerlijke meta-remake van zijn eigen gelijknamige film uit 1996.

DOOR RONALD ROVERS

Een serie maken over het maken van een serie als remake van je eigen film over het maken van weer een andere serie uit 1915, dat is wat Olivier Assayas met het achtdelige *Irma Vep* doet. De serie is speels, luchtig en mikt duidelijk meer op komisch effect dan Assayas' gelijknamige film uit 1996. Maar nog steeds is het heerlijk meta, een gierende roast van de hele film- en tv-sector. Of in ieder geval van de mensen die er het hoogste woord voeren.

Middelpunt van dit cirque du manqué is de beroemde actrice Mira (Alicia Vikander, ongetwijfeld als versie van zichzelf) die voor een remake van Louis Feuillade's *Les vampires* uit 1915 naar Parijs komt. Ze kijkt neer op de blockbuster *Doomsday* waarvoor ze net de promotietour heeft gedaan. "Ik ben zo klaar met de gesprekken over die scène waarin ik de ballen van mijn superheld-echtgenoot afsnijdt", zegt ze in het busje vanaf het vliegveld, en dat zet de toon voor de komende acht afleveringen. "Dat is de beste scène van de film", draait haar assistent het mes nog even een keer om.

Maar nu gaat Mira doen wat ze echt wil: werken met René Vidal, regisseur van veelgeprezen arthouse-films. En, zo blijkt al snel, professioneel neuroot,

perfect wankel gespeeld door Vincent Macaigne. Het soort regisseur dat je toe kan sissen 'je dwingt me om een woedeaanval te krijgen!'

PARASITAIR

Waarom? Dat is natuurlijk de vraag die boven elke beschouwing van *Irma Vep* hangt. Waarom een serie-versie maken van een van de meta-melancholische hoogtepunten van de jaren negentig? Een prachtige Maggie Cheung staat in die film even sterk als delicaat zowel centraal bij de opnamen van een remake van Feuillade's serie, als aan de zijlijn om alles stilletjes over zich heen te laten komen. Het is een cultuurschets, een tijdsbeeld, een film over de soms parasitaire relatie tussen kunst en het leven. Het één kan het ander verrijken, maar het kan er ook het bloed uitzuigen. Een terugkerend thema in het werk van Assayas, dat je in de serie ook bespeurt wanneer voor Mira de grens tussen realiteit en fictie begint te vervagen.

FLUWELEN CATSUIT

Zoals de reeks documentaires die begon met *7 Up* (1984) om de zoveel jaar terugkeerde bij dezelfde mensen om te kijken hoe het leven vorderde, zo zou Assayas om de zoveel jaar een nieuwe *Irma Vep* kunnen maken, met een nieuwe meta-versie van zichzelf en een nieuw tijdsbeeld.

Ook het oorspronkelijke *Les vampires*, met de stoere Musidora als aanvoerder van een boevenbende, was in 1915 al een antwoord op maatschappelijke ideeën over de vrouw als teer en onschuldig wezen, legt Macaigne aan Mira uit. Cheung speelde Irma Vep (een

anagram van 'vampier') in een leren pak, Vikander is net als Musidora gestoken in een fluwelen catsuit. Zo zegt alleen al het kostuum iets over een andere, meer geraffineerde identiteit van het personage. In 1996 was het het leer van de rebel, in 2022 het fluweel van de verleider.

De serie is minder cinefiel dan de film, ook al weeft Assayas er beelden uit die eerdere film en uit Feuillade's serie doorheen. Jean-Pierre Léaud, die in 1996 de regisseur speelde, brengt natuurlijk een ander filmhistorisch gewicht met zich mee dan Macaigne. Details als Luna's cover van het nummer 'Bonnie & Clyde' van Serge Gainsbourg en Brigit Bardot, waarin het idee van remakes dus zelfs terug te vinden was op de soundtrack, zitten niet in de serie. De serie is juist weer explicieter in z'n commentaar op de filmwereld, waardoor je al snel begrijpt dat 'vampires' niet alleen slaat op de personages vóór de camera.

Maar Assayas schenkt geen vitriool. Hij is tamelijk mild. Hij voert geen strijd tegen de hypocrisie van de filmwereld, hij hoort er zelf bij. "Filmmakers bloeien op van hypocrisie", zei iemand in de filmversie. De laatste twee afleveringen van de serie waren bij het schrijven van dit artikel nog niet te zien, maar het aura van de eerste zes afleveringen is de verwondering over hoe, ondanks alles wat er achter de camera gebeurt, toch steeds weer die magie vóór de camera kan ontstaan.

IRMA VEP VERENIGDE STATEN, 2022 | REGIE OLIVIER ASSAYAS | MET ALICIA VIKANDER, VINCENT MACAIGNE | 8X55 MINUTEN | DISTRIBUTIE HBO MAX (VOD) | NU TE ZIEN

WHAT HAPPENED WAS...

WHAT HAPPENED WAS... De afgrond van de ander

In 1994 won *What Happened Was...* de jury-prijs op het Sundance Film Festival, om daarna te verdwijnen in de obscuriteit. Vorig jaar werd de door Tom Noonan geschreven en geregisseerde film voor het eerst, en in gerestaureerde versie, op dvd uitgebracht.

“Het lijkt de *Twilight Zone* wel”, grapt Michael (Tom Noonan) als hij binnenstapt in het appartement van Jackie (Karen Sillas), wijzend op het flikkerende licht in de hal. De twee zijn collega's op een advocatenkantoor, maar op deze vrijdagavond ontmoeten ze elkaar in een andere omgeving – en zien ze elkaar in een ander licht.

Wat volgt is een pijnlijk accurate doorsnede van een stroeve date. Ongemakkelijke stiltes, nerveuze lachjes, gefragmenteerde gesprekken vol grapjes die niet landen en anekdotes die nergens naartoe gaan. Een glas wijn. Geforceerde complimenten over het eten, vragen waarop je eigenlijk het antwoord niet heel nodig hoeft te weten. Waar kom je vandaan? Heb je broers en zussen? Nog een glas wijn. Vervreemdende bekentnissen die er op een onbewaakt moment doorglippen. Dat hij als kind zijn naam subliminaal hoorde noemen in een Beatles-liedje.

Nog maar een glas wijn. Maar *What Happened Was...* gaat ver voorbij de grappige herkenbaarheid. Kruipt onder dat ongemak, daar waar alle onuitgesproken facetten van zo'n avond zich ophouden. Daar waar verwachtingen en verlangens verstrikt raken met onvermogen en misvattingen. En in de verbeelding daarvan neemt de film

soms bijna horrorachtige contouren aan. Mede dankzij subtiele visuele aanpassingen die Noonan doorvoert (let bijvoorbeeld op de Cats-poster en de kleuren van de muren). Nuances die in deze gerestaureerde versie volop tot hun recht komen.

Charlie Kaufman noemt de film een grote invloed op zijn werk – Noonan, als acteur vooral bekend als de Tooth Fairy uit *Manhunter*, speelde in diens *Synecdoche, New York* en *Anomalisa*. Hoewel Kaufman het in surrealistischere vormen vertaalt, vertrekken ze in essentie vanuit dezelfde visie. Dat we nooit voorbij onszelf kunnen kijken. Hoe dat zelf een samenraapsel is van fragmenten waarvan we heel hard doen alsof het een geheel vormt. En hoe verontrustend het is als iemand door die façade heen kijkt, als voor even de splinters van wie we zijn zichtbaar worden.

Aan het einde van Noonans film staan twee mensen tegenover elkaar die even niet veinzen. En het voelt alsof we in een afgrond kijken. Een gapend gat van eenzaamheid, van mislukte pogingen tot contact en de perceptie van een leven dat niet heeft gebracht wat ze zich ervan hadden voorgesteld. Als ze met elkaar in bed waren beland, waren ze minder naakt geweest dan dit.

ELISE VAN DAM

WHAT HAPPENED WAS... VERENIGDE STATEN, 1994 | REGIE TOM NOONAN | MET TOM NOONAN, KAREN SILLAS | 91 MINUTEN | DISTRIBUTIE OSCILLOSCOPE LABORATORIES (DVD/BLU-RAY, IMPORT) | NU TE ZIEN

DON'T MAKE ME GO Levendige reis naar teleurstelling

DON'T MAKE ME GO van Hannah Marks is een bescheiden, sympathieke film, met John Cho en debutant Mia Isaac als een vader en dochter die op roadtrip gaan nadat hij terminaal ziek blijkt te zijn.

In tegenstelling tot een dertien-in-het-dozijn tearkjerker laat *Don't Let Me Go* geen ruimte voor twijfel over de afloop. Dochter Wally (Mia Isaac), die als verteller optreedt, waarschuwt de kijkers zelfs op voorhand voor teleurstelling aan het slot. Maar ze belooft ook dat de reis erheen – en het verhaal in het hart daarvan – de moeite waard is. En de film levert vrijwel exact wat zij aankondigt.

Hoe de kijker zich voelt bij de aftiteling, hangt ervan af hoezeer zij hun vertrouwen leggen in de knuffelbare en toch gedurfde stijl van regisseur Hannah Marks. Dat net iets buiten de lijntjes kleuren deed ze ook in eerdere films als *After Everything* (2018) en de polyrelatie-dramedy *Mark, Mary & Some Other People* (2021).

Max (John Cho) is een alleenstaande vader die hard zijn best doet voor tienerdochter Wally. Ze hebben een goede band, al wordt die de laatste tijd op de proef gesteld door Wally's adolescentenblues. Wanneer Max ziek wordt en te horen krijgt dat hij nog slechts een jaar te leven heeft, is hij verbeten om het beste te maken van de tijd die hem rest. Hij wil een diepere band met Wally opbouwen, en zorgen dat zij sterk genoeg in haar schoenen staat om zich ook als hij er niet meer is door het leven te slaan.

Onder het mom van een bezoek aan een reünie op zijn universiteit sleept Max zijn dochter mee op een lange road trip. Zijn verborgen motief is haar weer samen te brengen met haar biologische moeder, die al Wally's hele leven afwezig is.

Dat klinkt allemaal nogal neerslachtig, maar *Don't Make Me Go* vat het in een levendig verhaal, waarvoor de scenarist knap balanceert op het slappe koord tussen komedie en tragedie. Marks kiest een luchtige, invloeden benadering en weet de acteurs aan te zetten tot innemend spel. Cho, die in *Searching* (Aneesh Chaganty, 2018) al eens een vader onder druk speelde, speelt Max met een vertrouwde gravitas. Isaac krijgt in haar eerste speelfilmrol een minder complex personage, maar haar charme blijkt effectief en ze geeft Cho capabel tegenspel. Hun ingeleefde dynamiek is de motor van de film en houdt de vaart erin.

Dat Wally minder gedefinieerd is als personage, is logisch. Weliswaar is de film opgetuigd als een verhaal over de angsten van het ouderschap en de band tussen vaders en dochters. Maar in feite is *Don't Make Me Go* vooral een film over een man die zichzelf hervindt en zijn sterfelijkheid onder ogen ziet.

WILFRED OKICHE

DON'T MAKE ME GO VERENIGDE STATEN, 2022 | REGIE HANNAH MARKS | MET JOHN CHO, MIA ISAAC | DISTRIBUTIE AMAZON PRIME (VOD) | TE ZIEN VANAF 15 JULI

DON'T MAKE ME GO

RRR Borsthaar en godenzonen

Kom voor het zinderende spektakel, blijf voor de bromance en het onvervalste anti-imperialisme.

RRR is de meest succesvolle Indiase film op Netflix ooit, heeft het bedrijf laten weten, en je begrijpt al snel waarom. Het is totale kolder. In de helft van de scènes worden een of meer natuurwetten gebroken zoals dat alleen maar in film kan en de onwaarschijnlijke bromance van de twee actiehelden is lachwekkend zoet. Alle tropes van de dishoornstijl zie je terug – ‘dishoorn’ is het geluidseffect van een vliegende kogel of een stomp in oude Bollywood-films. De held die een menigte van duizend man te lijf gaat (en wint), de bovenmenselijke acrobatische toeren, het gestoei met tijgers, het gezwaai met vlaggen, alles op standje 11.

De twee aartsvijanden zijn gebaseerd op historische vrijheidsstrijders (die niet in dezelfde tijd leefden maar *sitt*). Alluri Sitarama Raju leidde een opstand tegen de Britten en Komaran Bheem vocht als lid van de

Gond-bevolkingsgroep tegen Britse en Indiase onderdrukkers in zijn thuisstaat Hyderabad.

In de film heten ze Ram en Bheem. Ram vecht voor de Britten (zo lijkt het althans) en Bheem trekt vermomd als moslim naar Delhi, waar hij een door de Britten ontvoerd Gond-meisje wil terughalen. Aan beiden, misschien goed om te noemen, worden bovenmenselijke krachten toegedicht. De Britten krijgen echter lucht van Bheems plan en sturen Ram erop af. Maar voordat elk van hen weet hoe zijn aartsvijand eruitziet, ontmoeten ze elkaar bij een spectaculaire redding van een jongetje dat door een trein verpletterd dreigt te worden. Tussen de twee mannen ontstaat een eveneens spectaculaire vriendschap, die door een westerse bril bezien behoorlijk homo-erotisch lijkt, maar in feite gewoon een Indiase bromance is. Pakweg om het half uur wordt er gezongen en gedanst.

Esthetisch is RRR een schitterende kleurenexplosie met bizarre over-de-top actie-

scènes. Niks mis mee. Problematischer is de nationalistische en religieuze subtekst. In een groot deel van de film zijn Ram en Bheem elkaars gelijken, maar zodra bekend wordt wat Rams werkelijke doel is – hij is ook duidelijk afkomstig uit een hogere kaste dan Bheem – speelt Bheem een steeds bescheidener rol om uiteindelijk te vragen om bij Ram in de leer te mogen. De Gond-leden worden tamelijk stereotiep afgebeeld als een bosvolk dat één is met de natuur. Moslims zijn nergens in de film te zien en het verschijnen van de godheid Rama laat in de film voedsel Hindoenationalistische sentimenten: de heilige tekst Ramayana die het verhaal van Rama vertelt, is de afgelopen tijd gebruikt als legitimatie voor geweld tegen moslims. Als je de vlag opzoekt waarmee de twee helden bij hun eerste ontmoeting zwaaien, zie je dat die ontworpen is door onder meer Vinayak Damodar Savarkar, geestelijk vader van de nationalistische Hindutva-ideologie. Misschien goed om te weten.

RR

RRR INDIA, 2022 | REGIE S.S. RAJAMOULI | MET N.T. RAMA RAO JR., RAM CHARAN | 187 MINUTEN | DISTRIBUTIE NETFLIX (VOD) | NU TE ZIEN

EMERGENCY Daar ligt ze dan, bewusteloos en wit

De boeiende Amazon Prime-film *Emergency* geeft een frisse twist aan het high-schoolcomedy-genre, wanneer twee zwarte tieners een laveloos (wit) tienermeisje vinden in hun woonkamer.

Nog één keer losgaan voor de grote uittocht naar universiteiten en het volwassen leven: het is door de jaren heen een zeer dankbaar onderwerp gebleken voor filmmakers – denk maar aan moderne klassiekers als *Superbad* (2007) en *Booksmart* (2019). Het genre leent zich door het vele drank- en drugsgebruik immers uitstekend voor kolderieke situaties en biedt meestal ook nog wat ruimte voor subtiele (of minder subtiele) levenslessen over het belang van vriendschap.

Kunle (Donald Elise Watkins) en Sean (RJ Cyler) lijken eenzelfde traject te volgen in de komische Amazon Prime-thriller *Emergency*. Kunle staat aan de vooravond van zijn grote overstap naar Princeton, terwijl Sean zich vooral richt op het hier en nu. Hij verheugt zich op een zogenaamde ‘legendary tour’ waarbij hij samen met Kunle op één avond liefst zeven feestjes wil bezoeken.

Maar voordat dat feestgedruis kan losbarsten, treffen de twee vrienden een bewusteloos, onbekend tienermeisje aan in hun

woonkamer. Kunle wil direct de hulpdiensten inschakelen, maar Sean schiet in de overlevingsmodus: de aanwezigheid van een

schaars geklede, bewusteloze witte vrouw in hun appartement zal immers te veel vragen oproepen bij de politie. Als zwarte tiener

weet Sean genoeg: dat loopt meestal niet goed af voor jongeren van kleur.

Emergency lijkt in eerste instantie alle wetten van de klassieke high-schoolcomedy te volgen, maar toont zich al snel een stuk grimmiger. Wat de film interessant maakt, is de variëteit in het plan van aanpak van beide vrienden. Sean is de cynisch-realistische van de twee: hij ziet de hulpdiensten als het kwaad en vertrouwt niemand in een uniform. Kunle is juist te goedgelovig en gelooft niet dat hulpdiensten écht zo meedogenloos kunnen zijn. Hun onderlinge strijd vormt een mooie weerspiegeling van hun vriendschap, en geeft *Emergency* nét iets meer diepgang dan het gemiddelde zuipfeestje waarbij alles op een komische manier uit de hand loopt.

Het loopt in deze film op een iets heftiger manier uit de hand, maar *Emergency* blijft trouw aan de wetten van het genre, door de personages uiteindelijk toch wijze levenslessen te laten leren over vriendschap (en crisismanagement). Zelfs als de film het boeiende uitgangspunt halverwege heeft uitgemolken, blijft die een stuk interessanter dan je doorsnee high-schoolfilm.

ALEX MAZEREËUW

EMERGENCY VERENIGDE STATEN, 2022 | REGIE CAREY WILLIAMS | MET RJ CYLER, DONALD ELISE WATKINS, SEBASTIAN CHACON, SABRINA CARPENTER, MADDIE NICHOLS | 105 MINUTEN | DISTRIBUTIE PRIME VIDEO (VOD) | NU TE ZIEN

Actie!

**Paramariboplein,
1058 BD Amsterdam
Zaterdag 7 mei 2022,
14.36 uur**

“Hij wil jou uit de voetbalkooi krijgen”, legt regisseur Rumi Kaul uit aan zijn jonge hoofdrolspelers. De vijftienjarige Moussaab Mahy, in een rood-blauw trainingspak, en de twaalfjarige Sami El Bouhali (“bijna dertien”), in een lichtblauw jack en grijze joggingbroek, zitten tussen twee scènes een boterham te eten op een betonnen tafeltennistafel. “Weet ik toch”, zegt de jongste en bijdehandste. “Zal ik het effe voordoen?” Hij wacht het antwoord niet af en begint zijn deel van de dialoog op te dreunen. Maar zijn grote broer doet niet direct mee; hij heeft zijn mond nog vol. “Wacht maar even”, zegt Kaul. “We doen het zo in de voetbalkooi.”

In de voetbalkooi op het Paramariboplein in de Amsterdamse buurt De Baarsjes neemt Kaul (24) in drie dagen *Kooi* op. Het is een kortfilm in het kader van De Ontmoeting, een project dat nieuwe makers de kans geeft hun ideeën verder uit te werken, door ze in contact te brengen met gevestigde partijen uit de filmindustrie. Kaul, die in 2020 als producent afstudeerde aan de Filmacademie en vervolgens videoclips, commercials en de korte dansfilm *Awake* regisseerde, is gekoppeld aan producent Daniëlle Guirguis en haar bedrijf Smarthouse Films.

Het idee voor *Kooi* – over twee broers die tegenover elkaar komen te staan door de harde groepsdynamiek in een voetbalkooi –

V.L.N.R. REGISSEUR RUMI KAUL, REGIE-ASSISTENT THUIS BOUMAN, DOP BRIAN VAN DIJK, STEADICAM JARON JOOSTEN, GELUIDSMAN PAUL VERHALLEN EN HOOFDROLSPELERS MOUSSAAB MAHY EN SAMI EL BOUHALI

komt van Kaul zelf. “We leven in een tijd waarin het begrip masculiniteit opnieuw wordt gedefinieerd en er steeds meer bewustwording is voor hoe het patriërchaat zich in het dagelijks leven manifesteert. Als man werd ik me daardoor ook bewuster van mijn positie, maar zag ik ook hoe ik zelf gevormd was binnen dit systeem: weinig over gevoelens praten, geen emoties tonen, kwetsbaar zijn maakt je zwak. Deze film gaat over een van de eerste momenten waarop veel jongens – inclusief ikzelf – hiermee worden geconfronteerd.”

Tijdens de lunch zijn in de voetbalkooi rails neergelegd, waarover de camera van Brian van Dijk rondjes om beide hoofdrolspelers kan draaien. Als ze zijn uitgegeten, nemen Moussaab en Sami in de cirkel plaats. “We doen het effe zonder het inlopen”, zegt Kaul. “Begin maar gewoon bij: ‘Je moet

gaan.” “Je moet gaan”, zegt Moussaab, die in de film Omar heet. “Ik wil blijven”, riposteert Sami, die zijn broertje Abdul speelt.

“Het is beter als je naar huis gaat”, zegt Omar terwijl hij Abdul beetpakt. Abdul probeert zich los te rukken en vraagt: “Schaam je je voor mij?” “Tuurlijk niet Ab”, zegt Moussaab. “Dit is niks voor jou, okay. Je bent te jong.” “Waar staat dat dan?”, wil Abdul weten.

“Ho maar even”, roept Kaul dan. “Je loopt de verkeerde kant op”, zegt hij tegen Abdul. “Je wilt naar de uitgang, toch? Duidelijk? Oké, boys, we gaan nog één keer repeteren.”

De jongens spelen de scène opnieuw, terwijl de camera rustig rondjes om hen heen draait. Opnameleider Roy Merkelbach is ondertussen bezig de set schoon te krijgen. “Alles moet uit beeld; we willen er wel iets moois van maken. Die tas op de tafeltennistafel; is dat een prop of is die van iemand?”

Na de tweede repetitie gaat Kaul opnieuw tussen Moussaab en Sami in staan. “Je bent niet meteen boos”, doceert hij op rustige toon. “Ik denk dat het goed is als er iets

meer opbouw is.” De jongens knikken dat ze het begrijpen.

Kaul gaat weer op de grond liggen, om uit het zicht van de rondjes draaiende camera te blijven. De meeste andere productiemedewerkers verstoppen zich achter de buurtboekenkast elders op het plein. “Als we zon willen, moeten we nu opnemen”, zegt de camera-assistent. “Oké! Kan iedereen die in beeld staat wegwezen”, roept Merkelbach. “Daar gaat we: 3, 2, 1, actie!”

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

KOOI NEDERLAND, 2022 | SCENARIO DEMIAN VAN DER WEKKEN & RUMI KAUL | REGIE RUMI KAUL | PRODUCENT LISA HAGENBEEK EN CLEO DUIJVELSHOFF | IN COPRODUCTIE MET SMARTHOUSE | CAMERA BRIAN VAN DIJK | MONTAGE PEPIJN AHSMANN | KLEDING ZIGGY ZWART | MAKE-UP SHARON DE RUIJSCHER | MET MOUSSAAB MAHY, SAMI EL BOUHALI | KLEUR, 7 MINUTEN | TE ZIEN VANAF 21 SEPTEMBER OP HET NEDERLANDS FILM FESTIVAL

COLOFON

DE FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSENGRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRICHTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE ILONA VAN GENDEREN STORT, ILONA@FILMKRANT.NL | HOOFD-REDACTIE RONALD ROVERS | ADJUNCT-HOOFDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA | REDACTIE ELISE VAN DAM, HUGO EMMERZAEEL, ROOSJE VAN DER KAMP, ALEX MAZEREEUW | EINDREDACTIE NICOLE SANTÉ | PRINT-

REDACTIE MARISKA GRAVELAND | WEBREDACTIE EDO DIJKSTERHUIS (NIEUWS), DEVI SMITS (SOCIAL) | AGENDA ROMY VAN KRIEKEN, AGENDA@FILMKRANT.NL | BUREAU-REDACTIE THOM DE WIT | VORMGEVING BART OOSTERHOORN, ROLF HERMSEN | COVER KNOR | FOTOGRAFIE DANIELA BALDASARRE, BOB BRONSHOFF, HANNA CSATA, STUDIO HANS WILSCHUT | ILLUSTRATIES LAE SCHÄFER | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ-LÓPEZ, LEO BANKERSEN, JOS VAN DER BURG, KEES DRIESSEN, SHADY EL-HAMUS, JAN PIETER EKKER, CARMEN FELIX, SACHA GERTSIK, CYDNII

HARRIS, DAN HASSLER-FOREST, THOMAS HEERMA VAN VOSS, LUKE HICKS, FRITZ DE JONG, IVO DE KOCK, SASJA KOETSIER, OMAR LARABI, ADRIAN MARTIN, MARICKE NIEUWDORP, WILFRED OKICHE, GUUS SCHULTING, ERIK SCHUMACHER, KARIN WOLFS, EBELÉ WYBENGA, LAURA VAN ZUYLEN, ALEXANDER ZWART | DRUK RODI ROTATIEDRUK, DIEMEN | OPLAGE 25.000 | ©2022 STICHTING FUURLAND/DE FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 01698109 | DE FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELD-

MATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM DAN CONTACT OP MET DE UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.NL | DE FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR EEN FINANCIËLE BIJDRAGE VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN BIOSCOOPEXPLOITANTEN EN FILM-THEATERS (NVBF) EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILM-THEATER

BEKIJK

MUBI

GEWELDIGE

CINEMA

mubi.com

VOLVER,
PEDRO ALMODÓVAR

****
"Krachtig
en stoïcijns
liefdes verhaal"

Variety

****
"Opbloeiende
liefde in de
Zwitserse Alpen"

Hollywood Reporter

Drii Winter

A film by Michael Koch

vanaf 1 september in de bioscoop

A Production of HUGOFILM FEATURES in Coproduction with PANDORA FILM PRODUKTION, SCHWEIZER RADIO UND FERNSEHEN, SRG SSR, ARTE G.E.I.E. With the support of ZÜRCHER FILMSTIFTUNG, BUNDESAMT FÜR KULTUR (EDI), SWISSLOS-FONDS BASEL LAND UND BASEL STADT, FILM- UND MEDIENSTIFTUNG NRW, SUISSIMAGE, KANTON URI (SWISSLOS), FLORIAN FREY with MICHELE BRAND, SIMON WISLER, ELIN ZGRAGGEN, DANIELA BARMETTLER, JOSEF ASCHWANDEN, DANIEL IMHOLZ Cinematography ARMIN DIEROLF Music TOBIAS KOCH, JANNIK GIGER Sound Design TOBIAS KOCH Sound JEAN-PIERRE GERTH Sound Mixer MATTHIAS LEMPERT Edit FLORIAN RIEGEL Production & Costume Design SARA GIANCANE Wardrobe MIRIAM STÖCKLIN Make Up Artist SABINE FLÜCKIGER & RONALD FAHM Prop Master JESSICA SCHMID, LEONIE BRENNER Grip BERND MAYER Lighting MARK WARNECKE Production Manager FLORIAN WIDMEIER 1st AC CHLOÉ LE GRAND Location Manager RAPHAEL DENTLER Co-Producer CLAUDIA STEFFEN, CHRISTOPH FRIEDEL Produced by CHRISTOF NERACHER Written & directed by MICHAEL KOCH